

Dönem : 3
Toplantı : 4

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 763

Çorum Milletvekili Abdurrahman Güler, Tunceli Milletvekili Kenan Aral, Muş Milletvekili Nermin Neftçi, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, Konya Milletvekili Mustafa Kubilay İmer ve Van Milletvekili M. Salih Yıldız'ın Millet Meclisi İçtüzük teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu (2/706)

MİLLET MECLİSİ YÜKSEK BAŞKANLIĞINA

Anayasanın 85 nci ve geçici 3 ncü maddeleri gereğince hazırlamış olduğumuz Millet Meclisi İçtüzük teklifimizi gerekçesi ile birlikte sunuyoruz.

Gereğinin yapılmasına müsaadelerinizi saygılarımızla rica ederiz.

Çorum

Abdurrahman Güler

Tunceli

Kenan Aral

Muş

Bazı maddeler hakkındaki kişisel görüşlerimiz Başkanlığa ek olarak sunulmuştur. Bunlar saklı olmak üzere

Nermin Neftçi

İstanbul

Bazı maddeler hakkındaki önerimizi mahfuz tutuyoruz.

Reşit Ülker

Konya

Bazı maddeler hakkındaki görüş-
lerimizi mahfuz tutuyoruz.

Mustafa Kubilay İmer

Van

M. Salih Yıldız

MILLET MECLİSİ İÇTÜZÜK TEKLİFİ

GENEL GEREKÇE

Anayasamızın geçici 3 ncü maddesi Millet Meclisinin, toplantı ve çalışmaları için, kendi içtüzükleri yapılıncaya kadar, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27 Ekim 1957 tarihinden önce yürürlükte olan içtüzüğü hükümlerinin uygulanacağını ve 85 nci maddesi ile de Meclislerin çalışmalarını, kendi yaptıkları içtüzüklerin hükümlerine göre yürüteceklerini emretmektedir. Bu nedenle yeni bir Millet Meclisi içtüzüğünün yapılması ve Anayasa emrinin yerine getirilmesi zorunluğu ortadadır. Halen yürürlükte olan içtüzüğümüz, 1924 Anayasası hükümlerine paralel olarak tek Meclis sistemine göre düzenlenmiş olup 1961 Anayasası muvacehesinde ihtiyaca cevap vermekten uzak olduğu yapılan uygulamalarla ortaya çıktığından koşullara ve yasalara uygun yeni bir içtüzük yapılması ihtiyacı derhal kendisini hissettirmiş ve 1963 yılında bu konuda çalışmalara başlanmıştır.

Bu cümleden olarak 5 Ocak 1963 tarihinde 2/379 esas sayısında kayıtlı bir (Millet Meclisi içtüzüğü) teklifi hazırlanmış ve bu teklif üzerinde Anayasa Komisyonunca çalışmalar yapılarak 9 Temmuz 1963 gün 38, 13 . 12 . 1964 gün 13 ve 16 . 6 . 1965 gün 25, sayılı raporlar düzenlenmiştir.

Fakat teklifin, dönemin sona ermesi ve gündeme girdiği halde görüşülememesi ve binnetice hükümsüz sayılması sebebiyle bir sonuca varmak mümkün olamamıştır.

2 nci dönemde bu konu üzerindeki çalışmalara devam edilmiş olup siyasi parti grupları temsilcileriyle muhtelif tarihlerde yapılan toplantılarda ileri sürülen görüşlerin ışığı altında yeni bir teklif hazırlanmış, 2/732 esas sayısında kayıtlı bu teklif Anayasa Komisyonunca ele alınarak tetkik edilmiş ve bu konuda sözü geçen komisyonca bir metin hazırlanmış olup bu metin gündeme kadar gelemediğinden bir sonuç almak mümkün olamamıştır.

Üçüncü dönemde Anayasa Komisyonunun yukarda zikredilen metni 2/55 esas sayı ile ihya edilerek ele alınmış olup bu teklif halen Anayasa Komisyonunda tetkik safhasında kalmıştır.

Bu kere için çok uzun zaman alması ve halen yürürlükte olan Tüzüğün uygulamada büyük güçlükler çıkarması zorunluğu karşısında biran önce yeni bir içtüzük çıkarılması düşüncesiyle bu teklifimizi, teamül ve tatbikattan da yararlanarak hazırlamış bulunuyoruz.

Teklifimizde İkinci Dönemdeki 2/732 sayılı teklif esas alınmakla beraber geçmiş 10 yıllık uygulamada görülen aksaklıklar nazara alınarak ve yürürlükte bulunan içtüzüğün hükümlerinden de faydalanılarak teferruattan kaçınılmıştır.

Teklifin Genel Kuruldaki müzakerelerinde ileri sürülecek görüşlerin ışığı altında en uygun şekli alacağı ve böylece yıllardır hissedilen bu çok önemli ihtiyacın da giderileceği tabiidir.

MADDE GEREKÇELERİ

Birinci kısım

Bu kısımda «Genel hükümler» başlığı altında bazı temel tarifler yer almaktadır.

Madde 1. — Bu maddede, yasama dönemi, yasama yılı, birleşim ve oturum kavramları tarif edilmiştir.

Birleşimin tarifinde, tatbikatta görülen bazı zorluklar kaldırılmıştır.

Toplantı yılı kavramı yerine yasama yılı kavramı tercih edilmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin hukukî varlığının devamlı olduğu kaziyesinden hareket edilerek, yasama dönemi ve yasama yılı kavramları birbiriyle irtibatlandırılmamıştır.

Millet Meclisi seçimlerinin yenilenmesine dair verilebilecek önergeler hakkında da bir kayıtlama koymak lüzumlu görülmüş ve maddeye bir fıkra eklenmiştir.

Madde 2. — Bu maddede, üye tamsayısının tarifi verilmektedir. Maddenin son fıkrası, üye tamsayısının tarifini değiştirmemekte; sadece, riyazî bir zarureti ifade etmektedir.

İkinci kısım

Bu kısımda, milletvekillerinin andığımesi konusu düzenlenmiştir.

Madde 3. — Andığıme töreni eski uygulamalara göre yapılacaktır.

Madde 4. — Bu maddede, ara seçimlerinden sonra andığıme konusu yer almıştır.

Madde 5. — Bu madde, andığımede sırayı göstermektedir.

Üçüncü kısım

Bu kısımda, Millet Meclisinin kuruluşu düzenlenmektedir. Üç bölüm halinde tanzim edilen bu kısımda, ilk bölüm Başkanlık Divanına, ikinci bölüm siyasi parti gruplarına ve üçüncü bölüm de komisyonlara aittir. Böylece, Millet Meclisi kuruluşunun üç temel unsuru sistematik bir tarzda düzenlenmiş olmaktadır.

Birinci bölüm

Birinci bölümde Başkanlık Divanı ile ilgili konular ele alınmıştır.

Madde 6. — Bu maddede Geçici Başkanlık Divanı, halen uygulanan esaslara mütenazır tarzda düzenlenmiştir.

Madde 7. — Bu maddede, Başkanlık Divanının kuruluşu düzenlenmiş olup, mevcut hükümlerden ayrılınmamıştır. Ancak, Anayasanın 85 nci maddesinin Divanın kuruluşla ilgili olarak çıkan uyumsuzlukları ortadan kaldıracak şekilde düşünülmüş ve maddenin son fıkrası sevk edilmiştir.

Madde 8. — Bu maddede, Millet Meclisi Başkanının seçimi, Anayasamızın 84 nci maddesine göre ve mevcut tatbikata uygun olarak düzenlenmiştir.

Madde 9. — Bu maddenin 1 nci ilâ 3 ncü fıkraları, mevcut tatbikata uygundur. Maddenin 4 ncü fıkrasında, Başkanlık Divanı Üyelerinin seçimi usulü değiştirilmiş ve - Millet Meclisi Başkanının dışındaki bütün divan üyelikleri için seçimin bir arada ve işaret oyu ile yapılması uygun görülmüştür. Bu suretle, lüzumsuz vakit kaybı önlenmiş olacaktır. Bu oylamadan önce Divanın kuru-

fuşu hakkında görüşme yapılması mümkündür. Maddenin son fıkrası ise, mevcut hükmü değiştirerek, bütün divan üyelerinin iki yıl için seçilmesi esasını kabul etmiş, sadece -Başkandan farklı olarak- diğer Divan üyeliklerinde boşalma halinde, yeni seçilenin eskisinin görev süresini tamamlayacağı belirtilmiştir.

Madde 10. — Bu maddenin ilk fıkrası, mevcut teamüllere uygundur. Maddenin son fıkrasında ise, Anayasanın 85 nci maddesinin 2 nci fıkrası bakımından her hangi bir itirazın yapılmasını önleyici bir tedbir getirilmiştir.

Madde 11. — Bu madde ile, Anayasanın 85 nci maddesinin 2 nci fıkrasının Divanın kurulusunda devamlı olarak dikkate alınması sağlanmış olmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde, siyasi parti grublarıyla ilgili hükümler yer almıştır.

Madde 12. — Bu maddede, mevcut teamüller ve Siyasî Partiler Kanununun ilgili maddelerinin hükümleri sentez edilmiştir.

Bu vesileyle belirtilmesi gereken nokta, Meclis kuruluşunun bir unsuru olan siyasi parti gruplarının aynı zamanda, parti tüzel kişilikleri adına Meclis içinde irade beyanında bulunan organlar olduğudur. Bu sebeptendir ki, siyasi parti grupları ile bunların organ ve mercilerinin çalışmaları, Meclislerin tatili ve Millet Meclisinin ara vermesi sırasında devam edebilir ve bu gruplar, Meclis binası içindeki bütün çalışmalarında Meclis dokunulmazlığının imtiyazlarından faydalanırlar. Siyasî Partiler Kanununun 65 nci maddesinin 13 ncü bendi gereğince, bu gruplar, Meclis idaresince kendilerine tahsis edilen salonlardan ve Meclis personelinin hizmetlerinden faydalanırlar.

Siyasî parti grupları organlarının, Siyasî Partiler Kanununun 1 nci maddesi gereğince çalışma toplantılarını gizli yapmak haklarıdır. Nitekim, bu grupların çalışmalarının niteliği de, grub organlarının toplantılarının, aksine karar olmadıkça gizli olmasını gerektirir ve siyasi parti tüzüklerinde ve gruplarının iç yönetmeliklerinde bu esas yer alır.

Ancak, yürürlükteki İktüzüğün 24 ncü maddesinin son fıkrası hükmü, bu İktüzük teklifinde tekrarlanmaktan kaçınılmıştır. Gerçekten, bu hüküm, meri İktüzüğe özel şartlar içinde girmişti. Oysaki, grup görüşmelerinde, özellikle, Hükümet adına Devlet sırları kapsamına girebilecek izahat verilmişse, bu hususların esasen nitelikleri icabı açıklanmaması gerekecektir. Buna karşılık, sırf parti taktiklerini gizlemek amacıyla yapılan gizli toplantılarda konuşulanların basında yayınlanmasını bile yasaklayan ve bu gibi konuşmaları dahi Devlet sırları kapsamına alan söz konusu hüküm hem antidemokratiktir, hem de esasen devamlı aksi uygulamalarla tatbik edilemez hale gelmiştir.

Madde 13. — Bu maddeyle, çağdaş demokratik parlamentoların en önemli bir kurumu düzenlenmektedir. Bu Fransızca terimiyle «Conférence des Présidents» denilen, siyasi parti grupları ve Hükümet temsilcilerinin Millet Meclisi Başkanının başkanlığında teşkil ettikleri kuruldur. Bu kurula, teklifte «Danışma Kurulu» adı verilmiştir. Meclisin çalışmasını düzenlemek amacıyla dokuz yıldan beri bu çeşit toplantıların yapılması teamül haline gelmiştir. Bu maddeyle, bu teamül, müspet hukuk alanına geçirilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bu bölümde, Meclis kuruluşunun unsurları olarak, Komisyonlar ele alınmıştır.

Madde 14. — Bu maddede, daimî komisyonlar sayılmış ve üye sayıları tespit edilmiştir.

Halen mevcudolan 24 daimî komisyonun sayısı, bu teklifte 13 e indirilmiştir. Böylece, bütün çağdaş yasama meclislerindeki eğilime uyulmuş olmaktadır. Gerçekten bazı daimî komisyonların iş hacmi pek fazla olduğu halde, bazılarının pek azdır. Az iş hacmine sahip daimî komisyonları bir araya getirmek suretiyle, normal iş hacmine sahip daimî komisyonlar teşkil etmek daha rasyonel olacaktır. Bundan başka, idarî zorunlukların bakanlıkların teşkiline ve bunlar arasındaki

hizmet bölüşümüne yaptığı etkilerin, bakanlıklara paralel daimî komisyon teşkili suretiyle Meclis komisyonlarına da aynen aksetmesi için hiçbir sebep yoktur. Tamamiyle aksine, kanunların yapılmasında, konuların birbiriyle irtibatlarını daha kapsayıcı bir biçimde ele almakta fayda vardır. Nihayet, fazla üye sayısına sahipolmayan siyasi parti grubları, daimî komisyonların hepsine ve ayrıca Divana üye gönderememek durumunda kalmaktadır. Bundan doğabilecek çeşitli sakınca- lar da daimî komisyonların sayısının azaltılmasıyla önlenmiş olacaktır.

Bu suretle kaldırılan daimî komisyonlar şunlardır : Sayıştay Komisyonu, Çalışma Komisyonu, Gümrük ve Tekel Komisyonu, Ticaret Komisyonu, Maliye Komisyonu, Ulaştırma Komisyonu, Bayındırlık Komisyonu, Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu, Sanayi ve Teknoloji Komisyonu, Enerji ve Tabii Kaynaklar Komisyonu, Turizm ve Tanıtma Komisyonu, İmar ve İskân Komisyo- nu ve Köy İşleri Komisyonu.

Yeni maddeyle yeni kurulan daimî komisyonlar da şunlardır : Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu (Bu komisyon, eski Sanayi ve Teknoloji Komisyonu, eski Enerji ve Tabii Kaynaklar Komisyonu ile eski Ticaret Komisyonunun işlerine bakacaktır;) Bayındırlık, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu (Bu Komisyon, eski Bayındırlık Komisyonu, eski Ulaştırma Komisyonu ile eski Tu- rizm ve Tanıtma Komisyonunun işlerine bakacaktır;) Sosyal İşler Komisyonu (Bu Komisyon, es- ki Çalışma Komisyonu, eski Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonu ile eski İmar ve İskân Komisyo- nunun işlerine bakacaktır.)

Maliye Komisyonu, Sayıştay Komisyonu ile Gümrük ve Tekel Komisyonu ise, 16 Ekim 1962 tarihli ve 77 sayılı Kanunla Plan Komisyonunun kurulması ile lüzumsuz hale geldiklerinden kal- dırılmışlardır. Köy İşleri ile Orman Komisyonlarının görevleri ise, geniş ölçüde Tarım Komisyo- nunun, Gençlik ve Spor Komisyonu ise Millî Eğitim içinde düşünülmüş ve bu komisyonlar diğer bazı komisyonların görev alanlarıyla tedahül ettiğinden kaldırılmıştır.

Aynen muhafaza olunan daimî komisyonlar ise şunlardır : Anayasa Komisyonu, Plan Komis- yonu, Adalet Komisyonu, Millî Savunma Komisyonu, İçişleri Komisyonu, Dışişleri Komisyonu, Mil- li Eğitim Komisyonu, Tarım ve Köy İşleri Komisyonu ve Millet Meclisi Hesaplarını İnceleme Ko- misyonu.

Anayasa ve özel kanunlar gereğince her iki yasama meclisinin üyelerinden kurulu olan Tür- kiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonu, T. B. M. M. Plan Karma Komisyonu, T. B. M. Meclisi Dilekçe Karma Komisyonu ve T. B. M. M. Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonu, daimî karma komisyonlar olarak esasen varlıklarını muhafaza etmektedirler.

İçtüzükler gereğince Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunda ayrı ayrı kurulan, fakat, mad- di zorunluk icabı doğan teamüle dayanarak bir karma komisyon halinde çalışan Kitaplık Ko- misyonu da, bir kanunla bu konu düzenleninceye kadar, 6 ncı geçici madde gereğince görevine de- vam edecektir.

Bu madde, daimî komisyonların üye sayısında da indirim yapmıştır. Sadece Plan Komisyo- nunun üye sayısı, mezkûr 77 sayılı Kanunla emredildiği gibi 35 olarak bırakılmış, diğer bütün dai- mî komisyonların üye sayısı ise 15 er olarak tespit edilmiştir. Böylece, daimî komisyonların top- lanmaları kolaylaştırılmış ve tam bir ihtisas heyeti olarak çalışmalarını sağlanmış olacaktır. Bunun- la beraber ezcümle siyasi parti gruplarının hepsinin - Mümkün olduğu kadar - daimî komisyonlar- da temsilini ve siyasi parti gruplarının daimî komisyonlara ayrılacakları üye sayısının gerçek imkânlarla bağdaşmasını sağlamak için, bu sayıların değiştirilmesi, Danışma Kurulunun teklifi üzerine, Genel Kurulca işaret oyuyla kararlaştırılabilecektir.

Getirilen bir yenilik de, daimî komisyonların bir yıl değil, iki yıl için seçilmesidir. Bunun, ko- misyonlardaki ihtisaslaşmayı artıracığı umulmaktadır.

Bundan başka bazı tasarı veya tekliflerin havalesinde karşılaşılabacak zorlukların Başkanlığa verilecek bir yetki ile veya Genel Kurul kararı ile halledilmesi düşünülmüş ve yeni bir fıkra konul- muştur.

Ayrıca yeni teşkil ettiğimiz daimî komisyonların görevleri de belirtilmiştir.

Anayasa Komisyonu.

Anayasa Komisyonu, Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki kanun tekliflerini; yasama meclislerinin seçimi, faaliyetleri ve karşılıklı ilgileri, üyelerinin statüsü ve hakları hakkındaki kanun tasarı ve tekliflerini; Millet Meclisi İçtüzüğü hakkındaki teklifleri; Bakanlar Kurulunun ve Bakanlıkların kuruluş ve çalışma usulleri hakkındaki kanun tasarı ve tekliflerini; siyasî partilerin statüsü ile ilgili kanun tasarı ve tekliflerini; Anayasa konuları ile ilgili diğer kanun tasarı ve tekliflerini; ve Millet Meclisinin faaliyetleri ve görevlerinin yerine getirilmesi ile ilgil olarak Başkanlık veya Genel Kurulca yapılacak görüş istemlerini incelemekle görevlidir.

Plan Komisyonu.

Plan Komisyonu, Başkanlıkça, Hükümetçe veya Genel Kurulca uzun vâdeli planla ilgili görülen kanun tasarı ve tekliflerini; kamu harcama veya gelirlerinde artış veya azalışı gerektiren kanun tasarı ve tekliflerini veyahut sadece belli hükümleri bu niteliği taşıyan kanun tasarı ve tekliflerinin söz konusu hükümlerini, vakıflar, millî emlak, vergi, hare ve resimlerle ilgili kanun tasarı ve tekliflerini; kesinhesap kanunu tasarıları ile genel veya katma bütçeli dairelere bağlı döner sermayelerin kesinhesaplarının onaylanmasına dair kanun tasarılarını; malî işlerle ilgili diğer kanun tasarı ve tekliflerini ve Sayıştay tarafından kanun gereğince verilen raporları incelemekle görevlidir.

Adalet Komisyonu.

Adalet Komisyonu, adalet işleriyle ve temel kanunlarla ilgili tasarı ve teklifleri inceler; genel tedvin âhengini sağlamak üzere havale edilen işlere bakar.

Millî Savunma Komisyonu.

Millî Savunma Komisyonu, millî güvenlik, savunma, sivil savunma ve askerlik ile ilgili kanun tasarı ve tekliflerini inceler.

İçişleri Komisyonu.

İçişleri Komisyonu, merkezî idarenin, mahallî idarelerin, memurluk ve kamu görevliliği statülerinin genel olarak düzenlenmesi, emniyet, sivil savunma ve diğer içişler ile ilgili kanun tasarı ve tekliflerini ve diğer komisyonların yetki alanı dışında kalan kanun tasarı ve tekliflerini inceler.

Dışişleri Komisyonu.

Dışişleri Komisyonu, milletlerarası andlaşmaların onaylanmasının ve milletlerarası andlaşmalara katılmanın uygun bulunması hakkındaki kanun tasarılarını; Türkiye Cumhuriyetinin dış münasebetlerinin teşkilâtlandırılması ve idaresi hakkındaki kanun tasarı ve tekliflerini; ve dış münasebetlerle ilgili diğer kanun tasarı ve tekliflerini inceler.

Millî Eğitim Komisyonu.

Millî Eğitim Komisyonu, eğitim, kültür, sanat, gençlik ve spor işleriyle ilgili kanun tasarı ve tekliflerini inceler.

Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu.

Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu, sanayi, enerji, madencilik, akaryakıt, iç ve dış ticaret ve tekel ile ilgili kanun tasarı ve tekliflerini inceler.

Bayındırlık, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu.

Bayındırlık, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu, bayındırlık, ulaştırma ve turizm işleriyle ilgili kanun tasarı ve tekliflerini inceler.

Tarım ve Köy İşleri Komisyonu.

Tarım ve Köy İşleri Komisyonu, tarım, orman ve köy kalkınması işleriyle ilgili kanun tasarı ve tekliflerini inceler.

Sosyal İşler Komisyonu.

Sosyal İşler Komisyonu, çalışma, sosyal güvenlik, sağlık, sosyal yardım, imar ve iskân işleriyle ilgili kanun tasarı ve tekliflerini inceler.

Madde 15. — Bu maddede, komisyon üyeliklerinin siyasi parti grupları arasında bölünmesi ve seçimleri düzenlenmiştir.

Oranlar Anayasanın 85 nci maddesi ile Genel Kurulun 13 . 7 . 1970 tarihli kararına uygun olarak her bir komisyon için parti gruplarının toplamı üzerinden ayrı ayrı hesaplanacaktır.

Madde herhangi bir komisyonda bir siyasî parti grubuna düşen üyelikten vazgeçmeyi caiz görmektedir. Gerçekten, Anayasanın 85 nci maddesinin 2 nci fıkrası, siyasî parti gruplarının komisyonlarda kuvvetleri oranında temsilei bulundurmaya mecbur etmemekte, sadece, İktüzük hükümlerinin bu grupların komisyonların faaliyetlerine kuvvetleri oranında katılmalarını sağlayacak tarzda düzenlenmesini emretmektedir. İktüzük, siyasî parti gruplarına her bir komisyona ve Başkanlık Divanına - kendi kuvvet oranlarına uygun sayıda milletvekili göndermek hakkını verecek şekilde düzenledikten sonra, siyasî parti gruplarının her bir komisyonun faaliyetlerine bu tarzda katılmaları sağlanmış olur. Ancak, bu hakkı, kendi siyasî yararlarını, yasama meclisi ve organı içinde çeşitli taktiklere ve bu arada, uzlaşmalara başvurarak yürütmekte, siyasî parti gruplarının serbest olması gerektiği meydandadır. Demokratik memleketlerdeki tatbikatta, siyasî parti gruplarına tanınan bu hakkın bir bağlı yetki (*compétence liée*) değil, bir takdir yetkisi (*compétence discrétionnaire*) olduğunu göstermektedir. Bu hakkın bir takdir yetkisi olarak görülmesi, Anayasanın mezkûr hükmünün lafzî kapsamına tamamiyle uygun olduktan başka, siyasî parti gruplarına yasama meclisi içinde kuvvetlerinden doğan bütün imkânları âzami ölçüde ve serbestçe kullanmak imkânını da verir. Anayasa koyucunun bu hükmü sevk ederken güttüğü gaye, muhalefet gruplarının komisyonlarda, Başkanlık Divanında ve sair heyetlerde hakkaniyet ölçüleri içinde temsil edilmesini engelleyici yollara iktidarın sapmasını önlemekten ibarettir. Siyasî parti gruplarına bu konuda bir takdir yetkisi tanımak, bu gayeyi yerine getirmek bakımından yeterli olduktan başka, siyasî parti gruplarına daha geniş taktik imkânlar da verir. Tekrar belirtelim ki, her parlâmentoda meşru sayılan bu gibi taktik imkânlarla başvurulmasını, Anayasanın bu hükmünde bir bağlı yetkinin söz konusu olduğunu ileri sürmek suretiyle ortadan kaldırmak, Anayasanın ruhuyla bağdaşamaz.

Madde, komisyonların seçimini de basitleştirmiştir. Seçim, her komisyon için ayrı ayrı olmak üzere ve üye sayısının değiştirilmesi hakkında Danışma Kurulunca yapılmış olabilecek teklifler bir arada, üyelerin adlarını gösteren listenin - gerekiyorsa bir görüşme yapıldıktan sonra - Genel Kurulca işaret oyuyla onaylanması suretiyle yapılacaktır. Böylece, Genel Kurul, her siyasî parti grubuna düşen üye sayısını da onaylamış olacaktır.

Madde 16 ve 17. — Bu maddeler, Anayasanın 85 nci maddesinin 2 nci fıkrası hükmünün Komisyonlarda her an uygulanmasını sağlamak amacını gütmektedir.

Madde 18. — Bu maddede, esas komisyonun tarifi yapılmıştır.

Madde 19. — Bu madde, geçici komisyonlara dairdir. Çağdaş parlâmentolarda, yasama faaliyetinin memleket ihtiyaçlarının gerektirdiği çabuklukta yürütülmesinden doğan zorunluklar, önemli kanun tasarı ve tekliflerinin ilgili daimî komisyonların herbirinde görüşülmesi yerine, bu gibi tasarı ve tekliflerin herbiri veya birbirleriyle yakından ilgili olanları için geçici komisyon kurulması eğilimini hâkim kılmıştır. Parlâmentomuzdaki tatbikat da, aynı zorunluktan doğmuştur.

Ancak, Parlâmentomuzda geçici komisyon kurulması tekliflerinin hiçbir süzgeçten geçmeksizin yapılabilmesi, geçici komisyonların sayısında lüzumsuz ölçüde artışlara sebebiyet vermemiş değildir. Bu sakıncayı önlemek üzere, geçici komisyon kurulmasını teklif etmek yetkisi sadece hükûmete, komisyonlara ve milletvekillerine aidiyetlidir.

Geçici komisyonun kurulması, üye sayısının tespiti ve seçimi, işaret oyuyla bir arada yapılacaktır. Bu konudaki görüşme de kısa görüşme olacaktır. Böylece, bu usulî konunun Meclisin vakitini alması önlenmiş olacaktır.

Maddenin son fıkrası, mevcut tatbikata tamamiyle uygundur.

Madde 20. — Bu madde, Anayasanın 94 nci maddesinde ve özel kanunlarda öngörülen T. B. M. M. Karma Komisyonlarına üye seçimi konusunu düzenlemektedir.

Madde 21. — Bu madde, Anayasanın 94 nci maddesinin T. B. M. M. Bütçe Karma Komisyonunun kuruluş tarzıyla ilgili emrinin yerine gelmesini sağlamaktadır.

Madde 22. — Bu madde, Anayasanın 92 nci maddesinde öngörülen T. B. M. M. Karma Komisyonlarına üye seçimini düzenlemektedir.

Madde 23. — Bu madde, mevcut uygulamaları teyid etmektedir.

Madde 24. — Bu madde, birden fazla daimî komisyonda üye olma konusunu düzenlemektedir.

Madde 25. — Bu madde de, mevcut tatbikatı teyid etmektedir.

Madde 26. — Bu madde de, mevcut tatbikatı teyid etmektedir.

Bu vesileyle, komisyonlarda Başkanlık Divanı diye bir organın bulunmadığına dikkati çekmek lâzımdır. Gerçekten, Komisyon Başkanı, Başkanvekili, Sözcüsü ve Kâtibi, bir heyet halinde her hangi bir işlem yapmakta değildirler. Bu görevlerin hepsi, ayrı ayrı ifa edilen görevlerdir. Bu sebeple, komisyonlardaki bu görevlerin bir heyet içinde görülüyormuşçasına mütalâa edilerek, bu makamların siyasi parti grublarının oranlarına göre bölüşülmesi söz konusu olamaz. Bugüne kadar ki tatbikat da bu yoldadır. Bunun tek istisnası, 26 Aralık 1962 tarihli ve 140 sayılı Kanunla kurulan T. B. M. M. Dilekçe Karma Komisyonu Başkanlık Divanıdır. Fakat, bu şıkta, adı geçen Başkanlık Divanına heyet halinde yapacağı bazı görevler verilmiştir. Bu sebeple de, bu divanda siyasi parti grublarının kuvvet oranlarına göre temsil edilmesi kabul edilmiştir. Bir Başkanlık Divanına sahibolan tek komisyon da bu komisyondur. Parlamentomuz içinde diğer hiçbir komisyonun Başkanlık Divanı yoktur; ayrı ayrı başkanı, başkanvekili, sözcüsü ve kâtibi vardır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Bu kısımda, Millet Meclisinin toplantıları; tatil ve araverme konuları düzenlenmiştir.

Madde 27. — Mevcut Anayasa ve kanun hükümleri bu maddeyle teyid edilmiştir.

Madde 28. — Bu maddeyle, tatil teklifi yapılması Danışma Kurulunun yetkisi haline getirilmiştir.

Madde 29. — Mevcut tatbikata tamamiyle uygun olarak aravermeyi tarif eden bu madde araverme teklif etme yetkisi de Danışma Kuruluna verilmiştir.

Madde 30. — Bu madde, olağanüstü toplantı çağrılarını düzenlemiştir.

Madde 31. — Bu madde, olağanüstü toplantı gündemine dair olup, son fıkrasıyla, bu konudaki hatalı bir emsalin tekrerrüü önlenmektedir.

Madde 32. — Bu madde, mevcut hükümlere uygundur.

BEŞİNCİ KISIM

Bu kısımda komisyonların çalışması düzenlenmiştir.

Madde 33. — Bu madde, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 34. — Bu madde, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 35. — Bu madde, mevcut hükümlere ve tatbikata uygundur.

Madde 36. — Bu madde ile, komisyona devamsızlıktan ötürü komisyon üyeliğinin istifaen sona erdiğine karar verme yetkisi - bu üye bir siyasi parti grubuna mensupsa - komisyondan alınmış ve o üyenin mensubu olduğu siyasi parti grubuna, bu üyeyi komisyondan geri çekme hakkı tanınmıştır.

Madde 37. — Bu madde mevcut tatbikata uygundur.

Madde 38. — Bu madde ile, komisyonlardaki Hükümet temsilcisinin tek kişi olarak, Hükümeti temsil etmesi ve bakanlıklar ile dairelerin komisyonlarda aynı konuda ayrı ayrı temsil edilmeleri ve bazan aralarında fikir uyuşmazlığına düşmeleri önlenmiş olmaktadır. Gerçekten, Bakanlar Kurulunun ortak sorumluluğu ilkesi, komisyonlarda - ve Genel Kurulda - Hükümet adına değişik görüşlerin ortaya atılmasına imkân vermemektedir. Bakanlıklar ve daireler, komisyon - ve Genel Kurul - huzuruna gelmeden önce, ortak bir görüşe varmak durumundadırlar. Varamıyorlarsa, Başbakan veya Bakanlar Kurulu, Hükümetin ortak görüşünü tespit eder ve komisyona - ve Genel

Kurula - bu görüş, şu veya bu Bakanlığın veya dairenin değil, Hükümetin ortak görüşü olarak bildirilir. Komisyonlara gelecek Hükümet temsilcilerinin Başbakanlığın süzgecinden geçerek tayin edilmesini sağlayan bu madde, komisyon çalışmalarına ve Parlamento - Hükümet münasebetlerine daha büyük bir ciddiyet getirecektir.

Madde 39. — Bu madde, komisyonlara uzman olarak kimlerin çağrılabilceğini göstermektedir.

Madde 40. — Bu madde, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 41. — Bu madde ile, komisyonların kapalı oturumlarında bulunacak görevliler tespit edilmiştir. Ayrıca, kapalı toplantılarda bakanların yardımcılarının huzurundan yoksun kalmaları da önlenmektedir. Gerçekte, Bakanın yakın yardımcısı kamu personelinin, kapalı toplantı konusundaki Devlet sırlarına vâkıf oldukları meydandadır.

Madde 42. — Bu madde, komisyon tutanakları konusundaki bazı boşlukları doldurmak suretiyle kaleme alınmıştır. Komisyon kâtabinin hazır bulunmadığı hallerde geçici katipliğin hazır bulunan en genç üye tarafından yapılacağı hükmü de, bazı zorlukları ortadan kaldıracaktır.

Madde 43. — Bu madde, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 44. — Bu madde de, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 45. — Bu madde de, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 46. — Bu madde de, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 47. — Bu maddeyle, komisyonlarda işlerin tamamlanma süresi tanzim edilmektedir.

Madde 48. — Bu madde, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 49. — Bu madde de, mevcut hükümlere uygundur.

Madde 50. — Bu madde, ihtiyaçlar dikkate alınarak yeni bir tanzim şekline kavuşturulmuştur. Böylece, Hükümetin tutumundan ötürü komisyon çalışmaları aksamayacaktır.

Madde 51. — Bu madde de, kanun tekliflerinin komisyonlara havalesi mevcut ihtiyaçlara göre düzenlenmektedir. Bu suretle, hem Hükümete hazırlanma imkânı verilmekte; hem Hükümetin hazırlanma süresi tespit edilerek işin gecikmemesi sağlanmakta, hem de Anayasanın 92 nci maddesinde yazılı sürelerin Cumhuriyet Seantosunda uzaması önlenmektedir.

Madde 52. — Bu madde, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 53. — Bu madde, mevcut tatbikata uygundur. Maddenin 2 nci fıkrası, bir hukukî zorunluğun ifadesi olarak tasrih edilmiştir.

Madde 54. — Bu madde, komisyonlarda «tekriri müzakere» konusunu yeknesak bir tanzim tarzına bağlamıştır.

Madde 55. — Bu madde de, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 56. — Bu madde de, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 57. — Bu madde, seçimi yenilenen daimî komisyonlarda (Zira, geçici komisyonlar meşgul oldukları konulardaki yasama işlemleri sona erinceye kadar göreve devam ederler), eski komisyonun raporlarını takabbül hususunun sadece esas komisyon için söz konusu olduğunu belirterek, lüzumsuz formaliteleri ortadan kaldırmıştır.

Madde 58. — Bu madde de, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 59. — Bu madde de, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 60. — Bu madde de, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 61. — Bu maddede, komisyonlar bülteni konusu yer almıştır.

Madde 62. — Bu madde de, mevcut tatbikata uygundur.

ALTINCI KISIM

Bu kısımda, Genel Kurul gündemiyle ilgili konular düzenlenmiştir.

Madde 63. — Bu maddeyle, Genel Kurul gündeminin sırası Anayasa hükümlerine ve tatbikatla uyulması gerekmiş olan zorluklara uygun bir tarzda tanzim edilmiştir. Genel görüşme öngörüşmesi ve Meclis araştırması öngörüşmesi yapılması gereken hallerde ve sözlü soruların işleminde muhalefetin hakları, asgarî zaman ayırma mecburiyeti konmak suretiyle teminata bağlanmıştır.

Madde 64. — Bu maddede, gündemin her bir kısmı içindeki işlerin sırasının nasıl tespit edileceği düzenlenmiştir. Bu madde, ayrıca, kanun, tasarı ve teklifleriyle komisyonlardan gelen sair raporların VII nci kısım içindeki sırasının, Danışma Kurulunca tespiti düşünülmüş ve ancak, bu tespitin Genel Kurulun onayına sunulması hükmie bağlanmıştır.

Madde 65. — Birinci fıkra genellikle mevcut tatbikata uygundur. Bazı Anayasa ve İçtüzük hükümleri, belirli konuların belirli günlerde görüşülmesine dair emredici hükümler sevk etmiştir. O günlere aidolarak bu emredici hükümlere uygun tarzda Danışma Kurulunca yapılacak özel gündemler, Genel Kurulun onayına tabi olmayacaktır. Bu arada, genel ve katma bütçe kanun tasarıları, uzun vâdeli kalkınma plânı tasarısı, genel görüşmeler, Meclis Araştırması Komisyonu raporları hakkındaki genel görüşmeler, güven oyu istemi ve gensoru görüşmeleriyle ilgili hususlar yer almıştır.

Madde 66. — Bu maddeyle, Millet Meclisine gelen ve Genel Kurulun yetkisi içine giren her konunun «Gelen kâğıtlar» listesinde yer alması ve bu listenin Meclisin toplantı günleri yayınlanması hükmie bağlanmıştır.

Madde 67. — Bu madde, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 68. — Bu madde, ivedilik konusundaki teklifin kimler tarafından yapılacağını tespit etmektedir.

Madde 69. — Bu madde de, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 70. — Bu maddeyle, acele hallerde, gündemde değişiklik isteme yetkisi, sadece Başbakan veya esas Komisyon Başkanına tanınmıştır. Bu maddeye göre, bir kanun tasarısı veya teklifinin bekleme süresi geçmeden gündeme alınması, kanun tasarı veya teklifleri ve sair komisyon raporları hakkında öncelik kararı alınması, bir kanun tasarı veya teklifi hakkında ivedilik kararı alınmasının doğrudan doğruya Genel Kuruldan istenmesi, kanun tasarı ve tekliflerinin birinci ve ikinci görüşmesi arasındaki bekleme süresinin kaldırılması hususundaki teklifleri, ancak Başbakan veya esas komisyon Başkanı - konuyu acele görürse - Genel Kurulda doğrudan doğruya yapabilmektedir.

Madde 71. — Bu madde, mevcut tatbikata uygundur.

YEDİNCİ KISIM

Bu kısımda, Genel Kurul birleşimlerinin yönetimi düzenlenmiştir.

Madde 72. — Bu maddeyle, Genel Kurulun haftada üç gün toplanması esas kabul edilmiştir. Genel Kurul, haftada üç günden az toplanmayacak, fakat, daha fazla toplanabilecektir. Bu üç gün, Pazartesi, Çarşamba ve Cuma günleridir. Bu günlerin değiştirilmesi, Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurul kararıyla olur. Bu konudaki formaliteler de basitleştirilmiştir. Maddede, ayrıca, birleşimin esas itibarıyla saat 15,00 ten 20,00 ye kadar sürmesi hükmie bağlanmıştır. Haftanın bu suretle belli edilecek günlerinden gayri günlerde ve ayrıca sabahları ve geceleri toplanma konusunda, Başkan yetkili kılınmıştır. Başkan, bu konuda Danışma Kurulundan gelecek istemleri de yerine getirmekle yükümlüdür.

Madde 73 ilâ 75. — Bu maddelerde, Genel Kurulun kapalı oturumları düzenlenmiştir. Kapalı oturumlar, esas itibarıyla eski prosedüre uygun olarak düzenlenmiştir. Önemli değişiklik olarak, kapalı oturumda konuşulanları bölmek mevkiinde bulunanların veya bulunabilecek olanların, ez-cümle, Bakanların ve Başkanın kapalı oturumda bulunmasına muvafakat ettikleri kamu personeli, şimdiki tatbikatın aksine, dışarı çıkarılmayacaklardır. Ayrıca, kapalı oturum teklifi, ya Hükümetten, veya bir siyasi parti grubundan gelecektir. Kapalı oturum yapıp yapılmaması, kapalı oturumun sona ermesi ve kapalı oturum tutanaklarının yayınlanmasının ertelenmesi, ya da süresinden önce yayınlanması konularının görüşülmesi basitleştirilmiş ve tutanakların süresinden erken veya geç yayınlanması konusundaki teklifin Danışma Kurulundan gelmesi kabul edilmiştir.

Madde 76. — Bu madde, bugünkü tatbikata uygundur.

Madde 77. — Bu madde, genellikle milletvekillerinin riayet ettikleri hususlara uygun olmakla beraber, bazı noktaların belirtilmesinde fayda görülmüştür.

Madde 78. — Bu maddede yoklama konusu düzenlenmiştir. Birleşim açılınca yoklama yapılması kendiliğinden zorunlu olmayacaktır. Başkan, toplantı yeter sayısı olup olmadığında tereddüde düşerse yoklama yapacaktır. Yoklama, kaideten, beyaz oy düğmesine basılarak yapılacaktır. Ancak, Başkan gerekli görürse, ad okuma suretiyle yoklama yapılacaktır. Maddenin son fıkrası, bugünkü tatbikata uygundur.

Madde 79. — Bu maddeyle, geçen tutanak hakkındaki konuşma, sadece, bir birleşim önceki tutanakta kendisine ait bir beyanın düzeltilmesiyle ilgili olarak ve beş dakikayı geçmemek üzere, birleşimin başında yapılacaktır.

Madde 80. — 1961 den önceki Parlâmento âdetlerimiz arasında, sık sık gündem dışı konuşma yapılmasına rastlanmadığı halde, şimdi gündem dışı konuşmalar Meclisi ziyadesiyle işgal etmektedir. Çok kere mahallî carî işlerin faydalı bir biçimde dile getirilmesine yarasa bile, bu konuşmalar, Meclisin gündeminde - bazan çok acele nitelikte - bulunan önemli konuların ele alınmasını ziyadesiyle geciktirmekte olup, konularının, sözlü ve yazılı sorular ve sair denetleme usulleri sayesinde Meclise aksettirilmesinin, basın toplantıları ve demeçler yoluyla kamu oyuna ve Hükümete duyurulabilmesinin pekâlâ mümkün olduğu da meydandadır. Bu sebeple, Meclisin, kendi iradesiyle tespit ettiği gündemini ele almasını engellemek amacıyla, gündem dışı konuşmalar, çağdaş demokrasilerdeki teamüllere uygun şekilde yeniden düzenlenmiştir. Gündem dışı konuşma, bundan böyle, oturum başında Hükümet isterse olağanüstü acele hallerde bir defa için yapılabilecek ve siyasî parti grupları da Hükümete birer konuşmayla cevap verebileceklerdir. Hükümet de, bu konuşmalara bir defalık cevap verme hakkına sahibolacaktır.

Madde 81. — Bu madde, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 82. — Bu maddede, konuşmalar ve yerinden ayağa kalkılarak sorulacak sorular düzenlenmiştir.

Madde 83. — Söz sırası, esas itibariyle, mevcut tatbikata uygun tarzda düzenlenmiştir. Önemli yenilik olarak, konunun lehinde, aleyhinde ve üzerinde sırayla konuşulması, Başkanın takdirine bırakılmıştır. Bu vesileyle belirtelim ki, konuşmacının bu açıdan niteliğini beyan edip söz aldıktan sonra başka yönde konuşan kimsenin sözü, Başkan tarafından kesilebilir. Bir diğer yenilik de, genel olarak söz sırasında öncelik hakkına sahip bulunan Hükümetin, esas komisyonun ve siyasî parti gruplarının, «Son söz milletvekilinindir» kuralının uygulanmasında bu öncelik haklarına bundan böyle sahip bulunmamalarıdır.

Madde 84. — Bu madde, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 85. — Bu maddeyle, Genel Kurulda Hükümetin Başbakan veya bir Bakan veya kamu görevlisi tarafından temsil edileceği kuralı sevk edilmekte ve böylelikle, Hükümetin Genel Kurulda tek bir görüşle ortaya çıkması ilkesi teminata raptedilmektedir.

Madde 86. — Bu madde, yazılı konuşmalarda mevcut 20 dakikalık tahdidi kaldırmaktadır.

Madde 87. — Bu madde esas itibariyle mevcut tatbikata uygundur. Sadece, usulî konuşmalar beşer dakikayla sınırlandırılmıştır. Başkanın takdiriyle bu süre uzatılabilecektir. Ayrıca, lehte ve aleyhte sadece birer kişi konuşabilecektir. Başkan gerekli görürse lehte ve aleyhte olmak üzere birer kişiye daha söz verebilir.

Madde 88. — Bazı usulî konularda daha geniş bir görüşmeye ihtiyaç olduğu; ancak, bu görüşmenin de genel hükümlerin cevaz verdiği uzunlukta olmasına lüzum bulunmadığı, mevcut tatbikattan anlaşılmaktadır. Bu sebeple, bazı önemli usulî konularda İktüzük tasrih ettiği zaman uygulanmak üzere, «kısa görüşme» prosedürü ihdas edilmiştir. Kısa görüşmede, sadece Hükümet, esas komisyon ve siyasî parti grupları beşer dakikalık konuşma hakkına sahibolacaklardır.

Bazı usulî konularda ise, bazı konuşmacılara (Hükümet ve esas komisyon gibi) kısa görüş bildirme imkânı tanınmıştır.

Konunun pek açık olduğu bazı usulî konuların görüşmesiz oylanacağı, İktüzükte ayrıca tasrih olunmuştur.

Bazı pek önemli usulî konuların ise genel hükümlere göre görüşüleceği de belirtilmiştir.

Madde 89. — Bu madde, mevcut tatbikata ve hükümlere uygundur.

Madde 90. — Bu madde, mevcut hükme ve tatbikata uygundur.

Madde 91. — Bu madde mevcut hükme ve tatbikata uygundur.

Madde 92. — Bu madde de, yukardakine mütenazır olarak tanzim edilmiştir.

Madde 93. — Bu madde, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 94. — Bu madde, mevcut tatbikata uygundur. Son fıkrada, halen tereddüde sebebiyet veren bir konu açıklığa kavuşturulmuştur.

Madde 95. — Bu maddeyle, yeterliğe dair kurallar yeniden düzenlenmiştir. Esas kural, altı kişi konuşmadan yeterlik önergesi (veya önergeleri) üzerinde işlem yapılamamasıdır. Konunun lehinde, üzerinde ve aleyhinde sırayla konuşuluyorsa, yine aynı kural uygulanacaktır;

Yeterlik önergesi aleyhindeki konuşma beş dakikayla sınırlandırılmıştır.

SEKİZİNCİ KISIM

Bu kısımda kanunların yapılması düzenlenmiştir. İlk bölümde, kanunların yapılmasına dair genel kurallar yer almıştır. İkinci bölümde, milletlerarası andlaşmalarla ilgili hususlara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, bütçe; dördüncü bölümde, cezalarla ilgili kanunlar; beşinci bölümde de, Anayasanın değiştirilmesi konuları düzenlenmiştir. Altıncı bölümde, Cumhurbaşkanınca yeniden görüşülmesi için T. B. M. M. ne geriverilen kanun tasarı ve tekliflerinin görüşme usulü tedvin edilmiştir. Yedinci bölümde ise, kanunlarla ilgili son işlemler gösterilmiştir.

Birinci Bölüm

Bu bölümde, kanunların yapılmasında uygulanacak genel kurallar yer almıştır.

Madde 96. — Bu maddede, eski hükme uygun olarak kanun tasarısının tarifi verilmektedir. Tasarı, Bakanlar Kurulunca verilen kanun teklifi demektir. Tasarının bütün Bakanlar Kurulu üyelerince imzalanmış olması şarttır. Bu formalite yerine gelmemişse ne yapılacağı hususunda mevcut tereddütleri gidermek amacıyla, Başkanın böyle bir vesikayı Başbakanlığa geri vereceği tasrih edilmiştir. Gerçekten, ortada bir tasarı olmadığı cihetle, bu şıkta ancak bu yolda hareket edilebilir.

Madde 97. — Bu madde, mevcut tatbikata uygundur. «Kanun teklifi» T. B. M. M. üyelerince verilen kanun teklifine denir. Anayasa gereğince, bazı kanun konularında teklif verilemez.

Madde 98. — Bu madde, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 99. — Bu maddeyle, geri alma ve benimseme konusu, ihtiyaçlara uygun tarzda yeniden düzenlenmiştir.

Madde 100. — Bu madde, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 101. — Seçimlerin yenilenmesi dolayısıyla düşen kanun tasarı ve tekliflerinin benimsenmesi tasarı veya teklif yoluyla olacaktır. Halen bu şıkta benimsemenin teklif yoluyla olmasını on T. B. M. M. üyesinin imzası veya bir komisyonun istemde bulunması şartına bağlayan hüküm Anayasanın 91 nci maddesinin ilk fıkrasına aykırı olduktan başka, pratikte hiçbir değer taşımamaktadır.

Madde 102. — Bu maddede, yeni Anayasa yürürlüğe girdikten sonra Millet Meclisinin ilk döneminde tatbikat görmüş olan, Hükümetin çekilmesi halinde kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesi ile ilgili konular düzenlenmiştir. Bu şıkta, kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesinin ertelenmesi esastır. Bu ilke, demokrasinin iktidar - muhalefet ayrımına dayanmasından doğmaktadır. Sadece, iktidar - muhalefet ayrımı bakımından önem taşımayan cari işler, Hükümetin çekilip yenisinin güven oyu almasına değin görüşülebilecektir. Bir işin cari iş olup olmadığı, görev başındaki Bakanlar Kurulunca tespit edilecektir.

Madde 103. — Bu madde mevcut hükümlere uygundur. Sadece, son fıkrada Meclisin vaktinin alınmaması için lüzumlu bir hüküm sevk edilmiştir.

Madde 104. — Bu madde de mevcut tatbikata uygundur.

Madde 105. — Bu maddeyle, gerekçe ve komisyon raporlarının okutulması konusunun Genel Kurulca görüşmesiz işaret oyuyla kararlaştırılacağı belirtilmiştir.

Madde 106. — Bu maddeyle, komisyon raporunun tasarı veya teklifinin reddini istemiş olması halindeki işlemler, mevcut tereddütleri bertaraf edecek tarzda tedvin edilmiştir.

Madde 107. — Bu madde, esas itibarıyla mevcut tatbikata uygundur. Ancak, birbirleriyle irtibatlı tasarı ve tekliflerinin tüm üzerindeki görüşmelerinin birleştirilmesi imkânı açılmak suretiyle, vaktin daha rasyonel kullanılması sağlanmıştır.

Madde 108. — Maddelere geçilmesi konusu artık prensip itibarıyla oylanmayacaktır. Bu oylanmanın yapılması, ancak, maddelere geçilmesinin reddini isteyen gerekçeli önergelerin verilmesine bağlıdır. Bu takdirde, önergelerdeki her gerekçenin ayrı ayrı oylanması suretiyle, değişik saiklerle verilecek ret oylarının kümülatif etkisi önlenmiş olacak ve siyasî tercihlerin daha belirli şekilde meydana çıkması sağlanacaktır.

Madde 109. — Bu maddeyle, getirilen yenilik maddelerin oylanmasının ancak işaret oyuyla yapılabileceği belirtilmektedir. Tasarı veya teklif üzerindeki nihai siyasî tercihlerin tutanağa derci için açık oylama, ancak tüm üzerindeki son oylama vesilesiyle yapılabilmektedir.

Madde 110. — Bu maddeyle, esasen bazı önemli emsalin mevcudolduğu bir konu düzenlenmiştir. Maddeleri bir ahenkli bütün teşkil eden tasarı veya tekliflerin görüşülmesindeki özel usuller, böylece ilk defa belirli bir tarzda tanzim edilmiş olmaktadır.

Madde 111. — Bu maddeyle ikinci görüşme konusu, esas itibarıyla mevcut tatbikata uygun olarak kaleme alınmıştır.

Madde 112. — Bu maddeyle, kanun çalışmalarının selâmeti bakımından yapılacak teklifleri ile maddelerin görüşülme sırasının değiştirilmesinin nasıl olacağı tanzim edilmiştir.

Madde 113. — Bu maddeyle, Anayasaya aykırılık iddiasına dayanarak verilen madde reddine dair önergelerin önce olanacağı esası konulmuştur.

Madde 114. — Bu maddeyle de, komisyona geri verme isteminde bulunan önergelerin yukarıdaki maddede yazılı olanlardan da önce oya konulacağı esası sevk edilmiştir.

Madde 115. — Bu maddede, fıkra ve bent tarifeleri üzerinde mevcut tereddütler kaldırılmaktadır. Maddede ayrıca, hukukun genel ilkelerinden olan, bir maddenin bent, alt - bent ve fıkralarının ayrı ayrı oylanması istendiği takdirde, bu istemin - Genel Kurul kararı ile yerine getirilmesi lüzumu hükme bağlanmıştır.

Madde 116. — Bu madde, mevcut tatbikata uygundur.

Madde 117. — Bu madde de, mevcut tatbikata uygundur. Sadece, Hükümet de, esas komisyonun sahibolduğu yetkiyle teçhiz edilmiştir.

Madde 118. — Bu madde de, mevcut tatbikata uymakla beraber, oy belirtme konuşması yapma hakkının, hükümete ve siyasî parti grublarına verilmesi uygun görülmüştür.

Madde 119. — Bu maddede, değiştirgeler düzenlenmiştir. Bunların görüşme devam ederken Genel Kurula okunması da, Başkanın takdirine bırakılmıştır.

Madde 120. — Bu maddeyle, tasarı veya teklif hakkındaki komisyon raporunun komisyona geri istenmesi konusu, ayrıltılı bir biçimde düzenlenmiştir.

Madde 121. — Bu maddeyle, ikinci görüşmenin usulü düzenlenmiştir.

Madde 122. — Bu maddeyle, değiştirgelerin oylanması ve komisyonun ısrar hakkı konusu - bu hak pratikte bugün de uygulanmaktadır.

Madde 123, 124, 125 ilâ 126. — Bu maddelerde Cumhuriyet Senatosundan gelen tasarı ve tekliflerin değişik hallerde görüşülmesinin nasıl yapılacağı, her türlü tereddüdü ortadan kaldıracak tarzda kaleme alınmıştır.

Madde 127. — Bu maddeyle, Anayasanın 82 nci maddesi gereğince kurulan T. B. M. Meclisi Karma Komisyonlarının raporlarının görüşülmesi konusu, her türlü tereddüdü izale edecek tarzda tedvin edilmiştir.

Madde 128. — Bu madde, yasama faaliyetinin icaplarından doğan bir ilkedir ve mevent tatbi-kata uygundur.

İkinci Bölüm

Bu bölümde, milletlerarası andlaşmaların onaylanmasının uygun bulunmasına dair kanun ta-sarıları konusu ele alınmıştır.

Madde 129. — Bu madde, milletlerarası andlaşmanın hukukî niteliğinin icabıdır ve mevent tatbikata genellikle uygundur. Bu vesileyle, bir milletlerarası andlaşmanın onaylanmasının ve bir milletlerarası andlaşma veya bir andlaşmanın belirli hükümlerine katılmanın uygun bulunması hakkında ancak kanun tasarısı verilebileceği, kanun teklifi verilemeyeceği tasrih olunur.

Madde 130. — Bu madde, Anayasanın 64 ncü maddesinin icabıdır.

Üçüncü Bölüm

Bu bölümde Bütçe kanun tasarıları ele alınmıştır.

Madde 131. ilâ 134. — Bu maddelerde, Bütçe kanun tasarılarıyla ilgili özel kurallar sevk edil-miştir. Bu vesileyle, bu konuda kanun teklifi verilemeyeceği ve sadece Yasama Organı İdaresi adına idareci üyelerin kanun teklifi verebilecekleri, bunun dışında bütçe kanunları için ancak tasarı yolunun mümkün olduğu belirtilir. Bu yeni tedvinde, bütçe görüşmeleri sırasında, bakan-lıkların, Bakanlar Kurulunca sevk edilmiş tasarılardaki görüşmelere aykırı tekliflerde bulunmala-rını önleyici tedbirler de alınmıştır.

Dördüncü Bölüm

Bu bölümde, cezalarla ilgili kanunlar yer almıştır.

Madde 135. — Bu maddede, mevent tatbikat yer almıştır.

Beşinci Bölüm

Bu bölümde, Anayasanın değiştirilmesi konusu yer almıştır.

Madde 136. ilâ 138. — Bu maddelerde, Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifleri-nin tabi olacağı işlemler düzenlenmiştir. Bu vesileyle, Anayasanın değiştirilmesi için kanun tasarı-sı verilmeyeceği belirtilir.

Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifleri ile ilgili Anayasa Komisyonu raporları, bu raporlar teklifin reddine dair olsa dahi, iki kere görüşülür. Genel Kurul, Anayasa Komisyo-nunun teklifin reddine dair raporunu benimsemediği takdirde de metin iki kere görüşmeye tabi olur.

Altıncı Bölüm

Bu bölüm, Cumhurbaşkanlığınca geri gönderilen kanun tasarısı ve tekliflerine aittir.

Madde 139. — Bu maddede, bu konu, bugünkü tatbikata göre düzenlenmiş olup, Cumhurbäşka-nının geriye gönderme yazılarını tek başına imzalayacağı, bu vesileyle belirtilir.

Yedinci Bölüm

Bu bölümde, kanunlarla ilgili son işlemler düzenlenmiştir.

Madde 140. — Bu maddeye göre, kanun tasarı ve tekliflerinden T. B. M. Meclisince kabul olu-nanlar Cumhurbaşkanlığına, halen olduğu gibi, Millet Meclisi Başkanınca gönderilecektir.

DOKUZUNCU KISIM

Bu kısım, soru müessesesine dairdir.

Madde 141 ilâ 151. — Bu maddelerde soru müessesesine getirilen yenilikler şunlardır.

Bakanlar Kurulunun ortak sorumluluğuyla ilgili bir hususu, başka bakan veya bakanlardan sorulmuş olsa bile, bizzat Başbakan veya görevlendireceği bir bakan cevaplandırabilecektir.

Aynı gerekçeyle, aynı soru üçten fazla bakana birden tevehh edilemeyecektir.

Meclisin vaktinin rasyonel şekilde kullanılabilmesi ve sözlü soruların bütün Meclisi ve Kamuyu ilgilendireci nitelikte olmayan konuların, ancak yazılı soru konusu yapılabileceği ve bu konudaki takdir yetkisinin de Başkana aidolduğu belirtilmiştir.

Bütün yazılı ve sözlü sorular, Başkanlıkça, aidolduğu bakan ve bakanlardan gayri Başbakana da gönderilecektir.

Sözlü soru görüşmesinin müessesesinin, mahiyetini aşan bir tarzda uzamasını önleyici hükümler konulmuştur. Genel görüşme, müessesesinin mevcudolduğu bir parlömanter sistemde bu hüküm bilhassa zarurî görülmüştür.

ONUNCU KISIM

Bu kısım, genel görüşme müessesesine dairdir.

Madde 152 ilâ 155. — Bu maddeler, mevcut teamüllere göre kaleme alınmıştır.

Sadece, genel görüşmenin açılmasını kolaylaştırmak üzere, Hükümetin de genel görüşme isteminde bulunması düşünülmüş ve ayrıca milletvekilleri tarafından yapılacak istemlerde ise 10 imzanın bulunması uygun görülmüştür. Genel görüşme açılıp açılmaması konusunda bir öngörüşme yapılacaktır. Bu öngörüşmede, Hükümet ile siyasî parti grblarından başka, önergedeki ilk imza sahibi milletvekilinin veya onun göstereceği bir diğer imza sahibi milletvekilinin onar dakikalık konuşma hakları olacaktır.

Bundan başka, genel görüşmede ilk söz hakkı, denetlenen Hükümete verilmiş olup, ondan sonraki söz hakkı önerge sahibine aidolacaktır. Daha sonra, genel hükümler uygulanacaktır.

Genel görüşmeden sonra oylama yapılması söz konusu değildir.

ONBİRİNCİ KISIM

Bu kısım Meclis araştırmasına dairdir.

Madde 156 ilâ 160. — Bu maddeler, genel görüşmenin açılmasına mütenazır şekilde yazılmıştır.

Ayrıca, Araştırma Komisyonlarının yetkileri tasrih edilmiş ve bazı lüzumsuz işlemler kaldırılmıştır.

Araştırma Komisyonu raporu üzerinde bir genel görüşme yapılacağı ayrıca belirtilmiştir.

ONİKİNCİ KISIM

Bu kısım, Sayıştayın Meclisle ilgilerine dairdir.

Madde 161 ve 162. — Bu maddelerde kesinhesap kanunlarına ait hususlar yer almıştır.

Madde 163. — Bu madde gereğince, Sayıştayca kanun uyarınca T. B. M. M. ne verilecek raporlar üzerinde nasıl genel görüşme açılacağı belirtilmiştir.

ONÜÇÜNCÜ KISIM

Bu kısım, güven istemi ve gensoruya aidolup, Birinci ve İkinci Bölümde Hükümetin güven istemi; Üçüncü bölümde de gensoru düzenlenmiştir.

Birinci Bölüm

Bu bölüm, Hükümetin güven istemi hakkındadır.

Madde 164 ve 165. — Bu maddeler, Bakanlar Kurulunun göreve başlarken güven istemi hakkındadır.

Madde 166. — Bu maddede, görev sırasında Başbakana güvenoyu istemi yer almıştır.

Bakanlar Kurulunun göreve başlarken güven alması, genel hükümlere göre olur. Yani, güvenoyu verenlerin sayısı güvensizlik oyu verenlerin sayısından fazlaysa, Bakanlar Kurulu güven almış olur. Buna karşılık, Başbakanın görev sırasında güven istemesi sıklıkta, Hükümetin güvensizlik almış sayılması için, en az 226 milletvekilinin güvensizlik oyu vermiş olması lâzımdır. Anayasa koyucu, bu farklı tanzim tarzlarını, Hükümetlerin kuruluşunu kolaylaştırmak ve düşürülüşünü zorlaştırmak amacıyla kabul etmiştir.

İkinci Bölüm

Bu bölümde, yukardaki 166 ncı maddedeki halin özel bazı şıkları ele alınmıştır.

Madde 167. — Bu madde, çağdaş parlömanter demokrasilerin en önemli kurumlarından birini Türk Parlamentosuna getirmektedir.

Çağdaş parlömanterizm, Hükümet - Parlâmento ikileşmesinin, iktidar - muhalefet ikileşmesini tam manasıyla aksettirebilmesi için, Hükümet ile Parlâmento çoğunluğu arasında bir siyasî tercihler bütün üzerinde beraberliğin bulunmasını gerektirir. Bakanlar Kurulu, iktidarın yürütme organındaki kanadı olarak kanunları yürütürken, bu kanunların dayandığı siyasî tercihlerin, kendisinin mensubu ve başı olduğu iktidarın dayanağını teşkil eden Parlâmento içindeki çoğunluğun siyasî tercihleri olması lâzımdır. Aksi halde, parlömanter rejim, seçmen ve halk çoğunluğuyla irtibatını kaybeder ve demokratik sistemin kuralları işlememiş olur.

Güven istemi ve gensoru kurumları, Hükümet ile Parlâmento çoğunluğu arasındaki bu siyasî tercih mutabakatının mevcudolup olmadığını denemeye yarayan ve böyle bir mutabakat mevcut değilse, hukukan Hükümetin çekilmesi mecburiyetini doğuran kurumlardır. Gensoru, bu mutabakatın varlığının Parlâmentonun teşebbüsüyle denenmesini sağlar. Güven istemi prosedürleri ise, aynı mutabakatın varlığının Hükümetin teşebbüsüyle denenmesine yarar.

İşte, bu mutabakatın asıl aranması gereken yerlerden biri de, kanunlardır. Hükümetin şu veya bu işlemi, ya da eylemi, kendisiyle, Parlâmento çoğunluğu arasındaki mutabakata uygun düşmüyorsa, Parlâmento çoğunluğu, Hükümeti işbaşından uzaklaştırmak imkânına sahiptir. Hükümet de, Anayasanın 108 ncı maddesindeki şartlar gerçekleşmişse, Parlâmento seçimlerini yenilemek imkânına sahip kılınmıştır. Fakat, yürütme organı, yürütme görevini kanunlar çerçevesinde yerine getireceğine göre, Parlâmento çoğunluğunun çıkarmayı tasavvur ettiği kanunların dayandığı siyasî tercihlerin Hükümet ile Parlâmento çoğunluğu arasındaki mutabakata uymaması, hiç değilse, Hükümetin bu kanaatte olması halinde, de Parlâmento çoğunluğunun bu mutabakata Hükümetin anladığı anlamda uymayı kabul etmek durumunda kalması veya Hükümetin çekilerek Parlâmentoda meydana çıkan yeni çoğunluğun, kendi siyasî tercihlerine uygun bir Hükümetin işbaşına gelmesini sağlaması yollarını açacak bir prosedüre ihtiyaç vardır. Böyle bir prosedür mevcudolmadığı takdirde, Parlâmentonun çıkardığı kanunların dayandığı siyasî tercihlerin Hükümetinkilere uymaması ve bu durumda da, ya Hükümetin kendi siyasî tercihlerine uymayan kanunları uygulamayı kabullenerek dinamizmini kaybetmiş inancsız ve idarî maslahatçı bir hüviyete bürünmesi sıklığı, ya da bazen Parlâmentonun üye tamsayısının salt çoğunluğundan çok aşığı sayıda olan ve her vesileyle unsurları ve siyasî mahiyeti değişen çoğunlukların çıkardığı kanunları yürütmeyi reddederek kendiliğinden çekilmesi ve Parlâmentonun da, kendi içinde belirli siyasî tercihlere dayanan bir çoğunluk çıkarmayı ve Hükümeti ona dayandırmayı düşünmeksizin, - yapabildiği kadar - idare maslahatçılık yapacak bir Hükümeti işbaşına getirme yoluna girmesi sıklığı ile karşılaşılır. Bu hal, III ncü ve IV ncü Fransız Cumhuriyetlerinde görülen, parlömanter demokratik rejimin bozulması halidir. Böyle bir halin muhakkak önlenmesi lâzımdır.

Bu amaca uygun tedbir, görev sırasında güven istemi müessesesini kullanmak suretiyle bulunmuştur. Eğer Parlâmento içinde, belli bir kanunun dayandığı siyasî tercihleri yürütmek için meydana çıkmış şu veya bu kuvvedeki bir çoğunluk ile Hükümet arasında bir temel uyumsuzluk çıkarsa, Başbakan, güven istemini, kanunun kabulü veya reddi şartına bağlamak suretiyle, Parlâmentonun üye tamsayısının salt çoğunluğunun uyumsuzluğa el koymasını sağlamak imkânına sahibolmalıdır. Böylelikle, her iki taraf da kendi sorumluluklarını ciddi şekilde mütalaa etmek durumunda kalırlar. Eğer Parlâmentonun üye tamsayısının salt çoğunluğu, durumun genel muhasebesini yapıp Hükümetin işbaşında kalmasını uygun görürse, Hükümete güvensizlik oyu vermez; aksi halde, güvensizlik oyu verip, Parlâmentoda yeni teşekkül eden salt çoğunluğun siyasî tercihlerini benimseyen yeni bir Hükümetin işbaşına gelmesi vetiresini açar.

Bunun için bulunan usulî mekanizma basittir. Hükümet güven istemini bir hususun kabulüne bağlamışsa, güven aldığı takdirde o husus kendiliğinden kabul edilmiş olur; güven alamadığı takdirde ise, o husus kendiliğinden reddedilmiş olur. Buna mütenazır olarak, Hükümet güven istemini bir hususun reddine bağlamışsa, güven aldığı takdirde o husus kendiliğinden ret edilmiş olur. Güven alamadığı takdirde ise, o husus kendiliğinden kabul edilmiş olur. Şu halde, kanun tasarı veya teklifinin tümünün veya belli hüküm veya hükümlerinin yahut belli değiştirge veya değiştirge-lerin kabul veya reddedilmiş olduğu, Hükümetin güven istemiş şekline göre, güven oylaması sonucunda meydana çıkar. Güven oylamasında her milletvekili, güvensizlik oyu kullanmasının veya kullanmamasının, sadece söz konusu olan kanun bakımından ne ifade ettiğini değil, aynı zamanda, Hükümetin kâderyi bakımından da ne ifade ettiğini bilerek hareket etmek durumunda olur.

Bu madde, değişik ihtimalleri öngörerek bu müesseseyi tanzim etmektedir.

Madde 168. — Bu maddede, yukardaki maddede düzenlenen aynı müesseseyi, uzun vâdeli kalkınma planı tasarısı ile ilgili olarak düzenlemiştir.

Üçüncü Bölüm

Madde 169 - 175. — Bu maddeler gensoru müessesesini Anayasanın değişik 89 ncu maddesine uygun olarak ve Millet Meclisinin normal çalışma prensipleri içinde düzenlenmiştir. Bu nedenle Anayasanın 89 ncu maddesi gerekçesinde belirttiği üzere;

a) Gensoru önergelerinin ancak siyasî parti grupları adına yetkilisinin veya en az on milletvekilinin imzasıyla verilmesi prensibi kabul edilmiştir. Bu gensoru müessesesi bakımından bir sınırlama olmayıp, aksine güvensizlik sonucuna varacak bir önem taşıyan müessese- nin mahiyetiyle mütenasip bir uygulama tarzı olarak düşünülmüştür.

b) Gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmaması hakkındaki görüşmenin, verilmesini takibeden üç birleşim içinde yapılması, gerek Hükümete ve gruplara hazırlanma imkânı verilmesi ve gerekse Meclisin çalışmalarının aksamaması yönünden uygun görülmüştür.

c) Bu görüşmelerde cabukluğu sağlama ve dolayısıyla Meclis çalışmalarının dengeli şekilde yürütülmesi yani kanun yapma, denetleme ve diğer görevleri arasında denge sağlanması amacıyla, gerektiğinde gensoru önergelerinin önceden bastırılıp dağıtılması ve görüşme usullerinin ictü- zük hükümleriyle düzenlenmesi öngörülmüştür. Diye ifadeendiren prensiplere uygun olarak Mec- lisin yasama ve denetleme görevlerinin dengeli bir şekilde yürütülmesini temin maksadıyla ve yasama görevinin gensoru yoluyla engellenmesini önlemek amacıyla düzenlenmiştir.

Güvensizlik oylamasının güvensizlik gerekçeleri üzerinde yapılması, farklı gerekçelerle Hükümeti düşürmek isteyenlerin, aralarında ciddi bir siyasî tercih beraberliği olmaksızın bir araya gelmelerini önlemek içindir. Bu tedbir, Anayasanın ruhuna tamamiyle uygundur. 172 nci maddenin 4 ncu bendinin 2 nci fıkrası, Anayasanın 106 nci maddesinin 2 nci fıkrası icabı olarak sevk edilmiştir.

Aynı maddenin 5 nci bendi de, Anayasanın 89 ncu maddesinin 6 nci fıkrasındaki prosedürün, bir Bakan aleyhinde verilmiş gensoruları kapsamamasına dayanmaktadır.

173 nci maddede yer alan hususlar, Meclisin normal çalışmasını sağlamak veya mantıkî zaruretleri belirtmek için sevk edilmiştir. 174 nci madde ile 175 nci maddenin 2 nci ve 3 nci fıkraları da mantıkî zaruretleri belirtilmektedir.

175 nci maddenin ilk fıkrası ise, genel ve katma bütçe kanunlarını ve uzun vâdeli kalkınma planını çıkarmanın Devlet ve toplum işlerinin yürütülmesinde diğer her konudan daha fazla öncelik taşımaya dayanır. Anayasamıza göre, bütçe ve kalkınma planı belli bir zamanda yürürlüğe girmeden Devletin faaliyet göstermesi kabil değildir. Esasen bu sebeptir ki, bütçe kanun tasarılarında ve plan tasarısında yer alan siyasî terehlerin Parlâmento çoğunluğunca benimsenmemesi takdirinde, Anayasa hükümleri gereğince değilse bile parlömanter ahlâk teamülleri gereğince, Hükümet, istifasını Devlet Başkanının takdirine sunmak durumunda kalır. Bu sebeptir ki, Millet Meclisi, uzun vâdeli kalkınma planı tasarısıyla ve genel ve katma bütçe kanun tasarılarıyla meşgul olduğu bir sırada, doğrudan doğruya bu konularla ilgili olan kanun tasarı ve teklifleri dışında, başka temel konularla meşgul olamaz. Özellikle, Anayasanın 89 ncu maddesinin 2 nci fıkrası hükmünün, bütçenin ve kalkınma planının zamanında çıkarılmasını engelliyecek şekilde kullanılması düşünülemez.

ONDÖRDÜNCÜ KISIM

Bu kısım, yasama dokunulmazlığı ve milletvekilliğinin düşmesi konularına dairdir. Birinci bölümde, yasama dokunulmazlığı, ikinci bölümde de, milletvekilliğinin düşmesi yer almaktadır.

Birinci Bölüm

Bu bölümde, yasama dokunulmazlığıyla ilgili konular düzenlenmiştir.

Madde 176 ilâ 182. — Bu maddeler, yasama dokunulmazlığının kaldırılması konusunu, genellikle mevcut hükümlere ve teamüllere uygun olarak düzenlemiştir. Sadece, mer'î İctüzüğün 179 ncu maddesindeki bir aylık süre, çeşitli güçlüklerle ve karışıklıklara sebeb olduğu için kaldırılmıştır. Ayrıca, yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına tutuklamanın mümkün olmaması kaydıyla karar verilebilmesi hususu ile milletvekilinin her hangi bir sebeple ihzaren celbinin de yasama dokunulmazlığı hükümlerine tabi olduğu belirtilmiştir.

İkinci Bölüm

Bu bölümde, milletvekilliği sıfatının düşmesiyle ilgili hususlar yer almıştır.

Madde 183 ilâ 188. — Bu maddelerde, milletvekilliğinin kesin kazai hüküm giymiş olmaktan ötürü düşmesi, milletvekilliğinden çekilme, milletvekilliği ile bağdaşamayan görev kabul etme sebebiyle, milletvekilliğinin düşmesi, milletvekilliğinin devamsızlık sebebiyle düşmesi, ve milletvekilinin vefatı halleri, hukukun genel ilkelerine ve Anayasanın ruhuna uygun olarak düzenlenmiştir. Ayrıca bu bölümde üyelerin tedavisi ile ilgili bir hüküm konulmuştur.

ONBEŞİNCİ KISIM

Bu kısım, oylamalar ile seçimleri düzenlemiştir.

Birinci Bölüm

Bu bölümde, oylamalar yer almaktadır.

Madde 189 ilâ 207. — Bu maddelerde, işaret oyu, açık oy ve gizli oy usulleri ve bunların çeşitleri, Millet Meclisi iradesinin selâmetle meydana çıkmasını sağlayacak ve oylama vesilesiyle Meclisin vaktinin israfını doğuracak hareketlerin önlenmesine imkân verecek tarzda düzenlenmiştir. Ayrıca, Anayasanın 86 nci maddesindeki karar yetersayısı tarifi muvacehesinde, çekimser oyun anlamı, 202 nci maddenin 2 nci fıkrası ile son fıkrasında açıkça belirtilmiştir. Bundan başka, açık

oylamanın istem üzerine yapıldığı hallerde, açık oylamayı gizli oylamaya çevirme imkânını veren hatalı tatbikatın tekrar edilmesi önlenmiştir.

Çekimsizlik, olumlu veya olumsuz oylardan fazla olanın yönünde karar verilmesini peşin olarak kabul etmek anlamına gelir.

İkinci Bölüm

Bu bölümde, seçimler düzenlenmiştir.

Madde 208 ilâ 210. — Bu maddeler de, Anayasanın 86 nci maddesindeki karar yetersayısı tarifine uygun olarak düzenlenmiştir.

208 nci maddenin son fıkrasında söz konusu seçimler, Sayıştay Başkan ve üyeliklerine Sayıştay Kanunu gereğince yapılan seçimler, 16 Ocak 1964 tarihli ve 378 sayılı Kanun (ve bu kanunun Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş olan 1 nci maddesinin yerine yeni bir hüküm kanunlaşıncaya kadar yasama meclislerinin mutabakatlarını belirten teşriî kararlar) gereğince yapılan seçimler, Başkanlık Divanının Başkan dışındaki üyelerinin ve komisyon üyelerinin seçimleridir.

ONALTINCI KISIM

Bu kısımda, devam ve izin konuları yer almaktadır.

Madde 211 ilâ 220. — Bu maddelerde izin, devamın tespiti ve devamsızlığın müeyyideleri ile ilgili konular, devamı teşvik edici pratik tedbirlere bağlanmıştır.

ONYEDİNCİ KISIM

Bu kısımda, tutanaklar konusu yer almıştır.

Madde 221 ilâ 222. — Tutanaklar konusunda bugüne kadar mevcut uygulamalar açıklığa kavuşturulmuştur.

ONSEKİZİNCİ KISIM

Bu kısımda disiplin cezaları düzenlenmiştir.

Madde 223 ilâ 231. — Bu maddelerde, disiplin cezaları konusu, genellikle mevcut tatbikatın esasları muhafaza edilerek düzenlenmiştir.

ONDOKUZUNCU KISIM

Bu kısımda, Başkanlık Divanı ile üyelerinin görevleri düzenlenmiştir.

Madde 232 ilâ 236. — Bu maddelerde, Başkanlık Divanı ile üyelerinin görevleri, mevcut tatbikata genellikle uygun şekilde düzenlenmiştir.

YIRMİNCİ KISIM

Bu kısım, kolluk işlerine dairdir.

Madde 237 ilâ 246. — Bu maddelerde, kolluk ve Meclis içi düzen konuları genellikle mevcut uygulamalara uygun surette düzenlenmiştir.

Sadece, Millet Meclisi Başkanlığı nezdindeki akredite basın mensupları ile ilgili konular, Meclis çalışmalarının doğru haber konusu olmasını sağlayacak şekilde düzenlenmiştir.

Ayrıca, özel dinleyici yerleri konusu ve Cumhurbaşkanının ve resmî ziyaretçilerin Genel Kurul salonuna girmeleri takdirinde uygulanacak protokol kuralları, açıklığa kavuşturulmuştur.

YIRMİBİRİNCİ KISIM

Bu kısımda, Millet Meclisinin içişletmeleri ele alınmıştır. Birinci bölümde idarî işler; ikinci bölümde malî işler yer almıştır.

Birinci bölüm

Bu bölüm, idarî işlere dairdir.

Madde 247 ilâ 255. — Bu maddelerde, idarî işler, mevcut uygulamalar genellikle muhafaza edilerek düzenlenmiştir.

İkinci bölüm

Bu bölüm, malî işlere dairdir.

Madde 256 ilâ 265. — Bu maddelerde, malî işler, genellikle mevcut uygulamalara uygun tarzda düzenlenmiştir.

YİRMİİKİNCİ KISIM

Bu kısımda, İktüzükle ilgili hükümler yer almaktadır.

Madde 266. — Bu maddeler, İktüzüğün değiştirilmesi prosedürü, iki görüşme yapma imkânı açık tutularak düzenlenmiştir.

Madde 267. — Bu maddede, İktüzüğün yürürlüğe girmesi, kabul tarihine değil, fakat, Anayasanın 150 nci maddesi göz önünde tutularak, Resmî Gazetede yayın tarihine bağlanmıştır.

Madde 268. — Bu maddede, Başkanlık Divanının düzenleyici kararlariyle ilgili hususlar belirtilmiştir.

Madde 269. — Bu madde, İktüzükte gösterilen sürelerin tatilde işlemeyeceğini bir genel hüküm olarak belirtmektedir.

Madde 270. — Bu maddede, Resmî Gazetede yayınlanacak Millet Meclisi kararları gösterilmiştir.

YİRMİÜÇÜNCÜ KISIM

Bu kısım, geçici hükümlere dairdir.

Geçici madde 1 ilâ Geçici madde 6. — Bu maddelerde İktüzük yürürlüğe girince görüşülmesine başlanmış kanun tasarı ve teklifleri hakkında ve komisyonlar hakkında yapılacak işlemler ile bazı kanunların çıkmasına değin mevcut İktüzükteki bir kısım hükümlerin uygulanacağı belirtilmekte ve kanunla düzenleninceye kadar Kitaplık Komisyonunun nasıl seçileceği ve çalışacağı düzenlenmektedir.

YİRMİDÖRDÜNCÜ KISIM

Bu kısım, son hükümleri ihtiva etmektedir.

Madde 271. — 1 Kasım 1956 tarihli İktüzüğün yürürlükten kaldırıldığı, bu maddede belirtilmiştir.

Madde 272. — Bu maddede, Millet Meclisinin usulî kuralların uygulanmasına dair aldığı kararlar ile usulî örf ve âdet kuralları ve aydınlatıcı diğer hususların bastırılması konusu düzenlenmiştir.

Madde 273. — maddede, işbu İktüzüğün Resmî Gazetede yayınlanmakla yürürlüğe gireceği yazılıdır.

Madde 274. — Bu madde, yürütmeye dairdir.

Anayasa Komisyonu Raporu

Millet Meclisi
Anayasa Komisyonu
Esas No. : 2/706
Karar No. : 3

25 . 11 . 1972

Millet Meclisi Başkanlığına

2/706'da kayıtlı, Çorum Milletvekili Abdurrahman Güler, Tunceli Milletvekili Kenan Aral, Muş Milletvekili Nermin Neftçi, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, Konya Milletvekili M. Kubilay İmer ve Van Milletvekili M. Salih Yıldız'ın İhtüzük teklifi Komisyonumuzca görüşülerek, birçok taddillerle birlikte kabul edilmiştir.

Komisyonumuzca yapılan görüşmelerde :

1. Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına 5 . 1 . 1963 tarihinde sevk edilen ve sıra sayısı 346'da kayıtlı olan İstanbul Milletvekili Coşkun Kırcı, Erzincan Milletvekili Sadık Perinçek, Sivas Milletvekili Cevad Odyakmaz ve Aydın Milletvekili Orhan Apaydın'ın, Millet Meclisi İhtüzüğü teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu ve gene Millet Meclisi Başkanlığına 24 . 9 . 1968 tarihinde sevk edilen, 2/732 esasta kayıtlı İstanbul Milletvekili Coşkun Kırcı ile Erzurum Milletvekili İsmail Hakkı Yıldırım'ın Millet Meclisi İhtüzük Teklifinin Komisyonumuzun yararlandığı kaynaklardan birini teşkil ettiği;

2. Millet Meclisi Başkanı Sayın Sabit Osman Avcı'nın, Başkanlığında toplanan Millet Meclisinde grupları bulunan siyasî partilerin temsilcilerinden kurulu, bir Altkomisyonda teklifin taddil ve ıslah edilerek geliştirildiği;

3. Geçen yasama yılında Anayasa Komisyonunda teklifin görüşülmesine başlandı; bu sırada Komisyon Başkanı Cevdet Akçalı Başkanlığında, grubu bulunan her siyasî partiden birer üye olmak üzere 5 kişilik bir Altkomisyon kuruldu; bu Altkomisyonun bir rapor, gerekçe ve değiştirilmiş yeni bir metin hazırlayıp 1 No. lu düzeltmeli baskıyı yaptırdığı;

4. Anayasa Komisyonunun, Altkomisyon metnini daha da geliştirerek evvelâ 2 No. lu düzeltmeli baskı metni daha sonra 3 No. lu düzeltmeli baskı metni hazırlayıp kabul etmiş bulunduğuy tespit edilmiştir.

İhtüzük teklifi ve bunun değiştirilerek kabul edilmiş yeni taslaklarını Komisyonumuz tetkik etmiş ve ekli gerekçelerle, ekli İhtüzük maddelerini kabul etmiştir.

Komisyonumuz, teklifin genel gerekçesine tamamiyle katılmakla beraber, bu gerekçeye şu hususların da ilâve edilmesini uygun görmüştür:

a) 1961 Anayasası, Türkiye'de Çift Meclis sistemini kabul etmiştir. Bu sistemin kendisine mahsus gerekleri vardır. Eski İhtüzük bu gereklere cevap vermemektedir.

b) 1961 yılından beri, Meclislerimizde mevcut çok partili Meclis Sisteminin birtakım gerekleri ortaya çıkmıştır.

c) Eski İhtüzüğün tatbikatında, tartışmalara yol açan birçok hükümler mevcudolmuş ve bu hükümlerin açıklığa kavuşturulması gereği doğmuştur.

d) İhtüzüğün uygulaması zamanı içinde birtakım boşlukların doldurulması gerektiği tespit edilmiştir.

e) Eski İhtüzükte zaman kaybına yolaçan birtakım usullerin mevcudolduğu görülmüş ve bu usullerin, birçok batı demokrasilerindeki örneklerine uygun tarzda basitleştirilmesi gereği duyulmuştur.

Bu gerekçeler ve teklifte mevcut gerekçeler bir arada değerlendirilerek, teklifin ekli şekilde değiştirilmesi uygun görülmüştür.

Yapılan değişiklikler belli başlı şu esaslara uygun olarak yapılmıştır :

Teklifte, çok uzun ve en küçük teferruata kadar varan şekil şartlarını taşıyan hükümler görülmüştür. Bu hükümlerin hem anlaşılması güç, hem de Meclis Başkanlarının insiyatifini kısıtlayan bir nitelik taşıdığı görülmüştür. Büyük Millet Meclisinin bütün kararlarının Anayasa Mahkemesinin denetiminde olması ve bu nitelikteki teferruata kaçan ve kararların sıhhati yönünden hiç bir mana taşımayan bu hükümlerden herhangi birisinin ihmal edilmesi halinde, Meclis kararlarının iptali gerekeceği gibi bir yoruma müsaıdolmaması düşünülmüştür. Bu sebeple de uzun ve teferruatlı maddeler sadeleştirilmiştir.

2. 1956 T. B. M. M. Dahilî Nizamnamesi, mevcut noksanlarına rağmen, 60 yılı aşkın bir zamandan beri Meclislerimizde uygulanagelmektedir. Bu uygulamalarda, eski İçtüzüğün birçok maddelerinin pratik, canlı ve veciz olduğu kabul edilmiştir. Zorunluluk olmadıkça, bu güzel maddeleri değiştirmenin gereği mevcut değildir. Bu tarz hükümler, aynen veya kısmen değiştirilerek Komisyon metnine esas alınmıştır.

3. Teklifte, Millet Meclisi çalışma usulünü ilgilendiren, Anayasa'da ve kanunlarda mevcut hükümler aynen nakledilmiştir. Anayasa ve kanunlar, hiyerarşik alanda daha üstün hukuk kaideleridir. Bunların İçtüzükte nakledilmesi hasıvdır. İlerde bu hükümlerin değişmesi, İçtüzük maddelerinin de buna paralel olarak değişmesini gerektirir ki, böyle bir muamelenin lüzumu yoktur. Bu sebeple, zaten Anayasa ve Kanunlarda mevcut İçtüzük hükümleri, Komisyon metnine alınmamış bu tarz maddeler tayıyedirilmiştir.

4. Milletvekillerinin, söz söyleme ve önerge verme haklarını kısıtlamadan, Meclisi daha süratle çalıştırabilecek birtakım tedbirler düşünülmüş, bunlar Komisyon metnine alınmıştır.

5. Madde metinleri, redaksiyon yönünden daha basit, anlaşılabilir ve Anayasamızda mevcut sistem, ifade ve deyimlerle ahenkli bir hale getirilmeye çalışılmıştır.

6. Batı demokrasilerinin uzun tecrübelerden sonra koydukları ve kabul ettikleri birtakım güzel usuller mevcut bulunmaktadır. Bu usulleri gösterir, Belçika, Fransa, İtalya, Avrupa Konseyi İstisarı Assamblesi İçtüzükleri ile İngiliz ve Alman parlamentolarındaki tatbikat, Komisyonca değerdendirilmiştir. Bu hükümlerden bazıları aynen veya mealen, Komisyon metnine yansıtılmıştır.

7. Eski İçtüzüğün dip notlarındaki, örf ve âdeti gösterir hükümler, parlamentoda uzun yıllar tecrübeleri bulunan üyelerin ve Meclis görevlilerinin fikir ve tecrübeleri Komisyonca değerdendirilmiştir.

8. Mecliste grubu bulunan siyasî partilerimizden bazıları teklif hakkında anaprensipier yönünden görüşlerini bildirmişlerdir. Çeşitli partilerin bildirdiği görüşlerin büyük bir kısmının birbirine uygun olduğu görülerek, bu görüşler aynen komisyonca dikkate alınmıştır. Farklı görüşler ortaya çıktığı hallerde, bir ortak görüş, bir uzlaştırmacı çözüm yolu bulunmuştur.

9. Eski İçtüzüğün hayatiyetini kaybetmiş maddeleri ve bu maddelere paralel olarak teklif edilmiş maddeler metinden çıkarılmıştır.

10. Kanunların 5 gün ara ile iki defa görüşülmesi esası tek Meclis sisteminden kalma bir usuldür. C. Senatosunun ve Anayasa Mahkemesinin mevcudolmadığı devrede birçok faydaları görülen iki görüşme esası bugün hayatiyetini kaybetmiştir. 1961 yılından beri yapılan Anayasa değişiklikleri hariç hiç bir kanun bu kurala uyularak çıkarılmamıştır. Hem lüzumu ve hem de hayatiyeti kalmayan bu kurala ait maddeler tekliften çıkarılmıştır.

Yukarda arz edilen, gerekçe ve prensipierle, ilk önce 356 madde, bilâhare 274 madde olarak tanzim edilmiş İçtüzük teklifi, 162 maddeden ibaret kısa, pratik, basit ve kolay anlaşılır bir metin haline getirilmiştir.

Her maddeye ait gerekçe ve maddenin kabul edilen metni raporumuza ekli olarak sunulmuştur.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere işbu rapor Yüksek Başkanlığa saygıyla sunulur.

Anayasa Komisyonu Başkanı
Cevdet Akçalı
(Adana)

Sözcü
Fuat Avcı
(Denizli)

Kâtip
Yusuf Uysal
(Isparta)

Hasan Dincer
(Afyon)

Emin Paksüt
(Ankara)

Refet Sezgin
(Çanakkale)

Cevat Önder
(Erzurum)

Resit Ülker
(İstanbul)

Gıyasettin Karaca
(Erzurum)

Bazı maddelere muhalifim. Kısa
muhalefet gerekçem eklidir. Söz
hakkım mahfuzdur.

Bazı maddelere muhalifim.

Söz hakkım mahfuzdur.

Naci Gacıroğlu
(Erzurum)

Sabahattin Aras
(Erzurum)

Turhan Özgüner
(İçel)
Söz hakkım saklıdır.

İlhami Sancar
(İstanbul)

Sabri Keskin
(Kastamonu)

Cengiz Ekinci
(Ordu)
83, 88 ve 115 nci maddelere
muhalifim.

Kemal Şensoy
(Ordu)

Osman Hacıbaloglu
(Tokat)

Erzurum Milletvekili Cevat Önder'in muhalefet gerekçesi

Bağımsız milletvekillerinin komisyona üye olarak katılmasının önlenmesini; oranların tespitinde yalnız partili üyelerin esas alınmasını Anayasaya aykırı buluyorum. Tümü hakkında söz hakkım saklıdır.

Cevat Önder
Erzurum Milletvekili

ANAYASA KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRDİĞİ MADDELERE AİT GEREKÇELER

Genel gerekçesi Komisyon raporunda belirtilen içtüzük teklifinin Komisyonumuzca kabul edilen madde metinlerine ait gerekçeler aşağıdadır. İşbu gerekçeler, Komisyonca kabul edilen madde numaralarına göre yazılmıştır :

BİRİNCİ KISIM

Madde 1. — Teklifin birinci maddesi, son fıkra hariç aynen kabul edilmiştir. Son fıkra ayrıca 93 nü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 2. — Teklifin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 3. — Teklifin 3, 4, ve 5 nci maddelerindeki hükümler birleştirilerek, 3 nü madde olarak kabul edilmiştir. Andıçmede, halen tatbik edilmekte olan, seçim çevresi, soyadı ve adları sırasına göre yemin etme esası konulmuştur. Geçici Başkanlık Divanı üyelerinin dahi, kendi seçim çevresi içerisinde yemin etmelerinin, seçmenleri tarafından daha ilgi ile karşılanacağı düşünülmüştür. Atatürk'e saygı duruşunun dahi, yemin sırasının Ankara ili seçim çevresine geldiği zaman yapılmasının bu anamenin bir örneği olarak ele alınmıştır.

Madde 4. — Teklifteki 27 nci madde tertip yönünden öne alınmış ve 4 nü madde olarak kabul edilmiştir. 22 nci madde ve takibeden 3 maddenin, komisyonlardan sonraya alınmasının gereği yoktur.

Madde 5. — Aynı sebeple, 28 nci madde, 5 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 6. — Aynı sebeple 29 neu madde 6 nci madde olarak kabul edilmiştir. Araverme süresi en çok 15 gün için verilebilecektir.

Madde 7. — Aynı sebeple, 30 neu madde, 7 nci madde olarak kabul edilmiştir.

İKİNCİ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

Madde 8. — Teklifin 6 nci maddesi aynen 8 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 9. — Teklifin 7 nci maddesi 9 neu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 10. — Teklifin 8 nci maddesi, redaksiyon düzeltilmesi yapılarak kabul edilmiştir. Açıklık vermek için, iki yıl deyimi iki yasama yılı olarak değiştirilmiştir.

Madde 11. — Teklifin 9 neu maddesi, ifade düzeltilmesi ile kabul edilmiştir.

Madde 12. — Teklifin 10 neu ve 11 nci maddeleri, birleştirilmiş ve düzeltmelerle 12 nci madde olarak kabul edilmiştir.

12 nci maddenin son fıkrası çıkarılmış ilk üç fıkra 13 nü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 13. — Teklifin 236 nci maddesi 13 nü madde olarak ufak bir değişiklikle kabul edilmiştir.

Madde 14. — Teklifin 232 nci maddesi 14 nü madde olarak aynen kabul edilmiştir. Tertip yönünden bu madde genel hükümlere alınmıştır. Başkanın görevleri arasında 9 neu bent olarak, Batı parlamentolarında görüldüğü gibi, Meclisi ziyaretçilere ve efkârı umumiyeye tanıtmak için yayınlar yapmak görevi de verilmiştir.

Madde 15. — 233 nü madde 15 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 16. — 234 nü madde 16 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 17. — 235 nci madde 17 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

Madde 18. — 12 nci maddenin son fıkrası çıkarılarak 18 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 19. — 13 ncü madde 19 neu madde olarak kabul edilmiştir. Danışma Kurulu, önemli bir kuruluş olup, üyeleri, partilerini bağlayıcı beyanlarda bulunacaklardır. Bunun için Danışma Kurulu üyelerinin, grup başkanlarından veya onun yazılı olarak göstereceği üyeden teşekkül etmesi gerektiği düşünülmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Madde 20. — 14 ncü madde 20 nci madde olarak kabul edilmiştir. 2 nci numaradaki Plan Komisyonu özel kanuna tabi olduğundan, maddeden çıkarılmıştır.

Tatbikatta kolaylık sağlamak maksadıyla, Komisyonların üye adedinin tespiti hususu Danışma Kurulunun teklifine bağlanmıştır.

Karma komisyonların kuruluşu için özel kanun hükümleri mevcud olduğundan, maddeden çıkarılmıştır. Geçici Komisyon kurulması esası Komisyonca kabul edilmediğinden, daimî kelimeleri metinden çıkarılmıştır.

Madde 21. — 15 nci maddede son fıkra çıkarılarak ifade düzeltilmesiyle 21 nci madde olarak kabul edilmiştir. 29 neu maddenin ilk fıkrası hükmüyle 25 nci madde hükümleri fıkra olarak bu maddeye eklenmiştir.

Madde 22. — 16 ncı ve 17 nci madde hükümleri birleştirilerek ve 17 nci maddenin son fıkrası çıkarılarak 22 nci madde olarak kabul edilmiştir. Komisyonlarda açık üyeliğin en kısa zamanda tamamlanması için 2 nci fıkra maddeye eklenmiştir.

Madde 23. — 18 nci madde aynen 23 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 24. — 22 ve 23 ncü maddenin 2 ve 3 ncü fıkraları madde 24 olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 25. — 26 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 26. — 32 nci madde, 26 ncı madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 27. — 33 ncü madde, 34 ncü madde ile birleştirilerek 27 nci madde olarak kabul edilmiştir. Komisyonların, Meclis Başkanlığına çağırılması hükmü kaldırılmıştır. Gündemin tanziminin de, Komisyon Başkanlığına yapılması kabul edilmiştir. Çünkü, toplantılara, Hükümet temsilcileri de davet edileceğinden, Komisyonca toplantı günü görüşülemeyecek bir iş için boş yere Hükümet temsilcilerinin komisyonlara birikmesi sonucunu doğuracağı düşünülmüştür. Gündemine Komisyon her zaman hâkim olduğundan gündemin Komisyon Başkanlığına yapılmasında herhangi bir sakınca görülmemiştir.

Madde 28. — 35 nci maddenin son fıkrası çıkarılarak 28 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 29. — 36 ncı madde 29 neu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 30. — 37 nci madde 30 neu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 31. — 38 ve 39 neu madde birleştirilerek 31 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 32. — 40 ncı madde 32 nci madde olarak kabul edilmiştir. Eski İhtüzüğün hükümleri ve cari tatbikat gözönünde bulundurularak, Komisyon üyeleri dışındaki milletvekillerinin önerge ve oy verememeleri maddede tasrih edilmiştir.

Madde 33. — 41 nci madde karşılığdır. Bu maddedeki hükümler tayyedilmiş eski İhtüzüğün 24 ncü maddesi hükümleri aynen 33 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 34. — 42 nci maddenin son fıkrası tayyedilerek 34 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 35. — 43 ncü madde karşılığı olarak, eski İhtüzüğün 27 ve 28 nci maddesi hükümleri aynen alınmıştır.

Madde 36. — 44 ve 45 nci maddeler birleştirilerek 36 ncı madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 37. — 46 ncı madde matlahı değiştirilerek aynen kabul edilmiştir.

Madde 38. — 47 ncı maddenin 2 ncı fıkrası kaldırılmış 38 ncı madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 39. — 48 ncı madde 39 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir. Ancak, çıkan kanunların sadece muhteva bakımından değil, deyimler, dil, sistem yönünden Anayasaya ve diğer ilgili kanunlara uygun ve ahenkli olarak çıkmasını temin için, uzmanlardan kurulu bir danışmalar heyeti teşkili öngörülmüştür. Nihai karar yine komisyona aıdolmak üzere, bu heyet görüşlerini bildirecektir.

Madde 40. — 50 ncı madde 40 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 41. — 51 ncı madde 41 ncı madde olarak değiştirilerek kabul edilmiştir. Kanunların sürüncemede kalmaması için, sadece Başkanlığa ihbar edilmesi esas kabul edilmiş, alımdı yazısının beklenmesi uygun görülmemiştir.

Madde 42. — 52 ncı madde 42 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 43. — 53, 55, 56 ncı madde hükümleri birleştirilerek 43 ncü madde olarak kabul edilmiştir. Bu madde ile, Komisyon toplantılarına katılıp da son toplantıya katılmayan üyelerin, isterlerse Komisyon raporlarını imzalamaları imkânı da tanınmıştır. Ancak bunların imzasıyla, kabul için şart olan çoğunluğun mevcudolmadığı kanısı doğmaması için, bu imza sahibi üyelerin son toplantıya katılmadıklarının, imzalarının üzerine kaydedilmesi şartı konulmuştur.

Madde 44. — 54 ncü madde 44 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 45. — 57 ncı madde değiştirilerek kabul edilmiştir. Seçimi yenilenen komisyona, eski komisyon raporlarının otomatikman gelmesi esası kaldırılmıştır. Bu husus kanunların boş yere sürüncemede kalması sonucunu doğurmaktadır. Bunun yerine, komisyonların tasarı ve teklifler üzerindeki insiyatifini kaldırmamak için, komisyonlara isterlerse raporu geri çekmek hakkı verilmiştir. Komisyon her maddeyi 89 ncü madde gereğince geri almak hakkına sahibolduğuna göre, birçok maddeden ibaret kanunlar için bu hüküm büyük bir manâ ifade edecektir. Komisyon, bütün madde ve raporu geri çekmek yerine, sadece görüşüne uymayan maddeyi geri çekecek ve böylece kanunlar boş yere komisyondaki beklemeyecektir.

Madde 46. — 58 ncı madde 46 ncı madde olarak kabul edilmiştir. Son fıkradaki hüküm değişmiş olup, komisyon başkanlarının, komisyona istişare etmeden, Komisyon raporuna aykırı beyanda bulunmaları hükmü değiştirilmiştir. Bu konuda, eski İçtüzüğün 44 ncü maddesinin son fıkrası hükmü aynen muhafaza edilmiştir.

Madde 46. — 58 ncı madde 46 ncı madde olarak kabul edilmiştir. Son fıkradaki hüküm değişmiş olup, Komisyon Başkanlarının, komisyona istişare etmeden, komisyon raporuna aykırı beyanda bulunmaları hükmü değiştirilmiştir. Bu konuda eski İçtüzüğün 44 ncü maddesinin son fıkrası hükmü aynen muhafaza edilmiştir.

Madde 47. — 60 ncı madde, 47 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 48. — 61 ncı madde, 48 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 49. — 62 ncı madde, 49 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Madde 50. — 63 ve 64 ncü madde hükümleri birleştirilerek 50 ncı madde olarak kabul edilmiştir. Metindeki Romen rakamları, manasız görüldüğünden, değiştirilmiştir. Kanunlarda iki görüşme esası kaldırılmış olduğundan, gündemdeki buna ait hükümler değiştirilmiştir.

Madde 51. — 65 ncı madde 51 ncı madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 52. — 66 ncı madde 52 ncı madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 53 — 67 ve 70 ncı maddeler hükümleri birleştirilerek ve kısaltılarak 53 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 54. — 71 nci madde 54 ncü madde olarak eski İktüzüğün 79 neu maddesinin hükümleri aynen alınmak suretiyle kabul edilmiştir.

Millet Meclisinin saygı duruşunda bulunması, önemli bir hadisedir. Alelacele verilmiş önerge-lerle, Yüce Meclisin emrivakilerle karşılaşmaması için, Meclisin saygı duruşunda bulunula-cağı haller, Başkanlık Divanının kararına bağlanmıştır. Başkanlık Divanının, Millet Meclisi-nin ne gibi hallerde saygı duruşunda bulunacağını düzenleyici nitelikte kararlarla önceden be-lirtilmesi yerinde olacaktır.

Madde 55. — 72 nci madde değiştirilerek 55 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Toplantı günleri Pazartesi, Çarşamba ve Cuma'dan Salı, Çarşamba ve Perşembe'ye alınmıştır. Ve toplantının kapanma saati 20.00'den 19.00'a indirilmiştir. Toplantı günlerinin Salı, Çarşamba, Perşembe'ye alınmasının gerekçesi şudur :

Dünya parlamentolarında meclisler normal olarak haftada 3 gün toplanır. Ancak, bu toplan-tı günleri bizde olduğu gibi aralıklı olarak değil birbirini takibeden 3 gündür. Kabul edilir ki, milletvekillerinin hem parlamentoda hem de parlamento dışında seçmenlerine ve vatandaşlara kar-şı vazifeleri vardır. Milletvekillerinin bu iki vazifeyi birlikte ve yekdiğerini aksatmadan yürüte-bilmesi için haftanın muayyen bir zamanını parlamentoya, muayyen bir zamanını da kendi seçim bölgelerine veya parlamento dışındaki çalışmalarına ayırması gereklidir. Bugünkü tatbikatta mil-letvekilleri Pazartesi, Çarşamba, Cuma günleri yapılan Meclis toplantılarının arasındaki Salı, Perşembe günleri Ankara'da bulunmak zorunda oldukları halde çoğu zaman bunların istigalini ge-rektirir Parlamento çalışmaları meveudolmamaktadır. Yeni çalışma günleri kabul edildiği takdir-de grup toplantıları ve komisyon çalışmaları Salı, Çarşamba, Perşembe günlerinin sabahları ola-bileceği gibi bu zamanın yetişmediği fevkalâde hallerde Pazartesi ve Cuma günleri de olabilir. Ve bu sebeple de toplantının bu üç günde yapılması ne grup çalışmalarını ve ne de komisyon çalışmalarını aksatmaz. Bugünkü tatbikata göre milletvekillerinin Parlamentodaki çalışmalarını aksatan mühim sebeplerden bir tanesi vatandaş ve Parlamento çalışmalarını birbirinden ayırdedecek za-mana sahibolamamalarıdır. Toplantı günlerinin komisyoneca kabul edildiği şekilde değiştirilmesi halinde milletvekilleri komisyonlarda grupta ve Mecliste 3 gün yoğun bir çalışma yapacak sair 3 günde seçmenleriyle ve Parlamento dışındaki hazırlıklarıyla meşgul olacaktır. Bugünkü du-rumda milletvekilleri parlamentonun çalıştığı günlerde dahi seçmenlerine randevu vermek ve onlarla meşgul olmak mecburiyetinde kaldığından parlamento çalışmaları seçmen ilişkileri yüzün-den aksamaktadır. Toplantı günlerinin değiştirilmesi milletvekillerine her iki münasebet için bir zamanlama imkânı sağlayacağından parlamentoya devam meselesi daha kolay çözülecektir.

Bununla birlikte tatbikatta kolaylık sağlamak için bunun aksine karar verilmesi toplantı günlerinin değiştirilmesi yolları da kapatılmamıştır. Yeni kabul edilen sistemin mahzurları görül-düğü veya meclisin daha yoğun çalışması gerektiği hallerde danışma kurulunun teklifi ve genel kurulun kararıyla toplantı günleri değiştirilebilecektir.

Ve gene bugün C. Senatosu Salı ve Perşembe günleri toplanmaktadır. Her iki meclisin ça-lışma günlerinin aynı olmasında da büyük faydalar vardır.

Birinci fıkraya toplantı günlerinin resmî tatile rastladığı takdirde yapılmaması kendiliğın-den ertelenmesi sarahati verilmiştir. Bu konu bugüne kadar tartışılmakta olan bir konu olup, tat-bikatta resmî tatil günleri toplantı yapılmamaktadır. Ancak, bunun için her defasında genel ku-rulda karar alınmaktadır. Böyle bir lüzumsuz formaliteyi ortadan kaldırmak için birinci fık-raya adı geçen ilâve yapılmıştır.

Resmî tatilden maksat 2739 sayılı Kanunda yazılı olan günler 72. maddenin 3 ve 4 ncü fıkraları şkarılmıştır.

Madde 56. — Teklifin 76 ncı maddesi değiştirilerek 56 ncı madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 57. — Teklifin 77 ncı maddesi 57 ncı madde olarak kabul edilmiştir. Ancak, teklifteki «kavas» deyimini yerine «görevliler» deyimini kullanılmıştır. Komisyonumuz Meclis görevlilerinin

oturumun başından sonuna kadar ayakta durmasının mahzurlarına değinmiş, Batı parlamentolarında olduğu gibi bütün üyeleri görebilecek şekilde yüksek sandalyelerde oturabilme imkânının tavsiyesini kararlaştırmıştır. Bu husus Başkanlık divanının tanzim edici nitelikte kararıyla temin edilebileceğinden ayrıca içtüzüğe bu yolda bir madde konmamıştır.

Madde 58. — 78 nci madde 58 nci madde olarak kabul edilmiştir. 2 nci fıkradaki Hükümetin yoklama isteyebilme esası komisyonea kabul edilmemiştir. Çünkü, yoklama meclislerin iç işidir. 3 ncü fıkradaki elektronik oylama sisteminin geliştirilmesine ait teferruat lüzumsuz görüldüğünden maddeden çıkarılmıştır.

Madde 59. — 79 ncu madde 59 ncu madde olarak değiştirilerek kabul edilmiştir.

Madde 60. — 80 nci madde 60 nci madde olarak değiştirilerek kabul edilmiştir. Gündem dışı iki kişiye söz verme esası yerine 3 kişiye söz verme esası kabul edilmiştir.

Madde 61. — Teklifin 81, 82 ve 86 ncı maddesi birleştirilerek 61 nci madde olarak kabul edilmiştir. Ve gene komisyon sözcüsüne ve Hükümete sorulacak sorular hakkında mevcut içtüzükteki tatbikat ve hükümler aynen muhafaza edilmiştir.

Bu maddeyle genel kurulda yapılan konuşmalara bir sınırlama tayin edilmiştir. Böyle bir sınırlama bütün dünya parlamentolarının içtüzüklerinde mevcuttur. Ezcümle Belçika içtüzüğünün 31 nci maddesi teferruatlı olarak konuşmaları sınırlamıştır. Ve gene Avrupa Konseyi İstişari Asamblesi 1972 yılında 32. maddesindeki yaptığı tadilatla bileümle konuşma sürelerinin 10 dakika olarak sınırlanmasını kabul etmiştir. Bu misalleri çoğaltmak mümkündür.

İlk nazarda konuşmaların bir süreyle sınırlandırılması milletvekillerinin konuşma haklarının kısıtlanması ve bu sebeple de antidemokratik gibi görülmekte ise de durum bunun tamamen tersidir. Hakikati halde böyle bir kısıtlama parlamentonun daha rahat çalışabilmesi bakımından zorunlu görülmüştür. Zira milletvekilinin konuşma hakkı ne kadar ulvî ise parlamentonun ve diğer milletvekillerinin zamanının değerlendirilmesi de o derece ulvîdir. Milletvekilliği seviyesine gelmiş bir kimsenin en karışık meseleyi dahi bu maddede yazılı süre içerisinde ifade edememesi mümkün ve mazur görülemez. Böyle bir sınırlama hem milletvekilinin daha öz, daha esash konuşmaya teşvik edecek ve hem de dinleyen milletvekillerinin konu üzerinde ilgilerinin dağılmamasına zemin hazırlayacaktır. Her milletvekilinin düşündüklerini daha teferruatlı olarak yazmaları ve bunu zapta geçirtmeleri imkânı kapanmamıştır.

Konuşmasını bu madde içerisinde yazılı süreye sığdırma kabiliyetinden mahrum veya böyle bir çaba için yeteri zamana sahip milletvekili istediği genişlikte fikirlerini yazı ile ifade edebilir ve bunu Meclis zaptına ekleyebilir.

Yapılan bu kısıtlama bugünkü teamüle ve tatbikata da uygun düşmektedir. Meclis zabıtlarının tetkikinde bütçe görüşmelerinde, güven oylamalarında ve halkoyunu yakından ilgilendiren bütün konularda Genel Kurulun konuşmaları süreyle kısıtlama kararı aldığı ve bu kararın birçok çevrelerde Meclis şahsiyetini yaralar şeklinde istismar edildiği görülmüştür.

Bu maddeyle konulan kısıtlamada T. B. M. Meclisini enterese eden üyenin daha fazla konuşma imkânını tamamen elinden almış da değildir. Genel Kurula ilgi ile takibedilen bir konuşma yapan milletvekili Genel Kurulun kararıyla konuşma süresini uzatabilecektir.

Madde 62. — 83 ncü madde 62 nci madde olarak kabul edilmiştir. Ancak, konuşmaların lehte,aleyhte ve üzerinde olmak üzere sırayla verilmesi hususunun takdiri Genel Kurula verilmiştir.

Madde 63. — 85 nci madde 63 ncü madde olarak değiştirilerek kabul edilmiştir. Teklifteki yetkilendirilmiş bir kamu görevlisi deyimi değiştirilmiştir. Bunun yerine zorunlu hallerde, yetkilendirilmiş birinci derecede sorumlu daire amirlerinden bir kamu görevlisi deyimi konulmuştur. Genel Kurulda Hükümetin ilgili bakan tarafından temsili esastır. Bakanın özürü olması halinde onun yerine bir kamu görevlisinin Hükümeti temsili olanağını açık bırakmak için böyle bir hüküm konulmuştur. Ancak, son yıllardaki tatbikatta bakanların Genel Kurul toplantılarına Hükümeti temsil etmek üzere katılması yerine birinci derecede sorumluluğu taşımayan bazı kamu görevlilerinin Meclise geldiği ve sorulan birçok hususlarda yetkisi bulunmadığı gibi beyanlarda bulunduğu görül-

müştür. Bu sebeple bu deyim bilhassa bu noktayı belirtmek için maddeye alınmıştır. Birinci derecede sorumlu daire başkanından murat en az müsteşar veya umum müdür derecesinde bir kamu görevlisidir.

Madde 64. — 87 nci madde 64 neü madde olarak kabul edilmiş ve fakat konuşma süresi 5 dakikadan Senato İktüzüğünde olduğu gibi 10 dakikaya çıkarılmıştır.

Madde 65. — 89 neu madde 65 nci madde olarak ufak değişikliklerle kabul edilmiştir.

Madde 66. — 90 nci madde 66 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 67. — 91 nci madde 67 nci madde olarak ifade düzeltmeleriyle kabul edilmiştir.

Madde 68. — 92 nci madde 68 nci madde olarak kabul edilmiştir. Madde matlabı konuşma üslubu olarak değiştirilmiş ve ilk cümledeki «galiz ve müsteheen» deyimini «kaba ve yaralayıcı» deyimini ile değiştirilmiştir.

Madde 69. — 93 neü madde 69 neu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 70. — 94 neü maddenin 1, 2 nci fıkraları 70 nci madde olarak kabul edilmiş ve maddenin sonuna eski İktüzüğün 95 nci maddesindeki hükmün son fıkrası konularak bu yoldaki konuşmaların oturumun sonunda yapılma esası konulmuştur.

Madde 71. — Teklifin 73 neü maddesi 71 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 72. — Teklifin 74 ve 75 nci maddeleri değiştirilerek 72 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 73. — Teklifin 95 nci maddesi değiştirilerek 73 neü madde olarak kabul edilmiştir. 61. Madde ile milletvekillerinin konuşmalarına genel bir sınırlandırma konulmuştur. Bu sınırlandırmaya paralel olarak milletvekillerine daha fazla konuşma imkânı sağlamak için en az 2 milletvekili konuşmadan görüşmelerin yeterliğine karar verilememesi prensibi kabul edilmiştir. Bugünkü tatbikatta öncelik hakkı olan gruplar konuşarak İktüzükte yazılı 6 adet konuşmayı yaptıklarından, son söz milletvekilinindir prensibinden yararlanan sadece bir milletvekili konuşabilmektedir. Bu maddedeki hükme göre bir hususta en az iki milletvekili konuşacak ve konuşmalardan sonra siyasi parti grupları veya Hükümet söz almışsa son söz milletvekilinindir kuralı uyarınca bir milletvekili daha konuşacağından en az 3 milletvekiline konuşma fırsatı verilmiş olacaktır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Madde 74. — 96 nci madde ve 98 nci maddenin iki ve üçüncü fıkraları ve eski İktüzüğün 67 nci maddesinin bazı hükümleri alınmak suretiyle 74 neü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 75. — 97 nci maddenin yerine eski İktüzüğün 67 nci maddesindeki hükümler aynen alınmak suretiyle 75 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 76. — Teklifin 99 neu maddesi değiştirilerek 76 nci madde olarak kabul edilmiştir. Bu maddeyle eski İktüzükteki geri alınan kanun teklifleri tekabbülü müessesesi muhafaza edilmiştir.

Madde 77. — Teklifin 100 neü maddesi 77 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 78. — 101 nci madde 78 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 79. — 102 nci madde 79 neu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 80. — 105 nci madde yerine eski İktüzüğün 102 nci maddesi aynen alınarak 80 nci madde olarak kabul edilmiştir. Ancak, eski İktüzükteki gerekçelerin sadece 1 milletvekili tarafından istenmesi halinde okunması prensibi günün şartlarına uymadığından ve bugünkü basım ve dağıtım imkânları karşısında lüzumsuz görüldüğünden ancak 5 milletvekilinin istemesi halinde gerekçe ve metnin okunması prensibi kabul edilmiştir.

Madde 81. — 106 nci madde kısaltılarak, sadeleştirilerek 81 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 82. — 107, 108, 109 neu maddeler birleştirilerek 83 neü madde olarak kabul edilmiştir. İfadelerde düzeltmeler yapılmıştır. 61. maddenin gerekçesinde açıklandığı şekilde konuşma süreleri tayin edilmiştir. Bu süreler Avrupa Konseyi İktüzüğünde en çok 10 dakika, Belçika Parlamentosu İktüzüğünde ise 31 nci maddesinde gösterildiği üzere 15 dakikadır.

Madde 83. — Bu madde tasarıya 110 neu maddenin yerine ve yeni hükümlerle konulmuştur.

Parlamento çalışmalarının daha süratle çalışmasını ve kanunların çıkmasının bazı dar boğazlara girmesini önlemek için bu madde hükmü tanzim ve sevk edilmiştir. Bu maddeye göre kanunların kabulü için birçok önergeler verilmesi ve bu suretle engellemeler yapılması ve Genel Kurulun çalışamaz hale gelmesi önlenmek istenmiştir. Bu maddedeki hükme göre tasarı veya teklifin bir maddesinin komisyonda kabul edildiği şekliyle oylamasının, önergelerin oylanmasından önce yapılmasını istemek hakkı komisyona verilmiştir. Ancak, komisyona verilmiş olan bu hakkın da kötüye kullanılmaması için karar yetersayısının, üye tamsayısının salt çoğunluğu olarak olması gibi ağır bir şarta bağlanmıştır.

Bu maddeyle milletvekillerinin önerge vermeleri ve bu önergelerini gerek komisyonda gerekse Genel Kurulda savunma haklarında herhangi bir kısıtlama yapılmamıştır. Nasıl ki, önergelerin en aykırı olanı önce oylanıp bu önergenin kabulü halinde diğer önergelerin tamamının reddedilmiş sayılacağı prensibi aklın ve mantığın tabii icabı ise bir komisyonun meveudunun salt çoğunluğuyla kabul edilmiş ve Genel Kurulun meveudunun salt çoğunluğunun onayına uğramış bir metnin değiştirilmesi tekliflerinin de kabulü şansı kalmamış demektir. Tatbikatta komisyonlarda üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyunun bir konuda istihsalinin ne kadar güç olduğu ve yine Genel Kurulun bir konuda 226 oyunun elde edilmesinin ne kadar güç olduğu nazarı itibara alınırsa komisyondan kabul edilen bu maddenin ancak, olağanüstü ahvalde siyasi parti gruplarının ortak görüşlerinin meveudolduğu bir ahvalde işleyebilecek bir madde olduğu meydana çıkar.

Komisyon bu maddeye göre oylamayı teklif eder de teklif Genel Kurulda gerekli salt çoğunluğu bulmaz ise maddenin oylama ve görüşülmesine ıktüzüğün diğer hükümleri gereğince evvelâ önergelerin oylanmasından başlamak üzere devam edileceği tabiidir.

Madde 84. — 113 nci madde 85 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 85. — 115 nci madde 86 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 86. — 117 nci madde 86 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 87. — 118 nci madde 1 nci fıkrası tadilen alınmış, 2 nci fıkrası kaldırılmıştır.

Madde 88. — 119 nci madde değiştirilerek 88 nci madde olarak kabul edilmiştir. Bu maddeye verilecek önergelere 500 kelimeyi geçmeyen bir özet eklenmesi şartı konulmuştur. Bu limit gerek metni ve gerekse gerekçeleri kapsamaktadır.

500 kelime normal birbuçuk daktilo sayfası tutan bir metne tekabül etmektedir. Sayfa sınırlaması yerine kelime esas alınarak sınırlama yapılması tatbikatta daha çok kullanılan bir hususa uymak ve daha belirli bir kıstas bulmak içindir. 500 kelimelik sınırlama itibarı olup bu limitin birkaç kelimeyle geçilmesi önergenin hükümsüzlüğü anlamına gelmez. Önergelere, böyle bir sınırlama koymak milletvekillerinin kanun teklif etme ve önerge verme yetkilerini kısıtlama anlamına gelmez. Zira :

1. Resmî dairelere verilen dilekçelerde, daireler arası yarışmalarda asıl yazıya bir özet eklemek zorunlu bir tatbikat haline gelmiştir.

2. Batı parlamentolarında her raporun başına bir özet eklemek örf ve âdet haline gelmiştir.

3. Bu tarz bir özet Meclisin kanun yapma işlerini kolaylaştırır.

4. Özet bizzat önerge sahibinin asıl kastının Genel Kurul tarafından anlaşılmasına yardım eder. Çünkü, uzun metinler ekseriya okunmaz veya okunsa dahi takibedilip anlaşılması güçtür. Önerge özetini dinleyen veya okuyan üye önerge sahibinin maksudını kolayca anlar. Önergeye ilgi duyarsa daha geniş bilgi almak için önergenin tamamını okuyabilir ve bu suretle de önergelerin kabul edilme şansı daha çok artar.

5. Bu hüküm kasıtlı surette uzun önergeler vermek suretiyle Meclisin çalışamaz hale gelmesi sonucunu doğuran, engellemeleri önler.

Madde hükmüne göre özet üyelere basılıp dağıtılacak veya Mecliste sadece özet okunup asıl metin zapta eklenecektir.

Madde 89. — 120 nci madde redaksiyonu kısaltılarak ve değiştirilerek 89 nci madde olarak kabul edilmiştir.

BEŞİNCİ KISIM

Madde 90. — 135 neı madde 90 neı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 91. — 136 neı madde karşılığı olarak 95 neı madde tanzim edilmiştir. Kanunların görüşülmesinde iki görüşme esası kaldırıldığı halde Anayasa değişikliklerinde iki görüşme esası aynen bırakılmıştır.

İkinci görüşmenin aradan 48 saat geçmeden başlanmaması esası konulmuş ve eski İktüzükteki hüküm aynen alınarak ikinci görüşmede sadece önergeler üzerinde görüşülmesi hükmü muhafaza edilmiştir.

Madde 92. — 137 ve 138 neı maddelerin karşılığı olan bu madde yeniden tanzim edilerek Anayasa değişikliğinde önergelerin oylanmasına dair tatbik edilen hüküm sarahatle kavuşturulmuştur.

Madde 93. — Teklifin 1 neı maddesinin son fıkrasındaki hüküm burada müstakil bir madde olarak yeniden tanzim edilmiştir. Seçimlerin yenilenmesi gibi mühim bir kararın alalecele alınmasını önlemek maksadıyla bu tarz tekliflerin önce Anayasa Komisyonunda görüşülmesi sonra Danışma Kurulunun görüşünü bildirmesi ve bu önergenin oylanmasının açık oyla yapılması gibi esaslar konulmuştur.

ALTINCI KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

Madde 94. — 141 neı maddenin karşılığı olan bu maddenin 1 neı fıkrasındaki soru tarifi değiştirilmiştir. Bu tarifin yapılmasında İngiliz Parlamentosundaki tatbik edilen usul ile Belçika İktüzüğünün ve İtalya İktüzüğünün soru müessesesine ait verdiği tariflerden esinlenerek bu tarif yapılmıştır.

Madde 95. — Bu madde Belçika İktüzüğünün 70 neı maddesinin 2 neı fıkrasındaki hükümlerden alınmıştır. Bu hükümler geçmiş yılların tatbikatında soru müessesesinin kötüye kullanılması ve işlemez hale getirilmesi gibi emsalleri sebebiyle bu şekilde kabulünün yerinde olacağı mülâhaza edilmiştir.

Madde 96. — 144 neı madde, 96 neı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 97. — 145 neı ve 146 neı maddedeki hükümler birleştirilerek 97 neı madde olarak kabul edilmiştir. Ancak bu maddeye, aynı günde bir kimseye ait iki soru önergesi konuşulamayacağı hükme konularak daha çok üyenin bu müesseseden yararlanması imkânı düşünülmüştür.

Madde 98. — 151 neı madde redaksiyon düzeltilmesi yapılarak 98 neı madde olarak kabul edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

Madde 99. — 152 neı maddenin 1 neı fıkrası 99 neı madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 100. — 154 ve 155 neı maddeler birleştirilerek ve redaksiyonu değiştirilerek 100 neı madde olarak kabul edilmiştir. Burada da önergelerin 500 kelimelik özetinin eklenmesi esası aynen kabul edilmiştir.

Madde 101. — 154 neı madde hükmü alınarak bu madde tanzim edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Madde 102. — 156 ve 157 neı madde hükümleri alınarak bu madde tanzim edilmiş ve bu maddede de önergelere 500 kelimeyi geçmeyen bir özet eklenmesi şartı aynı gerekçe ile konulmuştur.

Madde 103. — 159 neı madde kısaltılarak ve düzeltilerek 103 neı madde olarak kabul edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Madde 104. — 164 ncü maddenin 1 ve 2 nci fıkraları düzeltilerek bu madde yeniden tanzim edilmiştir.

Madde 105. — 165 nci madde hükmü aynen alınarak 105 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 106. — 166 nci madde kısaltılarak 106 nci madde olarak kabul edilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Madde 107. — 169 ncü maddenin 1 nci fıkrası alınmış, gensorularda 500 kelimeyi geçmeyen özet ekleme şartı konulmuş ve Anayasanın 89 ncü maddesine atıf yapılmakla yetinilmiştir. Bu maddenin teferruata ait kısımları ve müteakıp maddeler metinden çıkarılmıştır.

YEDİNCİ KISIM

Madde 108. — 176 nci madde karşılığı olan 116 nci madde eski İktüzüğün 178 nci maddesi değiştirilerek alınmak suretiyle yeniden tanzim edilmiştir.

Madde 109. — 177 nci madde karşılığı olan bu madde eski İktüzüğün 178 nci maddesinin son üç fıkrasıyla 179 ncü maddesinin alınması suretiyle tanzim edilmiştir.

Madde 110. — 179 ve 180 nci madde hükümleri birleştirilerek madde yeniden tanzim edilmiştir. Bu maddede Karma Komisyon raporlarının dilekçe raporları gibi bazı şartlarla Genel Kurulda görüşülmeksizin kesinleşmesi esası getirilmiştir. Bu esaslara göre Karma Komisyon kovuşturmanın devre sonuna bırakılması şeklinde olan raporunun Genel Kurulda otomatikman görüşülmesi usulü terk edilmiştir. Komisyonun bu yoldaki raporunun Cumhuriyet savehğının ademi takip kararına benzediği düşünülerek, rapora 10 gün zarfında itiraz edilmediği takdirde raporun kesinleşmesi esası kabul edilmiştir.

Anayasanızın 79. maddesi, T. B. M. M. üyelerinin dokunulmazlığını esas almış istisna olarak Genel Kurula dokunulmazlığın kaldırılması yolunda karar alma yetkisi tanımıştır. Üyeler hakkında kovuşturmanın devre sonuna bırakılması için Genel Kurulun ayrıca bir karar ittihazına Anayasamıza göre lüzum görülmemiştir. Genel Kurulun alacağı karar sadece izin vermedir. Böyle bir izin verme kararı alınmadığı takdirde bir üye hakkında kovuşturma yapılamaması, Genel Kurulun aldığı bir karardan değil Anayasanın 79. maddesi hükmünden çıkan bir sonuçtur. Bu sebeple bir üyenin dokunulmazlığının kaldırılması için Genel Kurula bir karar alınmışsa bu kararın iptali Anayasa Mahkemesine başvurma hakkı açık olduğu halde dokunulmazlığın devre sonuna bırakılması kararı aleyhine Anayasa Mahkemesine gidilemeyecektir.

Dönem yenilenmesi sebebiyle dokunulmazlığın kaldırılması talebinin yenilenmesi gerekmediği hususu madde açıkça konulmuştur. Bu hüküm daha önce Genel Kurula düşünülmüş ve bu yolda karara bağlanmıştır.

Madde 111. — 181 ve 182 nci maddeler hükmünden yararlanarak bu madde tanzim edilmiştir. Bu maddeye göre Genel Kurulun bir üye hakkında kovuşturmaya izin verebilmesi için üyeye savunma hakkı vermek gerektir. Ancak, üyeyi savunmada zorlayacak güç yoktur. Üyenin savunma yapmaması sebebiyle Genel Kurulun karar almasını imkânsız hale getirmemek için savunmayı yapmayan milletvekili hakkında evrak üzerinde inceleme yapılarak karar verilmesi esası kabul edilmiştir.

Madde 112. — 183 ve 184 ncü madde birleştirilerek 112 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 113. — 185 nci madde hükmü alınarak 113 ncü madde tanzim edilmiştir. Bu madde-deki muradolan Karma Komisyon Millet Meclisi Anayasa ve Adalet komisyonlarından kurulu Komisyondur. Milletvekilliği ile bağdaşmayacak bir durum olduğunun tespiti çok önemli olduğundan bu yetki Başkanlık Divanından alınarak Karma Komisyona verilmiştir.

Madde 114. — 186 nci madde hükmü kısaltılıp değiştirilerek 114 ncü madde tanzim edilmiştir. Burada da durumun incelenerek rapora bağlanması işi gene Karma Komisyona verilmiştir.

SEKİZİNCİ KISIM

BİRİNCİ BÖLÜM

Madde 115. — 189 neu madde ifade tarzı değiştirilerek 115 nei madde olarak kabul edilmiştir. Açık oylamanın sonucunun alınmasında tereddüt hâsıl olduğu durumlarda üyelerden kabul edenlerin salonda bir tarafa, etmeyenlerin diğer tarafa bölünmeleri suretiyle yapılması esası getirilmiştir. Bu usul İtalyan Parlamentosunda mevcud olup açık oylama sonuçlarını tereddütsüz sayabilmek için çok pratik ve yerinde bir usul olarak görülmüştür.

Madde 116. — 190 nei madde hükmü aynen 116 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 117. — 191 ve 192 nei madde hükümleri birleştirilerek 117 nei madde tanzim edilmiştir.

Madde 118. — 194 neu madde aynen 118 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 119. — 195, 196, 197, 198 ve 199 neu maddeler birleştirilerek ve ifadeler basitleştirilerek 119 neu madde tanzim edilmiştir.

Madde 120. — 200 neu madde aynen 120 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 121. — 202 nei madde aynen 121 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 122. — 203 neu madde sadeleştirilerek 122 nei madde tanzim edilmiştir. Bu madde de tatbikatta birçok münakaşalara sebeb olan «salt çoğunluk» deyiminin tarifi yapılmıştır. Anayasamıza göre salt çoğunluk deyimi lügat manasını yitirerek hukukumuzdaki «ekseriyet-i âra» veya mutlak ekseriyet deyimlerinin karşılığı olarak kullanılmıştır. Bu karşılığa uyar bir tarif yapılmıştır.

Madde 123. — 204 neu madde aynen alınarak bu madde kabul edilmiştir.

Madde 124. — 205 nei madde aynen 124 neu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 125. — 206 nei madde aynen 125 nei madde olarak kabul edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

Madde 126. — 208 nei madde kısaltılarak 126 nei madde olarak kabul edilmiştir.

DOKUZUNCU KISIM

Madde 127. — 211, 212, 213 ve 214 neu maddeler hükümleri sadeleştirilerek bu madde tanzim edilmiştir.

Madde 128. — Milletvekillerinin devamsızlıklarını gösterir bir cetvel tanzimi ve yayınlanması birçok Avrupa memleketlerinde tatbik edilegen bir usuldür. Devamsızlık sebebiyle milletvekilliğinin düşmesi ve disiplin mücyyidelerinin tatbiki için böyle bir cetvelin yayınlanması zorunludur. Cetvellerin yanlış tutularak milletvekillerinin mağdur olmalarını önlemek maksadıyla, devamsızlık cetvellerinin ne yolda tanzim edileceği açık surette anlatılmıştır. Bu madde 218 nei maddeden alınmıştır.

Madde 129. — 219 neu maddedeki disiplin cezaları tatbiki zor ve pratik görülmediğinden kaldırılmış ve yerine 45 Birleşim gelmeyen üyenin üç aylık yolluğunun ödenmemesi prensibi konmuştur.

Madde 130. — 220 nei madde aynen 130 neu madde olarak kabul edilmiştir.

ONUNCU KISIM

Madde 131. — 221 nei madde, redaksiyonu düzeltilerek 131 nei madde olarak kabul edilmiştir.

ONBİRİNCİ KISIM

- Madde 132. — 223 neü madde 132 nei madde olarak aynen kabul edilmiştir.
Madde 133. — 224 neü madde 133 neü madde olarak aynen kabul edilmiştir.
Madde 134. — 225 nei madde 134 neü madde olarak aynen kabul edilmiştir.
Madde 135. — 226 nei madde 135 nei madde olarak aynen kabul edilmiştir.
Madde 136. — 227 nei madde 136 nei madde olarak aynen kabul edilmiştir.
Madde 137. — 228 nei madde 137 nei madde olarak aynen kabul edilmiştir.
Madde 138. — 229 neu madde 138 nei madde olarak aynen kabul edilmiştir.
Madde 139. — 230 neu madde ve 231 nei madde 139 neu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

ONİKİNCİ KISIM

- Madde 140. — 238 nei madde 140 nei madde olarak aynen kabul edilmiştir.
Madde 141. — 239 neu madde 141 nei madde olarak aynen kabul edilmiştir.
Madde 142. — 240 nei madde düzeltilerek 142 nei madde olarak tanzim edilmiştir.
Madde 143. — T. B. M. M. eski üyeleri hakkında mevcut uygulama hususunda İctüzükte sarahat mevcut değildir. Böyle bir sarahati getirmek maksadıyla 143 neü madde yeni olarak tanzim edilmiştir.
Madde 144. — 241 nei madde değiştirilerek 144 neü madde olarak kabul edilmiştir.
Madde 145. — 245 nei maddeyi kapsayan bu maddede Cumhuriyet Senatosu İctüzüğünden aynen alınmıştır.
Madde 146. — 246 nei madde kısaltılmış ve 146 nei madde olarak kabul edilmiştir.

ONÜÇÜNCÜ KISIM BİRİNCİ BÖLÜM

- Madde 147. — 247 nei madde 147 nei madde olarak kabul edilmiştir.
Madde 148. — 248 nei madde ufak değişikliklerle 148 nei madde olarak kabul edilmiştir.
Madde 149. — 250 nei madde aynen 149 neu madde olarak kabul edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

- Madde 150. — 251 nei madde aynen 150 nei madde olarak kabul edilmiştir.
Madde 151. — 254 neü madde 151 nei madde olarak aynen kabul edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

- Madde 152. — 256 nei madde redaksiyon değiştirmeleri yapılarak 152 nei madde olarak kabul edilmiştir.
Madde 153. — 258 nei madde 153 neü madde olarak aynen kabul edilmiştir.
Madde 154. — 259 neu madde 154 neü madde olarak aynen kabul edilmiştir.
Madde 155. — 260 nei madde 155 nei madde olarak aynen kabul edilmiştir.
Madde 156. — 261 nei madde 156 nei madde olarak son fıkrası tayyedilerek kabul edilmiştir.

ONDÖRDÜNCÜ KISIM

- Madde 157. — 266 nei madde 157 nei madde olarak kabul edilmiş, ancak İctüzüğün hayatîyetini muhafaza yönünden Anayasa Komisyonuna İctüzükteki noksan ve aksaklıkları tespit ve Başkanlığa bildirme yükümlülüğü de verilmiştir. İtalyan Meclisinde bu görevi mu-

vazzaif İctüzük Komisyonu yapmaktadır. Bu maddenin yeni konulan bu hükmün İctüzüğün daima canlı ve ihtiyaca uyar halde bulunmasına yardımcı olacaktır.

Madde 158. — 270 nci madde basitleştirilerek 158 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 159. — 269 neu madde 159 neu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

ONBEŞİNCİ KISIM

Geçici Madde 1. — Eski Geçici madde İctüzüğün kabulünün gecikmesi sebebiyle bir anlam taşımaz hale gelmiştir. Bu sebeple de İctüzüğün iki maddesinin tatbikinin yeni yasama yılı başında uygulanması için bu geçici madde konulmuştur.

Geçici Madde 2. — Geçici 6 nci madde aynen geçici 2 nci madde olarak kabul edilmiştir.

ONALTINCI KISIM

Madde 160. — 271 nci madde aynen 160 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 161. — 273 ncü madde 161 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 162. — 274 ncü madde 162 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Yukarıda numaraları yazılı maddeler dışındaki teklifin bütün maddeleri tayıy edilmiştir.

MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜ TEKLİFİ

BİRİNCİ KISIM

Genel hükümler

Dönem ve toplantılar.

MADDE 1. — Yasama dönemi, Millet Meclisinin iki milletvekili genel seçimi arasındaki görev süresi olup, bu süre, Anayasa uyarınca uzatılmadığı veya seçimler yenilenmediği takdirde, dört yıldır.

Yasama yılı, 1 Kasım'da başlayıp 31 Ekim'de sona eren müddettir.

Birleşim Genel Kurulun belli bir günde açılan toplantısıdır.

Oturum, bir birleşimin ara ile bölünen kısımlarından her biridir.

Anayasanın 69 ncu maddesi gereğince Millet Meclisi seçimlerinin yenilenmesine dair istemler yapılacak bir görüşmeden sonra oylanır. Oylama açık olarak yapılır.

Üye sayısı.

MADDE 2. — Millet Meclisi üye tamsayısı dörtyüzellidir. Milletvekilliklerinde boşalma olması, üye tamsayısını değiştirmez.

Ancak, bu İçtüzükte öngörülen seçimler için, siyasi parti gruplarının ve siyasi parti grubu mensubu olmayanların yüzde oranlarının hesaplanmasında, üye tamsayısından açık milletvekilliklerinin çıkarılması suretiyle bulunan sayı esastır.

İKİNCİ KISIM

Milletvekillerinin andığımesi

Andiçme töreni.

MADDE 3. — Milletvekili genel seçimi kesin sonuçlarının Yüksek Seçim Kurulunca Türkiye Radyolarında ilânını takibeden beşinci gün saat 15,00'te Millet Meclisi Genel Kurulu çağrısız olarak toplanır. Bu birleşimde, önce milletvekillerinin andığıme töreni yapılır.

Andiçme töreninde bulunmayan milletvekilleri, katıldıkları ilk birleşimin başında andığıerler.

MİLLET MECLİSİ ANAYASA KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

BİRİNCİ KISIM

Genel hükümler ve târifler

Dönem, yasama yılı, birleşim ve oturum.

MADDE 1. — Yasama dönemi, Millet Meclisinin iki milletvekili genel seçimi arasındaki süre olup, bu süre, Anayasa uyarınca uzatılmadığı veya seçimler yenilenmediği takdirde, dört yıldır.

Yasama yılı, 1 Kasım'da başlayıp 31 Ekim'de sona eren süredir.

Birleşim, Genel Kurulun belli bir günde açılan toplantısıdır.

Oturum, bir birleşimin ara ile bölünen kısımlarından her biridir.

Üye tamsayısı.

MADDE 2. — Üye tamsayısı 450'dir. Millet Meclisi üyeliklerinde boşalma olması üye tamsayısını değiştirmez.

Ancak, bu İçtüzükte öngörülen seçimler için, siyasi parti gruplarının ve siyasi parti grubu mensubu olmayanların yüzde oranlarının hesaplanmasında, üye tamsayısından açık milletvekilliklerinin çıkarılması suretiyle bulunan sayı esastır.

İlk toplantı ve andığıme.

MADDE 3. — Milletvekili genel seçimi kesin sonuçlarının Yüksek Seçim Kurulunca Türkiye Radyolarında ilânını takibeden beşinci gün saat 15,00'te Millet Meclisi Genel Kurulu çağrısız olarak toplanır. Bu birleşimde, önce milletvekillerinin andığıme töreni yapılır.

Andiçme töreninde bulunmayan milletvekilleri, katıldıkları ilk birleşimin başında andığıerler.

(Teklif)

Andiçme, her milletvekilinin, Anayasa-nın 77 nci maddesindeki metni kürsüden yüksek sesle okuması suretiyle olur.

Ara seçimden
sonra andiçme.

MADDE 4. — Ara seçimde milletvekili seçilenler, katıldıkları ilk birleşimin başında andiçerler.

Andiçmede sıra.

MADDE 5. — Andiçme töreninde önce geçici Başkan, Başkanlık Kürsüsünden andiçer. Sonra, Geçici Başkanvekili ile Geçici Divan üyeleri sırayla kürsüye gelerek andiçerler.

Geçici Divan üyelerinin andiçmesinden sonra, diğer milletvekilleri, seçim çevrelerinin adlarının ve her seçim çevresi içinde milletvekillerinin soyadı ve adlarının alfabe sırasına göre andiçerler.

Teklifin 27. maddesi karşılığıdır.

Teklifin 28. maddesi karşılığıdır.

Teklifin 29. maddesi karşılığıdır.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Andiçme, her milletvekilinin, Anayasa-daki metni kürsüden yüksek sesle okuması suretiyle olur.

Ara seçimde milletvekili seçilenler, katıldıkları ilk birleşimin başında andiçerler.

Milletvekilleri, seçim çevresi, soyadı ve adlarının alfabe sırasına göre andiçerler.

3. maddeye eklenmiştir.

3. maddeye eklenmiştir.

Yasama yılının
başlaması.

MADDE 4. — Millet Meclisi, 3. maddede yazılı olan durum dışında her Kasım ayının birinci günü çağrısız toplanır.

Tatil.

MADDE 5. — Tatil, Yasama Meclislerinin aynı gün başlamak ve aynı gün sona ermek üzere çalışmalarını ertelemeleridir. Tatile giriş, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunun yukardaki esasa uygun kararları ayrı ayrı almalarına bağlıdır.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin tatile girmesi için, Millet Meclisince karar alınması, Danışma Kurulunun görüşü alındıktan sonra teklifin Genel Kurulca oylanması gerekir.

Bir yasama yılında beş aydan fazla tatil yapılamaz.

Araverme.

MADDE 6. — Araverme Millet Meclisinin 15 günü geçmemek üzere çalışmalarını ertelemesidir.

(Teklif)

Teklifin 30. maddesi karşılığıdır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Millet Meclisinin kuruluşu

BİRİNCİ BÖLÜM

Başkanlık Divanı

Geçici Başkanlık Divanı.

MADDE 6. — Yasama dö-

neminin birinci birleşiminin ilk oturumundan başlayarak asıl

Başkan seçilinceye kadar, en yaşlı milletvekili, Geçici Başkanlık görevini yapar. İkinci derecede en yaşlı üye, Başkanvekilliği görevini yerine getirir.

En genç altı milletvekili de, geçici olarak Divan üyeliği yaparlar.

Başkanlık Divanının kuruluşu.

MADDE 7. — Başkanlık Di-

vanı :

1. Bir Başkan;
2. Dört Başkanvekili;

Millet Meclisi

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Millet Meclisinin araverme kararı alması Danışma Kurulunun bu konudaki görüşü alındıktan sonra teklifin Genel Kurulca oylanması suretiyle olur.

Olağanüstü toplantı çağıruları.

MADDE 7. — Tatil veya

araverme sırasında Cumhurbaşkanını, Türkiye Büyük Millet

Meclisini Millet Meclisi Başkanı, Millet Meclisini; ve Cumhuriyet Senatosu Başkanı, Cumhuriyet Senatosunu olağanüstü toplantıya çağırdığı takdirde, Millet Meclisi, çağrı günü toplanır.

Millet Meclisi Başkanı, olağanüstü toplantı çağırısını doğrudan doğruya veya en az 90 milletvekilinin imzasını taşıyan bir önerge üzerine yapar. Bu önergede ve çağrıda, olağanüstü toplantı gün ve saatinin ve bu toplantıyı gerektiren konunun belirtilmiş olması şarttır.

Olağanüstü toplantıda birleşim açılınca, Başkan, ilk önce çağrı yazısını okutur ve bu toplantıyı gerektiren konu görüşülür.

Olağanüstü toplantıyı gerektiren konu üzerinde Yasama Meclislerince yapılması gerekli işlemler tamamlanınca, Millet Meclisi çalışmalarına devama karar verebilir.

İKİNCİ KISIM

Millet Meclisinin Kuruluşu

BİRİNCİ BÖLÜM

Başkanlık Divanı

Geçici Başkanlık Divanı.

MADDE 8. — Yasama dö-

neminin birinci birleşiminin ilk oturumundan başlayarak Başkan

seçilinceye kadar, en yaşlı milletvekili, Geçici Başkanlık görevini yapar. İkinci derecede en yaşlı üye, Başkanvekilliği görevini yerine getirir.

En genç altı milletvekili de, geçici olarak Divan üyeliği yaparlar.

Başkanlık Divanının kuruluşu.

MADDE 9. — Başkanlık Di-

vanı, 1 Başkan; 4 Başkanvekili;

3 İdareci Üye; 7 Divan üyesinden kurulur.

(S. Sayısı : 763)

(Teklif)

3. Üç İdareci Üye;

4. Yedi Divan üyesinden kurulur.

Gerektiğinde, Genel Kurul Danışma Kurulunun teklifi üzerine idareci üyelerin veya Divan üyelerinin sayısını artırabilir.

Başkanın seçimi; görev süresi.

MADDE 8. — Yasama dönemi başında milletvekillerinin andiğme töreninden sonra, Başkan seçimi yapılır.

Başkan seçimi gizli oyla olur.

Başkan seçimi için siyasi parti grupları aday gösteremezler.

Başkan, Millet Meclisi üye tamsayısının üçte iki çoğunluğunun oyu ile seçilir.

İlk iki oylamada bu çoğunluk sağlanmazsa, üçüncü oylamaya geçilir. Üçüncü ve daha sonraki oylamalarda seçilebilmek için üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu yeter. Üçüncü ve daha sonraki oylamalarda hiçbir aday üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyunu sağlamazsa, oylamalara ertesi birleşimlerde devam olunur.

Başkan iki yıl için seçilir.

Başkanlık Divanı üyeliklerinin siyasi parti grupları arasında bölüşülmesi; seçimi, görev süresi.

MADDE 9. — Millet Meclisi Başkanı, siyasi parti gruplarının toplam sayısı içindeki yüzde oranlarını tesbit eder ve Danışma Kuruluna bildirir.

Danışma Kurulu, bu oranlara göre, her siyasi parti grubuna düşen Divan üyeliği sayısını tesbit eder.

Başkanlık Divanındaki görev yerleri, Başkanvekilleri için - iki adedi üye tamsayısının salt çoğunluğuna sahip siyasi parti gruplarına aid olmak üzere - oranı en yüksek olandan başlayarak sıra ile bölüşülür. İdareci üyeliklerle Divan üyelikleri için görev yerlerinin bölüşümü, Danışma Kuruluna tesbit edilir.

Danışma Kurulu tarafından yukardaki fıkralar gereğince tesbit edilen Divan üyelikleri adedi, her siyasi parti grubuna düşen üye sayısı ve görev yerleri listesine uygun olarak, siyasi parti grupları, adaylarını belli süre içerisinde Başkanlığa bildirirler. Danışma Kurulu tarafından 7 ne madde nin son fıkrası uyarınca bir karar alın-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Gerektiğinde, Genel Kurul, Danışma Kurulunun teklifi üzerine idareci üyelerin veya Divan üyelerinin sayısını artırabilir.

Başkanın seçimi; görev süresi.

MADDE 10. — Yasama dönemi başında, üyelerin andiğme töreninden sonra ve gizli oyla, iki yasama yılı için Başkan seçimi yapılır.

Başkan seçimi için siyasi parti grupları aday gösterilemez.

Başkan, Millet Meclisi üye tamsayısının üçte iki çoğunluğunun oyu ile seçilir.

İlk iki oylamada bu çoğunluk sağlanmazsa, üçüncü ve daha sonraki oylamalarda seçilebilmek için üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu yeterlidir.

Parti gruplarının Başkanlık Divanında temsili.

MADDE 11. — Millet Meclisi Başkanı, siyasi parti gruplarının parti grupları toplam sayısı içindeki yüzde oranlarını ve bu oranlara göre her siyasi parti grubuna düşen Başkanlık Divanındaki görev yeri sayısını tespit eder ve Danışma Kuruluna bildirir.

Başkanlık Divanındaki görev yerleri, Başkanvekillikleri için - iki adedi Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğuna sahip siyasi parti grubuna ait olmak üzere - oran, en yüksek olandan başlayarak sıra ile dağıtılır.

İdareci üyeliklerle, Divan üyelikleri için görev yerleri dağıtımını Danışma Kurulunun görüşü alındıktan sonra Genel Kurulca kararlaştırılır.

Siyasi parti grupları kendilerine düşen yerler için adaylarını gösterir. Bu adayları gösterir listenin Genel Kurulca işaret oyuyla oylanması suretiyle seçim tamamlanmış olur.

(Teklif)

mişsa bu kararın ve siyasi parti gruplarınca bildirilen adayların isimlerini gösterir listenin Genel Kurulca, genel hükümlere göre görüşme yapıldıktan sonra işaret oyuyla onaylanması suretiyle seçim tamamlanmış olur.

Millet Meclisi Başkanvekilleri, İdareci üyeleri ve Divan üyeleri iki yıl için seçilirler. Bu görevlerde her hangi bir suretle boşalma halinde, yeni seçilen Divan üyesi, eskisinin görev süresini tamamlar.

Başkanlık Divanı üyeliklerinde boşalma.

MADDE 10. — Başkanlıkta

boşalma halinde, yeni Başkan seçilinceye kadar, en yaşlı Başkanvekili, geçici başkanlık görevini yerine getirir.

Başkanlık Divanının diğer üyeliklerinde boşalma halinde, noksan üyelik tamamlanmaya kadar Divanın görev ve yetkisi devam eder.

Başkanlık Divanında siyasi parti gruplarının temsilinin teminatı.

MADDE 11. — Mensubol-

duğu siyasi parti ile üyelik bağı kesin olarak sona eren veya

Millet Meclisinde grup kurma hakkını kaybeden bir siyasi partiye mensubolan üyenin, Başkanlık Divanındaki görevi sona erer. Bu takdirde de, onuncu maddenin son fıkrası uygulanır.

Genel Kurulda siyasi parti gruplarının oranlarında değişiklik olması sonucunda, bunların Başkanlık Divanında sahib oldukları üyeliklerin sayısı ve görev yerleri de-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Millet Meclisi Başkanvekilleri, İdareci üyeleri ve Divan üyeleri iki yasama yılı için seçilirler. Bu görevlerde her hangi bir suretle boşalma olması halinde, yeni seçilen Divan üyesi, eskisinin görev süresini tamamlar.

Başkanlık Divanında boşalma.

MADDE 12. — Başkanlıkta

boşalma halinde, yeni Başkan seçilinceye kadar, en yaşlı Başkan

kanvekili, geçici başkanlık görevini yerine getirir.

Başkanlık Divanının diğer üyeliklerinde boşalma halinde, noksan üyelik tamamlanmaya kadar Divanın görev ve yetkisi aynen devam eder.

Noksan üyelik en kısa zamanda tamamlanır.

Mensubolduğu siyasi parti ile üyelik bağı sona eren veya Millet Meclisinde grup kurma hakkını kaybeden bir siyasi parti mensubu üyenin, Başkanlık Divanındaki görevi kendiliğinden sona erer. Bu takdirde de yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

Genel Kurulda siyasi parti gruplarının oranlarında değişiklik olması sonucunda, bunların Başkanlık Divanında sahib oldukları üyeliklerin sayısı ve görev yerleri değişen oranlara uymuyorsa, Başkan, bu durumu tespit eder. Bunun üzerine, 11. maddede uyarınca gereken işlem yapılır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

göşen oranlara uymuyorsa, Başkan, bu durumu tesbit eder. Bunun üzerine, Danışma Kurulu, bölüşüm listesinde 9 ncü madde uyarınca gereken değişiklikler hakkında işlem yapar.

Yukarıki fıkralar, Başkan hakkında uygulanmaz.

Teklifin 236. maddesi karşılığıdır.

Teklifin 232. maddesi karşılığıdır.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Başkanlık Divanı- MADDE 13. — Başkanlık
nın görevleri.

Divanı, Kanunlar ve İçtüzük gereğince verilen görevleri yerine getirir.

Genel Kuruldaki oylamalarda ve seçimlerde önemli bir yanlışlık olduğu birleşimin sona ermesinden sonra anlaşılırsa, Başkan, Divanı tophiyarak takibedilecek yolu kararlaştırır.

Başkan, kendisine ait görevlerin yerine getirilmesi bakımından gerekli görürse, Divanın görüşünü alabilir.

Başkanlık Divanının toplantı yeter sayısı üye tamsayısının, karar yeter sayısı ise hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğudur;

Ancak Başkanlık Divanı üyelerinin tek başlarına üzerlerine aldıkları işlerden dolayı yapılacak şikâyetler için toplantı yeter sayısı, hakkında şikâyetle bulunulan üyenin dışındaki bütün üyelerin tamamıdır.

Başkan veya vekil olarak görevlendirildiği Başkanvekili hazır bulunmadan Divan toplanamaz ve karar alamaz.

Başkanın görev- MADDE 14. — Başkanın
leri. görevleri şunlardır :

1. Millet Meclisini Meclis dışında temsil etmek;
2. Genel Kurul görüşmelerini yönetmek;
3. Tutanak dergisi ile tutanak özeti-nin düzenlenmesini denetlemek;
4. Başkanlık Divanına Başkanlık etmek ve Divanın gündemini hazırlamak;
5. Danışma Kuruluna başkanlık etmek;
6. Millet Meclisi komisyonlarını denetlemek;
7. Başkanlık Divanı kararlarını uygulamak;

(Teklif)

Teklifin 233. maddesi karşılığıdır.

Teklifin 234. maddesi karşılığıdır.

Teklifin 235. maddesi karşılığıdır.

Millet Meclisi

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

8. Millet Meclisinin idari ve malî işle-
ri ile kolluk işlerini yürütmek ve denetle-
mek;

9. Millet Meclisini ve çalışmalarını ta-
nıtıcı tedbirler almak ve yayın yapmak;

10. Kendisine Anayasa, kanunlar ve İç-
tüzükler gereğince verilen görevleri yerine
getirmek.

Başkan, özürlü olduğu veya Millet Mec-
lisi toplantı halinde iken Ankara dışında
bulunduğu zaman, görevlerini yerine ge-
tirmek üzere, Başkanvekillerinden birisini
kendisine yazıyla vekil olarak tayin eder.

Başkan, Millet Meclisi Başkanlığına ay-
rılan resmî konaklarda oturur.

**Başkanvekillerin-
nin görevleri.**

MADDE 15. — Başkanve-

killerinin görevi, Başkanın ye-
rine Genel Kurul görüşmelerini
yönetmek ve yönettiği oturumlarla ilgili
tutanak dergisi ile tutanak özetinin düzen-
lenmesini gözetmektir.

Başkanvekillerinin hangi birleşim veya
oturumları yöneteceklerine Başkan karar
verir.

**İdareci üyelerin
görevleri.**

MADDE 16. — İdareci üye-

lerin görevleri şunlardır :

1. Millet Meclisinin idarî ve malî işleri
ile kolluk işlerini Millet Meclisi Başkanının
talimatına uygun olarak yürütmekte Baş-
kana yardımcı olmak;

2. Özel törenleri idare etmek;

3. Millet Meclisi bütçesine ilişkin tek-
liflerini Başkana sunmak;

4. Genel ve özel giriş kartlarını dağıt-
mak;

İdareci üyeler; sükûn ve düzenin ko-
runması, görüşmelerin açıklık ve serbestli-
ğinin sağlanması ve gereken hallerde Mu-
hafız Taburunun ve Emniyet kuvvetinin kul-
lanılmasında Başkanlığın yürütme vasıtala-
rıdır; ortak sorumluluk içinde görev yapar-
lar ve yetki kullanırlar; tatil ve ara verme
sırasında sıra ile Başkentte otururlar, bu
sırayı Başkan tesbit eder;

**Divan üyelerinin
görevleri.**

MADDE 17. — Divan üye-

lerinin görevleri şunlardır :

(S. Sayısı : 763)

(Teklif)

İKİNCİ BÖLÜM

Siyasi parti grupları

Siyasi parti gruplarının kuruluşu. **MADDE 12.** — En az on milletvekili bulunan siyasi partiler, Millet Meclisinde grup kurma hakkına sahiptirler.

Siyasi parti grubunun ilk kuruluşunda grup idareetmelikleri ve her yasama dönemi başında, o gruba mensup milletvekillerinin ad ve soyadları ile seçim çevreleri Grup Başkanlığına yazı ile Başkanlığa bildirilir.

Sonradan meydana gelecek değişiklikler, 2 ne fıkra gereğince en kısa zamanda Başkanlığa bildirilir.

Millet Meclisinde siyasi parti gruplarından gayri gruplar ve bu arada, özel çıkarlar ile bölge, meslek veya zümre çıkarlarını savunmak üzere gruplar kurulamaz.

Danışma Kurulu. **MADDE 13.** — Danışma Kurulu Millet Meclisi Başkanının başkanlığında, siyasi parti grup temsilcilerinden kurulur. Bu kurul, İktüzükte kendisine verilen görevleri yerine getirir veya Başkanın istemi üzerine danışma niteliğinde görüş bildirir.

Gerektiğinde bir Hükümet temsilcisi de Danışma Kurulunda bulundurulabilir.

Danışma Kurulu, Başkanlığın gerekli görmesi veya Hükümetin veya bir siyasi parti grubu başkanlığının istemi üzerine Başkanlıkça toplantıya çağırılır.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değıştiriş

1. Tutanakların tutulmasını denetlemek;
2. Tutanak özetlerini yazmak;
3. Genel Kurulda evrak okumak;
4. Yoklama yapmak;
5. Oyları saymak;
6. Seçimlerin düzen ve dürüstlük içinde geçmesini denetlemek;
7. Söz sırası kaydetmek.

İKİNCİ BÖLÜM

Siyasî parti grupları ve Danışma Kurulu

Siyasi parti gruplarının kuruluşu. **MADDE 18.** — En az on milletvekili bulunan siyasî partiler, Millet Meclisinde grup kurma hakkına sahiptirler.

Siyasî parti grubunun ilk kuruluşunda grup İdareretmeliği ile her yasama dönemi başında, o gruba mensup milletvekillerinin ad, soyadı ve seçim çevrelerini gösterir liste gruplarca Meclis Başkanlığına verilir.

Sonradan meydana gelecek değışiklikler hakkında da en kısa zamanda aynı işlem yapılır.

Danışma Kurulu. **MADDE 19.** — Danışma Kurulu, Millet Meclisi Başkanının başkanlığında grup başkanları veya vekillerinden birisi veya onların yazılı olarak görevlendirdiği birer milletvekilinden kurulur.

Bu kurul, İktüzükte kendisine verilen görevleri yerine getirir veya Başkanın istemi üzerine danışma niteliğinde görüş bildirir.

Gerektiğinde bir Hükümet temsilcisi de Danışma Kuruluna çağırılabilir.

Danışma Kurulu, Başkanın gerekli görmesi veya bir siyasi parti grubu başkanlığının istemi üzerine Başkan tarafından toplantıya çağırılır.

(Teklif)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Komisyonlar

Daimî
Komisyonlar.

MADDE 14. — Millet Meclisi daimî komisyonları şunlardır :

1. Anayasa Komisyonu;
2. Plân Komisyonu;
3. Adalet Komisyonu;
4. Millî Savunma Komisyonu;
5. İçişleri Komisyonu;
6. Dışişleri Komisyonu;
7. Millî Eğitim Komisyonu;
8. Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu;
9. Bayındırlık, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu;
10. Tarım ve Köy İşleri Komisyonu;
11. Sosyal İşler Komisyonu;
12. Millet Meclisi Hesaplarını İnceleme Komisyonu.

Plân Komisyonu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonu üyeliğine Millet Meclisince seçilen otuzbeş milletvekilinden ve diğer daimî komisyonlar onbeşer milletvekilinden kurulur.

Plân Komisyonu dışındaki daimî komisyonların her birinin üye sayısı, Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca işaret oyuyla değiştirilebilir.

Daimî komisyonlar, her yasama dönemi başında iki yıl için seçilirler. Daimî komisyonların görev süresi, yenileri seçilmeye kadar devam eder.

Yukardaki komisyonlarla karşılanmayan dairelerle ilgili tasarı veya teklifler malî işlerden ise Plân Komisyonunda, bundan başka bütün tasarı veya teklifler Başkanlığın takdir edeceği veya Genel Kurulun uygun göreceği komisyonlarda konuşulur.

Komisyon üyeliklerinin siyasi partiler grupları arasında bölüşülmesi ve seçimi.

MADDE 15. — Başkanlık 9 nu maddenin ilk fıkrasında belirtilen oranlara göre, her bir komisyonda her siyasi parti grupuna düşen üye sayısını tesbit eder.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Komisyonlar

Komisyonların
adları.

MADDE 20. — Millet Meclisi komisyonları şundardır :

1. Anayasa Komisyonu;
2. Adalet Komisyonu;
3. Millî Savunma Komisyonu;
4. İçişleri Komisyonu;
5. Dışişleri Komisyonu;
6. Millî Eğitim Komisyonu;
7. Sanayi ve Teknoloji ve Ticaret Komisyonu;
8. Bayındırlık, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu;
9. Tarım ve Köy İşleri Komisyonu;
10. Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu; (sağlık, çalışma, imar iskân işleri)
11. Millet Meclisi Hesaplarını İnceleme Komisyonu.

Komisyonların her birinin üye sayısı, Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca işaret oyuyla tâyin edilir.

Komisyonlar, her yasama dönemi başında iki yıl için seçilirler ve görev süreleri yenileri seçilmeye kadar devam eder.

Parti gruplarının komisyonlarda temsili.

MADDE 21. — Başkan, 11. maddenin ilk fıkrasında belirtilen oranlara göre, komisyonda da siyasi parti gruplarına düşen üye sayısını tesbit eder.

(Teklif)

Bir siyasi parti grubu, her hangi bir komisyonda kendisine düşen üyelikten vazgeçebilir.

Başkanlıkça her komisyon için tesbit edilen üye sayılarına uygun olarak siyasi parti grupları, adaylarını belli edilecek bir süre içerisinde Başkanlığa bildirirler. Bütün komisyonlar için, - gerekli görülümüşse - 14 nci maddenin 3 nci fıkrası uyarınca yapılan üye sayısındaki değişiklik tekliflerinin ve her bir komisyon için siyasi parti gruplarınca bildirilen adayların isimlerini gösterir listelerin Genel Kurulca, genel hükümlere göre görüşme yapıldıktan sonra işaret oyu ile bir arada onaylanması suretiyle seçim tamamlanmış olur.

Plân Komisyonu ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Karma Komisyonu hakkındaki özel hükümler saklıdır.

Komisyon üyeliklerinde boşalma.

MADDE 16. — Bir komisyonun üyeliklerinde boşalma olursa yenisi seçilinceye kadar eski üyenin görevi devam eder.

Komisyonlarda siyasi parti gruplarının temsiline teminatı.

MADDE 17. — Mensubu olduğu siyasi parti ile üyelik bağı kesin olarak sona eren veya Millet Meclisinde grup kurma hakkını kaybeden bir siyasi partiye mensubolan milletvekilinin, komisyon üyeliği

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Bir siyasi parti grubu, her hangi bir komisyonda kendisine düşen üyelikten vazgeçebilir.

Siyasi parti grupları, adaylarını belli edilecek bir süre içerisinde Başkanlığa bildirirler. Bütün komisyonlar için, siyasi parti gruplarınca bildirilen adayların isimlerini gösterir listelerin Genel Kurulca, işaret oyu ile onaylanması suretiyle seçim tamamlanmış olur.

Plan ve Bütçe Karma Komisyonu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Karma Komisyonu üyeliğine seçilen milletvekilleri, Millet Meclisi Başkanlık Divanı ve Bakanlar Kurulu üyeleri, Meclis Komisyonlarında görev alamazlar.

Komisyon üyeliklerinde boşalma.

MADDE 22. — Bir Komisyonun üyeliklerinde boşalma olursa yenisi seçilinceye kadar komisyonun görev ve yetkisi aynen devam eder.

Noksan üyelik en kısa zamanda tamamlanır.

Mensubu olduğu siyasi parti ile üyelik bağı sona eren veya Millet Meclisinde grup kurma hakkını kaybeden bir siyasi partiye mensubolan milletvekilinin, komisyon üyeliği kendiğinden sona erer.

Genel Kurulda siyasi parti gruplarının oranlarında değişiklik olması sonucunda bunların bir komisyonda sahiboldukları üyeliklerin sayısı değişen oranlara uymuyorsa, Başkan bu durumu tesbit eder bunun üzerine 21. madde uyarınca gereken işlem yapılır.

22. maddeye ilâve edilmiştir.

(Teklif)

sona erer. Bu takdirde, yukardaki madde hükmü uygulanmaz.

Genel Kurulda siyasi parti gruplarının oranlarında değişiklik olması sonucunda bunların bir komisyonda sahib oldukları üyeliklerin sayısı değişen oranlara uymuyorsa, Başkan bu durumu tesbit eder bunun üzerine, Başkanlık 15 nci madde uyarınca gereken değişiklikler hakkında işlem yapar.

Plân Komisyonu ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Karma Komisyonu hakkındaki özel hükümler saklıdır.

Esas komisyonlar. MADDE 18. — Raporu Genel Kurul, görüşmelerine esas olacak komisyona, esas komisyon denir. Esas komisyonun hangisi olacağı, işin komisyonlara havalesi sırasında kanun ve İçtüzük hükümlerine göre, Başkanlıkça tesbit edilir.

Geçici Komisyonlar. MADDE 19. — Genel Kurul, kanun tasarısı ve tekliflerini incelemek için gerekli gördüğü hallerde geçici komisyonlar kurabilir.

Geçici Komisyonun kurulması ve üye sayısı hakkındaki teklifleri Hükümet, komisyonlar yahut milletvekilleri, bir önerge ile istiyebilirler.

Geçici Komisyonun, kurulması, üye sayısının tesbiti ve seçimi bir arada 15 nci madde uyarınca Genel Kurulun onayı ile olur. Bu konuda kısa görüşme yapılır.

Geçici komisyonların, görevi, kendisine havale edilen kanun tasarısı ve teklifleri ile ilgili yasama işlemleri tamamlanıncaya kadar devam eder.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Karma Komisyonları- na üye seçimi. MADDE 20. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Karma Komisyonu için Millet Meclisince yapılan se-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

Esas komisyonlar. MADDE 23. — Raporu Genel Kurul görüşmelerine esas olacak komisyona, esas komisyon denir. Esas komisyonun hangisi olacağı, işin komisyonlara havalesi sırasında kanun ve İçtüzük hükümlerine göre, Başkanlık tarafından tesbit edilir.

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

çimlerde de, daimî komisyonlar hakkındaki 15 nci madde hükümleri uygulanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Plân Karma Komisyonu ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma komisyonlarının kuruluşlarında, özel kanun hükümlerine uyulur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonuna üye seçimi.

MADDE 21. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonu için Anayasanın 85 nci maddesi uyarınca yapılan hesapta Bakanlar Kuruluna katılan siyasi parti gruplarının Karma Komisyonundaki üye sayısı 30 un altına düşerse, Millet Meclisi Bakanlar Kuruluna katılan siyasi parti gruplarından 21 milletvekili seçer; bu milletvekilleri Bakanlar Kuruluna katılan siyasi parti gruplarının Millet Meclisinde bulunan toplam kuvvetleri içindeki oranlarına göre bu siyasi parti grupları arasında bölüşülür. Millet Meclisi, Bakanlar Kuruluna katılmıyan siyasi parti grupları, toplam halinde bağımsızlar ve toplam halinde grup kuramıyan siyasi parti mensuplarından da yukardaki bölüşüm esasına göre 14 milletvekili seçer.

Bakanlar Kurulunun çekilmesi sonucunda Anayasanın 103 ncu maddesine göre güven oyu alan yeni Bakanlar Kuruluna katılan siyasi parti gruplarında değişiklik olursa, Karma Komisyonun görevi sona erer ve yukardaki fıkra uyarınca yeniden seçim yapılır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonuna üye seçiminde, siyasi parti gruplarının ve bağımsızların grup kuramıyan parti mensuplarına her halde öncelik hakkı vardır.

Anayasanın 92 nci maddesine göre kurulan komisyonlara üye seçimi.

MADDE 22. — Anayasanın 92 nci maddesi gereğince kurulacak Türkiye Büyük Millet Meclisi Karma Komisyonunun

üye tamsayısı Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlarının anlaşmasıyle tesbit edilir. Bu komisyona, esas komisyona seçilen milletvekilleri katılırlar.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

Madde çıkarılmıştır.

Anayasanın 92. maddesine göre kurulan komisyonlar.

MADDE 24. — Anayasanın 92. maddesi gereğince kurulacak Türkiye Büyük Millet Meclisi Karma komisyonlarının

üye tamsayısı Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlarının anlaşmasıyle tespit edilir.

Millet Meclisi Başkanı en kısa zamanda siyasi parti grupları başkanlıklarına, her

(Teklif)

Millet Meclisi Başkanı en kısa zamanda siyasi parti grupları başkanlıklarına, her bir siyasi parti grubundan bu komisyona seçilecek üye sayısını bildirir. Millet Meclisinden Karma Komisyona seçilecek üyeler hakkında 15 ilâ 17 nci maddeler hükümleri uygulanır.

Anayasanın 92 nci maddesine göre kurulan karma komisyona ilişkin esaslar.

MADDE 23. — 1. Millet

Meclisi Başkanı, yukardaki maddede yazılı Karma Komisyona Cumhuriyet Senatosundan seçilecek üyelerin Anayasanın 85

nci maddesine uygun olarak seçilmesi sağlanmadan, Karma Komisyonu toplantıya çağırılmaz ve raporunu gündeme alamaz.

2. Bu karma komisyonlar Millet Meclisi Başkanlığınca İhtüzük gereğince denetlenir.

3. Bu karma komisyonlar her halde, kendilerine havale edilen işi sona erdirmeye kadar göreve devam ederler. Ancak, Millet Meclisi döneminin sona ermesi halinde, seçimleri yenilenir.

Çeşitli Komisyonlarda üyelik.

MADDE 24. — Plân Komis-

yonu ile Türkiye Büyük Millet

Meclisi Dilekçe Karma Komis-

yonu üyeliğine seçilen milletvekilleri Millet Meclisinin diğer daimî komisyonlarında üye olamazlar.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonu üyesi milletvekillerinin aynı zamanda, Türkiye Büyük Millet Meclisi Plân Karma Komisyonu ve Millet Meclisi Plân Komisyonu üyesi olduklarına dair özel kanun hükümleri saklıdır.

Milletvekilleri, ilk fıkra hükmüne bakılmaksızın, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonuna üye olabilirler.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

bir siyasi parti grubundan bu komisyonlara seçilecek üye sayısını bildirir. Millet Meclisinden Karma Komisyona seçilecek üyeler hakkında 21. ve 22. maddeler hükümleri uygulanır.

Karma komisyonlar Millet Meclisi Başkanlığınca denetlenir.

Karma komisyonlar kendilerine havale edilen işi sona erdirmeye kadar göreve devam ederler. Ancak, Millet Meclisi döneminin sona ermesi halinde, seçimleri yenilenir.

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

Komasyon üyeliği ile bağdaşmayan görevler.

MADDE 25. — Millet Meclisi Başkanlık Divanı üyeleriyle Bakanlar Kurulu üyeleri, komasyonlara üye olamazlar.

Komasyon Başkanı, Başkanvekili, sözcü ve kâtibin seçimi.

MADDE 26. — Üye seçimi tamamlanınca, komasyonlar, Millet Meclisi Başkanı tarafından toplantıya çağırılırlar.

Bu toplantıda komasyonlar, başkan, başkanvekili, sözcü ve kâtiplerini seçerler.

Bu seçim için toplantı yeter sayısı, komasyon üye tamsayısının salt çoğunluğudur. Seçim gizli oyla yapılır. Seçilmek için, toplantıda hazır bulunanların salt çoğunluğunun oyu gereklidir.

Gerekiyorsa, komasyon başkanının teklifi üzerine belli bir konu için bir özel sözcü veya bir özel kâtip toplantıda hazır bulunanların salt çoğunluğunun oyu ile seçilir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Millet Meclisinin toplantıları

tatili ve ara vermesi

Olağan toplantıların başlaması.

MADDE 27. — Millet Meclisi, her Kasım ayının birinci günü çağırısız toplanır.

3 ncü maddenin ilk fıkrasının ilk cümlesi hükmü saklıdır.

Tatil

MADDE 28. — Tatil, Yasa-

ma Meclislerinin aynı gün başlamak ve aynı gün sona ermek üzere çalışmalarını ertelemeleridir. Tatile giriş, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunun yukardaki esasa uygun kararları ayrı ayrı almalarına bağlıdır.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin tatile girmesi için Millet Meclisince karar alınması, Danışma Kurulunun bu konudaki teklifinin Genel Kurulca onaylanması suretiyle olur.

Bir yasama yılında beş aydan fazla tatil yapılamaz.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Madde çıkarılmıştır.

Komasyon Başkanı, Başkanvekili, sözcü ve kâtibin seçimi.

MADDE 25. — Üye seçimi tamamlanınca, komasyonlar, Millet Meclisi Başkanı tarafından toplantıya çağırılırlar.

Bu toplantıda komasyonlar, başkan, başkanvekili, sözcü ve kâtiplerini seçerler.

Bu seçim için toplantı yetersayısı, komasyon üye tamsayısının salt çoğunluğudur. Seçim gizli oyla yapılır. Seçilmek için, toplantıda hazır bulunanların salt çoğunluğunun oyu gereklidir.

Gereken hallerde, komasyon başkanının teklifi üzerine belli bir konu için özel sözcüler veya bir özel kâtip toplantıda hazır bulunanların salt çoğunluğunun oyu ile seçilir.

4. madde olarak kabul edilmiştir.

5. madde olarak kabul edilmiştir.

(Teklif)

Araverme

MADDE 29. — Araverme

Millet Meclisinin çalışmalarını ertelemesidir.

Millet Meclisinin araverme kararı alması, Danışma Kurulunun bu konudaki teklifinin Genel Kurulca onaylanması suretiyle olur.

Araverme süresi, on günü geçemez.

Araverme süreleri, tatil süresinden sayılmaz.

Olağanüstü toplantı çağıruları.

MADDE 30. — Tatil veya

araverme sırasında Cumhurbaşkanını, Türkiye Büyük Millet Meclisini; Millet Meclisi Başkanı, Millet Meclisini; ve Cumhuriyet Senatosu Başkanı, Cumhuriyet Senatosunu olağanüstü toplantıya çağırdığı takdirde, Millet Meclisi, davet günü toplanır.

Millet Meclisi Başkanı, olağanüstü toplantı çağırısını doğrudan doğruya veya en az 90 milletvekilinin imzasını taşıyan bir önerge üzerine yapar. Bu önergede ve çağırıda, olağanüstü toplantı gününün ve bu toplantıyı gerektiren konunun da belirtilmiş olması şarttır.

Olağanüstü toplantılarda gündem.

MADDE 31. — Tatil veya

araverme, olağanüstü toplantı günü sona erer.

O gün Birleşim açılınca, Başkan, ilk önce çağrı yazısını okutur.

Olağanüstü toplantıda önce, bu toplantıyı gerektiren konu görüşülür. Bu konu üzerinde Cumhuriyet Senatosu tarafından işlem yapılması gerekiyorsa, bu işlemler tamamlanıp konu Millet Meclisine geldiği takdirde, Millet Meclisi bu konuyu diğer konulardan önce ele alır.

Olağanüstü toplantıyı gerektiren konular üzerinde Yasama Meclislerince yapılması gerekli işlemler tamamlanınca, yenden tatil veya araverme kararı verilmediği takdirde, Millet Meclisi çalışmalarına devam eder.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

6. madde olarak kabul edilmiştir.

7. madde olarak kabul edilmiştir.

7. maddeye ilâve sebebiyle bu madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

Tatil ve araverme sırasında komisyonların çalışması. **MADDE 32.** — Türkiye Büyük Millet Meclisi Karma komisyonlarından veya Millet Meclisi komisyonlarından tatil veya araverme sırasında çalışması gerekenler, Genel Kurulca, tatil veya araverme kararı verilirken, tesbit edilir.

BEŞİNCİ KISIM

Komisyonların çalışması

Komisyonların toplantıya çağırılması. **MADDE 33.** — Komisyonlar, kendi başkanlarıca veya Millet Meclisi Başkanı tarafından toplantıya çağırılır.

Komisyon toplantısı için çağrı, iki gün önceden yapılır. Bu çağrı da gündemde belirtilir. Acele hâllerde, komisyonlar daha kısa bir süre içinde de toplantıya çağırılabilir.

Bu çağrı ve gündem komisyon üyelerine, Başbakanlığa, ilgili bakanlıklara, parti gruplarına ve diğer ilgili komisyonların başkanlıklarına ve teklifleri gündemde yer alan kanun teklifi sahibi Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden ilk imza sahibine gönderilir; ayrıca ilân tahtasına asılır.

Komisyon gündemi. **MADDE 34.** — Komisyon gündemi, dosyaların geliş sırasına göre, komisyon başkanlığına tesbit edilir. Ancak, komisyon, gündemine hâkimdir. Toplantı çağrısının Millet Meclisi Başkanı tarafından yapılmış olması halinde komisyon, Millet Meclisi Başkanı tarafından düzenlenen gündemi görür.

Komisyonlarda toplantı ve karar yeter sayısı. **MADDE 35.** — Başkan, bulunmadığı takdirde Başkanvekili, o da yoksa sözcü, komisyonda Başkanlık eder.

Komisyonlar üye tamsayısının üçte biri ile toplanır ve hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğu ile karar verir.

Komisyonlarda, Hükümetçe yürürlükteki uzun vâdeli plâna aykırılığı gerekçesi

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

Tatil ve araverme sırasında komisyonların çalışması.

MADDE 26. — Hangi komisyonların tatil ve araverme sırasında çalışacağı, Başkanın teklifi üzerine Genel Kurulca tespit edilir.

Komisyonların toplantıya çağırılması.

MADDE 27. — Komisyonlar, kendi başkanlarıca toplantıya çağırılır.

Komisyon toplantısı için çağrı, en az iki gün önce den yapılır. Bu çağrı da komisyon başkanınca hazırlanan gündem de belirtilir. Ancak, komisyon gündemine hâkimdir.

Bu çağrı ve gündem komisyon üyelerine, Başbakanlığa, ilgili bakanlıklara, ve parti gruplarına ve diğer ilgili komisyonların başkanlıklarına ve teklifleri gündemde yer alan kanun teklifi sahibi Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden ilk imza sahibine gönderilir; ayrıca ilân tahtasına asılır.

27. maddeye ilâve edilmiştir.

Komisyon başkanını, toplantı ve karar yeter sayısı.

MADDE 28. — Komisyonlar, başkanlarının yönetiminde çalışır. Başkan bulunmadığı zaman başkanvekili, o da yoksa sözcü, komisyona Başkanlık eder.

Komisyonlar, üye tamsayısının üçte biri ile toplanır ve hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğu ile karar verir.

(Teklif)

ile reddi istenen kanun tasarı ve teklifleri ile bunların belli hükümlerinin ve bunlar üzerinde verilen değişiklik önergelerinin kabulü, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu ile olur.

Komisyonlara devam.

MADDE 36 . — Komisyon

üyeleri, komisyon toplantılarına devama mecburdurlar. Komisyon devam cetvelleri, Millet Meclisi Başkanlığına ve siyasi parti grubu başkanlıklarına sunulur.

İzinsiz veya özürsüz olarak üst üste üç birleşime veya bir yıl içindeki birleşimlerin üçte birine katılmıyan komisyon üyesi, mensubu olduğu siyasi parti grubunca komisyondan geri çekilebilir. Bu üye bir siyasi parti grubuna mensup değilse, üyelğin düşmesine, komisyon üye tamsayısının salt çoğunluğuyla karar verilebilir. Boşalan yer için yeni seçim yapılır.

Komisyonlarda söz alma.

MADDE 37. — Komisyon-

larda esas hakkında sırayla söz verilir; usul hakkında sadece komisyon üyeleri konuşabilirler.

Komisyon başkanı ve komisyondaki Hükümet temsilcisi, söz sırasına bağlı değildir. Komisyonca çağırılmış uzmanlara, komisyon başkanı, gerekli gördüğü zaman söz verir.

Komisyonlarda Hükümetin temsili.

MADDE 38. — Komisyon-

larda her gündem maddesi için Hükümeti, Başbakan veya bir bakan temsil eder. Başbakan veya bakan, gerekli görürse, kendi yerine, yüksek dereceli bir kamu görevlisine yazılı temsil yetkisi verir.

Uzman çağırılması

MADDE 39. — Komisyon-

lar, fikirlerini almak üzere, serbest uzmanlar ile üniversite öğretim üyelerini ve yardımcılarını uzman olarak çağırma yetkisine sahiptirler.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Komisyonlara devam.

MADDE 29. — Komisyon

üyeleri, komisyon toplantılarına devama mecburdurlar. Komisyon devam cetvelleri, Millet Meclisi Başkanlığına ve siyasi parti grubu başkanlıklarına sunulur.

İzinsiz veya özürsüz olarak üst üste üç toplantıya veya bir yıl içindeki toplantıların üçte birine katılmıyan komisyon üyesi, mensubu olduğu siyasi parti grubunca komisyondan geri çekilebilir.

Bu suretle boşalan üyelik en kısa zamanda tamamlanır.

Komisyonlarda söz alma.

MADDE 30. — Komisyon-

larda istem sırasına göre söz verilir;

Komisyon başkanı ve komisyondaki Hükümet temsilcisi, söz sırasına bağlı değildir. Komisyonca çağırılmış uzmanlara, komisyon başkanı, gerekli gördüğü zaman söz verebilir.

Komisyonlarda Hükümetin temsili ve uzman çağırılması.

MADDE 31. — Komisyon

toplantılarına Başbakan veya bir bakan katılabilir. Başbakan veya bakan, gerekli görürse, kendi yerine, yüksek dereceli bir kamu görevlisine yazılı temsil yetkisi verebilir.

Komisyonlar fikirlerini almak üzere, uzmanlar çağırma yetkisine sahiptirler.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

Komisyon toplantılarına girebilecek olanlar.

MADDE 40. — Komisyon toplantıları Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine, Bakanlar

Kurulu üyelerine, Hükümet temsilcilerine ve Millet Meclisi görevlilerine açıktır.

Komisyon toplantılarının basın mensuplarınınca takibedilebilmesi, her oturumda, hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğunun oyu ile kararlaştırılabilir.

Komisyonlarda kapalı oturum.

MADDE 41. — Komisyonlar, Komisyon Başkanlığının veya hazır bulunan üyelerden

üçte birinin yazılı istemi üzerine kapalı oturum kararı alabilirler. Hükümet temsilcisi yazıyla istediği takdirde, kapalı oturum yapılır.

Komisyonların kapalı oturumlarında komisyon üyeleri, Bakanlar Kurulu üyeleri ve Hükümetin lüzum göreceği kamu görevlileri ile yeminli stenoculardan başkası bulunamaz.

Kapalı oturumdaki görüşmeler, bu oturumlarda bulunanlar tarafından gizli tutulmak gerekir. Bu oturumların tutanak özetleri ve tam tutanakları, ancak kapalı oturumda bulunması mümkün kimseler tarafından görülebilir. Bu tutanakların yayınlanması hususunda, kapalı oturum tutanaklarının yayınlanmasına dair İçtüzük hükümleri Genel Kurul tarafından uygulanır. Kapalı oturumlar hakkında basına bilgi verilmez.

Komisyon tutanakları.

MADDE 42. — Komisyon kâtipi görüşmelerin tutanak özeti düzenler ve Komisyon Başkanı

ile birlikte imzalar. Bu tutanak özeti, oturumda hazır bulunan komisyon üyelerine sunulur ve yazılı itirazları tutanak özetine eklenir.

Komisyon kâtibinin bulunmadığı halde, hazır bulunan en genç komisyon üyesi, geçici olarak kâtiplik görevini yerine getirir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

Komisyon toplantılarına girebilecek olanlar.

MADDE 32. — Komisyon toplantıları Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine, Bakanlar

Kurulu üyelerine, Hükümet temsilcilerine ve Millet Meclisi görevlilerine açıktır.

Komisyonlarda, Millet Meclisi üyeleri, teklifte imzası bulunan senatörler ve Bakanlar Kurulu üyeleri söz alabilirler. Ancak, komisyon üyeleri dışında kimse değişiklik önermeleri veremez ve oy kullanamaz.

Her milletvekili üyesi olmadığı bir komisyonun belgelerini görüp okuyabilir.

Komisyonlarda kapalı oturum.

MADDE 33. — Bir komisyonda kapalı oturum yapılmasını ilgili bakan, yahut komisyon üyelerinin üçte biri isteyebilir.

Kapalı oturumda komisyon üyelerinden ve bakanlardan başkası bulunamaz.

Kapalı oturum yapılması, görüşmelerin sır olarak saklanması söz vermek demektir.

Komisyon tutanakları.

MADDE 34. — Komisyon kâtipi görüşmelerin tutanak özeti düzenler ve komisyon başkanı

ile birlikte imzalar. Bu tutanak özeti, oturumda hazır bulunan komisyon üyeleri, varsa yazılı itirazlarını ekleyebilirler.

Komisyon kâtibinin bulunmadığı halde, hazır bulunan en genç komisyon üyesi, geçici olarak kâtiplik görevini yerine getirir.

Komisyon karar verirse, tam tutanak tutulur.

(Teklif)

Komisyon Başkanının veya üye tamsayısının üçte birinin yahut Hükümet temsilcisinin yazılı istemi üzerine ve komisyon kararı ile, görüşmelerin tam tutanağı, görevli stenocular tarafından tutulur. Bu tutanak da, komisyon üyelerine sunulur, ve yazılı itirazları tutanağa eklenir.

Görüş alma.

MADDE 43. — Bir komisyon, kendisine havale edilen bir kanun tasarısı veya teklifinin tümü veya belli bir hükmü hakkında o dosyanın havale edilmemiş olduğu diğer her hangi bir komisyonun görüşünü almak isteyebilir. Bu takdirde dosya, Millet Meclisi Başkanınca o komisyona gönderilir. Söz konusu komisyon, görüşünü bir raporla Millet Meclisi Başkanlığına bildirince, bu rapor derhal görüş isteminde bulunan komisyona verilir.

Genel olarak yetki.

MADDE 44. — Komisyonlar, kendilerine havale edilen kanun tasarısı ve tekliflerini, kabul, değiştirerek kabul veya reddedebilirler.

Komisyonlar, birbirleriyle ilgili gördükleri kanun tasarısı ve tekliflerini birleştirerek görüşebilirler.

Komisyonlar, kanun tasarısı ve tekliflerini bölerek ayrı metinler halinde Genel Kurula sunamazlar.

Millet Meclisi komisyonları, kanun teklif edemezler, Kendilerine havale edilenler dışında kalan işlerle uğraşamazlar.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Görüş alma, görüş bildirme.

MADDE 35. — Bir komis-

yon, kendisine havale edilen tasarı veya teklifi, başka bir komisyonun ihtisası dahilinde görürse, gerekçeli olarak tasarı veya teklifin o komisyona havale edilmesini isteyebilir.

Bir komisyon, kendisine havale edilen tasarı veya teklif yahut herhangi bir mesele için, bir başka komisyonun düşüncesini öğrenmeyi gerekli görürse, tasarı veya teklifin o komisyonda görüşüldükten sonra iadesini isteyebilir.

Bir komisyon, başka bir komisyona havale edilmiş bir tasarı veya teklif yahut her hangi bir mesele için düşüncesini belirtmekte yarar görürse, o tasarı veya teklifin kendisine havale edilmesini isteyebilir.

Böyle hallerde, ilgili her iki komisyon aynı görüşte iseler, Meclis Başkanı gereğini yerine getirir ve Genel Kurula bilgi verir.

İki komisyon arasında uyuşmazlık çıkarsa, mesele Meclis Başkanı tarafından Genel Kurula sunulur ve görüşme yoluyla halledilir.

Komisyonların yetkisi, toplantı yeri ve zamanı.

MADDE 36. — Komisyonlar,

kendilerine havale edilen kanun tasarısı veya tekliflerini aynen veya değiştirerek kabul veya reddedebilirler; birbirleriyle ilgili gördüklerini birleştirerek görüşebilirler ve Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında, Millet Meclisi Başkanlığına kendilerine ayrılan salonlarda toplanırlar.

Ancak, komisyonlar, 90. maddedeki özel durum dışında kanun teklif edemezler, kendilerine havale edilenler dışında kalan işlerle uğraşamazlar, Başkanlık Divanının kararı olmaksızın Genel Ku-

(Teklif)

Toplantı yeri. **MADDE 45.** — Komisyonlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında Millet Meclisi Başkanlığınca kendilerine ayrılan salonlarda toplanırlar.

İnceleme süresi. **MADDE 46.** — Komisyona havale edilen işlerin görüşülmesine, havale tarihinden itibaren iki gün sonra başlanabilir. Komisyona havale edilen evrak, Komisyon Başkanlığınca re'sen veya komisyon üyelerinden beşi tarafından yazıyla istenirse, bastırılarak komisyon üyelerine dağıtılır. Bu takdirde, söz konusu süre, dağıtım tarihinden itibaren başlar.

Komisyonun acele hallerde toplantıya çağırılması veyahüt bir kanun tasarı veya teklifinin tümünün veya belli hükümlerinin komisyona geri alınması veya geriverilmesi hallerinde, yukardaki fıkrada yazılı süre bahis konusu olmaz.

Tamamlama süresi. **MADDE 47.** — Komisyonlara havaleli bir tasarı veya teklif havalesi, gününden nihayet 45 gün içinde Genel Kurula gönderilmek lâzımgelir.

Eğer komisyon bu müddette görüşmeyi sonuçlandıramazsa gerekçesini Genel Kurula bildirir.

Aksi takdirde adı geçen tasarı veya teklifin başkaca bir komisyona havalesi varsa sıra ile bu komisyonlara havalesini, yoksa doğrudan doğruya gündeme alınmasını Hükümet veya sahipleri istemek hakkını haizdirler.

Bir komisyon tarafından diğerine havale edilmiş olan bir mesele on gün içinde başarılmak ve kabil olmazsa gerekçesi bildirilmek iktiza eder.

Anayasaya uygunluğun incelenmesi. **MADDE 48.** — Komisyonlar, kendilerine havale edilen tasarı veya tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle mükelleftirler.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

lun toplantı saatlerinde görüşme yapamazlar ve kanun tasarı ve tekliflerini bölerek ayrı ayrı metinler halinde Genel Kurula sunamazlar.

36. maddeye ilâve edilmiştir.

Bekleme süresi. **MADDE 37.** — Komisyonlara havale edilen işlerin görüşülmesine, havale tarihinden itibaren kırksekiz saat sonra başlanabilir. Komisyona havale edilen evrak, Komisyon Başkanlığınca re'sen veya komisyon üyelerinden beşi tarafından yazıyla istenirse, bastırılarak komisyon üyelerine dağıtılır. Bu takdirde, söz konusu süre, dağıtım tarihinden itibaren başlar.

Danışma Kurulunun tavsiyesi veya bir kanun veya teklifinin tümünün veya belli hükümlerinin komisyona geri alınması veya geriverilmesi hallerinde, yukarıdaki fıkrada yazılı süre kaydına uyulmayabilir.

İnceleme süresi. **MADDE 38.** — Tasarı veya teklifler komisyona havale gününden nihayet 45 gün içinde komisyona neticelendirilip Genel Kurula gönderilmek lâzımdır.

Aksi takdirde adı geçen tasarı veya teklifin doğrudan doğruya gündeme alınmasını Hükümet veya teklif sahipleri istemek hakkını haizdirler.

Bir komisyon tarafından diğerine havale edilmiş olan bir mesele on gün içinde sonuçlandırılmak ve kabil olmazsa gerekçesi bildirilmek gerekir.

Anayasaya uygunluğun incelenmesi. **MADDE 39.** — Komisyonlar, kendilerine havale edilen tasarı veya tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler.

(Teklif)

Bir tasarı veya teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördükleri takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeyip reddeder.

Uzun vâdeli Plâna uygunluğun incelenmesi.

MADDE 49. — Komisyon-

lar, bir kanun tasarı veya teklifinin tümünü uzun vâdeli plâna aykırı buldukları takdirde, tasarı veya teklifi maddelerine geçmeyi kabul etmemek suretiyle reddederler.

Komisyonlar, kanun tasarı veya tekliflerine ait maddeleri ve verilen değişiklikleri de, uzun vâdeli plâna aykırı buldukları takdirde reddederler.

Erteleme.

MADDE 50. — Bir kanun

tasarı veya teklifinin görüşülmesi sırasında, komisyon gerekli görürse, incelemeyi erteliyebilir. Görüşme sırasında Hükümet temsilcisi hazır bulunmuyorsa, tasarı veya teklifin görüşülmesi bir defalık ertelenir. Ve durum Başbakanlığa yazı ile bildirilerek, Hükümet temsilcisinin hazır bulundurulması istenir.

Başbakanlığın alındı yazısı.

MADDE 51. — Millet Mec-

lisi Başkanlığına verilen kanun teklifleri, derhal Başbakanlığa gönderilir.

Başbakanlıktan, kanun teklifinin alındığına ve Hükümetçe incelenmesinin sona erdiğine dair bir yazı Millet Meclisi Başkanlığına gelmeden, teklif komisyonlara havale edilemez Başbakanlığın bu konudaki yazısı Millet Meclisi Başkanlığına, teklifin Başbakanlığa gönderilme tarihinden itibaren 15 gün içinde gelmediği takdirde Millet Meclisi Başkanı, teklifi komisyonlara havale eder.

Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifleri için yukardaki fıkra hükümleri uygulanmaz.

Bakanlıklarla yazışma.

MADDE 52. — Komisyon-

lar, bütün bakanlıklarla doğrudan doğruya yazışabilirler ve kendilerine havale edilen işlerin sonuçlandırılması için gerekli bilgileri bakanlıklardan isteyebilirler.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

Bir komisyon, bir tasarı veya teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.

Madde çıkarılmıştır.

Erteleme

MADDE 40. — Bir kanun

tasarı ve teklifinin görüşülmesi sırasında, Hükümet temsilcisinin bulunmaması sebebiyle, komisyon gerekli görürse, inceleme bir defaya mahsus ertelenebilir. Ertelleme, yazı ile Başbakanlığa bildirilerek, gelecek toplantıda ilgili temsilcinin hazır bulundurulması istenir.

Başkanlığa haber verme.

MADDE 41. — Millet Mec-

lisi Başkanlığına verilen kanun teklifleri, derhal Başbakanlığa gönderilir.

Bakanlıklarla yazışma.

MADDE 42. — Komisyon-

lar, bütün bakanlıklarla doğrudan doğruya yazışabilirler ve kendilerine havale edilen işlerin sonuçlandırılması için gerekli bilgileri bakanlıklardan isteyebilirler.

(Teklif)

Komisyon raporları.

MADDE 53. — Komisyon-

lar, karara bağladıkları işler için birer rapor düzenlerler. Rapor, komisyon sözcüsü veya o iş için seçilen özel sözcü tarafından yazılır. Raporda, konu hakkında komisyonun düşünceleri ile komisyonca yapılan değişikliklerin gerekçeleri yer alır.

Raporlar, konu hakkındaki son oylamaya katılan komisyon üyelerince imzalanır.

Komisyon raporunda imzası bulunan komisyon üyesi, diğer komisyonlarda ve Genel Kurulda, çekinse veya aykırı olduğunu rapor metninde yazıyla belirttiği hususlar dışında, sözcüden soru soramaz ve komisyon raporuna aykırı konuşma yapamaz.

Komisyon raporları, bastırılıp milletvekillerine dağıtılır.

Komisyon raporlar, Genel Kurulda görüşülmesine başlandığı ilk birleşimin tutanağına eklenir.

Komisyonlarda yeniden görüşme.

MADDE 54. — Komisyon,

bir gündem maddesinin görüşülmesini tamamlamadan önce, o konu ile ilgili belli bir hususun yeniden görüşülmesi, hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğunun oyuyla kararlaştırılabilir.

Millet Meclisi

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Komisyon raporları.

MADDE 43. — Komisyon-

lar, karara bağladıkları işler için birer rapor düzenlerler. Rapor, Başkan veya komisyon sözcüsü yahut o iş için seçilen özel sözcü tarafından yazılır. Raporda konu hakkında komisyonun düşünceleri ile komisyonca yapılan değişikliklerin gerekçeleri yer alır.

Raporlar konu hakkındaki son oylamaya katılan komisyon üyelerince imzalanır.

Daha önceki toplantılara katılmış olup tasarı veya teklifin tümünün son oylamasında hazır bulunamayan Komisyon üyeleri varsa gerekçeli muhalefetlerini de yazarak raporu imzalayabilirler. Bu durumda olan üyelerin son toplantıya katılamadıkları belirtilir.

Komisyon raporunda imzası bulunan komisyon üyesi, diğer komisyonlarda ve Genel Kurulda, çekinse veya aykırı olduğunu rapor metninde yazıyla belirttiği hususlar dışında, sözcüden soru soramaz ve komisyon raporuna aykırı konuşma yapamaz.

Komisyon raporları bastırılıp milletvekillerine dağıtılır ve Genel Kurulda görüşülmesine başlandığı ilk birleşimin tutanağına eklenir.

Genel Kurulda görüşülmesine başlandığı ilk birleşimin tutanağına eklenir.

Komisyon raporunun tümüne veya belli kısımlarına çekinse veya muhalif kalan komisyon üyeleri rapora çekinserlik veya aykırılık görüşlerini eklemek hakkına sahiptirler. Bu üyeler, raporda tasarı veya teklifin hangi maddesine aykırı olduklarını yazmak zorundadırlar.

Üyeler, komisyon raporuna katılmakla beraber, raporda yer almayan görüşlerini rapora eklemek hakkına da sahiptirler.

Komisyonlarda yeniden görüşme.

MADDE 44. — Komisyon,

bir gündem maddesinin görüşülmesini tamamlamadan önce, o konu ile ilgili belli bir hususun yeniden görüşülmesini, hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğunun oyuyla kararlaştırılabilir.

(S. Sayısı : 763)

(Teklif)

Komisyon, belli bir gündem maddesinin görüşülmesini tamamladıktan sonra, aynı konunun komisyonda yeniden görüşülmesi, komisyonun raporu Başkanlığa verilmeden önce, komisyon üye tamsayısının salt çoğunluğunun gerekçeli ve yazılı istemi üzerine bir defa için mümkündür.

Rapora ek görüşler.

MADDE 55. — Komisyon raporunun tümüne veya belli kısımlarına çekinir veya aykırı kalan komisyon üyeleri, rapora çekinirlik veya aykırılık görüşlerini eklemek hakkına sahiptirler.

Komisyon raporuna katılmakla beraber, üyeler, raporda yer almayan görüşlerini rapora eklemek hakkına da sahiptirler.

Bu maddede bahis konusu ek görüşlerin en geç, esas komisyonun raporu Millet Meclisi Başkanlığına sunuluncaya kadar, rapora eklenmek üzere esas komisyon başkanlığına verilmesi gereklidir.

Ek raporlar.

MADDE 56. — Komisyonlar, Genel Kuruldan geri aldıkları veya Genel Kurulca kendilerine geri verilen kanun tasarı veya teklifleri veya bunların belli maddeleri veya diğer işler için, gerekli görürlerse, ek raporlar düzenlerler.

Bu ek raporlar hakkında da 53 nci ilâ 55 nei maddeleri hükümleri uygulanır.

Eski raporun benimsenmesi.

MADDE 57. — Seçimi yenilenen daimî komisyon, aynı komisyone daha önce verilmiş raporu benimserse Genel Kurulda savunur.

Komisyon, bu raporu benimsemezse, konu hakkında yeni bir rapor hazırlar. Bu yetki, ancak esas komisyone kullanılabilir.

Genel Kurulda komisyonun temsili.

MADDE 58. — Esas komisyonun raporunu savunacak olan Başkanı veya Başkanvekili veya sözcüsü yahut o konu için seçilmiş özel sözcü, konu Millet Meclisi Genel Kurulu gündemine alınıp görüşme sırası gelince

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Komisyon, belli bir gündem maddesinin görüşülmesini tamamladıktan sonra, aynı konunun komisyonda yeniden görüşülmesi, komisyonun raporu Meclis gündemine girmeden önce, komisyon üye tamsayısının salt çoğunluğunun gerekçeli ve yazılı istemi üzerine bir defa için mümkündür.

44. maddeye ilâve edilmiştir .

44. maddeye ilâve edilmiştir .

Eski raporun benimsenmesi.

MADDE 45. — Seçimi yenilenen komisyon aynı komisyone daha evvel verilmiş rapor hakkında yeni bir karar alacağını bir ay zarfında Meclis Başkanlığına bildirmezse eski raporu benimsemiş sayılır.

Genel Kurulda komisyonların temsili.

MADDE 46. — Komisyonlar, Genel Kurulda Başkan veya Başkanvekili veya o konu için seçilmiş özel sözcü veya sözcüler tarafından temsil olunurlar.

(Teklif)

Genel Kurul salonunda komisyona ayrılmış yerde bulunmak zorundadır.

Komisyondun diğer üyeleri de komisyona ayrılan yerde bulunabilirler.

Komisyondun üyeleri, komisyondun toplantı yetersayısına uygun sayıda komisyondun sırasmda yer almamış oldukları takdirde, komisyondun adına konuşan 1 nci fıkrada söz konusu üye, komisyondun adına harekete yetkilidir.

Genel Kurulda özel sözcü gösterilmesi.

MADDE 59. — Genel Kurul görüşmeleri sırasında Komisyondun Sözcüsündün veya raporda

adı yazılı özel sözcümdün istemi üzerine, Komisyondun Başkanı veya ona vekillik etmeye yetkili üye, komisyondun üyelerinden birisini belli bir hususta komisyondun adına konuşmasını, o üyenin rızasıyla uygun görebilir. Bu takdirde, o üyenin komisyondun adına konuşacağı, Millet Meclisi Başkanlığına, duyurulur.

Komisyondun toplantılarının düzeni.

MADDE 60. — Bir komisyondun yonda, söz kesilir, şahsiyetle uğraşılır ve düzeni bozucu hareketlerde bulunulursa, Komisyondun Başkanlığı düzeni sağlar ve gerekiyorsa, oturumu erteliyerek durumu Millet Meclisi Başkanına bildirir.

Millet Meclisi Başkanlığı, böyle hareketleri görülen milletvekiline İçtüzüğündün disiplinle ilgili hükümlerini uygular.

Hakkında şikâyetle bulunulan şahıs Cumhuriyet Senatosu üyesi ise, durum Millet Meclisi Başkanlığına Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına bildirilir.

Komisyondun bülteni.

MADDE 61. — Millet Meclisi Başkanlığı yılda iki defa bir komisyondun bülteni yayınlar.

Bu bültenle, komisyondunlara havale edilmiş veya komisyondunlarca Genel Kuruldan geri alınmış veyahut Genel Kurulca komisyondunlara geriverilmiş işlerin hangi safhada olduğu belirtilir. Bu bülten, Genel Kurul tutağına eklenir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyondunun değıştirmesi

Komisyondun üyelerinden komisyondun toplantı yeter sayısı kadarı komisyondun sıralarında yer almamışlarsa komisyondun temsilcisi, komisyondun metninin değıştirilmesini isteyen önergelerin reddini veya komisyondun iadesini isteyebilir.

46. maddeye ilâve edilmiştir.

Komisyondun toplantılarının düzeni.

MADDE 47. — Bir komisyondun yonda söz kesilir, şahsiyetle uğraşılır ve düzeni bozma hare-

ketlerinde bulunulursa komisyondun başkanlığı düzeni sağlar; gerekiyorsa toplantıyı erteliyerek durumu Millet Meclisi Başkanına bildirir.

Millet Meclisi Başkanlığı, böyle hareketleri görülen milletvekiline, İçtüzüğündün disiplinle ilgili hükümlerini uygular.

Komisyondun bülteni.

MADDE 48. — Millet Meclisi Başkanlığı yılda iki defa komisyondun bülteni yayınlar.

Bu bülteude, komisyondunlara havale edilmiş veya komisyondunlarca Genel Kuruldan geri alınmış yahut Genel Kurulca komisyondunlara geriverilmiş işlerin hangi safhada olduğu belirtilir. Bu bülten, Genel Kurul tutağına eklenir.

(Teklif)

Arşive verilecek
komisyon evrakı.

MADDE 62. — Komisyonlara havale edilen dosyalar ile bu işlerle ilgili komisyon tutanakları ve tutanak özetleri, dosyanın komisyonda işlem görmesi sebebiyle komisyon başkanlığınca yazılmış yazılar ve komisyon başkanlığına gelmiş yazı, değiştirmek ve önergeler, o dosya ile birlikte, konu Türkiye Büyük Millet Meclisince nihai olarak karara bağlandıktan sonra, Türkiye Büyük Millet Meclisi arşivlerinde saklanmak üzere Millet Meclisi Başkanlığına verilir.

ALTINCI KISIM

Genel Kurul gündeminin düzenlenmesi

Gündemin
kısmımları.

MADDE 63. — Millet Meclisi Genel Kurulunun gündemi şu kısımlardan ibarettir.

- I - Başkanlığın Genel Kurula sunuşları;
- II - A — Gensoru açılmasına dair öngörüşmeler;

- B — Özel gündemde yer alacak işler;
- III - Seçimler;
- IV - Oylaması tekrarlanacak işler;
- V - Genel görüşme ve Millet Meclisi araştırması yapılmasına dair öngörüşmeler;
- VI - Sözlü sorular;
- VII - Kanun tasarı ve teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işler;

A — Anayasanın 64 ncü maddesinin 4 ncü fıkrası gereğince öncelikle görüşülecek işler;

B — Öncelikle görüşülmesi kararlaştırılan işler;

C — İkinci görüşmesi yapılacak işler;

D — Haklarında karar alınmamış işler;

Danışma Kurulunun teklifi ve Genel Kurulun onayı ile V ve VI ncü kısımların her biri için haftanın belli bir gününde belli bir süre ayrılabilir.

Keza III ncü ve IV ncü kısımlardaki seçimler ve oylamalar için de haftanın belli bir günü ayrılabilir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

Arşive verilecek
komisyon evrakı.

MADDE 49. — Konu, Türkiye Büyük Millet Meclisince nihai olarak karara bağlandıktan sonra, komisyonlara havale edilen dosyalar ile bu işlerle ilgili komisyon tutanakları, komisyon başkanlığınca yazılmış yazılar, komisyona gelen yazı ve önergeler, o dosya ile birlikte, arşivde saklanmak üzere Millet Meclisi Başkanlığına verilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Genel Kurul çalışmaları

Gündem.

MADDE 50. — Millet Meclisi Genel Kurulunun gündemi şu kısımlardan ibarettir.

- 1. Başkanlığın Genel Kurula sunuşları.
- 2. A) Gensoru açılmasına dair öngörüşmeler.

- B) Özel gündemde yer alacak işler.
- 3. Seçim.
- 4. Oylaması yapılacak işler.
- 5. Genel görüşme ve Meclis araştırması yapılmasına dair öngörüşmeler.
- 6. Sözlü sorular.
- 7. Kanun tasarı ve teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işler.

Danışma Kurulunun teklifi ve Genel Kurulun onayı ile 5. ve 6. kısımların her biri için haftanın belli bir gününde belli bir süre ayrılabilir.

3. ve 4. kısımlardaki seçimler ve oylamalar için de haftanın belli bir günü ayrılabilir.

Gündemdeki işlerin görüşme sırası Başkanlıkça alınmış tarihlerine göre tespit edilir.

Başkanlıkça ilzüm görülen hallerde, 7. bentteki işlerin görüşme sırası Danışma Kurulunca değiştirilebilir. Hükümet, esas komisyonlar ve kanun teklifi sahiplerinin bu konu ile ilgili istemleri de Danışma Kurulunda görüşülür.

(Teklif)

Gündemin
kısmıları için
deki sıra.

MADDE 64. — Gündemin I, III ve IV nci kısımlarına girecek işlerin sırası, Başkanın takdiriyle; II, V, VI ve VII nci kısımlara girecek işlerin sırası, Başkanlıkça alınış tarihlerine göre tesbit edilir.

Başkanlıkça lüzum görülen hallerde VII nci kısmındaki işlerin sırası Danışma Kurulunca tesbit edilir. Hükümet, esas komisyonlar ve kanun teklif sahiplerinin bu konu ile ilgili istemleri de Danışma Kurulunda görüşülür.

Danışma Kurulunun bu konudaki teklifi Genel Kurulun onayına sunulur.

Gündemin
dağıtılması ve
özel gündem.

MADDE 65. — Her birleşimde görüşülecek olan gündem, o birleşimden önce bastırılarak milletvekilleri ile Başbakanlığa ve bakanlıklara dağıtılır.

Danışma Kurulu, Anayasa ve İktüzüğün emredici hükümleri gereğince belli bir veya birkaç konunun yer alacağı özel gündemler ve bu gündemler için görüşme günü veya günleri tesbit eder. Bu konular, özel gündemde Başkanlık sunuşundan sonra yer alır. Özel gündem maddelerinden sonra, genel hükümler gereğince tesbit olunmuş gündem maddelerine yer verilir.

Gelen kâğıtlar
listesi.

MADDE 66. — Başkanlığa gelen kanun tasarı ve teklifleri, resmî tezkereler ve komisyon raporları ile sözlü ve yazılı soru, genel görüşme, Meclis araştırması ve gensoru önergeleri, gelen kâğıtlar listesinde yayınlanır. Bunlardan Genel Kurula sevk edilenler bu listede ayrıca belirtilir. Listede bunların Başkanlığa geliş tarihleri de ayrıca gösterilir.

Gelen kâğıtlar Meclisin toplantı günleri yayınlanır ve tutanağa eklenir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Danışma Kurulunun bu konudaki görüşü Genel Kurulun onayına sunulur.

Her birleşimin gündemi o birleşimden en az 24 saat önce bastırılarak milletvekilleri ile Başbakanlığa ve bakanlıklara dağıtılır.

50. maddeye ilâve edilmiştir.

Özel gündem.

MADDE 51. — Danışma Kurulu, Anayasa ve İktüzüğün emredici hükümleri gereğince, belli bir sürede sonuçlanması gereken, muayyen bir veya birkaç konunun yer alacağı özel gündemler ve görüşme günü tespit edebilir. Bu konular, özel gündemde Başkanlık sunuşundan sonra yer alır. Özel gündem maddelerinden sonra, genel hükümler gereğince tespit olunmuş gündem maddelerine yer verilir.

Gelen kâğıtlar
listesi.

MADDE 52. — Başkanlığa gelen kanun tasarı ve teklifleri, resmî tezkereler ve komisyon raporları ile soru, genel görüşme, Meclis araştırması ve gensoru önergeleri, gelen kâğıtlar listesinde yayınlanır. Bunlardan Genel Kurula sevk edilenler bu listede belirtilir. Başkanlığa geliş tarihleri de ayrıca gösterilir.

Gelen kâğıtlar Meclisin toplantı günleri dağıtılır ve tutanağa eklenir.

(Teklif)

Gelen kâğıtlar listesinde Genel Kurula sevk edildiği belirtilmeyen hiçbir konu gündemde yer alamaz. Başkanlık sunuşu konusu olan işler için bu fıkra hükmü uygulanmaz.

Genel Kurulda bekleme süresi.

MADDE 67. — Genel Kurula sevk edilen bir komisyon raporu veya diğer her hangi bir metin, aksine karar alınmadıkça dağıtım tarihinden itibaren iki tam gün geçmeden görüşülemez.

İvedilik.

MADDE 68. — İki defa görüşülmesi gereken kanun tasarı veya tekliflerinin ivedilikle görüşülmesine karar verilmesi halinde, tasarı veya teklif, Genel Kurulda bir defa görüşülür.

İvedilik, Hükümet temsilcisi veya esas komisyon veya kanun teklifi sahibi tarafından gerekçeli bir önergeyle istenebilir.

Birinci görüşme ile ikinci görüşme arasındaki bekleme süresi.

MADDE 69. — İki defa görüşülecek bir kanun tasarı veya teklifinin ikinci görüşmesi, birinci görüşmenin tamamlanmasından itibaren beş tam gün geçmeden başlayamaz.

Bir kanun tasarı veya teklifinin beş günden evvel ikinci defa görüşülmesini gerekçe göstermek suretiyle ancak Hükümet veya ait olduğu komisyon yazılı teklif edebilir.

Gündem hakkında Genel Kurulda yapılabilecek işlemler.

MADDE 70. — Bir kanun tasarı veya teklifinin 67 nci maddedeki süre geçmeden gündeme alınması; gündemin VII nci kısmında yer alan maddelerden birine öncelik verilerek bu kısmın ilk sırasına geçirilmesi; bir kanun tasarı veya teklifi hakkında ivedilik kararı alınması; ve birinci görüşme ile ikinci görüşme arasındaki 69 ncu maddede yazılı sürenin kaldırılması,

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Gelen kâğıtlar listesinde Genel Kurula sevk edildiği belirtilmeyen hiçbir konu gündemde yer alamaz. Başkanlık sunuşu konusu olan işler için bu fıkra hükmü uygulanmaz.

Genel Kurulda bekleme süresi.

MADDE 53. — Genel Kurula sevk edilen bir komisyon raporu veya her hangi bir metin, aksine karar alınmadıkça dağıtım tarihinden itibaren 48 saat geçmeden görüşülemez.

Bu süre geçmeden gündeme alınması, gündemin 7. kısmında yer alan hususlardan birine öncelik verilerek bu kısmın ilk sırasına geçirilmesi, Hükümet veya esas komisyon tarafından gerekçeli olarak Genel Kuruldan istenebilir. Bu takdirde, Genel Kurul, işaret oyuyla karar verir.

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

ancak, Hükümet veya esas komisyon başkanı tarafından Genel Kuruldan istenebilir. Bu fıkra yazılı istemlerden ivedilik istemi dışındakiler her zaman; ivedilik istemi ise, kanun tasarı veya teklifinin tümü üzerindeki ilk görüşmenin başından itibaren ve maddelere geçilmeden önce yapılabilir. Bu takdirde, kısa görüşmeden sonra Genel Kurul, işaret oyuyla karar verir. Aynı iş için bu istemlerden aynı önergelerde yer alanların görüşülmesi ve oylaması bir arada yapılır.

Tebrik, teşekkür ve temenni yazıları.

MADDE 71. — Millet Meclisine yollanan tebrik, teşekkür, takdir ve temenni gibi hususlara dair yazılar ve telgraflar ile Başkanın - uygun görmüşse - Millet Meclisi adına bunlara verdiği cevaplar, Başkanın takdiriyle Başkanlık sunuşları arasında Genel Kurula sunulur.

Bunlardan Genel Kurula sunulmayanlar, levhaya asılır.

YEDİNCİ KISIM

Genel Kurul birleşimlerinin yönetimi

Genel Kurulun toplantı günleri.

MADDE 72. — Millet Meclisi Genel Kurulu, Pazartesi, Çarşamba ve Cuma günleri saat 15,00 ten 20,00 ye kadar toplanır.

Danışma kurulunun teklifi üzerine Genel Kurul, toplantı gün ve saatlerini değiştirebileceği gibi, diğer günler de toplantı yapılmasına karar verebilir. Bu konuda kısa görüşme yapılır.

Millet Meclisi Genel Kurulunun toplantı günleri haftada üç günden aşağı indirilemez.

Millet Meclisi Başkanı, gerekli görürse, Genel Kurulu her zaman toplantıya çağırabilir.

Kapalı oturumlar.

MADDE 73. — Millet Meclisi Genel Kurulu, Başbakanı veya bir bakanın veya bir siyasi parti grubunun veya 45 milletvekilinin yazılı istemi üzerine kapalı oturum yapabilir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Tebrik, teşekkür ve temenniler.

MADDE 54. — Tebrik, teşekkür, takdir ve temenni gibi hususlara dair yazılar ve telgraflar ilân tahtasına asılır ve tam veya özet yahut sadece zikredilmek suretiyle zapta eklenir.

Genel Kurulun saygı duruşunu gerektirecek haller Başkanlık Divanınca kararlaştırılır.

Toplantı günleri.

MADDE 55. — Resmî tatile rastlamadığı takdirde Millet Meclisi Genel Kurulu, Salı, Çarşamba, Perşembe günleri saat 15,00'ten 19,00'a kadar toplanır.

Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurul, toplantı gün ve saatlerini değiştirebileceği gibi, diğer günlerde de toplantı yapılmasına karar verebilir.

71. madde olarak kabul edilmiştir.

(Teklif)

Kapalı oturum önergesi verilince, kapalı oturumda bulunabilecek şahıslar dışında herkes, toplantı salonundan çıkarılır. Salon boşaldıktan sonra kapalı oturum önergesinin gerekçesi dinlenir. Bu gerekçe Hükümet adına Başbakan veya bir bakan veya siyasi parti grubu sözcüsü veya önergedeki birinci imza sahibi milletvekili yahut onun göstereceği bir diğer imza sahibi milletvekili tarafından açıklanır. Gerekçenin açıklanmasından sonra bu konuda kısa görüşme yapılır; Genel Kurul işaret oyuyla karar verir.

Yukardaki fıkra gereğince yapılacak görüşmelerle kapalı oturum sırasındaki görüşmeler hakkında, kapalı oturumda bulunanlar ve bulunma hakkına sahibolanlar tarafından hiçbir açıklama yapılamaz ve bunlar Devlet sırrı olarak saklanır.

Yukardaki fıkroda söz konusu görüşmelerin tutanakları Divan üyelerince tutulur. Ancak, Başkanlık uygun görürse, yeminli stenocular da bu görevi yerine getirebilirler.

Bakanlar ve dinleyici olarak Cumhurbaşkanını kapalı oturumlarda bulunabilirler; ayrıca, bakanların kapalı oturumda bulunmasında zorunluk gördüğü kamu personeli salondan çıkarılmaz. Başkanlığın, kapalı oturumda bulunmasında sakınca görmediği Türkiye Büyük Millet Meclisi Teşkilâtı personeli de, yeminli olmak şartıyla, salondan çıkarılmaz.

Kapalı oturumun sona ermesi.

MADDE 74. — Kapalı oturumu gerektirmiş olan sebep ortadan kalkınca, Başkanlık, açık oturuma geçilmesini teklif eder. Bu konuda kısa görüşme yapılır. Genel Kurul işaret oyuyla karar verir.

Genel Kurul açık oturuma geçilmesine karar verince, Başkanlık kapalı oturumu kapatır ve uygun bir süre sonra açık oturumu açar.

Kapalı oturum tutanakları.

MADDE 75. — 73 nci maddenin 4 nci fıkrasında söz konusu olan tutanakların özeti ile 74 nci maddede söz konusu görüşme tuta-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Madde çıkarılmıştır.

72. madde olarak kabul edilmiştir.

(Teklif)

naklarının özeti, ertesi birleşimin açılmasını takibeden kapalı oturumda okunur. Bu işlem tamamlandıktan sonra, açık oturuma geçilir.

Yukardaki fıkra söz konusu oturumların tutanak özetleri, kapalı oturumda Başkanlık kürsüsünde bulunan Başkan veya Başkanvekili ile Divan üyeleri tarafından mühürlenerek Türkiye Büyük Millet Meclisi arşivine verilir. Bunlar, ancak kapalı oturumda bulunma hakkına sahibolanlar tarafından görülebilir.

Kapalı oturum tutanakları ve özetleri, kapalı oturum tarihinden itibaren on yıl geçtikten sonra yayımlanır. Bunların daha önce yayınlanması yahut on yıl geçtikten sonra dahi yayınlanmasının belli bir süre daha ertelenmesi hususunda Genel Kurul, danışma kurulunun teklifi üzerine işaret oyuyla karar verir. Bu konuda kapalı bir oturumda kısa görüşme yapılır.

Oturumun
açılması;
kapanması.

MADDE 76. — Başkan, birleşimi veya oturumu saatinde açmak üzere Başkanlık kürsüsündeki yerini iki Divan üyesiyle birlikte alır. Oturumun devamınca Başkanlık kürsüsü ile Divan üyelikleri boş kalmaz.

Başkan, gerekli görürse, o birleşim için geçerli olmak üzere, çalışma süresini uzatabilir ve gerekli gördüğü vakit oturumu veya birleşimi kapatabilir.

Kıyafet.

MADDE 77. — Başkanlık kürsüsünde Başkan, beyaz keleşek kıyafet ve siyah yelek üstüne siyah frak giyer. Görevli Divan üyeleri de, koyu renk elbise giyerler.

Görüşme salonunda yer alan milletvekilleri, Cumhuriyet Senatosu üyeleri, bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Teşkilâtı memurları ve diğer kamu personeli, ceket ve kravat taşımak zorundadırlar. Bayanlar tayyör giyerler.

Kavasların kıyafeti, Başkanlık Divanına tesbit edilir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Birleşimin açılması ve kapanması.

MADDE 56. — Başkan oturumu açar ve gerektiğinde kapatır. Oturum devamınca Başkanlık kürsüsü boş kalmaz.

Zorunlu hallerde o birleşim için geçerli olmak kaydıyla ve sona ermek üzere olan işlerin tamamlanması amacıyla oturumun uzatılmasına Genel Kurulca karar verilebilir.

Kıyafet.

MADDE 57. — Başkanlık kürsüsünde Başkan, beyaz keleşek kravat ve siyah yelek üstüne siyah frak giyer. Görevli Divan üyeleri de, koyu renk elbise giyerler.

Genel Kurul salonunda yer alan milletvekilleri, Cumhuriyet Senatosu üyeleri, bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Teşkilâtı memurları ve diğer kamu personeli ceket giymek ve kıyafet takmak zorundadırlar. Bayanlar tayyör giyerler.

Görevlilerin kıyafeti Başkanlık Divanına tesbit edilir.

(Teklif)

Yoklama.

MADDE 78. — Başkan bir-

leşimi açtıktan sonra toplantı yeter sayısı olup olmadığında tereddüde düşerse, görüşmelere geçmeden yoklama yapılacağını bildirir.

Görüşmeler sırasında işaretle oylamaya geçilirken on milletvekili ayağa kalkarak veya önerge ile isterse yahut Hükümet aynı istemde bulunursa, Başkan, yoklama yapılacağını bildirir.

Yoklama, elektronik beyaz oy düğmesi-ne basmak suretiyle yapılır. Bunun için milletvekillerine on dakikalık bir süre verilir. Başkan, gerekli görürse, bu süreyi uzatabilir. Başkan, lüzumlu gördüğü zaman, yoklama, ad cetvelinin okunması suretiyle yapılır. Ad cetvelinin okunmasına hangi seçim bölgesinden başlanacağını Başkanlık, ad çekme suretiyle tesbit eder.

Yoklama sonucunda, üye tamsayısının salt çoğunluğunun mevcudolmadığı anlaşılırsa, oturum en geç bir saat sonrasına ertelenir. Bu oturumda da toplantı yeter sayısı yoksa, birleşim kapatılır.

Geçen tutanak hakkında konuşma.

MADDE 79. — Bir millet-

vekili veya Bakan veyahüt Millet Meclisinde bir Karma Ko-

misyon adına konuşan Cumhuriyet Senatosu üyesi, geçen birleşim tutanağında yer alan kendisine ait bir beyanın düzeltilmesi hakkında söz isterse, Başkan, beş dakikayı geçmemek üzere ilk sözü ona verir.

Gündem dışı konuşma.

MADDE 80. — 1. Olağanüs-

tü acele hallerde, milletvekillerine iki kişiyi ve beşer dakikayı geçmemek üzere, Başkanın takdiriyle gündem dışı söz verilebilir. Hükümet, bu konuşmalara bir defalık cevap verebilir.

2. Hükümet, olağanüstü acele hallerde gündem dışı söz isterse, Başkan, bu istemi yerine getirir. Hükümetin açıklamasından sonra, siyasi parti grupları birer defa ve onar dakikayı aşmamak üzere, konuşma hakkına sahiptirler. Hükümet, bir defa için bu konuşmalara cevap verebilir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Yoklama.

MADDE 58. — Başkan bir-

leşimi açtıktan sonra tereddüde düşerse yoklama yapar.

Görüşmeler sırasında işaretle oylamaya geçilirken, on milletvekili ayağa kalkmak veya önerge vermek suretiyle yoklama yapılmasını isteyebilir.

Yoklama, elektronik oy düğmelerine basmak veya Başkan lüzum gördüğü zaman ad okumak suretiyle yapılır.

Yoklama sonucunda, üye tamsayısının salt çoğunluğunun mevcudolmadığı anlaşılırsa, oturum en geç bir saat sonrasına ertelenir. Bu oturumda da toplantı yeter sayısı yoksa, birleşim kapatılır.

Geçen tutanak hakkında konuşma.

MADDE 59. — Bir millet-

vekili veya Bakan kendisine ait olup geçen birleşim tutanağında

yer alan bir beyanın düzeltilmesi hakkında söz isterse, Başkan, beş dakikayı geçmemek üzere söz verir.

Gündem dışı konuşma.

MADDE 60. — Meclis Genel

Kuruluna duyurulmasında zaruret görülen olağanüstü acele

hallerde beşer dakikayı geçmemek üzere, Başkanın takdiriyle en çok üç kişiye gündem dışı söz verilebilir. Hükümet bu konuşmalara cevap verebilir.

Hükümet, olağanüstü acele hallerde gündem dışı söz isterse, Başkan, bu istemi yerine getirir. Hükümetin açıklamasından sonra, siyasi parti grupları birer defa ve onar dakikayı aşmamak üzere, konuşma hakkına sahiptirler.

(Teklif)

Söz alma.

MADDE 81. — Adını önceden kaydettirmiyen veya oturum sırasında Başkandan söz almayan hiç kimse konuşamaz.

Gündemde bulunan veya belli bir günde gündem konusu olacağı Anayasa, kanun veya İktüzük gereğince bilinen konular dışında, Divan üyeleri, söz alma istemi kaydedemezler.

Konuşmalar.

MADDE 82. — Söz, Başkanlığa ve Genel Kurula hitabedilerek kürsüden söylenir.

Pek kısa bir sözü olduğunu belirten kimseye Başkan, yerinden konuşma izni verilebilir.

Bir görüşme sırasında Hükümetten veya komisyondan soru sormak isteyenler, sorularını yerlerinden sorarlar. Soruların ne zaman sorulacağını Başkan takdir eder.

Yerinden konuşan kimse, ayağa kalkarak Başkana hitabeder.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

Söz alma, konuşmalar ve yazılı konuşmalar.

MADDE 61. — Adını önceden kaydettirmiyen veya oturum sırasında Başkandan söz

almayan hiç kimse konuşamaz.

Gündemde bulunan veya belli bir günde görüşme konusu olacağı Anayasa, kanun veya İktüzük gereğince bilinen konular dışında, Divan üyeleri, söz alma istemi kaydedemezler.

Konuşma, Başkanlığa ve Genel Kurula hitabedilerek kürsüden yapılır.

Pek kısa bir sözü olduğunu belirten üyeye Başkan, yerinden konuşma izni verilebilir.

Yazılı bir konuşmanın, kürsüden okunması veya Başkanın izni ile bir divan üyesine okutturulması mümkündür.

Bir görüşme sırasında Hükümetten veya komisyondan soru sormak isteyenler, sorularını yerlerinden sorarlar.

Sorular, konuşmalar bittikten sonra sıra ile sorulur.

İktüzükte başka bir süre tayin edilmiş veya aksi Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa siyasî parti grupları, komisyon ve hükümet adına yapılan konuşmalar 20, üyeler tarafından yapılan konuşmalar 10 dakikayı geçemez. İkinci defa yapılacak konuşmalarda, süre bunun yarısı kadardır.

Söz sırası ve söz sırasını değiştirme..

MADDE 62. — Söz, kayıt veya istem sırasına göre verilir.

Genel Kurul gerekli görürse, görüşme konusunun lehinde, aleyhinde ve üzerinde olmak üzere sırayla söz verilir.

Başkan, görüşmeye başlamadan önce, söz sırasına göre söz alanların adlarını okutur.

Hükümete, esas komisyona ve siyasî parti gruplarına, söz almada öncelik tanınır. İlk öncelik esas komisyona, ikinci öncelik Hükümete, üçüncü öncelik siyasî parti gruplarına aittir. Siyasî parti gruplarına istem sırasına göre söz verilir.

Son söz milletvekilidir.

Bir milletvekili, söz sırasını diğerine verilebilir. Söz sırasını bir başkasına veren milletvekili, bundan faydalanan milletvekilinin sırasında konuşabilir.

(Teklif)

Söz sırası.

MADDE 83. — Söz, kayıt ve istem sırasına göre verilir.

Başkan, gerekli görürse, görüşme konusunun lehinde, aleyhinde ve üzerinde olmak üzere sırayla söz verir.

Başkan, görüşmeye başlamadan önce, söz sırasına göre söz alanların adlarını okutabilir.

Hükümete, esas komisyona ve siyasi parti gruplarına, istedikleri zaman sıra ile bağlı olmaksızın söz verilir. Söz almada ilk öncelik Hükümete, ikinci öncelik esas komisyona, üçüncü öncelik siyasi parti gruplarına aittir. Siyasi parti gruplarına istem sırasına göre söz verilir.

Son söz milletvekilidir. Bu fıkranın uygulanmasında yukardaki fıkra yazılı öncelik hakları dikkate alınmaz.

Söz sırasını bırakma.

MADDE 84. — Bir milletvekili, söz sırasını diğerine verebilir. Söz sırasını bir başkasına veren milletvekili, bundan faydalanan milletvekilinin sırasında konuşabilir.

Hükümetin temsili.

MADDE 85. — Her görüşmenin başından sonuna kadar, Hükümet adına görüş bildirmek üzere Başbakan veya bir bakan veya yetkilendirilmiş bir kamu görevlisi hazır bulunur. Bu konudaki bakanlık yazısı, en geç konunun gündeme alındığı birleşimin başında Başkanlığa ulaştırılmak gerekir.

Yukardaki fıkra bahis konusu kimse ler görüşmenin başında hazır değillerse, o konudaki görüşme bir defalık gelecek birleşime bırakılır.

Yazılı konuşmalar.

MADDE 86. — Yazılı bir konuşmanın kürsüden okunması veya Başkanın izni ile bir Divan üyesine okutturulması mümkündür.

Usul hakkında konuşma.

MADDE 87. — Görüşmeye yer olup olmaması, Başkanı gündeme veyahut Millet Meclisinin çalışma usullerine uymaya davet yahut öne alma veya geriye bırakma konuları, asıl konudan önce konuşulur.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

62. maddeye ilâve edilmiştir.

62. maddeye ilâve edilmiştir.

Hükümetin temsili.

MADDE 63. — Her görüşmenin başından sonuna kadar, Hükümet adına görüş bildirmek üzere Başbakan veya ilgili bakan veya zorunlu hallerde yetkilendirilmiş birinci derecede sorumlu daire amirlerinden bir kamu görevlisi hazır bulunur. Bu kimseler görüşmenin başında hazır değillerse, o konudaki görüşme bir defalık gelecek birleşime bırakılır.

61. maddeye ilâve edilmiştir.

Usul hakkında konuşma.

MADDE 64. — Görüşmeye yer olup olmaması, Başkanı gündeme veyahut Millet Meclisinin çalışma usullerine uymaya davet, bir konuyu öne alma veya geriye bırakma gibi usule ait konular, diğer işlerden önce konuşulur.

(Teklif)

Bu yolda bir istemde bulunulursa, beşer dakikadan fazla sürmemek şartıyla, lehte ve aleyhte birer kişiye söz verilir. Bu süre, Başkanın takdiriyle uzatılabilir. Başkan, gerekli görürse, lehte ve aleyhte olmak üzere birer kişiye daha söz verebilir.

Bu görüşme sonucunda oya başvurmak gerekirse, oylama işaretli yapılır.

Kısa görüşme.

MADDE 88. — Bu İktüzü-

ğün uygulanmasında kısa görüşme yapılacağı zaman, sadece, Hükümetin, raporu söz konusu olan esas komisyonun, siyasi parti gruplarının ve şahısları adına lehte ve aleyhte olmak üzere birer milletvekilinin birer defa onar dakikalık konuşma hakları vardır. Kısa görüşme Genel Kurula verilen bir önerge üzerinde ise, önergedeki ilk imza sahibi milletvekiline veya onun göstereceği önergede imzası bulunan bir diğer milletvekiline de aynı şekilde söz verilebilir.

Başkanlığın görüşme ve oylamalara katılmaması.

MADDE 89. — Oturuma başkanlık eden Başkan veya Başkanvekili, asıl konu görüşülürken ve oylanırken hiçbir surette görüşünü açıklayamaz.

Başkan veya başkanvekilleri, görevlerinin yerine getirilmesinin gerektirdiği haller dışında görüşmelere katılamazlar, kişisel savunma hakları saklıdır.

Millet Meclisi Başkanı oy kullanamaz.

Başkanvekilleri oy kullanabilirler.

Görüşmelere katılmak isteyen bir Divan üyesi Başkanlık kürsüsünde görevli ise, yerini bir diğerine bırakmak zorundadır.

Görüşmelerde genel düzen

MADDE 90. — Genel Kurul-

da söz kesmek, şahsiyatla uğraşmak ve düzeni bozucu hareketlerde bulunmak yasaktır.

Başkanın söz kesmesi.

MADDE 91. — Söz söyleyen

milletvekilinin sözü ancak kendisini bu tüzüğe uymaya ve sadade davet eden Başkan tarafından kesilebilir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

Bu yolda bir istemde bulunulursa, onar dakikadan fazla sürmemek şartıyla, lehte ve aleyhte en çok ikişer kişiye söz verilir.

Bu görüşme sonucunda oya başvurmak gerekirse, oylama işaretli yapılır.

Madde çıkarılmıştır.

Başkanın görüşme ve oylamalara katılması.

MADDE 65. — Genel Kurula

başkanlık eden Başkan veya Başkanvekili, asıl konu görüşülürken ve oylanırken hiçbir surette görüşünü açıklayamaz.

Başkan veya başkanvekilleri, görevlerinin yerine getirilmesinin gerektirdiği haller dışında görüşmelere katılamazlar; kişisel savunma hakları saklıdır.

Millet Meclisi Başkanı oy kullanamaz.

Görüşmelere katılmak isteyen bir Divan üyesi Başkanlık kürsüsünde görevli ise, yerini bir diğerine bırakmak zorundadır.

Görüşmelerde genel düzen:

MADDE 66. — Genel Kurul-

da söz kesmek, şahsiyatla uğraşmak ve çalışma düzenini bozucu hareketlerde bulunmak yasaktır.

Başkanın söz kesmesi.

MADDE 67. — Kürsüdeki

üyenin sözü ancak Başkan tarafından, kendisini İktüzüğe uymaya ve konudan ayrılmamaya davet etmek için kesilebilir.

(Teklif)

İki defa konu içine davetten sonra yine ondan hariç söz söylemeye devam ederse kendisinin o madde hakkında aynı birleşimde söz söylemekten yasaklanması Başkan tarafından Genel Kurula teklif olunur.

Genel Kurul, görüşmesiz işaret oyu ile karar verir.

Dil temizliği.

MADDE 92. — Genel Kurul

da galiz ve müstehcen sözler sarf eden kimseyi, Başkan derhal, temiz bir dille konuşmaya dâvet eder. Buna rağmen temiz bir dil kullanmamakta ısrar eden bir kimseyi, Başkan, kürsüden ayrılmaya dâvet eder. Başkan, gerekli görürse, o kimseyi o birleşimde salondan çıkartabilir.

Başkanlığa gelen yazı, önerge ve değişiklerde galiz ve müstehcen sözler varsa, Başkan, gereken düzeltmelerin yapılması için, o yazı, önerge veya değişikliği sahibine geriverir.

Gürültü ve kavga.

MADDE 93. — Genel Kurul

görüşmeleri sırasında gürültü veya kavga çıkarsa, Başkan düzeni yeniden kuramadığı takdirde, kürsüde ayağa kalkmak suretiyle gerekli gayreti sarf eder. Gürültü veya kavga buna rağmen devam ediyorsa, Başkan, oturuma ara vereceğini bildirir. Bu bildiriye rağmen düzenin yeniden kurulması mümkün olamıyorsa, Başkan, en çok bir saat için oturuma ara verir.

Başkan, tesbit ettiği sürenin sonunda oturumu yeniden açar; fakat, gürültü veya kavgaya son verilemiyorsa, Birleşimi kapatır.

Açıklama hakkı.

MADDE 94. — Şahsına sa-

taşılan veya ileri sürmüş olduğu görüşten farklı bir görüş kendisine atfolunan Hükümet, komisyon, siyasi parti grubu veya milletvekilleri, açıklama ve cevap hakkına sahiptirler.

Bu hakka dayanarak söz almak isteyen, ne sebepten dolayı konuşmak istediğini Başkana bildirir. Başkan, söz verip vermek gerektiğini takdir eder. Başkanlıkça

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

İki defa yapılan davete rağmen, sadede gelmeyen milletvekilinin aynı birleşimde o konu hakkında konuşmaktan menedilmesi, Başkan tarafından Genel Kurula teklif olunabilir.

Genel Kurul, görüşmesiz işaret oyu ile karar verir.

Konuşma üslubu.

MADDE 68. — Genel Kurul

da kaba ve yaralayıcı sözler söyleyen kimseyi Başkan derhal, temiz bir dille konuşmaya, buna rağmen temiz bir dil kullanmamakta ısrar ederse kürsüden ayrılmaya dâvet eder. Başkan, gerekli görürse, o kimseyi o birleşimde salondan çıkartabilir.

Başkanlığa gelen yazı ve önergelerde kaba ve yaralayıcı sözler varsa, Başkan, gereken düzeltmelerin yapılması için, o yazı veya önergeyi sahibine geri verir.

Gürültü ve kavga.

MADDE 69. — Başkan,

görüşmeler sırasında gürültü veya kavga çıkar ve bunun için çalışma düzenini kuramazsa, kürsüde ayağa kalkarak, toplantıya ara vereceğini ihtar etmek suretiyle gerekli gayreti gösterir; buna rağmen gürültü ve kavga devam ederse oturuma en çok bir saat için ara verir.

Oturumun yeniden açılmasında gürültü veya kavgaya son verilemiyorsa, Başkan birleşimi kapatır.

Açıklama hakkı.

MADDE 70. — Şahsına sa-

taşılan veya ileri sürmüş olduğu görüşten farklı bir görüş kendisine atfolunan Hükümet, komisyon, siyasi parti grubu veya milletvekilleri, açıklama yapabilir ve cevap verebilir.

Açıklama ve cevaplar için, oturumun sonunda söz verilir.

Bu suretle söz almak isteyen, ne sebepten dolayı konuşmak istediğini Başkana bildirir. Başkan, söz verip vermemek gerekti-

(Teklif)

kendisine söz verilmiyen kimse direnirse, Genel Kurul, bu konuda görüşmesiz ve işaret oyuyla karar verir.

Yukardaki fıkraya göre konuşacak olan kimsenin ne zaman konuşacağını, Başkan takdir eder.

Açıklama ve cevap hakkına dayanılarak söz almak isteyen kimse oturumda hazır bulunuyorsa, söz istemini o birleşimde yapmak zorundadır. Oturum sırasında hazır değilse, bu hakkını, ancak sonraki ilk birleşimde kullanabilir.

Teklifin 73. maddesi karşılığıdır.

Teklifin 75. maddesi karşılığıdır.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

ğini takdir eder. Başkanlıkça kendisine söz verilmiyen kimse direnirse, Genel Kurul, bu konuda görüşmesiz ve işaret oyuyla karar verir.

Kapalı oturumlar. MADDE 71. — Millet Mec-

lisi Genel Kurulu, Başbakanın

veya bir bakanın veya bir si-

yasi parti grubunun yahut 15 milletvekili-
nin yazılı istemi üzerine kapalı oturum ya-
pabilir.

Kapalı oturum önergesi verilince, kapalı oturumda bulunabilecek şahıslar dışında herkes, toplantı salonundan çıkarılır. Salon boşaldıktan sonra kapalı oturum önergesinin gerekçesi dinlenir. Bu gerekçe Hükümet adına Başbakan veya bir bakan veya siyasi parti grubu sözcüsü veya önerge-
deki birinci imza sahibi milletvekili yahut onun göstereceği bir diğer imza sahibi milletvekili tarafından açıklanır. Genel Kurul işaret oyuyla karar verir.

Yukardaki fıkra söz konusu görüşmelerin tutanakları Divan üyelerince tutulur. Ancak, Genel Kurul uygun görürse, yeminli stenolar bu görevi yerine getirebilirler.

Bakanlar ve dinleyici olarak Cumhurbaşkanını kapalı oturumlarda bulunabilirler;

Kapalı oturum sırasındaki görüşmeler hakkında, kapalı oturumda bulunanlar ve bulunma hakkına sahibolanlar tarafından hiçbir açıklama yapılamaz. Bunlar Devlet sırrı olarak saklanır.

Kapalı oturumu gerektirmiş olan sebep ortadan kalkınca, Başkan, açık oturuma geçilmesini teklif eder. Genel Kurul işaret oyuyla karar verir.

Kapalı oturum tutanakları.

MADDE 72. — Kapalı otu-

rum tutanaklarının birleştirilme-
sinden sonra, gizli bir celse akte-

(Teklif)

Görüşmelerin
yeterliği.

MADDE 95. — 1. Görüşülen asıl konu hakkında altı kişi konuşmadan yeterlik önergesi üzerinde işlem yapılmaz.

Yeterlik önergesinin okunmasından sonra, yeterlik aleyhinde konuşmak isteyen bir kişiye söz verilir. Bu konuşma, beş dakikayı geçemez. Genel Kurul, yeterliğe işaretlerle oylama suretiyle karar verir.

SEKİZİNCİ KISIM

Kanunların yapılması

BİRİNCİ BÖLÜM

Kanunların yapılmasında genel kurallar

Kanun tasarıları.

MADDE 96. — Bakanlar Kurulunca Başbakanlık eliyle Millet Meclisi Başkanlığına sunulan kanun tasarılarında, Anayasanın 106 ncı maddesindeki esaslara uygun olarak, bütün Bakanlar Kurulu üyelerinin veya vekillerinin imzası bulunmak şarttır. Aksi halde, Başkanlık, tasarımı Başbakanlığa geriverir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

dilerek eski tutanak özeti okunur. Özetle birlikte tutanak bir zarfa konarak hazır bulunan divan üyeleri tarafından hemen mumla mühürlenir ve Meclis arşivine verilir.

Kapalı oturum tutanakları ve özetleri, kapalı oturum tarihinden itibaren on yıl geçtikten sonra yayımlanabilir. Bunların daha önce veya sonra yayınlanması hususunda Genel Kurul, Danışma Kurulunun teklifi üzerine işaret oyuyla karar verir.

Görüşmelerin
yeterliği.

MADDE 73. — Görüşülen asıl konu hakkında altı kişi konuşmadan yeterlik önergesi üzerinde işlem yapılmaz.

Her halde grup sözcüleri dışında en az iki milletvekili konuşmuş olmalıdır.

Yeterlik önergesinin okunmasından sonra, yeterlik aleyhinde konuşmak isteyen bir kişiye söz verilir. Bu konuşma, beş dakikayı geçemez. Genel Kurul, yeterliğe işaretlerle oylama suretiyle karar verir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Kanunların yapılması

Kanun tasarıları
ve komisyonlara
havale.

MADDE 74. — Hükümetçe hazırlanan kanun tasarıları bütün Bakanlarca imzalanmış olarak ve gerekçesi ile birlikte Meclis Başkanlığına sunulur.

Gerekçede tasarının tümü ve maddeleri hakkında bilgiler, kaldırılması veya eklenmesi istenilen hükümlerin neler olduğu ve neden kaldırılması, değiştirilmesi veya eklenmesi gerekli görüldüğü açıkça gösterilmek lâzımdır.

Başkan, gelen tasarıları ilgili komisyonlara doğrudan doğruya havale eder ve bunu Tutanak Dergisine ve ilân tahtasına yazdırır.

Bu havaleye bir milletvekili itiraz etmek isterse oturumun başında söz alır.

(Teklif)

Kanun teklifleri. **MADDE 97.** — Kanun teklifleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerince Millet Meclisi Başkanlığına verilir.

Gerekçe.

MADDE 98. — Her kanun tasarısı ve teklifi, bir gerekçeyle birlikte verilir. Gerekçede, tasarı veya teklifin tümü ve her maddesi hakkında gereken açıklamalar yapılır ve bilgiler verilir. Gerekçede, yürürlükteki kanunlarda kaldırılması veya değiştirilmesi veyahut bunlara eklenmesi istenen hükümlerin hangileri olduğu ve kaldırılmasının, değiştirilmesinin veya eklenmesinin niçin gerekli görüldüğü açıkça belirtilir.

Yukardaki fıkrada zikredilen şartlara uymıyan tasarı ve teklifleri, Başkan, sahiplerine tamamlatılmak üzere geriverir.

Geri alma ve benimseme.

MADDE 99. — Kanun tasarıları Başbakanlık ve kanun teklifleri de imza sahiplerinin tamamı tarafından, Genel Kurul gündemine girmeden önce her an geri alınabilir. Bu takdirdé, durumdan Başkanlıkça Genel Kurula bilgi verilir.

Millet Meclisi Genel Kurulunun gündemine giren tasarı ve teklifler de yukardaki fıkrada gösterilen şekilde geri alınabilir. Ancak, geri alma, Genel Kurulun görüşmesiz ve işaretli oylama suretiyle vereceği karara bağlıdır.

Kanun tasarı ve teklifleri, Cumhuriyet Senatosuna sevk edilmek üzere Genel Kurulda son işlemi gördükten sonra geri alınamaz.

Başbakanlıkça Millet Meclisine aidolmak üzere Başkanlığa sunulan sair yazıların geri alınmasında da, ayrıca özel hüküm yoksa, kanun tasarıları hakkındaki hükümler uygulanır.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirishi

Kanun teklifleri. **MADDE 75.** — Milletvekillerince verilen kanun tekliflerinde bir veya daha çok imza bulunabilir.

Kanun teklifleri de, gerekçesi ile birlikte başkanlığa verilir.

Şartlarına uymayan teklifleri, sahiplerine tamamlatmak, ilgili komisyonların hakkıdır.

Kanun teklifleri, Başkanlıkça komisyonlara doğrudan doğruya havale edilir.

Geri alma ve benimseme.

MADDE 76. — Hükümet veya teklif sahibi verilen kanun tasarısı veya tekliflerini gündeme alınmadan evvel Genel Kurula bilgi vermek şartıyla geri alabilir.

Şu kadar ki, bu tasarı veya kanun tekliflerini diğer bir üye veya esas komisyon üzerlerine alırlarsa görüşmeye devam olunur.

Bu tasarı ve teklifler gündeme alınmışlarsa geri alınmaları için Genel Kurulun karar vermesi gerekir.

(Teklif)

Reddedilen ve benimsenmiyen kanun tasarı ve tekliflerinin yeniden verilememesi.

MADDE 100. — Anayasanın 92 nci maddesi gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından reddedilmiş olan kanun teklifleri, ret tarihinden itibaren bir yıl geçmedikçe Millet Meclisinin aynı yasama dönemi içinde yeniden verilemez.

Seçimlerin yenilenmesi halinde tasarı ve tekliflerin durumu.

MADDE 101. — Millet Meclisinin dönem sonuna erişmiş olması dolayısıyla yeni milletvekili genel seçimlerinin yapılması veyahut Anayasanın 69 ncu veya 108 nci maddeleri gereğince milletvekili genel seçimlerinin yenilenmesi hallerinde, Millet Meclisinde sonuçlandıramamış olan kanun tasarı ve teklifleri hükümsüz sayılır.

Hükümetin çekilmesi halinde tasarı ve tekliflerin durumu.

MADDE 102. — Bakanlar Kurulunun her hangi bir sebeple çekilmesi halinde, yeni Bakanlar Kurulu Anayasanın 103 ncu maddesine göre güven oyu alıncaya kadar, kanun tasarı ve tekliflerinin komisyonlarda ve Genel Kurulda görüşülmesi ertelenir.

Ancak, Anayasanın 109 ncu maddesinde sözü edilen seçimlerdeki geçici Bakanlar Kurulu veya cari işleri yürütmekle görevli Bakanlar Kurulunun bir Başbakanlık yazısıyla cari işlerden olduğunu Başbakanlığa bildirdiği kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesine devam olunur.

İki görüşme esası.

MADDE 103. — Kanun tasarı ve teklifleri, Genel Kurulda iki defa görüşülür. Bu görüşmeler, esas komisyon raporu üzerinden yapılır.

Her görüşme, tasarı veya teklifin tümü üzerinde bir oylama ile tamamlanır.

Genel ve katma bütçe kanunları tasarıları ile bu kanunlara ilişkin ek tasarılar ve bunları değiştiren tasarılar, genel veya katma bütçeli daireler için ek ödenek veya olağanüstü ödenek verilmesi hakkındaki tasarılar ile bu kanunlara değişiklik getiren tasarılar ve bahis konusu kanunlarda

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Reddedilen ve benimsenmiyen kanun tasarı ve tekliflerinin yeniden verilememesi.

MADDE 77. — Anayasanın 92 nci maddesi gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından reddedilmiş olan kanun tasarı veya teklifleri, ret tarihinden itibaren bir yıl geçmedikçe Millet Meclisinin aynı yasama dönemi içinde yeniden verilemez.

Seçimlerin yenilenmesi halinde tasarı ve tekliflerin durumu.

MADDE 78. — Milletvekili genel seçimlerinin yenilenmesi halinde Millet Meclisinde sonuçlandıramamış olan kanun tasarı ve teklifleri hükümsüz sayılır. Ancak, Hükümet veya T. B. M. M. üyeleri bu tasarı veya teklifleri yenileyebilirler.

Hükümetin çekilmesi halinde kanun tasarı ve teklifleri.

MADDE 79. — Bakanlar Kurulunun herhangi bir sebeple çekilmesi halinde yeni Bakanlar Kurulu güven oyu alıncaya kadar, Anayasa ve İçtüzük değişiklikleri hariç, kanun tasarıları ve tekliflerinin komisyonlarda ve Genel Kurulda görüşülmesi ertelenir. Ancak, Bakanlar Kurulunun bir yazı ile Başbakanlığa bildirdiği kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesine devam olunur.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

bölümler arasında aktarma veya olağan-üstü aktarma yapılmasına dair tasarılar ve Yasama Meclisleri İdareci üyelerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi veya Sayıştay bütçesinin değiştirilmesi hakkında verecekleri teklifler ile Kesinhesap kanunu tasarıları ve genel veya katma bütçeli idarelere bağlı döner sermayelerin hesaplarının onaylanması hakkındaki kanun tasarıları bir defa görüşülür.

Tasarı veya teklif iki kere görüşülecek ise, birinci görüşmeden sonra tümünün oylanması işaretle olur.

Kanun tasarı ve teklifleri dışındaki işlerde tek görüşme esası.

MADDE 104. — Kanun tasarı ve tekliflerine dair olmayan komisyon raporları ile diğer hususlar Genel Kurulda bir defa görüşülür.

Rapor ve gerekçelerin okunması.

MADDE 105. — Bir kanun tasarı veya teklifinin tümü üzerinde görüşme açıldığı zaman, gerekçelerin veya komisyon raporlarının okutulması hakkında bir önerge varsa, Genel Kurul bu konuda görüşmesiz ve işaret oyuyla karar verir.

Raporda ret istemi.

MADDE 106. — Bir kanun tasarı veya teklifinin esas komisyonca reddi istenmişse, bu rapor bir defa görüşülür. Bu rapor benimsenirse, kanun tasarı veya teklifi reddedilmiş olur.

Bu rapor benimsenmediği takdirde, esas komisyonca geri verilir. Esas komisyon, otuz gün içinde raporunda ısrar ederse, rapor Genel Kurulda yeniden görüşülür. Esas komisyon, bu sürenin uzatılmasını isterse, Genel Kurul görüşmesiz ve işaret oyuyla karar verir.

Esas komisyon, söz konusu süre içinde raporunda ısrar etmiş olup da Genel Kurul raporu yeniden benimsenmemişse veya esas komisyon, aynı süre içinde ilk raporunda ısrar edip etmediğini bildirmemişse, maddelere geçilmesi oylanmaksızın tasarı veya teklifin maddelerine geçilir; ayrıca ivedilik kararı verilmemişse 103 nci maddede uygulanır.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Madde çıkarılmıştır.

Rapor ve gerekçelerin okunması.

MADDE 80. — Başkan, bir tasarı veya teklifin görüşülmesine başlanırken gerekçe ve raporun tamamının okunmasına gerek olup olmadığını Genel Kurula sorar. Beş kişi ayağa kalkarak okunmasını isterse, gerekçe ve rapor okunur.

Raporda ret istemi.

MADDE 81. — Bir kanun tasarı veya teklifinin esas komisyonca reddi istenir ve raporda benimsenirse, kanun tasarı veya teklifi reddedilmiş olur. Rapor benimsenmezse komisyonca geri verilir.

(Teklif)

Yukardaki fıkranın uygulanması takdirinde, esas komisyonda birleştirilerek görüşülmüş birden fazla tasarı veya teklif bahis konusuysa, bunlardan Hükümetin tercih ettiği metin görüşmelere esas olur.

Rapor 2 nci fıkra uyarınca esas komisyona geriverildikten sonra, komisyon eski raporu üzerinde ısrar etmeyip, tasarı veya teklifin kabulünü veya değiştirilerek kabulünü isterse, bu takdirde de, maddelere geçilmesi oylanmaksızın tasarı veya teklifin maddelerine geçilir; ve ayrıca ivedilik kararı verilmemişse, 103 ncü madde uygulanır.

Birinci görüşmede tüm üzerinde konuşmalar.

MADDE 107. — Kanun tasarı ve tekliflerinin birinci görüşülmesinde önce tasarı veya teklifin tümü hakkında söz verilir.

Birbiriyle yakından ilgili kanun tasarı ve tekliflerinin tümü üzerindeki görüşmelerin birleştirilmesi, Genel Kurul kararı ile olur.

Birinci görüşmede maddelere geçilmesi.

MADDE 108. — Birinci görüşme sırasında kanun tasarı veya teklifinin tümü üzerindeki konuşmalar tamamlanınca Başkan, maddelere geçilmesinin reddi hakkında gerekçeli önergeler verilmemişse maddelere geçildiğini bildirir.

Maddelere geçilmesinin reddi hakkında gerekçeli önergeler varsa, bu gerekçelerin ayrı ayrı oylanıp reddedilmesinden sonra Başkan, maddelere geçilmesinin kabul edildiğini bildirir. Aynı nitelikteki gerekçeler bir arada oylanır. Maddelere geçilmesinin reddine dair gerekçelerin okunmasından vazgeçilerek hepsinin bir arada oylanması bir önergeyle istenirse, Genel Kurul, bu konuyu görüşmesiz işaretle oylama suretiyle karara bağlar.

Maddelere geçilmesinin reddi hakkındaki önergelerde yer alan gerekçelerden birinin kabulü halinde maddelere geçilmesi

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Tüm üzerine konuşmalar.

MADDE 82 — Kanun tasarı veya tekliflerinin görüşülmesinde, önce tasarı veya teklifin tümü hakkında söz verilir.

Anayasa değişiklikleri hariç, maddelerin oylanması işaretle olur.

Kanunun tümü üzerindeki görüşmeler, Hükümet, komisyon ve siyasi parti grupları için en çok 20'şer dakika, milletvekilleri için en çok 10'ar dakikadır.

Maddelerin görüşülmesinde konuşma süreleri bunun yarısıdır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

reddedilmiş olur. Maddelerine geçilmesi Genel Kurulca reddedilen bir tasarı veya teklif, Millet Meclisince reddedilmiş sayılır. Maddelere geçilmesinin reddi hakkındaki önergeler üzerinde ayrıca konuşma yapılamaz; sadece, Hükümet ve esas komisyon, her ret gerekçesi hakkında görüşlerini kısaca açıklayabilirler. Bunlar, işaretle oylamaya sunulur.

Maddelerin görüşülmesi.

MADDE 109. — Kanun ta-

sarı veya teklifinin birinci görüşülmesinde maddelere geçilmiş ise, her madde üzerinde sıra ile görüşme açılır.

Her maddenin oylanması işaretle olur.

Maddelerin bir arada kabulü.

MADDE 110. — Maddele-

rinin birbiri ile ahenkli bir bütün teşkil etmesi gereken kanun tasarı veya tekliflerinde yer alan maddelerin üzerinde ayrı ayrı görüşme yapılmaması, birinci görüşmede tüm üzerindeki konuşmaların başında Hükümet veya esas komisyon tarafından Genel Kuruldan istenebilir. Genel Kurul, bu konuda bir kısa görüşmeden sonra işaret oyunu ile karar verir. Genel Kurul bu istemi kabul ederse, tüm üzerindeki görüşmeden sonra tasarı veya teklifin tümü oylanır.

Genel Kurul, kanun tasarı veya teklifinin bazı maddelerini bu kararın dışında tutabilir. Bu takdirde, tüm üzerindeki oylama, bu maddelerin oylanmasından sonra yapılır.

Birinci fıkra uyarınca karar alındığı takdirde tüm üzerindeki görüşmeler sırasında verilen değişiklikler esas komisyona havale edilir ve bu komisyonda görüşülür. Esas komisyon, Genel Kurula bu değişiklikler hakkında bir ek rapor sunar. Bu ek rapor Genel Kurulda görüşülürken, sadece Hükümetin veya esas komisyonun metinde değişiklik teklif etme yetkisi vardır. Bu takdirde, bu tekliflerin ve bu teklifler sonucunda değiştirilmesi kabul edilen maddelerin yeniden oylanması gereklidir. Bu şekilde teklifler yapıldığı takdirde, bunlara ilişkin maddeler üzerinde ayrı ayrı

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

görüşme ağıdır. Bu maddelerin görüşülmesi ve oylanmasından sonra, tasarı veya teklifin tümü oylanır.

Bu maddenin uygulanması halinde ikinci görüşme yapılmaz.

Bir kanun tasarı veya teklifinin belli kısım veya bölümlerinde yer alan maddelerin bir arada görüşülmesi için de yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanır. Ancak, 2'nci ve 3'ncü fıkralar uyarınca ayrı ayrı görüşülen maddeler dışındaki maddeler oylanmaz; bütün halinde görüşülen kısım veya bölüm bütün olarak oya sunulur. Bu fıkranın uygulanması takdirinde, tasarı veya teklifin tümü, görüşmelerin sonunda ayrıca oylanır.

İkinci görüşme.

MADDE 111. — İkinci görüşmede, kanun tasarı veya teklifinin tümü üzerinde konuşma yapılmaz.

İkinci görüşme sırasında. Hükümet, esas komisyon ve milletvekillerince kaldırılması, değiştirilmesi veya eklenmesi istenen maddeler dışındaki maddeler üzerinde görüşme ve oylama yapılmaz.

109'uncu maddenin son fıkrası hükümleri, ikinci görüşmede de uygulanır.

Yapılamıyacak teklifler.

MADDE 112. — Genel Kurulda birinci ve ikinci görüşme sırasında kanun tasarısı veya teklifinin tümü veya maddeleri üzerinde, görüşmenin belli bir şart veya şartların gerçekleşmesine bağlı tutulması, maddelere geçilmesi veya tümünün veya belli bir maddenin kabulü hakkında önerge verilemez.

Bir maddenin diğerlerinden önce veya sonra görüşülmesi, ancak Hükümet veya esas komisyon tarafından teklif edilebilir. Bu takdirde, Genel Kurul, kısa görüşmeden sonra işaret oyuyla karar verir.

Anayasaya aykırılık önergeleri.

MADDE 113. — Bir kanun tasarısı veya teklifinin Genel Kuruldaki birinci veya ikinci görüşmesi sırasında tasarı veya teklifin belli bir maddesinin Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle reddini isteyen önergeler, diğer

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

85'inci madde olarak kabul edilmiştir.

(Teklif)

önerge ve değistirgelerden önce oylanır. Bu önergeler hakkında, değistirgelere dair hükümler uygulanır.

Komisyon geri verme önergeleri.

MADDE 114. — Bir kanun

tasarı veya teklifinin tümünün veyahüt belli bir maddesinin esas komisyonca yeniden incelendikten ve yahut bir diğer komisyonun görüşü alındıktan sonra Genel Kurulda görüşülmesine devam edilmesi hakkındaki gerekçeli önergeler, yukardaki maddede söz konusu önergelerden önce oya konulur.

Tasarı veya teklifin tümünün veya belli bir maddesinin veya maddelerinin esas komisyona geriverilmesi kabul edildiği takdirde, başka bir komisyonun görüşünün alınması bahis konusu ise, o komisyonun sahibolduğu süre de dikkate alınmak suretiyle, esas komisyona bir ek rapor düzenlenmesi için belli bir süre verilmesine dair önergelerin oylanmasına geçilir. Aksi kabul edilmediği takdirde, bu süre otuz günü geçemez.

Bu maddede sözü geçen önergeler hakkında, sadece Hükümetin ve esas komisyonun kısa görüşlerini bildirmeleri mümkündür; oylama işaretle yapılır.

Bent ve fıkraların ayrı ayrı oylanması.

MADDE 115. — Görüşülen

bir maddenin bent, altbent ve fıkraları, Başkanın gerekli görmesi yahut Hükümetin, bir siyasi parti grubunun veya esas komisyonun istemi üzerine Genel Kurul karar verirse ayrı ayrı oylanır. Bu oylanmalardan sonra maddenin tümü ayrıca oylanır. Bu fıkrada söz konusu oylamalar da işaretle olur.

Ek cetveller.

MADDE 116. — Bir madde-

ye ek cetveller o maddeyle birlikte görüşülür ve oylanır.

Teklifin 113. maddesi karşılığıdır.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değistiriği

Komisyon geri verme.

MADDE 83. — Bir kanun-

nun bir maddesi hakkında birçok önerge verilmiş ve madde değişiklik önergeleriyle birlikte komisyona geri alınmışsa, komisyon önergeleri görüştükten sonra eski metni kabul edebilir veya yeni bir metin hazırlayabilir.

Önerge sahipleri komisyon toplantılarına katıldıkları takdirde 5 dakikayı geçmemek üzere konuşabilirler.

Komisyon, kabul ettiği metnin önergelerden önce ve açık oyla oylanmasını üye tamsayısının salt çoğunluğuyla isterse, Genel Kurulda, önergelerden önce komisyon metni oylanır. Bu metin Genel Kurulun üye tamsayısının salt çoğunluğuyla kabul edilirse, önergeler reddedilmiş ve madde kabul edilmiş sayılır.

Açık oylamadan önce, önerge sahiplerinin 5'er dakikayı geçmemek üzere konuşma hakları vardır.

Bir maddenin önce konusulması ve ya fıkraların ayrı ayrı oylanması.

MADDE 84. — Genel Ku-

rulda bir maddenin diğerinden önce konusulmasına işaret oyuy-le karar verilebilir.

Görüşülen bir madde birçok mesele veya fıkralardan mürekkep ise ve bunların ayrı ayrı oya konmaları teklif olunmuşsa ge-reği buna göre yapılır.

Anayasaya aykırılık önergeleri.

MADDE 85. — Bir kanun

tasarı veya teklifinin Genel Kuruldaki görüşülmesi sırasında tasarı veya teklifin belli bir maddesinin Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle reddini isteyen önergeler, diğer önergelerden önce oylanır.

(Teklif)

Maddi hatalar; yazılış ve sırada bozukluk.

MADDE 117. — Kanun tasarı veya teklifinin Millet Meclisince kabulünü gerektirecek oylamanın yapılmasından önce, metinde yazılış veya sıra bakımından bozukluk olduğu veya maddi hatalar bulunduğu ileri sürülürse ve esas komisyon veya Hükümet bu görüşe katılırsa, metin, esas komisyona getirilir. Bu şekilde düzeltilen maddeler de yeniden oylanır.

Son konuşmalar.

MADDE 118. — Kanun tasarı veya teklifinin ikinci görüşmesi bittikten veyahut bir görüşmeli tasarı veya tekliflerde birinci görüşme tamamlandıktan sonra, ne yönde oy kullanacaklarını belirtmek üzere, Hükümete siyasi parti gruplarına ve biri lehte, diğeri aleyhte olmak üzere birer milletvekiline söz verilir. Bu konuşmalar onar dakikayı aşamaz. Bu konuşmalar sırasında tasarı veya teklif üzerinde her hangi bir önerge veya değişikliğe verilemez.

107 nci madde uyarınca tüm üzerindeki görüşmelerinin birleştirildiği kanun tasarı ve teklifleri hakkındaki son konuşmalar da birleştirilir.

Değiştirgeler.

MADDE 119. — Kanunlarda veya İktüzükte aksine hüküm yoksa, kanun tasarı veya teklifinde bir maddenin reddi, değiştirilmesi veya metne madde eklenmesi hakkında, milletvekilleri, esas komisyon ve Hükümetçe her zaman değişikliğe verilebilir.

Başkan, değiştirgeleri derhal esas komisyonun ve Hükümetin bilgisine sunar ve bunları, uygun gördüğü bir sırada görüşmeyi keserek Genel Kurula okutur.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Danışman Kurulu ve maddi hatalar.

MADDE 86. — Meclis Ba-

kanlığı kanun tasarı ve tekliflerini Anayasa dili, kanun yazılış tekniği bakımından incelemekle görevli yeteri kadar uzmandan kurulu bir heyet teşkil eder. Bu heyet komisyona danışmanlık yapar.

Kanun tasarı veya teklifinin Millet Meclisince kabulünü gerektirecek oylamanın yapılmasından önce, metinde yazılış veya sıra bakımından bozukluk olduğu veya maddi hatalar bulunduğu ileri sürülürse ve esas komisyon veya Hükümet bu görüşe katılırsa, metin, esas komisyona getirilir. Bu şekilde düzeltilen maddeler de yeniden oylanır.

Son konuşmalar.

MADDE 87. — Oya başvuru-

madan önce milletvekilleri, ne yolla oy kullanacaklarını kısa, açık olarak ve gerekçesiyle birlikte kürsüden belirtmek isterlerse, Başkan lehte ve aleyhte yalnız birer kişiye söz verir.

Değişiklik önergeleri.

MADDE 88. — Kanunlarda

veya İktüzükte aksine hüküm yoksa, kanun tasarı veya teklifinde bir maddenin reddi, değiştirilmesi veya metne madde eklenmesi hakkında, milletvekilleri, esas komisyon ve Hükümet değişiklik önergeleri verebilir.

Değişiklik önergeleri ve gerekçeleri 500 kelimedenden fazla ise, önerge sahibi önergesine 500 kelimeyi geçmeyen bir özet eklemek zorundadır. Başkan, değişiklik önergesini derhal komisyona haber verir. Ve bunların özetlerini uygun gördüğü bir sırada görüşmeyi keserek Genel Kurula okutur.

(Teklif)

Metnin veya maddenin geri istenmesi.

MADDE 120. — Esas komis-

yon veya Hükümet, birinci görüşme sırasında maddelere ge-

çilmeden önce kanun tasarı veya teklifinin tümünün; birinci veya ikinci görüşme sırasında da belli bir veya birkaç maddesinin esas komisyona geriverilmesini isteyebilir. Bu istem, görüşülmeksizin yerine getirilir. Tasarı veya teklifin tümü geri istenmişse, tasarı veya teklif hakkında verilen bütün değişikliğe ve önergeler de esas komisyona verilir. Tasarı veya teklifin belli bir veya birkaç maddesi geri istenmişse, o madde veya maddeler hakkındaki değişikliğe ve önergeler de esas komisyona verilir.

Tasarı veya teklifin tümü geriverilmişse, esas komisyon, bu konudaki ek raporunu Genel Kurula otuz gün içinde sevk etmek zorundadır. Aksi halde, Genel Kurul, esas komisyonun ilk raporu üzerinden görüşmelere devam eder.

Tasarı veya teklifin belli bir veya birkaç maddesi birinci veya ikinci görüşme sırasında geriverilmişse, esas komisyon, bu konudaki ek raporunu, onbeş gün içinde Genel Kurula sunmak zorundadır. Aksi takdirde, madde veya maddelerin esas komisyonun ilk raporundaki metni üzerinden görüşme yapılır.

Birinci fıkrada söz konusu istemin Hükümet veya esas komisyon tarafından ikinci defa yapılması halinde, bu istem, Genel Kurulun tasvibine sunulur; Genel Kurul görüşmesiz işaret oyuyla karar verir.

İkinci görüşmede usul.

MADDE 121. — İkinci gö-

rüşme konusu olan maddeler üzerinde sadece, Hükümetin,

esas komisyonun, siyasi parti gruplarının, kanun teklifindeki ve değişikliğedeki birinci imza sahibi veya göstereceği bir diğer imza sahibi milletvekilinin birer defa ve onbeşer dakikayı aşmamak kaydıyla konuşma hakları vardır. 83 nci maddenin son fıkrası hükmü saklıdır; ancak, buna göre söz alan milletvekili de onbeş dakikadan fazla konuşamaz.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Metnin veya maddenin geri istenmesi.

MADDE 89. — Esas komis-

yon veya Hükümet tasarı veya teklifin tümünün, belli bir veya birkaç maddesinin, komisyona

geriverilmesini, bir defaya mahsus olmak üzere isteyebilir.

Bu istem, görüşülmeksizin yerine getirilir. Tasarı veya teklifin tümü geri istenmişse, tasarı veya teklif hakkında verilen bütün önergeler esas komisyona verilir. Tasarı veya teklifin belli bir veya birkaç maddesi geri istenmişse, o madde veya maddeler hakkındaki önergeler esas komisyona verilir.

Bir maddenin oylanmasına geçilince önce ret önergeleri ve sonra diğer önergeler veriliş sırasına göre okunur ve aykırılık derecelerine göre işaretle oylanır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

Yukardaki fıkrada söz konusu kayıtlamaların kaldırılması, Genel Kurula teklif edilebilir. Bu teklif hakkında kısa görüşme yapılır ve Genel Kurul işaretle oylama suretiyle karar verir. Bu istem, Hükümetten veya esas komisyondan geldiği takdirde yerine getirilir.

Birinci fıkranın uygulanmasında aynı nitelikteki değişikliklerden önce verilmiş olanı esas alınır; aynı anda verilmiş iseler, ad çekmeye başvurulur.

**Değiştirgelerin
oylanması.**

MADDE 122. — 1. Bir maddenin oylanmasına geçilince önce ret değişiklikleri ve sonra diğer değişiklikler veriliş sırasına göre okunur.

Değiştirgeler aidd oldukları maddeden önce oylanır. 112 nci ve 113 ncü maddeler hükümleri saklı kalmak kaydıyla, önce bir arada ret değişiklikleri ve sonra ayrı ayrı diğer değişiklikler oylanır. Ret değişiksi verilmemişse veya kabul edilmemişse, maddeye aykırılık sırasına göre diğer değişiklikler oylanır. Aykırılık sırasını Başkan takdir eder. Aynı nitelikteki değişiklikler bir arada oylanır.

Değiştirge oylanmadan önce yeniden okunur ve esas komisyona katılıp katılmadığı Başkan tarafından sorulur. Alınacak cevaplar, Genel Kurula tekrarlanır. Bu işlemden hemen sonra değişikre üzerinde oylama yapılır.

2. Değiştirge Genel Kurulca olumlu olarak oylanırsa, değişikrenin dikkate alınması kabul edilmiş olur. Bunun üzerine, Başkan, dikkate alınması kabul edilen değişikreyi olduğu gibi benimseyip benimsemediğini esas komisyona sorar ve cevaplarını Genel Kurula tekrarlar.

Esas komisyon dikkate alınması kabul edilen değişikreyi olduğu gibi benimsediğini bildirmişse, değişikre kabul edilmiş sayılır ve madde, kabul edilen değişikreye göre yeniden yazılmak üzere esas komisyona geriverilir ve değiştirilmiş şekliyle oylanır.

Esas komisyon dikkate alınmış olan değişikreyi olduğu gibi benimsemediğini bu

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikrişi

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değıştirişı

bendin birinci fıkrası uyarınca bildirmişse, madde değıştirmelerle bir arada esas komisyona geriverilir. Esas komisyon, kendi metninde ısrar edebileceği gibi, o metinden ve dikkate alınmış bulunan değıştirge veya değıştirmelerden farklı yeni bir metin de teklif edebilir veyahut dikkate alınmış olan değıştirge veya değıştirmeleri benimseyip maddeyi ona göre değıştirerek getirebilir. Esas komisyon bu yetkisini kullanarak, maddeyi bir önergeyle veya bir ek raporla Başkanlığa sununca, söz konusu önerge veya ek rapordaki metin esas alınarak madde üzerinde yeniden görüşme açılır. Aynı madde üzerinde daha önce verilmiş olan değıştirmeler hükümsüz sayılır; ancak, bunların tekrarlanması mümkündür. Bu görüşme sonucunda olumlu olarak oylanan değıştirmeler kabul edilmiş olur ve madde bu değıştirmelere göre yeniden yazılmak üzere esas komisyona geriverilir ve değıştirilmiş şekliyle oylanır.

3. Esas komisyonun birinci bendin 3 ncü fıkrası uyarınca katıldığını bildirdiği bir değıştirge Genel Kurulca olumlu olarak oylanmamak suretiyle dikkate alınmazsa, Başkan, esas komisyondan bu değıştirgeyi desteklemekten vazgeçip geçmediğini sorar ve cevabını Genel Kurula tekrarlar.

Esas komisyon, yukardaki fıkrada bahis konusu değıştirgeyi desteklemekten vazgeçtiğini bildirmişse, maddenin oylanmasına geçilir.

Esas komisyon, bu bendin birinci fıkrasında bahis konusu değıştirgeyi desteklemekten vazgeçmediğini bildirmişse, madde değıştirmelerle birlikte esas komisyona geriverilir. Esas komisyon, bu değıştirmede ısrar edebileceği gibi, ilk metnini yeniden ileri sürebilir veya tamamıyla yeni bir metin teklif edebilir. Esas komisyon bu yetkisini kullanarak maddeyi bir önergeyle veya bir ek raporla Başkanlığa sununca, madde üzerinde söz konusu önerge veya ek rapordaki metin esas alınarak yeniden görüşme açılır. Aynı madde üzerinde daha önce verilmiş olan değıştirmeler hükümsüz sayılır; ancak, bunların tekrarlanması

(Teklif)

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değıştirişı

mümkündür. Bu görüşme sonunda olumlu olarak oylanan değıştirmeler kabul edilmiş olur; madde bu değıştirmelere göre yeniden yazılmak üzere esas komisyona geriverilir ve değıştirilmiş şekliyle oylanır.

4. Bir madde üzerinde her hangi bir ret değıştirgesi mevcudolmamakla beraber, o maddenin oylanması sonucu olumsuz çıkarsa, Başkan, esas komisyondan maddenin çıkarılmasını benimseyip benimsemediğini sorar ve cevaplarını Genel Kurula tekrarlar.

Esas komisyon, yukardaki fıkra uyarınca maddenin çıkarılmasını benimsediğini bildirmişse, maddenin çıkarılması kabul edilmiş olur.

Esas komisyon, bu bendin birinci fıkrası uyarınca maddenin çıkarılmasını benimsemediğini bildirmişse, madde esas komisyona geriverilir. Esas komisyon, madde üzerinde ısrar edebileceği gibi, maddenin çıkarılmasını benimsiyebilir veyahut yeni bir metin teklif edebilir. Esas komisyon, bu yetkisini kullanıp maddeyi bir önergeyle veya bir ek raporla Başkanlığa sununca söz konusu önerge veya ek rapordaki metin esas alınarak madde üzerinde yeniden görüşme açılır. Bu görüşme sonucunda olumlu olarak oylanan değıştirmeler kabul edilmiş olur; madde bu değıştirmelere göre yeniden yazılmak üzere esas komisyona geriverilir. Ve değıştirilmiş şekliyle veya değıştirge yoksa, doğrudan doğruya oylanır.

5. 2 ne bendin 3 neü fıkrası veya 3 neü bendin 3 neü fıkrası veyahut 4 neü bendin 3 neü fıkrası gereğince madde oylandıktan sonra, esas komisyonun artık Genel Kurulun daha önce belirilmiş olan eğiliminden farklı bir metin teklif etme hakkı yoktur.

6. Bu maddede söz konusu bütün oylamalar işaretle olur.

(Teklif)

Cumhuriyet
Senatosundan
gelen kanun
tasarı ve tek-
liflerine ait
metinlerin ko-
misyonu
havalesi.

MADDE 123. — Cumhuriyet Senatosunun Anayasasının 92 nci maddesi gereğince kanun tasarı ve teklifleri üzerinde yaptığı işlemlere dair Başkanlığa gelen Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı yazıları ve ek metinler, esas komisyona havale edilir.

Cumhuriyet
Senatosundan
değiştirilerek
kabul edilmek
suretiyle gelen
kanun tasarı
ve tekliflerinin
görüşülmesi.

MADDE 124. — Millet Meclisinde kabul edilmiş olan bir kanun tasarı veya teklifinin metninde Cumhuriyet Senatosu, bâzı maddeleri çıkarmak veya değiştirmek veyahut bâzı maddeler eklemek suretiyle değişik-

lik yaptıktan sonra tasarı veya teklifi kabul etmişse, esas komisyon, Cumhuriyet Senatosunca değiştirilen, çıkarılan veya eklenen her madde hakkındaki görüşlerini bir raporla Genel Kurula bildirir. Esas komisyon, Cumhuriyet Senatosundan gelen metnin kabulü veya reddini istemekten başka bir görüş ileri süremez.

Genel Kuruldaki görüşmelerde esas, bu rapordur. Bu rapor, bir defa görüşülür. Bu raporun ve Cumhuriyet Senatosundan gelen maddelerin tümü üzerinde görüşme yapılmaz. Genel Kurulda, Cumhuriyet Senatosundan gelen her madde hakkında görüşme açılır. Bu görüşme sonucunda esas komisyonun görüşü oya konulur. Bu görüşme sırasında değiştirmeye verilemez.

Esas komisyonun görüşü üzerindeki oylama sonucu olumlu ise, Başkan, Cumhuriyet Senatosundan gelen metnin benimsenip benimsenmediğini açıklar.

Esas komisyonun görüşü üzerindeki oylama sonucu olumsuz ise, esas komisyon veya Hükümet, bu konu üzerinde yeniden görüşme açılmasını istemek suretiyle görüşünde ısrar edebilir.

İsrar haklarını kullanıp kullanmayacakları Başkan tarafından esas komisyondan ve Hükümetten sorulup, cevapları Genel Kurula tekrarlanır.

Esas komisyon ve Hükümet ısrar haklarını kullanmadıklarını bildirmişlerse, Başkan, esas komisyonun ve Hükümetin oyla-

(Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

ma sonucuna katıldıklarını ve buna göre, Cumhuriyet Senatosundan gelen metnin Millet Meclisince benimsenip benimsenmediğini açıklar.

Esas komisyon veya Hükümet ısrar hakkını kullanacağını bildirmişse, o konu üzerinde yeniden görüşme açılır. Bu görüşme sonunda yapılan oylama sonucuna göre, Başkan, Millet Meclisinin Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimseyip benimsemediğini açıklar.

Millet Meclisi Genel Kurulunca benimsenen Cumhuriyet Senatosu metni kesinleşir; benimsenmiyen maddeler ise, Anayasanın 92 nci maddesi gereğince kurulacak Türkiye Büyük Millet Meclisi Karma Komisyonuna, Başkanlıkça havale olunur.

Millet Meclisince ret ve Cumhuriyet Senatosunca kabul edilen kanun tasarısı veya teklifi metnlerinin görüşülmesi.

MADDE 125. — Millet Mec-

lisinin tümünü reddetmiş olduğu bir kanun tasarısı veya teklifini Cumhuriyet Senatosu olduğu gibi kabul eder veya bâzı maddelerini değiştirmek veya çıkarmak veyahut bâzı maddeler

eklemek suretiyle değiştirerek kabul ederse, bu konudaki Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı yazısı ile ek metin hakkındaki esas komisyon raporu, Genel Kurulda genel hükümlere göre görüşülür. Ancak, 106 ncı maddenin 3 ncü fıkrasının uygulanması halinde, maddelerine geçilecek olan metin Cumhuriyet Senatosundan gelen metindir.

Cumhuriyet Senatosundan gelen metnin tümü Millet Meclisince benimsenirse, tasarısı veya teklif kanunlaşır.

Cumhuriyet Senatosundan gelen metnin tümü Millet Meclisince reddedilirse, tasarısı veya teklif düşer.

Millet Meclisi Cumhuriyet Senatosundan gelen metni bâzı maddelerini değiştirmek veya çıkarmak veyahut bâzı maddeler eklemek suretiyle değiştirerek kabul ederse, Millet Meclisince yapılan değişikliklerin dışında kalan maddeler kesinleşir. Diğerleri ise, Anayasanın 92 ncı maddesi gereğince kurulacak Türkiye Büyük Millet Meclisi Karma Komisyonuna, Başkanlıkça havale edilir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

Millet Meclisince kabul edilmiş kanun tasarısı veya teklifi metninin Cumhuriyet Senatosunca tümünün reddedilmesi halinde görüşme.

MADDE 126. — 1. Millet Meclisince kabul edilmiş olan kanun tasarısı veya teklifi metninin tümü Cumhuriyet Senatosunca reddedilmiş ise, Genel Kurul bu konudaki esas komisyon raporunu bir defa görüşür. Esas ko-

misyon bu raporunda, Cumhuriyet Senatosunun kararının benimsenmesini veya benimsenmemesini istemekten başka bir görüş ileri süremez. Bu görüşme sırasında değiştirge verilemez. Bu görüşmeden sonra, Genel Kurul, esas komisyon raporunu oylar. Tasarı veya teklifin daha önce Millet Meclisince kabul edilmiş olan maddeleri ayrı ayrı oylanmaz.

Cumhuriyet Senatosunun Millet Meclisince kabul edilmiş olan metnin tümünü üye tamsayısının en az salt çoğunluğuyla reddetmiş olması halinde Millet Meclisinde açık oylama yapılır.

Oylama sonucunda esas komisyonun raporu benimsenirse, Başkan, aşağıdaki bentlere göre tasarı veya teklifin kanunlaştığını veyahut düştüğünü açıklar.

Oylama sonucunda esas komisyonun raporu benimsenmezse, esas komisyon veya Hükümet, yeniden görüşme açılmasını istemek suretiyle raporunun kabulünde ısrar edebilir.

İsrar haklarını kullanıp kullanmayacakları, Başkan tarafından esas komisyon ve Hükümetten sorulup cevapları Genel Kurula tekrarlanır.

Esas komisyon ve Hükümet ısrar haklarını kullanmayacaklarını bildirmişlerse, Başkan, esas komisyonun ve Hükümetin oylama sonucuna katıldıklarını ve buna göre aşağıdaki bentler hükümleri uyarınca tasarı veya teklifin kanunlaştığını veya düştüğünü açıklar.

Esas komisyon veya Hükümet ısrar hakkını kullanacağını bildirmişse, rapor üzerinde yeniden görüşme açılır. Bu görüşmenin sonunda yapılan oylama sonucuna göre ve aşağıdaki bentler hükümleri uyarınca, Başkan, tasarı veya teklifin kanunlaştığını veya düştüğünü açıklar.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

2. Genel Kurul, Cumhuriyet Senatosunun ret kararını benimsemişse, tasarı veya teklif düşer.

3. Genel Kurul, Cumhuriyet Senatosunun üye tamsayısının salt çoğunluğundan daha az bir çoğunlukla almış bulunduğu bir ret kararını benimsememezse, tasarı veya teklifin daha önce Millet Meclisince kabul edilmiş olan metni kanunlaşır.

4. Genel Kurul, Cumhuriyet Senatosunun üye tamsayısının salt çoğunluğunun veya üye tamsayısının üçte ikisine varmamak şartıyla daha fazlasının oyu ile almış bulunduğu bir ret kararını benimsememeye en az üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyuyla karar verirse, tasarı veya teklifin daha önce Millet Meclisince kabul edilmiş olan metni kanunlaşır.

Genel Kurul, Cumhuriyet Senatosunun üye tamsayısının salt çoğunluğunun veya üye tamsayısının üçte ikisine varmamak şartıyla daha fazlasının oyu ile almış bulunduğu bir ret kararını benimsememeye üye tamsayısının salt çoğunluğundan daha az oyla karar verirse, tasarı veya teklif düşer.

5. Genel Kurul, Cumhuriyet Senatosunun en az üye tamsayısının üçte iki çoğunluğunun oyu ile almış bulunduğu bir ret kararını benimsememeye en az üye tamsayısının üçte ikisinin oyuyla karar verirse tasarı veya teklifin daha önce Millet Meclisinde benimsenmiş olan metni kanunlaşır.

Genel Kurul, Cumhuriyet Senatosunun en az üye tamsayısının üçte iki çoğunluğunun oyu ile almış bulunduğu bir ret kararını benimsememeye üye tamsayısının üçte iki çoğunluğundan daha az oyla karar verirse, tasarı veya teklif düşer.

T. B. M. M. MADDE 127. — 124 nci ve Karma Komisyonunun raporla- 125 nci maddeler gereğince Türrinin görüşülmesi. kiye Büyük Millet Meclisi Karma Komisyonuna havale edilen maddeler hakkında bu Karma Komisyonun vereceği rapor Genel Kurulda bir defa görüşülür. Bu raporun tümü üzerinde görüşme yapılmaksızın, raporda teklif edilen madde metinleri, aynı maddelerin Cum-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

huriyet Senatosu ve Millet Meclisince daha önce benimsenmiş metinleri ile birlikte ayrı ayrı görüşme konusu olur.

Önce Karma Komisyonun, sonra Cumhuriyet Senatosunun ve en sonra Millet Meclisinin metni oylanır. Bu metinlerden hiçbirinde değiştirge verilemez. Bu metinlerden hiçbirinde olduğu gibi kabul edilmezse, içlerinden biri kabul edilene kadar, aynı sıra dâhilinde oylamalara devam olunur.

Karma Komisyon her an kendi metninde değişiklik yapabilir. Bu takdirde, değiştirilci madde üzerinde yeniden görüşme yapıldıktan sonra, oylamalara yine aynı sıra dâhilinde devam olunur.

Cumhuriyet Senatosunda üye tamsayısının salt çoğunluğu veya daha fazla çoğunlukla kabul edilmiş olan madde değişiklikleri bahis konusuysa, sırası gelince Millet Meclisinin metni her defasında açık oya konur. Bu takdirde, Millet Meclisinin kendi metnini yeniden kabul edebilmesi, ancak üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu ile mümkündür.

Bu oylamalar sonucunda kabul edilen metinler kesinleşir.

Karma Komisyonun raporuna konu teşkil eden maddelerin oylanması tamamlandıktan sonra, tasarı veya teklif bu oylama sonuçlarına göre kabul edilen şekliyle kanunlaşır.

Karma Komisyonun Millet Meclisi metnini olduğu gibi benimsemiş olması halinde, 4 ncü fıkra hükmü uygulanmaz ve açık oya başvurulması genel hükümlere göre olur.

Gerekçe ve raporların oylanmaması.

MADDE 128. — Bir kanun

tasarısı veya teklifinin gerekçesinde veya bu tasarı veya teklifle ilgili komisyon raporlarında yer alan görüşlerin teker teker veya tüm halinde oylanması istenemez.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

İKİNCİ BÖLÜM

Milletlerarası andlaşmalar

Milletlerarası andlaşmaların onaylanmasının uygun bulunması. **MADDE 129.** — Milletler-

arası andlaşmaların onaylan-
masının veya milletlerarası and-
laşmalara katılmanın veyahut
Türkiye Cumhuriyetini bağlayan millet-
lerarası andlaşmaların belli hükümleri-
nin yürürlüğe konması için gerekli katıl-
ma bildirilerinin uygun bulunması hakkın-
daki kanun tasarılarının komisyonlar ve
Genel Kuruldaki görüşülmesi sırasında, o
andlaşmanın tümü ve maddeleri oya konu-
lamaz ve andlaşma metni üzerinde de-
ğiştirge verilemez.

Andlaşmanın metni üzerindeki görüş-
meler tasarının tümü üzerindeki görüşme-
ler sırasında yapılır.

Tasarının tümünün ve maddelerinin
görüşülmesi ve oylanmasında genel hüküm-
ler uygulanır.

Onaylamamanın, katılmanın veya bir and-
laşmanın belli hükümlerinin yürürlüğe
konulmasıyla ilgili katılma bildirilerinin
komisyonlarda ve Genel Kurulda uygun
bulunmaması, kanun tasarısının tümünün
reddi suretiyle olur.

Milletlerarası andlaşmaların Genel Kurulun bilgisine sunulması **MADDE 130.** — Milletler-
arası andlaşmaların yapılması,
yürürlüğü ve yayınlanması ile
bâzı andlaşmaların yapılması

için Bakanlar Kuruluna yetki verilmesi
hakkındaki 31 Mayıs 1963 tarihli ve 244
sayılı Kanunun 2 nci maddesinin 2 nci ve-
ya 3 ncü veyahut 4 ncü fıkrası uyarınca
bir onaylamayı uygun bulma kanunu çı-
karılmaksızın onaylanmış ve aynı kanunun
3 ncü maddesinin 3 ncü bendi uyarınca
yayınlanmış bulunan milletlerarası andlaş-
malar, bir Başbakanlık yazısına ek olarak
Millet Meclisi Başkanlığına gönderilir.

Bunların metinleri, Cumhurbaşkanınca
onaylandıklarına dair Bakanlar Kurulu
kararnamelerine ek olarak bastırılıp mil-
letvekilleriine dağıtılır ve bunların dağıtıl-
mış olduğu, Başkanlık sunuşları arasında
Genel Kurula bildirilir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun de-
ğiştirisi

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bütçe

Genel ve katma bütçe kanunları tasarılarının görüşülmesi.

MADDE 131. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonu tarafından Genel Kurula sevk edilen genel ve

katma bütçe kanunları tasarılarına ve her mali yıla ait genel bütçe kanunu ile birlikte verilen millî bütçe raporuna dair adı geçen Karma Komisyonun raporunu ve bu kanunlara ilişkin ek tasarılarla değişiklik tasarılarını, genel veya katma bütçeli daireler için ek ödenek veya olağanüstü ödenek verilmesi hakkındaki kanun tasarılarını ve bu kanunlara ilişkin değişiklik tasarılarını, bu fıkra da zikredilen kanunlarda bölümler arasında aktarma veya olağanüstü aktarma yapılmasına dair kanun tasarılarını ve geçici olarak harcamaların yapılmasına ve gelirlerin toplanmasına yetki veren kanun tasarılarını Genel Kurul sürekli olarak görüşür.

Bu görüşme sırasında, Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonu, raporunu kendi savunur. Karma Komisyon, raporunun Genel Kurulda görüşülmesi esnasında bu lîhtüzükle komisyonlara tanınan bütün yetkilere sahiptir. Karma Komisyon üyelerinden Cumhuriyet Senatosu üyesi olanlar, komisyon sırasında yer alabilir ve Karma Komisyon adına konuşabilirler; ancak, Genel Kurul oylamalarına katılamazlar.

Bütçe görüşmesinde özel kurallar.

MADDE 132. — 131 nci maddenin 1 nci fıkrasında zikredilen tasarılarda yer alan her bir

bakanlık veya daire bütçesi ile katma bütçeli dairelerin her birinin bütçesi hakkında, tüm üzerinde ayrı bir görüşme yapılır. Bu görüşmelerden önce, genel ve katma bütçe kanun tasarılarının tümü ile millî bütçe raporu hakkında tüm olarak görüşme yapılır.

Milletvekilleri, görüşlerini 1 nci fıkra da zikri geçen tüm üzerindeki görüşmeler sırasında açıklarlar.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

Bölümler ve değiştirmeler, üzerinde ayrıca görüşme yapılmaksızın okunur ve oynanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesi görüşülürken Başkanlık Divanı adına Başkan tarafından görevlendirilen bir İdareci Üye görüşmede hazır bulunur. Bu İdareci Üyenin Hükümet gibi öncelikle konuşma hakkı vardır.

Sayıştay Bütçesi görüşülürken Sayıştay Başkanı veya yazıyla görevlendireceği bir Sayıştay üyesi de hazır bulunur. Bu bütçenin görüşülmesi sırasında Sayıştay temsilcisinin Hükümetten ve Başkan tarafından bu konuda görevlendirilen İdareci Üyeden sonra öncelikle konuşma hakkı vardır.

**Yapılamıyacak
teklifler.**

MADDE 133. — Milletvekil-

leri, Genel Kurulda, 132 nci maddenin ilk fıkrasında bahsi

geçen tasarılar üzerinde gider artırımları veya belli gelirleri azaltıcı değiştirmeler veremezler. Bu gibi değiştirmeler Başkanlıkça kabul olunmaz.

Genel Kuruldaki görüşmeler sırasında, bu tasarılar üzerinde, bütçe kanunları dışındaki kanunlarla kabul edilmiş olan aylık, ödenek, gündelik ve yollukların artırılmasına, kadro verilmesine veya bunların bahis konusu kanunların belli olan sınırları dışında genişletilmesine ve vergi kanunları ile bütçeyle ödenek verilmesini gerektiren kanunların konusuna giren hususlara dair değiştirme verilemez. Bu gibi değiştirmeler Başkanlıkça kabul olunmaz.

132 nci maddenin ilk fıkrasında zikredilen tasarılarla bütçe ile ilgili olmıyan hükümler ile süresi bir malî yılı aşan hükümler konamaz.

Genel Kuruldaki görüşmeler sırasında bu tasarılar üzerinde verilecek değişiklik önermeleri ancak, tasarılarda mevcut maddelerle doğrudan doğruya ilgili olmak şartıyla oylanabilir.

**Hükümetçe de-
ęiřtirme verilmesi.**

MADDE 134. — 131 nci mad-

dede yazılı kanun tasarılarının Genel Kurulda görüşülmesi sı-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilişi

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

rasında, Hükümetçe tasarı veya teklif metinleri üzerinde değiştire verilebilmesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonu veyahut milletvekillerince verilmiş olanlara iştirak edilebilmesi, ancak, oturumda hazır bulunan Başbakan tarafından bir önerge verilmesi suretiyle olur. Başbakan oturumda hazır değilse, bu önergenin onun adına Maliye Bakanı veya Başbakanın yazıyla görevlendireceği bir diğer bakan veyahut Başbakanın veya onun adına Maliye Bakanının yazıyla görevlendireceği memur ve ilgili bakan veya yazıyla görevlendireceği memur tarafından imzalanması gereklidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Cezalarla ilgili kanunlar

Kesinleşmiş ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarıları **MADDE 135.** — Ölüm cezaları hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararlarının yerine getirilmesine dair Başbakanlık yazıları, esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna havale edilir. Adalet Komisyonu, bu yazıyı inceleyerek cezanın yerine getirilmesinin onaylanması veya onaylanmaması yönünde bir kanun tasarısı hazırlar. Komisyonlar ve Genel Kurul, mahkeme kararını değiştiremezler.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Anayasanın değiştirilmesi

Oylama. **MADDE 136.** — Anayasanın değiştirilmesine dair kanun tekliflerinin her maddesinin oylanmasında açık oya başvurulur. Ayrıca, bu kanun tekliflerinin maddelerine geçilmesi ile birinci ve ikinci görüşmesinin sonunda tüm üzerindeki oylamalar açık olarak yapılır.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

BEŞİNCİ KISIM

Özel hükümler

Ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarıları. **MADDE 90.** — Ölüm cezaları hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararlarının yerine getirilmesine dair Başbakanlık yazıları, esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna havale edilir. Adalet Komisyonu, bu yazıyı inceleyerek cezanın yerine getirilmesinin onaylanması veya onaylanmaması yönünde bir kanun metni hazırlar. Komisyonlar ve Genel Kurul, mahkeme kararını değiştiremezler.

Anayasanın değişikliği. **MADDE 91.** — Anayasa Değişiklik teklifleri diğer kanun tasarısı ve tekliflerinin görüşülmesindeki usule tabidir. Ancak, bu teklifler Genel Kurulda iki defa görüşülür.

İkinci görüşmeye, birinci görüşmenin bitip, teklifin tümünün kabul edilmesinden başlayarak 48 saat geçmeden başlanamaz.

İkinci görüşmede, sadece maddeler üzerinde verilmiş olan değişiklik önergeleri görüşülür.

(Teklif)

Maddelerin kabulü.

MADDE 137. — Anayasanın değiştirilmesine dair kanun tekliflerinin Anayasayı değiştiren her bir maddesi ile tümünün kabul edilebilmiş olması, Millet Meclisi üye tamsayısının 2/3 olumlu oy kullanmış olmasıyla mümkündür.

Diğer hükümler.

MADDE 138. — Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki kanun tekliflerinin görüşülmesinde 136 ve 137 nci maddelere aykırı olmayan İçtüzük hükümleri uygulanır.

1. madde son fıkra hükmü.

ALTINCI BÖLÜM

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesi

Cumhurbaşkanınca geri gönderilen kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesi.

MADDE 139. — Cumhurbaşkanının, 131 nci maddenin ilk fıkrasında yazılı kanunlarla Anayasanın değiştirilmesine dair kanunlar dışında kalan kanun metinlerinin Cumhurbaşkanlığına sunulması tarihinden başlayarak on gün içinde yayınlamayıp, aynı süre içinde gerekçeli olarak yeniden görüşülmek üzere Başkanlığa geri göndermesi halinde, Anayasanın 92 nci maddesi ile bu İçtüzük hükümleri uygulanır. Bu yazı, Başkanlığa geldikten sonraki ilk birleşimde Başkanlık sunuşları arasında Genel Kurulun bilgisine sunulur.

Yukardaki fıkra gereğince geri gönderilmiş olan kanun tasarı ve teklifi metinleri Başkanlıkça, sadece, raporu daha önce Genel Kurul görüşmelerine esas olmuş bulunan daimî veya geçici komisyona havale olunur.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

Anayasa maddelerinin kabulü.

MADDE 92. — Anayasa değişikliği tekliflerinin görüşülmesinde, önergeler işaret oyuyile, maddelerin kabulü açık oylama ile olur. Ancak, verilmiş olan bir önerge kabul edilmişse, kabul için gerekli 2/3 çoğunluk bulunup bulunmadığını tespit için, önergenin oylanması açık oylama suretiyle tekrarlanır.

Anayasa değişikliği tekliflerinin görüşülmesinde, içtüzüğün, kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesine dair hükümleri uygulanır.

Seçimlerin yenilenmesi kararı.

MADDE 93. — Seçimlerin yenilenmesine dair önergeler Anayasa Komisyonunda görüşülür. Genel Kurul konuyu komisyon raporu ile birlikte görüşür ve önerge hakkında Danışma Kurulunun görüşü alındıktan sonra Anayasa komisyonu raporu açık oya sunulur.

Maddo çıkarılmıştır.

(Teklif)

Bu halde, esas komisyonun raporu, Genel Kurulda ivedilikle görüşülür.

YEDİNCİ BÖLÜM

Kanunlarla ilgili son işlemler

Kanunların Cumhurbaşkanlığına gönderilmesi. **MADDE 140.** — Türkiye Büyük Millet Meclisince kesin

olarak kabul edilen kanun metinleri, Anayasanın 93 nci maddesi gereğince işlem görmek üzere, Millet Meclisi Başkanlığınca Cumhurbaşkanlığına gönderilir.

Kanunun kabul tarihi, kesin olarak kabul edildiği Yasama Meclisi birleşimindeki oylamanın tarihidir.

DOKUZUNCU KISIM

Soru

Bakanlardan soru **MADDE 141.** — Soru, Hükümet adına cevaplandırılmak üzere, Başbakan veya bakanlardan açık ve belli konular hakkında bilgi istemekten ibarettir.

Sözlü veya yazılı soru önergesi, sadece bir milletvekili tarafından imzalanabilir.

Başbakan, kendisinden sorulan soruları cevaplandırmak üzere bir diğer bakanı görevlendirebilir.

Aynı soruyu üçten fazla bakanın cevaplaması istenemez.

Belli bir veya birkaç bakanın sorulan bir soruyu, Bakanlar Kurulunun ortak sorumluluğuyla ilgili görürse, Başbakan veya görevlendireceği bir bakan cevaplandırır.

Mahallî ve kişisel konularda soru.

MADDE 142. — Belli bir yere veya belli kişi veya kişilere aid olup kamu oyunu ilgilendirecek nitelikte olmayan konular hakkında sorular yazılı olur.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Madde çıkarılmıştır.

ALTINCI KISIM

Denetim yolları

BİRİNCİ BÖLÜM

Soru.

MADDE 94. — Soru kısa, gerekçesiz ve şahsî mütalâaları sürmeksizin bir önerge ile Hükümet adına cevaplandırılmak üzere, Başbakan, veya bakanlardan açık ve belli konular hakkında bilgi istemekten ibarettir.

Soru önergesi, sadece bir milletvekili tarafından imzalanabilir.

Aynı konuda birden fazla bakanın sorulan soru Başbakanın sorulmuş sayılır.

Soru önergeleri Başkanlığa verilir.

Başkan bu önergeleri gelen kâğıtlar listesine geçirir ve bir yazıya ek olarak Başbakanlığa ve aidolduğu Bakanlığa gönderir.

Sözlü sorusu üzerine aldığı cevabın kendi bilgisine uygun olup olmadığı hakkında soru sahibi beş dakikayı geçmemek üzere Meclis kürsüsünde görüşünü açıklayabilir.

Sorulamıyacak sorular.

MADDE 95. — Aşağıdaki sorular Başkanlıkça kabul edilmez :

a) Sırf istatistik niteliğinde veya başka bir kaynaktan kolayca öğrenilmesi mümkün olan sorular;

(Teklif)

Sorunun sorulması MADDE 143. — Sözlü ve yazılı soru önermeleri Başkanlığa verilir.

Başkan, bu önermeleri gelen kâğıtlar listesine geçirir ve bir yazıya ek olarak Başbakanlığa ve aidiyetli Bakanlığa gönderir.

Yazılı sorunun cevabı. MADDE 144. — Yazılı soruların cevabı, Başbakanlık eliyle Başkanlığa sunulur. Başkan, bu cevabı derhal soru sahibine iletir. Cevap, ayrıca, soru metniyle birlikte, Başkanlıkça, alındığı günkü veya bir sonraki birleşim tutanağının arkasına eklenir.

Yazılı sorular, Başbakanlığa ulaştıktan en geç otuz gün içinde cevaplandırılır.

Başkan, bu süre içinde cevaplandırılmayan yazılı sorular için yazıyla Başbakanın ve ilgili bakan veya bakanların dikkatini çeker.

Dikkati çekme yazısının tarihinden itibaren onbeş gün içinde yazılı sorunun cevabı Başkanlığa gelmezse, yazılı soru, sözlü soruya çevrilir ve gündemde verildiği tarihe göre sıra alır.

Sözlü soruların gündeme alınması. MADDE 145. — Sözlü sorular, Başkanlık yazısının Başkanlığa sevk tarihinden itibaren yedi gün sonra gündeme alınır.

Başkan, gerekli görürse, bir bakana ait sözlü sorular ile birden fazla bakan tarafından cevaplandırılacak sözlü soruları, gündemin altıncı kısmı içerisinde bir araya toplayarak sırayla görüştürebilir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

b) Tek amacı hukukî mahiyette istişare sağlamaktan ibaret sorular;

c) Konusu, evvelce Başkanlığa verilmiş gensoru önergesiyle aynı olan sorular.

Son fıkra 95. maddeye ilâve edilmiştir.

Yazılı sorunun cevabı. MADDE 96. — Yazılı soruların cevabı, Başbakanlık eliyle Başkanlığa sunulur. Başkan, bu cevabı derhal soru sahibine iletir.

Cevap, ayrıca, soru metniyle birlikte, Başkanlıkça, alındığı günkü veya bir sonraki birleşim tutanağının arkasına eklenir.

Yazılı sorular, Başbakanlığa ulaştıktan en geç onbeş gün içinde cevaplandırılır.

Başkan, bu süre içinde cevaplandırılmayan yazılı sorular için yazıyla Başbakanın ve ilgili Bakan veya Bakanların dikkatini çeker.

Dikkati çekme yazısının tarihinden itibaren onbeş gün içinde yazılı sorunun cevabı Başkanlığa gelmezse, yazılı soru, sözlü soruya çevrilir ve gündemde verildiği tarihe göre sıra alır.

Sözlü soruların gündeme alınması. MADDE 97. — Sözlü sorular, Başkanlık yazısının Başkanlığa sevk tarihinden itibaren yedi gün sonra gündeme alınır.

Başkan, gerekli görürse, bir Bakana ait sözlü sorular ile birden fazla Bakan tarafından cevaplandırılacak sözlü soruları, gündemin altıncı kısmı içerisinde bir araya toplayarak sırayla görüştürebilir.

Bir milletvekilinin birden fazla soru önergesi, başka soru önermeleri varsa aynı birleşimde görüşülemez.

Başbakan veya Bakan soruya gününden önce de cevap verebilir.

Hükümet bir sözlü veya yazılı sorunun cevabını, kamu yararı sebebiyle veya gereken bilgilerin derlenebilmesi için bir ayı

(Teklif)

**Sözlü sorunun
cevaplandırılması.**

MADDE 146. — Sözlü sorunun cevabı, 141 nci maddede gösterilen Bakan veya Bakanlar tarafından verilir.

Başkanlık, önce soruyu cevaplandıracak Bakanın bulunup bulunmadığını sorar, Bakan hazır değilse, sorunun cevaplandırılması, sözlü soruların görüşüleceği gelecek birleşime kadar ertelenir. Eğer birden fazla Bakandan cevap istenmişse, hazır bulunan Bakanın hemen cevap vermesini mi, yoksa diğerlerinin de aynı zamanda cevap vermelerini mi tercih ettiği, Başkanlıkça soru sahibinden sorulur ve soru sahibinin tercihinine göre hareket olunur. Soru sahibi, hazır bulunan Bakanın cevap vermesini ve diğerlerinin daha sonra cevap vermelerini tercih etmişse, sorunun cevaplandırılmasından sonra kendisinden, diğer bakanların da cevap vermelerinde ısrar edip etmediği Başkanlıkça sorulur. Soru sahibi ısrar etmezse, soru diğer bakanlarca cevaplandırılmaz; ısrar ederse, diğer cevapların da verilebilmesi için, soru gündemde bırakılır.

Soruyu cevaplandıracak bakanlardan en az birisi hazır ise, Başkanlık, soru sahibinin hazır bulunup bulunmadığını sorar. Soru sahibi, sorusunun görüşülmesi sırasında iki birleşimde hazır bulunmazsa, izin, hastalık veya görev dışında, özrü ne olursa olsun, soru düşer. Düşen sözlü soru, aynı yıl içinde ancak yazılı soru olarak tekrarlanabilir.

**Sözlü sorularda
öncelik.**

MADDE 147. — Başbakan veya ilgili bakan gündemde yer almayan bir sözlü soruyu gündeme girme vaktinden evvel veya gündemde yer alan bir sözlü soruyu diğer işlerden önce cevaplandıracağını Başkanlığa birleşimin başında bildirirse, Başkanlık sunuşlarından sonra ve diğer işlerden önce o sorunun görüşülmesine geçilir.

Genel ve katma bütçe kanun tasarıları uzun vâdeli kalkınma plânı tasarısı ve Tür-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği geçmemek üzere geciktirebilir. Bu takdirde Meclis (Başkanlığına) bilgi verilir.

97. maddeye ilâve edilmiştir.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

kiye Büyük Millet Meclisi Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonunun raporları görüşülürken sözlü sorular görüşülmez.

Sözlü soru üzerindeki görüşmeler.

MADDE 148. — Sözlü soru üzerindeki görüşmelere Başkanlığın sözlü soruyu okutturma-
siyle başlanır.

Daha sonra, soruya, ilgili bakan veya bakanlar cevap verirler.

Hükümetçe verilen cevap veya cevaplardan sonra, soru sahibi, kendi görüşünü bildirmek için on dakikalık konuşma hakkına sahiptir.

Bu konuşmaya, Hükümetçe, sadece bir defa ve on dakikayı geçmemek şartıyla cevap verilebilir.

Soru sahibi, son sözü söylemek hakkına sahiptir. Bu takdirde, soru sahibinin konuşması, beş dakikayı aşamaz.

Soru üzerindeki görüşmeleri, Başkan, sorunun cevaplandırıldığını bildirerek kapatır.

Soru cevabının geciktirilmesi.

MADDE 149. — Hükümet adına cevap verecek olan bakan veya bakanlar bir sözlü veya yazılı sorunun cevabını, kamu yararı sebebiyle veyahut gereken bilgilerin derlenbilmesi için belli bir süre geciktireceklerini, soru yazılı ise yazıyla, sözlü ise Genel Kurulda bildirmek hakkına sahiptirler.

Sorunun geri alınması.

MADDE 150. — Bir sözlü veya yazılı soru, sahibi tarafından Başkanlığa verilecek bir yazı ile her an geri alınabilir.

Sorunun geri alındığı Başkanlıkça derhal bir yazıyla Başbakanlığa ve ilgili bakanlıklara bildirilir ve ayrıca, durumdan Başkanlık sunuşları arasında Genel Kurula bilgi verilir.

Başkanlıktan sorular.

MADDE 151. — Başkanlığın, Başkanlık Divanının, Başkanlık Divanı üyelerinin ve Danışma kurulunun Millet Meclisinin faaliyetleriyle ilgili olarak, Anayasa, kanun ve İçtüzük gereğince yerine getirdikleri görevler hakkında, Başkanlıktan sözlü veya yazılı soru sorulabilir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Madde çıkarılmıştır.

97. maddeye ilâve edilmiştir.

Madde çıkarılmıştır.

Başkanlıktan sorular.

MADDE 98. — Başkanın, Başkanlık Divanının, Başkanlık Divanı üyelerinin ve Danışma Kurulunun Millet Meclisinin faaliyetleriyle ilgili görevleri hakkında, Başkanlıktan sözlü veya yazılı soru sorulabilir.

(Teklif)

Bu sorular Başkan veya görevlendireceği bir Başkanlık Divanı üyesi tarafından cevaplandırılır. Soru sözlü ise, verildikten yedi gün sonra gündeme alınır.

Bu takdirde, Başkan veya onun adına soruyu cevaplandıracak olan kimse hakkında, 142 nci ilâ 150 nci maddelerde Hükümetle ilgili olarak konmuş olan hükümler uygulanır.

ONUNCU KISIM

Genel görüşme

Genel görüşmenin tanımı. **MADDE 152.** — Genel görüşme, toplum ve Devlet faaliyetleri bakımından önemli, belli bir konunun görüşülmesi demektir.

Genel görüşmeye, Hükümet, siyasi parti grupları ve milletvekilleri katılabilirler.

Genel görüşme sonunda konu hakkında her hangi bir oylama yapılmaz.

Genel görüşmenin açılması. **MADDE 153.** — Genel görüşme açılması, Hükümet, siyasi parti grupları veya en az on milletvekili tarafından Başkanlıktan bir önergeyle istenebilir. Bu istem derhal gelen kâğıtlar listesine alınmakla Genel Kurula ve Hükümete duyurulur.

Genel görüşme açılıp açılmamasına Genel Kurul karar verir. Genel Kurulda bu konudaki görüşmede Hükümetin, siyasi parti gruplarının ve istemde bulunan milletvekillerinden birinci imza sahibinin veya onun göstereceği bir diğer imza sahibinin onar dakika konuşma hakları vardır. Genel Kurul, işaretle oylama suretiyle karar verir.

Genel ve katma bütçe kanunları tasarıları ve uzun vâdeli kalkınma plânı tasarıları görüşülürken genel görüşme ve yukarıdaki fıkra gereğince öngörüşme yapılamaz.

Genel görüşme için özel gündem.

MADDE 154. — Yukardaki madde gereğince genel görüşme açılacaksa, durum Başkanlıkça Genel Kurula bildirilir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

Bu sorular Başkan veya görevlendireceği Başkanvekillерinden biri tarafından cevaplandırılır. Soru sözlü ise, önergesi verildikten yedi gün sonra gündeme alınır.

Bu sorular hakkında da Hükümete önerilen sorular hakkındaki hükümler uygulanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel görüşme

Genel görüşmenin tarifi. **MADDE 99.** — Genel görüşme, toplum ve Devlet faaliyetlerini ilgilendiren belli bir konunun Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesidir.

Genel görüşmenin açılması. **MADDE 100.** — Genel görüşme açılması, Hükümet, siyasi parti grupları veya en az on milletvekili tarafından Başkanlıktan bir önergeyle istenebilir. Bu istem derhal gelen kâğıtlar listesine alınır, Genel Kurula ve Hükümete duyurulur.

Verilen önergenin metni 500 kelimedenden fazla ise istek sahipleri 500 kelimeyi geçmemek üzere önergenin özetini eklemek zorundadırlar. Genel Kurulda bu özet okunur.

Genel görüşme açılıp açılmamasına Genel Kurul karar verir. Genel Kurulda bu konudaki görüşmede Hükümet, siyasi parti grupları ve istemde bulunan milletvekillerinden birinci imza sahibi veya onun göstereceği bir diğer imza sahibi konuşabilir. Genel Kurul genel görüşme açılıp açılmamasına işaretle oylama suretiyle karar verir.

Genel görüşme için özel gündem. **MADDE 101.** — Genel görüşme açılmasına karar verilirse, genel görüşme günü bir özel gündem halinde Danışma Kurulunca tespit edilir. Genel görüşmenin başlayacağı gün,

(Teklif)

Genel görüşmenin günü veya günleri, bir özel gündem halinde Danışma kurulunca tesbit edilir. Bu tarih veya tarihler, genel görüşme açılacağına anlaşılmışından itibaren iki tam günden öncesi ve yedi tam günden sonrası için tesbit edilemez.

Genel görüşmeye ayrılan zaman, bir birleşimden daha az olmak üzere kayıtlanamaz.

Genel görüşmenin yapılması. **MADDE 155.** — Genel görüşmede ilk söz Hükümetindir.

Hükümetten sonra söz hakkı genel görüşme önergesi sahibi siyasi parti grubu veya gruplarına veyahut genel görüşme önergesindeki birinci imza sahibi milletvekiline veya onun göstereceği bir diğer imza sahibi milletvekiline aittir.

Bundan sonra, görüşmelerin yapılması hakkındaki genel hükümler uygulanır.

Görüşmeler bittikten sonra, Başkan, genel görüşmenin son bulduğunu bildirir.

ONBİRİNCİ KISIM

Meclis araştırması

Meclis araştırmasının tanımı. **MADDE 156.** — Meclis araştırması, Millet Meclisinin belli bir konuda bilgi edinmek için yaptığı incelemeden ibarettir.

Meclis araştırması, ancak, toplum ve Devlet faaliyetleri bakımından önemi olan bir konunun incelenmesi için yapılabilir.

Meclis araştırmasının açılması. **MADDE 157.** — Meclis araştırmasının açılmasında 153 nolu madde hükümleri uygulanır.

Meclis araştırması komisyonu. **MADDE 158.** — Meclis araştırmasının yürütülmesi görevi, genel hükümlere göre seçilecek bir geçici komisyona verilir. Bu komisyo-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

görüşme açılmasına karar verilmesinden itibaren 48 saatten önce ve yedi tam günden sonra olamaz.

Genel görüşmede ilk söz hakkı genel görüşme önergesi sahibi siyasi parti grubu veya gruplarına yahut genel görüşme önergesindeki birinci imza sahibi milletvekiline veya onun göstereceği bir diğer imza sahibi milletvekiline aittir.

Bundan sonraki görüşmeler hakkında genel hükümler uygulanır.

Madde çıkarılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Meclis Araştırması

Meclis araştırmasının tarifi ve açılması. **MADDE 102.** — Meclis araştırması Millet Meclisinin Anayasasının 88. maddesinin 2. fıkrası gereğince yapacağı incelemedir.

Araştırma istemi önergesi 500 kelimedenden fazla ise önerge sahipleri 500 kelimeyi geçmemek üzere özetini eklemek zorundadır.

Meclis araştırmasının açılmasında genel görüşme açılmasındaki hükümler uygulanır.

Meclis araştırma komisyonunun raporu hakkında Genel Kurulda, genel görüşme açılır.

Araştırma komisyonu ve yetkileri. **MADDE 103.** — Meclis araştırmasının yürütülmesi görevi, genel hükümlere göre seçilecek bir geçici komisyona verilir.

(Teklif)

nun üye sayısı, seçimiyle birlikte, Genel Kurulca, Danışma Kurulunun teklifi üzerine tesbit edilir. Genel Kurul, bu işlemle bir arada, yine Danışma kurulunun teklifi üzerine, komisyonun inceleme süresini de tesbit eder.

Bu süre doksán günden fazla olamaz. Ancak, komisyon, bu sürenin - Doksán gününü aşabilmek üzere de olsa, - uzatılmasını isteyebilir. Bu takdirde, Danışma Kurulunun teklifi üzerine, kısa görüşmeden sonra Genel Kurul, işaretle oylama suretiyle karar verir.

Araştırma komisyonları Başkent dışında da çalışabilir.

Araştırma komisyonu, Danışma kurulunun kararı ile Başkent dışında çalışabilir.

Araştırma komisyonunun yetkileri.

MADDE 159. — Araştırma

Komisyonu, genel ve katma bütçeli bakanlık ve dairelerle mahallî idarelerden, muhtarlıklardan, üniversitelerden, Türkiye Radyo - Televizyon Kurumundan, Kamu İktisadi Teşebbüslerinden, özel kanun ile veya özel kanunun verdiği yetkiye dayanılarak kurulmuş banka ve kuruluşlardan, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından ve kamu yararına çalışan derneklerden bilgi istemek ve buralarda inceleme yapmak hakkına sahiptir.

Komisyon, yukardaki fıkra da yazılı olan bakanlık, daire, idare, kurum, teşebbüs, banka, kuruluş ve derneklerde görevli bulunan şahısları, bilgi almak üzere çağırabilir.

Komisyon, gerekiyorsa, araştırma konusuyla ilgili olarak her hangi bir Türk vatandaşının görüşüne ve bilgisine de başvurabilir. Komisyon, kordiplomatik veya korkunsüler mensubu olmamak kaydıyla, Türk vatandaşlığına sahip olmayan kişilerin bilgisine başvurabilir.

Araştırma komisyonu, yukardaki fıkralar gereğince sahibolduğu yetkileri, Cumhurbaşkanı, yargı organları, hâkimler ile

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

Bu komisyonun üye adedi, çalışma süresi ve gerektiğinde Ankara dışında da çalışabileceği hususu Meclis Başkanının teklifi ile Genel Kurulca tesbit edilir.

Araştırma Komisyonu bakanlıklarla genel ve katma bütçeli dairelerden, mahallî idarelerden, muhtarlıklardan, üniversitelerden, Türkiye Radyo - Televizyon Kurumundan, Kamu İktisadi Teşebbüslerinden, özel kanun ile veya özel kanunun verdiği yetkiye dayanılarak kurulmuş banka ve kuruluşlardan, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından ve kamu yararına çalışan derneklerden bilgi istemek ve buralarda inceleme yapmak ilgililerini çağırıp bilgi almak yetkisine sahiptir.

Komisyon, gerekli gördüğünde uygun bulacağı uzmanların bilgilerine başvurabilir.

Devlet sırları ile ticari sırlar, Meclis araştırması kapsamının dışında kalır.

103. maddeye ilâve.

(Teklif)

Yüksek Hâkimler Kurulu ve Sayıştay ile bu organlarda görevli kimseler hakkında kullanamaz.

Devlet sırları ile ticari sırlar, Meclis araştırması kapsamının dışında kalır.

1 neî ilâ 3 neü fıkralar hükümlerine aykırı fiiller suç veya disiplin suçu teşkil ediyorsa, komisyonun yazılı istemi üzerine, Millet Meclisi Başkanı, Başbakanlık eliyle gereken başvurmayı yapar.

Araştırma komisyonu raporunun görüşülmesi. **MADDE 160.** — Meclis araştırması Komisyonunun raporu hakkında, diğer komisyon raporları için uygulanan işlemler uygulanır.

Bu rapor üzerine Genel Kurulda genel görüşme açılır. Bu genel görüşmede 152 neî maddenin 2 neî ve 3 neü fıkraları ile 153 neü maddenin son fıkrası ve 154 neü maddeler uygulanır. Genel görüşme sırasında, araştırma komisyonunun bir esas komisyon gibi söz almada öncelik hakkı vardır; 155 neî madde hükümleri saklıdır.

ONİKİNCİ KISIM

Sayıştayın Millet Meclisiyle ilgileri

Kesinhesap kanunları. **MADDE 161.** — Anayasanın 128 neî maddesi ve kanun gereğince Başkanlığa sunulan Kesinhesap kanunu tasarıları, Başkanlıkça derhal Sayıştay Başkanlığına gönderilir. Sayıştay Başkanlığı, Anayasanın aynı maddesi ve kanun gereğince genel uygunluk bildirimini Başkanlığa sununca, kesinhesap kanunu tasarısı genel uygunluk bildirimiyle birlikte Plân Komisyonuna havale olunur.

Kesinhesap kanunu tasarısında bu kanunun konusu dışında kalan hiçbir hüküm bulunamaz.

Kesinhesap kanunu tasarısı ile genel uygunluk bildiriminin Plân Komisyonunda görüşülmesi sırasında Sayıştay Başkanı veya görevlendireceği bir Sayıştay daire başkanı, Sayıştayın gerekli personeli ile birlikte bulunur. Plân Komisyonundaki görüşmeler esnasında, Sayıştay temsilcisi, 37 neî maddenin uygulanmasında Hükümet

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

temsilcisinden sonra öncelikle söz alma hakkına sahiptir. Sayıştay personeli, ancak Sayıştayı temsil eden Sayıştay Başkanı veya daire başkanının izniyle konuşabilirler.

Kesinhesap kanunu tasarısı hakkındaki Plân Komisyonu raporu Genel Kurulda görüşülürken, Sayıştay Başkanı veya görevlendireceği bir daire başkanı Sayıştayı temsil eder. Sayıştay temsilcisinin söz almada öncelik sırası Plân Komisyonunkinden hemen sonra gelir.

Genel bütçeye giren dairelerle katma bütçeli dairelere bağlı döner sermayeler hakkındaki Sayıştay raporları.

MADDE 162. — Genel bütçeye giren dairelere ve katma bütçeli dairelere bağlı döner sermayelere dair hesapların onaylanması hakkındaki kanun tasarılarıyla ilgili Sayıştay raporları, her yılın kesinhesap kanunu hakkındaki genel uygunluk bildirimine ek olarak Başkanlığa sunulur.

Bu tasarı ve raporlar hakkında Plân Komisyonunca hazırlanan raporlar, kesinhesap kanunu tasarısının görüşülmesinden sonra görüşülür.

Sayıştayın diğer raporları üzerinde genel görüşme.

MADDE 163. — Sayıştay tarafından kanuna göre bütçenin uygulanmasına dair hazırlanan raporlar ile yine Sayıştay tarafından kanuna göre verilen diğer raporlar ve Millet Meclisi Genel Kurulunun belli konularda ve belli süreler içinde Sayıştaydan isteyeceği raporlar, Başkanlıkça Plân Komisyonuna havale olunur.

Yukardaki fıkrada söz konusu Sayıştay raporları hakkında Plân Komisyonunca hazırlanan raporlar üzerinde, Genel Kurulda genel görüşme açılır. Bu genel görüşmede 152 nci maddenin 2 nci ve 3 ncü fıkraları, 153 ncü maddenin son fıkrası ile 154 ncü ve 155 nci maddeler uygulanır. Genel görüşme sırasında Sayıştay Başkanı veya görevlendireceği bir daire başkanı, Sayıştayı temsil eder. Sayıştay temsilcisinin söz almada öncelik sırası, Plân Komisyonunkinden hemen sonra gelir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değıştirmesi

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

ONÜÇÜNCÜ KISIM

Hükümetin güven istemi ve gensoru

BİRİNCİ BÖLÜM

Hükümetin güven istemi

Kurulan Bakanlar Kurulunun güven istemi. **MADDE 164.** — Bakanlar Kurulu, Anayasanın 102 nci maddesine göre kurulunca, programı, Anayasanın 103 ncu maddesine göre Başbakan veya görevlendirilen bir bakan tarafından, Genel Kurulda, Bakanlar Kurulunun kurulduğu günden başlayarak yedi gün içinde okunur.

Bakanlar Kurulunun programının okunacağı gün, özel gündem halinde, Başbakanın yapacağı yazılı isteme uyularak Danışma kurulunca tesbit edilir. Yeni Bakanlar Kurulu kurulduğu sırada Yasama Meclisleri tatilde veyahut Millet Meclisi araverme sırasında ise, Başkanın çağrısı ile olağanüstü toplantı yapılır.

Hükümet programının görüşülmesi; göreve başlarken güven oyu. **MADDE 165.** — Bakanlar Kurulu programının Genel Kurulda okunmasından itibaren iki tam gün geçtikten sonra, Genel Kurulda program üzerinde görüşme açılır. Bu görüşme sırasında genel hükümler uygulanır.

Görüşmeye ayrılan gün veya günler özel gündem halinde Danışma kurulunca ilân edilir.

Bu görüşme için söz almak, yeni Bakanlar Kurulu listesine dair Cumhurbaşkanlığı yazısının Genel Kurulda okunmasından sonra mümkündür.

Görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra, yeniden görüşme yapılmaksızın güven oylamasına başvurulur. Güven oylaması günü, özel gündem halinde ilân edilir. Güven oylaması açık olarak genel hükümlere göre yapılır. Güven oyu verenlerin sayısı, güvensizlik oyu verenlerden fazlaysa Bakanlar Kurulu güven almış olur.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Güven istemi

Bakanlar Kuruluna güven verilmesi. **MADDE 104.** — Bakanlar Kurulu programının okunacağı gün için, Danışma Kurulunca özel gündem tesbit edilir.

Yeni Bakanlar Kurulu kurulduğu sırada Millet Meclisi tatil veya ara verme halinde ise, Başkanın çağrısı ile olağanüstü toplanır.

Hükümet programının görüşülmesi; göreve başlarken güven oyu. **MADDE 105.** — Bakanlar Kurulu programının Genel Kurulda okunmasından itibaren iki tam gün geçtikten sonra, program üzerinde görüşme açılır. Bu görüşme sırasında genel hükümler uygulanır.

Görüşmeye ayrılan gün için Danışma kurulunca özel gündem düzenlenir.

Bu görüşme için söz almak, yeni Bakanlar Kurulu listesine dair Cumhurbaşkanlığı yazısının Genel Kurulda okunmasından sonra mümkündür.

Görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra güven oylamasına başvurulur. Güven oylaması açık oyla genel hükümlere göre yapılır. Güven oyu verenlerin sayısı, güvensizlik oyu verenlerden fazlaysa Bakanlar Kurulu güven almış olur.

(Teklif)

**Başbakanın
güven istemi.**

MADDE 166. — Anayasa-

nın 103 ncü ve İçtüzüğü'nün 165
nci maddesine göre güven oyu
alan Bakanlar Kurulunun Başkanı olarak
Başbakan, gerekli görürse, Bakanlar Ku-
rulunda görüştüktan sonra, Başkanlığa ya-
zacağı gerekçeli bir yazıyla Genel Kurul-
dan güven isteminde bulunabilir. Bu istem
derhal, Başkanlıkça, Genel Kurula sunuş-
lar arasında bildirilir.

Bu istem üzerine Danışma kurulu derhal,
güven isteminin görüşüleceği günü veya
günleri özel gündem halinde tesbit eder.
Güven istemi üzerinde görüşme, her halde,
güven isteminin Genel Kurulda okunmasın-
dan sonra bir tam gün geçmeden yapılamaz.

Güven istemi üzerindeki görüşmelerde
genel hükümler uygulanır. Görüşme bittik-
ten sonra, Danışma kurulu derhal, güven
oylaması gününü özel gündem halinde tes-
bit eder. Güven oylaması, her halde, görüş-
menin bitmesinden bir tam gün geçmeden
yapılamaz.

Güven oylaması günü görüşme yapılmaz.
Oylama açık olur.

İkiyüz yirmialtı milletvekili güvensiz-
lik oyu kullandığı takdirde, Bakanlar Ku-
ruluna güvensizlik oyu verildiği Başkan-
lıkça bildirilir. İkiyüz yirmialtıncıdan az sa-
yıda milletvekili güvensizlik oyu kullandığı
takdirde, Başkanlık, Bakanlar Kurulunun
güven oyu aldığını bildirir.

İKİNCİ BÖLÜM

**Güven isteminin bir kanun tasarı veya teklifine
veya uzun vâdeli Kalkınma Plânı tasarısına
bağlanması**

**Güven isteminin
kanun, tasarı
veya tekliflerine
bağlanması.**

MADDE 167. — Başbakan,

Genel Kurulca görüşülmesine
başlanan veya görüşülmekte

bulunan bir kanun tasarı veya
teklifinin tümünün veya belli hüküm veya
hükümlerinin yahut belli değişikçe veya
değiştiregelerin kabulü veya reddi amaciyle
166 ncı madde uyarınca güven isteminde
bulunabilir. Ancak 126 ncı maddenin 5 ncı
bendinin uygulanmasında bu istem yapıla-
maz.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değıştirtici

**Güven isteminin
görüşme usulü.**

MADDE 106. — (Başbakan

gerekli görürse, Millet Meclisin-
den güven isteminde bulunabi-

lir. Bu istem derhal, Başkanlıkça, Genel
Kurula sunuşlar arasında bildirilir.

Bu istem üzerine Danışma Kurulu der-
hal, güven isteminin görüşüleceği günü
ve özel gündemi tesbit eder. Güven istemi
üzerinde görüşme, her halde, güven istemi-
nin Genel Kurulda okunmasından sonra
bir tam gün geçmeden yapılamaz.

Güven istemi üzerindeki görüşmelerde
genel hükümler uygulanır. Görüşme bittik-
ten sonra, Danışma kurulu derhal, güven
oylaması gününü ve özel gündemi tes-
bit eder. Güven oylaması, her halde, görüş-
menin bitmesinden bir tam gün geçmeden
yapılamaz.

Oylama açık oyla olur.

Başkanlık, ikiyüz yirmialtı milletvekili
güvensizlik oyu kullandığı takdirde, Bakan-
lar Kuruluna güvensizlik oyu verildiğini
aksi halde Bakanlar Kurulunun güven oyu
aldığını bildirir.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirişi

124 ilâ 127 nci maddelerin uygulanması halinde güven istemi, esas komisyon görüşünün kabulüne veya reddine bağlanabilir; Hükümete güven oyu verilmesi halinde, esas komisyonun ısrar hakkı yoktur.

Genel ve katma bütçe kanunları tasarılarının görüşülmesinde güven istemi ancak, maddelere geçilmesinin kabulüne veya ödenek bölümlerinin maddeleri dışındaki maddelerin veya ödenek bölümlerinin yahut değiştirge veya değiştirmelerin kabulü veya reddine veyahut maddelerin görüşülmesi bittikten sonra tümünün kabulüne bağlanabilir. Genel bütçe kanunu tasarısı ile katma bütçe kanun tasarılarının tümünün reddi amacıyla güven isteminde bulunulamaz. Maddelere geçilmesinin kabulüne bağlanan güven istemi reddedilirse, genel ve katma bütçe kanunları tasarıların tümü reddedilmiş olur. Maddelere geçilmesinin kabulüne bağlanan güven istemi kabul edilirse, genel ve katma bütçe kanunları tasarılarının hepsinin maddelerine geçilmiş olur. Bu takdirde, Bakanlık ve daire bütçeleriyle katma bütçe kanun tasarılarının görüşülmesi ile ödenek bölümlerinin oylanmasına ve ödenek bölümleri dışındaki maddelerin görüşülmesi ve oylanmasına geçilir. Bu tasarıların görüşülmesi tamamlandıktan sonra, bunların tümünün kabulüne bağlanan güven istemi reddedilirse, genel ve katma bütçe kanunları tasarılarının tümü reddedilmiş olur. Aynı tasarıların görüşülmesi tamamlandıktan sonra, bunların tümünün kabulüne bağlanan güven istemi kabul edilirse, genel ve katma bütçe kanunları tasarılarının tümü kabul edilmiş olur.

Bu maddeye göre güven istemi Genel Kurulda okununca, tasarı veya teklifin görüşülmesi durdurulur ve 166 ncı maddenin 2 ilâ 5 nci fıkraları uygulanır.

A) Yukardaki 3 ncü fıkrada yer alan özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, Hükümetin güven oyu alması takdirinde :

a) Güven istemi tasarı veya teklifin tümünün veya belli hüküm veya hükümlerinin kabulüne bağlanmışsa, tasarı veya teklifin tümü veya belli hüküm veya hü-

(Teklif)

kümeleri Millet Meclisince kesinlikle kabul edilmiş olur; bu halde, kabul edilen tasarı veya teklif veya hüküm ikinci görüşme konusu olmaz;

b) Güven istemi tasarı veya teklifin tümünün veya belli hüküm veya hükümlerinin reddine bağlanmışsa, tasarı veya teklifin tümü veya belli hüküm veya hükümleri kesinlikle reddedilmiş olur;

c) Güven istemi belli değiştirge veya değiştiregelerin kabulüne bağlanmışsa, bu değiştirge veya değiştiregeler kesinlikle kabul edilmiş olur; ancak, madde oylamasına dair İktüzük hükümleri saklıdır;

d) Güven istemi belli değiştirge veya değiştiregelerin reddine bağlanmışsa, bu değiştirge veya değiştiregeler kesinlikle reddedilmiş olur.

B) Yukardaki 3 ncü fıkrada yer alan özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, Hükümetin güven oyu alamaması takdirinde;

a) Güven istemi tasarı veya teklifin tümünün veya belli hüküm veya hükümlerinin kabulüne bağlanmışsa, tasarı veya teklifin tümü veya belli hüküm veya hükümleri kesinlikle reddedilmiş olur;

b) Güven istemi tasarı veya teklifin tümünün veya belli hüküm veya hükümlerinin reddine bağlanmışsa, tasarı veya teklifin tümü veya belli hüküm veya hükümleri kesinlikle kabul edilmiş olur; bu halde, kabul edilmiş olan tasarı veya teklif veya hüküm ikinci görüşme konusu olmaz.

c) Güven istemi belli değiştirge veya değiştiregelerin kabulüne bağlanmışsa, bu değiştirge veya değiştiregeler kesinlikle reddedilmiş olur;

d) Güven istemi belli değiştirge veya değiştiregelerin reddine bağlanmışsa, bu değiştirge veya değiştiregeler kesinlikle kabul edilmiş olur; ancak, madde oylamasına dair İktüzük hükümleri saklıdır.

Güven isteminin bir kanun tasarısı veya teklifinin belli hüküm veya hükümlerinin yahut belli değiştirge veya değiştiregelerin kabulüne veyahut reddine bağlanması; bu hüküm veya hükümlerin yahut değiştirge veya değiştiregelerin ilişkin olduğu madde-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

(Teklif)

lerin Genel Kurulca kesinlikle karara bağlanmış olmasından önce mümkündür.

Güven isteminin uzun vâdeli plân tasarısına bağlanması. **MADDE 168.** — Uzun vâdeli li kalkınma plânı tasarısı ile uzun vâdeli kalkınma plânında

değişiklik yapılmasına dair tasarıların görüşülmesi sırasında Başbakan 166 ncı madde uyarınca güven isteminde bulunmuş ise, bu geriverme gerekçeleri üzerinde görüşme yapıldıktan sonra 166 ncı maddenin 2 ilâ 5 ncı fıkraları uygulanır. Bakanlar Kurulu güven oyu aldığı takdirde, kabulünü istediği geriverme gerekçeleri kabul edilmiş veya reddini istediği geriverme gerekçesi reddedilmiş olur.

Geriverme gerekçelerinden hiçbiri Millet Meclisince kabul edilmemişse veya Hükümetin Millet Meclisince kabul edilmiş olan geriverme gerekçelerini de dikkate alarak plân tasarısında uygun gördüğü değişiklikleri yapıp Genel Kurula sunduğu raporun görüşülmesinden sonra, Başbakan, plân tasarısının tümünün kabul edilmesi için güven isteminde bulunursa 166 ncı maddesinin 2 ilâ 5 ncı fıkraları uygulanır. Bakanlar Kurulu güven oyu aldığı takdirde, plân tasarısının tümü kabul edilmiş olur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Gensoru

Gensoru önergesinin gündeme alınması. **MADDE 169.** — Bakanlar Kurulu veya bir bakan hakkındaki gensoru önergeleri, Millet Meclisindeki bir siyasi parti

grubu adına veya en az 10 milletvekilinin imzasıyla verilebilir.

Gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmayacağı hakkındaki öngörüşme, önerenin Başkanlığa verilisinden sonraki üç birleşim içinde yapılır.

Bir gensoru önergesi normal 3 sayfadan fazla ise veya aynı günde birden fazla gensoru önergesi verilmiş ise bu önerge veya önergelerden Başkanlıkça gerekli görülenler basılıp dağıtılabilir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Madde çıkarılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Gensoru

Gensoruda usul. **MADDE 107.** — Gensoru önergesi bir siyasi parti grubu adına veya en az 10 milletvekilinin imzasıyla verilebilir.

Gensoru önergesi 500 kelimeden fazla ise, imza sahipleri 500 kelimayı geçmeyecek bir özeti bu önergeye eklemek zorundadırlar.

Başkanlık gerekli görürse bu özetleri veya önergeleri bastırıp dağıtabilir.

Gensoru görüşmeleri Anayasanın 89. maddesi hükümlerine göre yapılır.

(Teklif)

Basılıp dağıtılan önergeler okunmaz. Öngörüşme yapılan birleşimin tutanak dergisine geçirilir.

Gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmaması konusundaki öngörüşmede ancak, sırayla, gensoru önergesindeki ilk imza sahibi veya onun göstereceği bir diğer imza sahibi milletvekili, siyasi parti grupları adına birer milletvekili ve Bakanlar Kurulu adına Başbakan veya onun göstereceği bir bakan konuşabilir.

Bu öngörüşme sırasında konuşmacıların konuşma hakları yirmişer dakikadır. Ancak, Genel Kurul, görüşmesiz ve işaret oyuyla bu süreyi kısaltır veya uzatabilir.

Aynı birleşimin gündeminde birden fazla gensoru öngörüşmesi yer aldığı takdirde, Başkan, bunların o birleşimde tamamlanabilmesini sağlamak üzere, konuşmacıların söz sürelerini, eşit olmak kaydıyla, gerekli gördüğü ölçüde kısaltabilir. Genel Kurul, belli bir gensoru önergesi üzerinde Başkan tarafından bu fıkra uyarınca alınmış kısaltma kararlarını öngörüşmenin başında kaldırabileceği gibi, Başkanlığın bu yetkisinin belli bir gensoru önergesi üzerinde kullanılmamasını yine öngörüşmenin başında kararlaştırabilir. Genel Kurul, bu kararlarını görüşmesiz ve işaretle oylama suretiyle verir.

Görüşme tamamlandıktan sonra, önergenin gündeme alınıp alınmayacağı işaret oyuyla kararlaştırılır. Önergenin gündeme alınması kabul edilirse, gensoru açılmış olur.

Gensoru açıldıktan sonra, Danışma kurulu, gensoru görüşmesinin gününü bir özel gündem halinde tesbit eder. Bu görüşme, gensoru açılmasının kabul edildiği birleşim tarihinden başlayarak iki gün geçmedikçe yapılamaz ve aynı tarihten başlayarak yedi günden sonraya bırakılamaz. Danışma kurulu, görüşme günü hakkında Hükümetten gelen istemleri yerine getirir. Danışma kurulunun gensoru görüşmesinin günü veya günleri hakkındaki kararı, gensorunun açılmasına karar verilen birleşimde Başkanlıkça Genel Kurula duyurulur.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

(Teklif)

**Gensoru
önergelerinin
geri alınması.**

MADDE 170. — Gensoru önergesi imza sahiplerinin tamamı tarafından her an geri alınabilir.

Gensoru açılması kararlaştırılmış ve gündeme alınmışsa ancak Genel Kurulun işareti oylamasıyla karara bağlanır.

Geri alınan gensoru önergesini siyasi parti grupları veya 10 üye kabul edilebilir.

**Gensoru
görüşmesi.**

MADDE 171. — Gensoru görüşmesinde, ilk söz hakkı Hükümetindir.

Hükümetten sonra söz hakkı, gensoru önergesi sahibi siyasi parti grubu veya gruplarına veya hâtt gensoru önergesindeki birinci imza sahibi milletvekiline veya onun göstereceği bir diğer imza sahibi milletvekiline aittir. Daha sonra, görüşme, genel hükümlere göre devam eder ve son bulur.

**Gensoru
oylaması.**

MADDE 172. — 1. Gensoru

görüşmesi sona erince, Başkan, Bakanlar Kurulu adına yazıyla güven isteminde bulunursa, güvensizlik önermeleri artık dikkate alınmaz ve birleşim kapatılır. Bu takdirde, güven oylaması, bir tam gün sonraki birleşimde özel gündem maddesi olarak yer alır; oylamanın yapılacağı gün, gensoru konusu üzerinde hiçbir görüşme yapılmaksızın oylamaya geçilir.

Bakanlar Kuruluna güvensizlik, iki yüz yirmi altı güvensizlik oyuyla verilir. Oylama, açık olarak yapılır.

2. Başbakan güven isteminde bulunmamışsa ve Bakanlar Kurulunu hedef tutan güvensizlik önerge veya önermeleri varsa, bir özel gündem maddesi halinde ve bir tam gün sonra, gensoru konusu üzerinde hiçbir görüşme yapılmaksızın, bunların oylanmasına geçilir. Bu önermelerin, gensoru görüşmesinin son bulmasından önce verilmiş bulunması ve gerekçeli olması gerektir. Bakanlar Kurulunu hedef tutan gensoru önermelerine ilişkin güvensizlik önermeleri de, ancak Bakanlar Kuruluna karşı verilebilir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilişi

Güvensizlik önergelerindeki gerekçelerin her biri, Başbakanın tercih ettiğini Başkanlığa bildirdiği sıra dâhilinde oylanır. Güvensizlik önergelerindeki gerekçelerden biri kabul edilince, artık diğerleri oylanmaksızın, Başkan, Bakanlar Kuruluna güvensizlik oyu verildiğini bildirerek Birleşimi derhal kapatır. Bakanlar Kuruluna güvensizliğin kabulü, ikiyüz yirmialtı milletvekilinin güvensizlik oyu kullanmasıyla olur. Oylama açık olarak yapılır.

Güvensizlik önergeleri üzerinde değişiklik teklif edilemez. Aynı ayrı önergelerde yer alsa dahi aynı nitelikte olan güvensizlik gerekçeleri bir arada oylanır.

3. Başbakan güven isteminde bulunmamışsa ve güvensizlik önergesi de verilmemişse, Başkan, gensoru görüşmesinin kapandığını bildirir.

4. Gensoru önergesi Başbakan hakkında ise, Bakanlar Kurulu hakkında imiş gibi işlem görür.

Başbakan dışında haklarında ayrı ayrı gensoru önergesi verilmiş olan Bakanlar Kurulu üyelerinin ve vekillerinin sayısı, Başbakan dâhil olmak üzere Bakanlar Kurulu üye tamsayısının yarısından fazlaysa, bu gensoru önergeleri birleştirilir ve Bakanlar Kurulu hakkında verilmiş sayılır.

5. Gensoru önergesi Başbakan dışındaki bir Bakanlar Kurulu üyesi hakkında ise, Başbakan, Bakanlar Kurulu adına yazıyla güven isteminde bulunursa, o bakanla ilgili olarak 1 nci bent gereğince işlem yapılır.

Başbakan yukarıdaki fıkra gereğince güven isteminde bulunmamışsa ve o bakanı hedef tutan güvensizlik önerge veya önergeleri varsa, 2 nci bent gereğince işlem yapılır. Ancak, güvensizlik önergelerindeki gerekçeler, hakkında gensoru önergesi verilmiş olan bakanın tercih ettiği sıra dâhilinde oylanır.

Belli bir Bakanlar Kurulu üyesi hakkındaki gensoru görüşmesi sonunda, Başbakan Bakanlar Kurulu adına güven isteminde bulunmamışsa ve güvensizlik öner-

(Teklif)

gesi verilmemişse Başkan gensoru görüşmesinin kapandığını bildirir.

Birden fazla gensoru önergesi verilmesi. **MADDE 173.** — Bakanlar Kurulu hakkında birden fazla gensoru önergesi verilmişse bun-

ların öngörüşmesi bir arada yapılır. Her önerge hakkında önerge sahiplerinden birinin konuşma hakkı saklıdır. Öngörüşme sonunda bu önergelerden konuları aynı olanlar birlikte oya sunulur.

Başbakan dışında aynı Bakanlar Kurulu üyesi hakkında birden fazla gensoru önergesi verilmişse, bunların öngörüşmesi ve oylanması da yukardaki fıkra hükümlerine göre olur.

Bakanlar Kurulu hakkında verilen bir önerge üzerinde gensoru açılmışsa, daha önce Bakanlar Kurulu veya bakanlar aleyhinde verilmiş bütün gensoru önergeleri düşer.

Güven oylamasının yapılması. **MADDE 174.** — Görevden çekildiği Cumhurbaşkanına Başbakan tarafından bildirilmiş olup çekilmesi kabul edildikten sonra Cum-

hurbaşkanınca günlük işleri yürütmekle görevlendirilen Bakanlar Kuruluna ve Anayasanın 109 ncu maddesinin 2 nci fıkrası gereğince kurulan Geçici Bakanlar Kuruluna başkanlık eden Başbakan güven isteminde bulunamaz ve bu hallerde, Bakanlar Kurulu veya bir bakan hakkında gensoru önergesi verilemez.

Gensoru önergesinin verilemeyeceği haller. **MADDE 175.** — Genel ve katma bütçe kanun tasarılarının Anayasanın 94 ncü maddesinin 4 ncü fıkrası gereğince görüşülmesi ve uzun vâdeli Kalkınma Plânı tasarısının görüşülmesi sırasında gensoru önergesi verilemez.

Anayasanın 102 ve 103 ncü maddeleri gereğince kurulan Bakanlar Kurulu ile üyeleri aleyhinde, Anayasanın 103 ncü maddesi uyarınca güven oyu almadan önce gensoru önergesi verilemez.

Başbakan, Anayasanın 104 ncü maddesi ve İçtüzüğün 166 ilâ 168 nci maddeleri uyarınca güven isteminde bulunduğu tak-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

dirde, o ana kadar Bakanlar Kurulu ve üyeleri aleyhinde verilmiş olan bütün gen-soru önermeleri düşer, Başbakan aynı şe-kilde güven isteminde bulununca, bu iste-min Başkanlığa verilmesinden itibaren Ba-kanlar Kurulu güven oyu alınmaya kadar Bakanlar Kurulu ve üyeleri aleyhinde gen-soru önergesi verilemez.

ONDÖRDÜNCÜ KISIM

Yasama dokunulmazlığının kaldırılması ve milletvekilliğinin düşmesi

BİRİNCİ BÖLÜM

Yasama dokunulmazlığının kaldırılması

Yasama doku-nulmazlığının kaldırılması istemi. Anayasa ve Adalet komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyon.

MADDE 176. — Bir millet-vekilinin yasama dokunulmazlı-ğının veya Türkiye Büyük Mil-let Meclisi üyesi olmıyan bir Bakanlar Kurulu üyesinin do-kunulmazlığının kaldırılması hakkındaki gerekçeli istem,

Başbakanlık eliyle Millet Meclisi Başkan-lığına sunulur. Bu yazıda, dokunulmazlığın kaldırılması isteminin hangi kanundaki hangi ceza hükmüne dayandığı belirtilir.

Bu istem, Başkanlıkça, Anayasa ve Adalet komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyona havale edilir.

Anayasa ve Adalet komisyonları üyele-rinden kurulu Karma Komisyonun Başka-nı, Başkanvekili, Sözcü ve Kâtibi, Anayasa Komisyonunun Başkanı, Başkanvekili, Sö-z-cüsü ve Kâtibidir.

Hazırlık Komisyonu.

MADDE 177. — Karma Ko-

mision Başkanı, ad çekme yo-liyle Karma Komisyon üyelerin-den beş kişilik bir hazırlık komisyonu ku-rar.

Bu komisyonda, siyasi parti grupları Genel Kuruldaki yüzde oranlarına göre temsil olunurlar.

Bu esasa göre, Karma Komisyon Başka-nı tarafından hazırlık komisyonunda yer alacak siyasi parti gruplarının üyeleri ara-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

YEDİNCİ KISIM

Yasama dokunulmazlığının kaldırılması ve milletvekilliğinin düşmesi

Yasama dokunul-mazlığının kaldı-rılması istemi ve görüşüleceği ko-misyon.

MADDE 108. — Bir millet-

vekilinin dokunulmazlığının kal-dırılması hakkındaki istemler Bakanlıkça, Anayasa ve Adalet komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyona havale edilir.

Anayasa ve Adalet komisyonları üyele-rinden kurulu Karma Komisyonun Başka-nı, Başkanvekili, Sözcü ve Kâtibi, Anayasa Komisyonunun Başkanı, Başkanvekili, Sö-z-cüsü ve Kâtibidir.

Hazırlık Komisyo-nu ve görüşmeleri.

MADDE 109. — Karma Ko-

mision Başkanı, dokunulmazlık dosyalarını incelemek üzere ad-çekme suretiyle beş üyeli bir hazırlık komisyonu teşkil eder.

Hazırlık komisyonu kendine gizli oyla bir başkan ve sözcülük görevini de yapa-cak bir kâtip seçer.

Bu komisyon bütün kâğıtları inceleyip gerekirse o milletvekilini dinler; tanık din-leyemez.

(Teklif)

sında ayrı ayrı ad çekme suretiyle ayırım yapılır.

Hazırlık komisyonu, kendisine gizli oyla bir Başkan ve Karma Komisyonda sözcülük görevi yapacak bir kâtip seçer.

Hazırlık komisyonu, kendisine havale olunan bütün evrakı inceler ve dokunulmazlığı kaldırılması istenen milletvekilini veya bakanı dinler; bundan gayri inceleme, araştırma ve soruşturma yapamaz.

Hazırlık Komisyonu raporu.

MADDE 178. — Hazırlık Komisyonu, suç isnadının ciddi olduğu kanısına vardığı takdirde, raporunda kendisini bu kanıya ulaştıran sebepleri gösterir.

Hazırlık komisyonu suç isnadını ciddi bulmazsa, dokunulmazlığın kaldırılmaması ve kovuşturmanın milletvekilliği veya bakanlık sıfatının sona ermesine kadar ertelenmesini tavsiye ederek raporunda buna dair gerekçeleri gösterir.

Karma Komisyonun raporu. Karma Komisyonda, dinlenilme.

MADDE 179. — Karma Komisyon, Hazırlık Komisyonunun raporunu ve ona ek Başbakanlık yazısı ile eklerini görüşür.

Karma Komisyon suç isnadını ciddi bulmazsa, dokunulmazlığın kaldırılmaması ve kovuşturmanın milletvekilliği veya bakanlık sıfatının sonuna kadar ertelenmesini tavsiye ederek raporunda buna dair gerekçeleri gösterir.

Karma komisyon suç isnadını ciddi bulursa, dokunulmazlığın kaldırılmasının gerekip gerekmediğine dair şartları takdir ederek karar alır.

Karma komisyon, dokunulmazlığın kaldırılmasını, tutuklamanın mümkün olması şartına da bağlayabilir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

Hazırlık Komisyonu raporunu göreve başlamasından itibaren en geç bir ayda verir.

Bu rapor karma komisyonda bir ayda sonuçlandırılır.

Karma komisyon raporu.

MADDE 110. — Karma Komisyon, Hazırlık Komisyonunun raporunu ve eklerini görüşür.

Karma Komisyon dokunulmazlığın kaldırılmasına veya kovuşturmanın milletvekilliği veya bakanlık sıfatının sona ermesine kadar ertelenmesine karar verir.

Karma Komisyon raporu, kovuşturmanın ertelenmesi şeklinde ise Genel Kurulda okunur. 10 gün zarfında bu rapora yazılı itiraz edilmezse kesinleşir.

Rapor, dokunulmazlığın kaldırılması şeklinde ise veya 3. fıkra gereğince itiraz edilmişse Genel Kurulda görüşülür.

Kovuşturma ertelenmiş ve bu karar Genel Kurulca kaldırılmamış ise, dönem yenilenmiş olsa bile milletvekilliği sıfatı devam ettiği sürece ilgili hakkında kovuşturma yapılamaz.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

Dokunulmazlığının kaldırılması istenen milletvekili veya bakan talebederse, karma komisyonda dinlenir.

Genel Kurulda karar.

MADDE 180. — Genel Kurul,

Karma Komisyonun raporunu görüştüktan sonra, dokunulmazlığın kaldırılıp kaldırılmamasına, 179 neü maddenin 2 ilâ 4 neü fıkralarındaki esaslara göre karar verir.

Bu rapor bir defa görüşülür.

Savunma hakkı ve ilgilinin isteğinin yetmemesi.

MADDE 181. — Hazırlık

Komisyonu, Karma Komisyon ve Genel Kurul görüşmelerinde, dokunulmazlığı kaldırılması istenen milletvekili veya bakanın kendisini savunmak üzere bir milletvekilini yazı ile Başkanlığa bildirmesi halinde, bu milletvekilinin ve her halde dokunulmazlığı kaldırılmak istenen milletvekili veya bakanın komisyondaki söz alma hakkı, komisyon üyelerinkinden önce; Genel Kurulda ise, karma komisyonunkinden sonra gelir.

Dokunulmazlığı kaldırılması istenen milletvekili veya bakanın ve savunucu milletvekilinin konuşma hakları, komisyondaki ve Genel Kurulda yeterlik önergesi kabul edilmiş olduğu hallerde bir defa için saklıdır ve son söz hakkı, her halde bunlardan birisine aittir. Dokunulmazlığının kaldırılması istenen milletvekili veya bakanın bu isteme uyması, hazırlık komisyonu, karma komisyon ve Genel Kurulun bu yolda karar vermesi için yeterli değildir.

Tutuklamanın mümkün olmaması.

MADDE 182. — Genel Ku-

rul, dokunulmazlığın kaldırılmasıyla birlikte tutuklamayı mümkün kılmak istemediği takdirde, bunu, komisyon raporunu veya bir önergeyi kabul etmek suretiyle kararında belirtir.

İKİNCİ BÖLÜM

Milletvekilliği sıfatının düşmesi

Milletvekilliğinin hüküm giyme dolayısıyla düşmesi.

MADDE 183. — Bir millet-

vekili Anayasanın 68 neü maddesinde söz konusu suçlardan birinden dolayı kesin hüküm gi-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değıştirisi

Madde çıkarılmıştır.

Savunma hakkı.

MADDE 111. — Dokunul-

mazlığının kaldırılması istenen milletvekili isterse hazırlık komisyonunda, karma komisyonda ve Genel Kurulda kendini savunur veya bir üye savunur.

Savunma için çağrıda bulunan milletvekili davete uymazsa evrak üzerinde karar verilir.

Son söz her halde savunmanınndır.

Dokunulmazlığının kaldırılmasını üyenin bizzat istemesi yeterli değildir.

Madde çıkarılmıştır.

Mahkûmiyet ve çekilme.

MADDE 112. — Bir millet-

vekili Anayasanın 68. maddesinde yazılı suçlardan biri ile cezalandırılmış olursa, hükmün kesinleşme-

(Teklif)

yerse, hükmün kesinleşmesi tarihinden başlayarak milletvekilliği sıfatı düşer.

Bu hüküm, Başbakanlık eliyle Başkanlığa bildirilir ve Genel Kurul hükmüne, Başkanlık sunuşları arasında bilgi edinmekle yetinir.

Milletvekilliğinden çekilme.

MADDE 184. — Bir milletvekili milletvekilliğinden çekildiğini Başkanlığa yazıyla bildirince Başkan, sunuşlar arasında Genel Kurula bilgi verir. Genel Kurula bilgi verilmesinden sonra çekilme yazısı geri alınmaz.

Başkan, gerekli incelemeleri yaptıktan sonra, çekilme iradesinin hukukun genel ilkelerine göre bozuk olmadığı kanısına varırsa, sunuşlar arasında çekilme yazısını Genel Kurula bildirir.

Milletvekilliği ile bağdaşmayan görev kabul etme.

MADDE 185. — Anayasasının 78 nci maddesinde ve kanunlarda milletvekilliği ile bağdaşamayacağı belirtilen herhangi bir hizmeti veya görevi kabul ettiği bildirilen üyelerin durumu Başkanlık Divanınca incelenir ve araştırılır. Netice, Başkanlık Divanı kararı olarak Genel Kurula sunulur.

Genel Kurul Anayasasının 78 nci maddesine aykırı hareket edildiğine karar verirse, üyelik sıfatı düşer.

Milletvekilinin devamsızlığı.

MADDE 186. — Bir milletvekilinin bir ay içinde Meclis çalışmalarına izinsiz ve özürsüz ve aralıksız olarak katılmadığı 211 ilâ 218 nci maddeler gereğince anlaşırsa, durum, Başkanlık Divanınca tespit edilir.

Devamsızlık yüzünden milletvekilliği sıfatının düşmesi bahis konusu olan milletvekili ve kendisini savunmak üzere Başkanlığa yazıyla bildirdiği milletvekili, istedikleri takdirde, Başkanlık Divanınca dinlenirler.

Başkanlık Divanı, milletvekilliği sıfatının devamsızlık yüzünden düşmesi gerekti-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

si tarihinde milletvekilliği sıfatı düşer.

Bir üye, milletvekilliğinden çekildiğini Başkanlığa yazılı olarak bildirdiği takdirde, çekilme yazısının Genel Kurula sunulması ile milletvekilliği sona erer.

Madde çıkarılmıştır.

Milletvekilliği ile bağdaşmayan görev kabul etme.

MADDE 113. — Anayasasının 78. maddesinde ve kanunlarda milletvekilliği ile bağdaşamayacağı belirtilen herhangi bir hizmeti veya görevi kabul ettiği bildirilen üyelerin durumu Başkanlık Divanınca incelenir. Sonuç, Başkanlık Divanı kararı olarak Karma Komisyona gönderilir.

Karma Komisyon, yasama dokunulmazlıklarının kaldırılmasındaki usullere göre durumu inceleyerek bir rapor hazırlar.

Bu raporu görüşen Genel Kurul, milletvekilliği ile bağdaşamayacak bir durum olduğuna açık oyla karar verirse, üyelik sıfatı düşer.

Milletvekillerinin devamsızlığı.

MADDE 114. — Bir milletvekili Meclis çalışmalarına izinsiz veya özürsüz ve aralıksız olarak bir ay süre ile katılmazsa, devamsızlığı Başkanlık Divanınca tespit edilir ve Karma Komisyona gönderilir.

Karma Komisyon, yasama dokunulmazlığının kaldırılmasındaki hükümlere göre durumu inceler ve raporunu hazırlar.

Bu raporu görüşen Genel Kurul, devamsızlık sebebiyle milletvekilliğinin düşmesi gerektiğine açık oyla karar verirse, üyelik sıfatı düşer.

(Teklif)

gi kanısına varırsa, durumu bir raporla Genel Kurula bildirir. Bu rapor, komisyon raporları gibi bastırılarak dağıtılır ve gündeme alınır. Bu rapor, bir defa görüşülür. Rapor görüşülürken, Başkanlık Divanı, esas komisyonların bütün yetkilerine sahiptir ve bu görüşmelerde bir üyesi tarafından temsil edilir; bu üye, Başkan veya başkanvekillerinden biri olamaz.

Genel Kuruldaki görüşme sırasında, milletvekilliği sıfatının kalkması istenen milletvekili ile savunucu milletvekili, yasama dokunulmazlığının kaldırılması istenen milletvekili ile savunucu milletvekilinin bütün haklarına sahiptirler.

Genel Kurul, Başkanlık Divanı raporunu bir defa görüşüp oylamak suretiyle karar verir.

Milletvekilinin ölümü.

MADDE 187. — Bir milletvekilinin ölümü halinde, durum derhal, Başbakanlık yazısı ile Başkanlığa bildirilir.

Başkan, bu yazıyı Genel Kurula sunar ve yazının okunmasından sonra Genel Kurulu bir dakikalık saygı duruşuna çağırır.

Saygı duruşundan sonra bir milletvekili, ölen milletvekilinin hâtırasını anan bir konuşma yapabilir.

Üyelerin tedavisi.

MADDE 188. — Başkanlık Divanı, Millet Meclisi üyelerinin yurt dışında ve içinde tedavileri için gerekli ve lüzumlu tedbirleri alır.

ONBEŞİNCİ KISIM

Oylamalar ve seçimler

BİRİNCİ BÖLÜM

Oylamalar

Oylama şekilleri. **MADDE 189.** — Oylama üç şekilde yapılır :

1. İşaretle oylama, el kaldırmak veya ayağa kalkmak veya oy pusulası kullanmak suretiyle olur;

2. Açık oylama, üzerinde milletvekillerinin ad ve soyadlarıyla seçim çevrelerinin yazılı olduğu oy pusulalarının kutuya atıl-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

SEKİZİNCİ KISIM

Oylamalar ve Seçimler

BİRİNCİ BÖLÜM

Oylamalar

Oylama şekilleri. **MADDE 115.** — Oylama üç şekilde yapılır :

1. İşaretle oylama;
2. Açık oylama;
3. Gizli oylama.

İşaretle oylama üyelerin el kaldırması; tereddüt halinde ayağa kalkmaları; beş üyenin ayağa kalkarak teklif etmesi halin-

(Teklif)

ması veya elektronik oylama mekanizmasının çalıştırılması veya ad cetvelinin okunması üzerine adı okunan milletvekilinin ayağa kalkarak «kabul», «çekinser» veya «ret» kelimelerinden birini yüksek sesle söylemesi ve böylece açıkladığı oyunun Divan üyelerince kaydedilmesi suretiyle olur.

Kutuya oy pusulalarını atma işlemi, Başkan tarafından ad çekme ile tesbit olunacak seçim çevresinden başlanarak seçim çevreleri, soyadı ve adların alfabe sırasına göre, Divan üyeleri tarafından ad listesinin okunması suretiyle çağırılan milletvekillerinin kürsüden geçmesi ve orada bulunan kutuya oy pusulasını atması veya kutuların özel görevliler tarafından dolaştırılması şeklinde olur. Bu şekillerden birine başvurulması, Başkanın takdirine bağlıdır.

Beyaz pusula olumlu oy (veya kabul), yeşil pusula (çekinser) oy ve kırmızı pusula olumsuz oy (veya ret) anlamına gelir. Pusulaların arkasına «Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.» cümlesi ve üstüne milletvekilinin adı, soyadı ve seçim çevresi yazılır.

3. Gizli oylama, üzerinde hiçbir işaret bulunmayan yuvarlakların kürsüden kutuya atılması veya elektronik mekanizmanın işletilmesi suretiyle yapılır.

Beyaz yuvarlak olumlu, yeşil yuvarlak çekinser ve kırmızı yuvarlak olumsuz oy anlamına gelir.

İşaretle oylamanın yapılacağı haller; zorunlu olduğu haller.

MADDE 190. — Anayasada, kanunlarda ve İçtüzükte açık veya gizli oylama yapılmasının zorunlu olduğu belirtilmeyen

bütün hususlarda kaide olarak işaret oyuna başvurulur.

İçtüzükte işaret oyunu halledileceği belirtilen hususlarda, oylamaların işaretli yapılması zorunludur.

İşaretle oylamada usul.

MADDE 191. — İşaret oyunun başvurulacağı, Başkanlıkça bildirilir.

Başkan önce, oya sunulan hususu kabul edenlerin el kaldırmasını ister.

Başkan, daha sonra, oya sunulan hususu kabul etmeyenlerin el kaldırmasını ister.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

de de salonda olumlu ve olumsuz oy verenlerin ikiye bölünerek sayımları suretiyle yapılır.

Açık oylama, üzerinde milletvekillerinin ad ve soyadlarıyla seçim çevrelerinin yazılı olduğu oy pusulalarının kutuya atılması veya elektronik oylama mekanizmasının çalıştırılması yahut ad cetvelinin okunması üzerine adı okunan milletvekilinin ayağa kalkarak «kabul», «çekinser» veya «ret» kelimelerinden birini yüksek sesle söylemesi ve böylece açıkladığı oyunun divan üyelerince kaydedilmesi suretiyle olur.

Oy pusulalarının toplanması kürsüde bulunan bir kutuya oy pusulalarının atılması suretiyle olabileceği gibi kutuların özel görevliler tarafından dolaştırılması suretiyle de yapılabilir. Açık oylama şekillerinden birine başvurulması, Genel Kurulun takdirine bağlıdır.

Gizli oylama, üzerinde hiçbir işaret bulunmayan yuvarlakların kürsüden kutuya atılması suretiyle yapılır.

Beyaz yuvarlak olumlu, yeşil yuvarlak çekinser ve kırmızı yuvarlak olumsuz oy anlamına gelir.

İşaretle oylamanın yapılacağı haller.

MADDE 116. — Anayasada, kanunlarda ve İçtüzükte açık veya gizli oylama yapılmasının zorunlu olduğu belirtilmeyen

bütün hususlarda kaide olarak işaret oyuna başvurulur.

İçtüzükte işaret oyunu halledileceği belirtilen hususlarda, oylamaların işaretli yapılması zorunludur.

İşaretle oylamada usul.

MADDE 117. — İşaret oyunun başvurulması gereken hallerde Başkan oylama yapılacağını bildirerek önce oya sunulan hususu kabul edenlerin, sonra kabul etmeyenlerin el kaldırmasını ister.

(Teklif)

Başkanlık Divanında görevli olup oy kullanma hakkına sahibolanlar, Başkana kendi oylarını, Genel Kurulda el kaldıranların Divan üyelerince sayılması bittikten sonra bildirirler.

Durum açıksa, Başkan, tam olarak sayma yoluna gitmiyebilir.

Sonuç, Başkan tarafından Genel Kurula, oya sunulan husus «kabul edilmiştir» veya «kabul edilmemiştir» demek suretiyle bildirilir ve gerekiyorsa, kabul edenlerle etmiyenlerin sayıları belirtilir.

İşaretle
oylamada
ayağa kalkma.

MADDE 192. — İşaretle oy-

lama sırasında oya sunulan hususun lehinde ve aleyhinde el kaldıranları, Başkan ile Divan üyeleri beraberce saymak ve tesbit etmek zorundadırlar. Aralarında anlaşamadıkları veya oyları takdir veya tesbit edemedikleri takdirde, Başkan, oylamanın ayağa kalkmak suretiyle yapılacağını bildirir.

El kaldırma suretiyle oylamaya başvurulmasından hemen sonra bir arada ayağa kalkan beş milletvekili sonucun açıkça anlaşılmadığı gerekçesiyle oylamanın tekrarlanmasını isterlerse, oylama ayağa kalkmak suretiyle tekrarlanır.

İşaretle
oylamada pusula
kullanılması.

MADDE 193. — Başkan ve

Divan üyeleri iki defa ayağa kalkmak suretiyle yapılan oylamanın sonucunu tesbit veya takdir edemezler veyahut aralarında sonuç üzerinde anlaşmazlık çıkarsa veya sonucun bildirilmesinden hemen sonra bir arada ayağa kalkan beş milletvekili sonucun açıkça anlaşılmadığını ileri sürerlerse, Başkan, işaret oyu niteliğinde olmak üzere, oy pusulaları kullanılacağını bildirir. Bu takdirde, çekinirler oy kullanmaz ve oylamaya katılan

Millîyet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Başkanlık Divanı üyeleri, kendi oylarını Genel Kuruldaki oyların sayımı bittikten sonra Başkana bildirirler.

Oylama sonucu, Başkan tarafından Genel Kurula «kabul edilmiştir» veya «kabul edilmemiştir» demek suretiyle ilân olunur.

İşaretle oylama sırasında oya sunulan hususun lehinde ve aleyhinde el kaldıranları, Başkan ile Divan üyeleri beraberce sayarak tespit ederler. Aralarında anlaşamadıkları veya oyları tespit edemedikleri hallerde, Başkan, oylamanın ayağa kalkmak suretiyle tekrarlanacağını bildirir.

Ayağa kalkmak suretiyle oylamaya başvurulmasından hemen sonra bir arada ayağa kalkan beş milletvekili sonucun açıkça anlaşılmadığı gerekçesiyle oylamanın tekrarlanmasını isterlerse, oylama salonda ikiye bölünmek suretiyle yeniden yapılır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

milletvekillerinin adları tutanağa geçirilmez.

Açık oylamanın zorunlu olduğu haller.

MADDE 194. — Genel ve katma bütçe kanunları tasarıları, bu kanunlara ilişkin ek ta-

sarılarla değişiklik tasarıları, genel ve katma bütçeli daireler için ek ödenek veya olağanüstü ödenek verilmesi hakkındaki kanun tasarıları ve bu kanunlara ilişkin değişiklik tasarıları, bu kanunlarda bölümler arasında aktarma veya olağanüstü aktarma yapılmasına dair kanun tasarıları ile Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinin değiştirilmesi hakkında Yasama Meclisleri İdareci Üyeleri tarafından verilen kanun tekliflerinin ve geçici olarak harcama yapılmasına ve gelir toplanmasına yetki veren kanun tasarılarının tümünün; vergi, resim ve harçların konmasına, kaldırılmasına, eksiltilmesine veya artırılmasına dair kanun tasarısı ve tekliflerinin tümünün; kesinhesap kanunu tasarılarının, genel ve katma bütçeli dairelere bağlı döner sermayeler hesaplarının onaylanmasına dair kanun tasarılarının tümünün; milletlerarası andlaşmaların onaylanmasının, bu andlaşmalara katılmanın veya bu andlaşmaların belli hükümlerinin yürürlüğe konması hakkındaki katılma bildirilerinin yapılmasının uygun bulunması hakkındaki kanun tasarılarının tümünün; uzun vâdeli kalkınma planı tasarılarının tümünün ve Anayasanın değiştirilmesine dair kanun tekliflerinin her bir maddesinin ve tümünün ve bu İçtüzüğün emredici hükümleriyle belirtilen diğer hususların oylaması açık oylama ile yapılır.

Açık oylama istemi.

MADDE 195. — Anayasa, kanunlar ve İçtüzük gereğince işaret oyuna veya açık oya ve-

yahut gizli oya başvurulması zorunlu olmayan hallerde açık oylama yapılması en az onbeş milletvekilinin yazılı istemine bağlıdır.

Bu husustaki önergelerin, oylamaya geçilmeden önce Başkanlığa verilmiş olması gereklidir. Başkan, açık oylamaya geçmeden önce, açık oy istemi olduğunu

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

Açık oylamanın zorunlu olduğu haller.

MADDE 118. — Genel ve katma bütçe kanunları tasarıları, bu kanunlara ilişkin ek ta-

sarılarla değişiklik tasarıları, genel ve katma bütçeli daireler için ek ödenek veya olağanüstü ödenek verilmesi hakkındaki kanun tasarıları, bu kanunlara ilişkin değişiklik tasarıları, bu kanunlarda bölümler arasında aktarma yapılmasına dair kanun tasarıları ile Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinin değiştirilmesi hakkında verilen kanun teklifleri, geçici olarak harcama yapılmasına ve gelir toplanmasına yetki veren kanun tasarılarının tümü; vergi resim ve harçlar konmasına, kaldırılmasına, eksiltilmesine veya artırılmasına dair kanun tasarısı ve tekliflerinin tümü; kesinhesap kanunu tasarıları, genel ve katma bütçeli dairelere bağlı döner sermayeler hesaplarının onaylanmasına dair kanun tasarılarının tümü; milletlerarası andlaşmaların onaylanması; bu andlaşmalara katılma veya bu andlaşmaların belli hükümlerinin yürürlüğe konması hakkındaki katılma bildirilerinin yapılmasının uygun bulunması hakkındaki kanun tasarılarının tümü; uzun vadeli kalkınma planı tasarılarının tümü, Anayasanın değiştirilmesine dair kanun tekliflerinin her bir maddesiyle tümü ve bu İçtüzüğün emredici hükümleriyle belirtilen diğer hususların oylanması açık oylama ile yapılır.

Açık oylama istemi.

MADDE 119. — Anayasa, kanunlar ve İçtüzük gereğince işaret oyuna yahut gizli oya

başvurulması zorunlu olmayan hallerde açık oylama yapılması en az onbeş milletvekilinin yazılı istemine bağlıdır.

Bu husustaki önergelerin, oylamaya geçilmeden önce Başkanlığa verilmiş olması gereklidir. Başkan, oylamaya geçmeden önce, açık oy istemi olduğunu bildirir ve önerge sahiplerinden en az onbeşinin Genel

(Teklif)

bildirir ve önerge sahiplerinden en az onbeşinin Genel Kurul salonunda bulunup bulunmadığını tesbit eder ve ilk olarak istemde bulunan üyelere oylamaya geçer. Önerge sahiplerinden en az onbeşi Genel Kurul salonunda bulunmaz veya oylamaya katılmazlarsa önerge düşer.

Açık oylama önergesinde imzası bulunanlardan en az onbeş milletvekilinin açık oylamaya katılmadığı oylama sonucunda anlaşılırsa, açık oylama, işaret oyu niteliğinde olarak 193 nci maddede gösterildiği gibi işlem görür.

Açık oylamanın usulü.

MADDE 196. — Açık oylamaya geçilmeden önce, Başkan, oylamanın kürsüden geçmek suretiyle mi, kutuların dolaştırılması suretiyle mi, ad cetvelinin okunması suretiyle mi veya elektronik mekanizmanın işletilmesi suretiyle mi yapılacağını açıklar.

Her milletvekili oyunu kendi kullanır.

Kürsüden geçmek veya ad cetvelinin okunması suretiyle açık oylama.

MADDE 197. — Sağlık bakımından özürli olanların oy pusulalarını bir diğer milletvekili eliyle kullanmalarına, Başkan izin verebilir.

Kutunun üzerinde oylamanın konusu yazılır.

Kutu dolaştırılması suretiyle açık oylama.

MADDE 198. — Oylamanın kutuların dolaştırılması suretiyle yapılması halinde, eğer görüşmeye devam için başkaca bir imkânsızlık yoksa, görüşme devam eder.

Açık oylamada pusulanın unutulması.

MADDE 199. — Açık oylama sırasında basılı oy pusulası bulunmayan milletvekilleri bir beyaz kâğıt üzerinde imzalı oy pusulası kullanır.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Kurul salonunda bulunup bulunmadığını tespit eder.

Oylamaya ilk olarak açık oy isteminde bulunan üyelere başlanır. Önerge sahiplerinden en az onbeşi Genel Kurul salonunda bulunmaz veya noksan imza herhangi bir milletvekili tarafından kabullenilmez veya oylamaya katılmazlarsa, açık oylama istemi düşer.

Açık oylama önergesinde imzası bulunanlardan en az onbeş milletvekilinin oyunu kutuya atmadığı tasnif sonunda anlaşılırsa, yapılan oylama, işaret oyu niteliğinde işlem görür.

Açık oylama sırasında basılı oy pusulası bulunmayan milletvekili bir beyaz kâğıt üzerine adını ve seçim çevresini yazıp imzalamak suretiyle oyunu kullanabilir.

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

Açık oylamanın sonuçlanması.

MADDE 200. — Açık oyla-

mada oylama işleminin sona erdiği Başkanlıkça bildirildikten sonra, hiçbir milletvekili oyunu kullanamaz.

Kutular kaldırıldıktan sonra, Divan üyelerince açılır, pusulalar sayılır veya açık oylama başka bir suretle yapılırsa gerekli sayım ve döküm işlemleri tamamlanır ve sonuç bir basılı varaka üzerine kaydedilerek Divan üyeleri tarafından imzalanır.

Bu varakanın imzalanmasından sonra, Başkan oturumu kapatmadan önce, oylama sonucunu açıklar.

Birden fazla açık oylamanın bir arada yapılması. Açık oylamanın oturum sonuna bırakılması.

MADDE 201. — Birden faz-

la husus hakkında açık oylama yapılması gerekiyorsa, açık oylama işlemleri, Başkanın takdirdine göre, oy pusulalarının değişik kutulara aynı zamanda atılması suretiyle de yapılabilir.

Başkanın gerekli görmesi halinde, açık oylamalar oturum sonuna bırakılabilir.

Karar yetersayısı.

MADDE 202. — Oya konu-

lan bütün hususlar, Anayasa, kanunlar veya İktüzükte ayrıca hüküm yoksa, hazır bulunan milletvekillerinin salt çoğunluğunun oyuyla kararlaştırılır.

İşaretle oylamada sonuç, olumlu ve olumsuz oylara göre belli olur. Olumlu oylar, olumsuz oylardan fazlaysa, oya konan husus kabul edilmiş; aksi halde, reddedilmiş olur. İşaretle oylamada oya katılmayanlar, Millet Meclisi Başkanı hariç - çekinse - oy kullanmış sayılır; Anayasa, kanunlar ve İktüzükteki özel hükümler saklıdır.

Açık oylamada çekinse oy pusulaları, sadece toplantı yeter sayısının (Yani oylamaya katılanların) hesaplanması bakımından dikkate alınır. Açık oylamaya katılanların sayısından toplantı yeter sayısının bulunmadığı anlaşılırsa, oylama sonuçlanmış olmaz; iptal edilen pusulalar ile boş zarflar toplantı yeter sayısına (Yani oylamaya katılanlara) dâhil sayılmaz. Millet Mec-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

Açık oylamanın sonuçlanması.

MADDE 120. — Açık oyla-

mada oylama işleminin sona erdiği Başkanlıkça bildirildikten sonra, hiçbir milletvekili oyunu kullanamaz.

Oyların sayımı ve dökümü Divan üyelerince yapılır ve tutanakla tespit edilen sonuç aynı oturumda Başkan tarafından ilân olunur.

Birden fazla açık oylamanın bir arada yapılması.

MADDE 121. — Birden faz-

la husus hakkında açık oylama yapılması gerekiyorsa, açık oylama işlemleri, oy pusulalarının değişik kutulara aynı zamanda atılması suretiyle de yapılabilir.

Başkanın gerekli görmesi halinde açık oylama oturumun sonuna veya haftanın belli bir gününe bırakılabilir.

Karar yetersayısı.

MADDE 122. — Oya konulan

bütün hususlar, Anayasada, kanunlarda veya İktüzükte ayrıca hüküm yoksa, toplantıya katılan milletvekillerinin salt çoğunluğuyla kararlaştırılır. Salt çoğunluk belli bir sayının yarısından az olmayan çoğunluktur.

İşaretle oylamada olumlu oylar, olumsuz oylardan fazlaysa, oya konan husus kabul edilmiş; aksi halde, reddedilmiş olur. İşaretle oylamada oya katılmayanlar, çekinse oy kullanmış sayılır.

(Teklif)

lisi Başkanı, oturumda hazır ise, toplantı yeter sayısına dâhil sayılır; Başkanlık kürsüsünde görevli olup oy kullanmıyan Başkanvekili ve Divan üyesi için de aynı hüküm uygulanır. Her halde, bir hususun kabul edilmiş olması için, olumlu oy verenlerin sayısının, olumsuz oy verenlerden fazla olması gereklidir; aksi halde, o husus reddedilmiş olur. Anayasa, kanunlar ve İktüzükteki özel hükümler saklıdır.

**Oylamanın sonu-
çlanamaması.**

MADDE 203. — Oylanacak

konu üzerindeki görüşme bitmiş olup da sadece oylama işlemi yapılacak ise ve toplantı yeter sayısının bulunmadığı anlaşılırsa, oylama işlemi ertesi oturuma bırakılır. Bu işlemin ertesi birleşime kalması halinde, konu, gündemin IV neü kısmında yer alır.

**Gizli oylama
usulü.**

MADDE 204. — Gizli oylama

mada, milletvekilleri, atacakları yuvarlakları, Başkanlığın şolundaki Divan üyesinden alırlar. Her milletvekiline, beyaz, yeşil ve kırmızı renkte üç yuvarlak birden verilir. Bunlardan oy olarak kullanılacak yuvarlak, bunun için gösterilen yere atıldıktan sonra geriye kalan diğer iki yuvarlak, oy olarak kullanılmıyacak yuvarlaklar için gösterilen yere atılır.

Açık oylamada uygulanan diğer bütün kurallar gizli oylamada da uygulanır.

**Gizli oylama
halleri.**

MADDE 205. — Açık oylama

manın sırf İktüzük gereğince ve isteme bağı olmaksızın zorunlu olduğu hallerde, Hükümet veya onbeş milletvekili bir önergeyle gizli oylama yapılmasını isterse, bu konu Genel Kurulca görüşmesiz ve işaret oyuyla karara bağlanır.

Anayasa veya kanun gereğince açık oylamanın zorunlu olduğu hallerde veya İktüzüğün işaret oyuyla hallinin zorunlu olduğunu belirttiği konularda veyahut açık oylamanın İktüzük uyarınca istem üzerine yapıldığı hallerde, gizli oylama yapılmaz.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değıştiriş

Madde çıkarılmıştır.

Gizli oylama.

MADDE 123. — Anayasa ve-

ya kanun gereğince açık oylamanın zorunlu olduğu hallerde veya İktüzüğün işaret oyuyla hallinin zorunlu olduğunu belirttiği konularda yahut açık oylamanın İktüzük uyarınca istem üzerine yapıldığı hallerde, gizli oylama yapılmaz.

Yukardaki fıkrada yazılı haller dışında gizli oylama yapılabilmesi için 15 milletvekilinin bir önerge ile, gizli oylama yapılmasını istemesi ve bu istemin Genel Kurulca kabulü lâzımdır. Karar görüşmesiz işaret oyuyla alınır.

**Gizli oylama
usulü.**

MADDE 124. — Milletvekil-

lerine, beyaz, yeşil ve kırmızı renkte üç yuvarlak birden verilir. Bunlardan oy olarak kullanılacak yuvarlak, bunun için gösterilen kutuya atılır. Diğer iki yuvarlak ayrıca belirtilen yere bırakılır.

(Teklif)

Başkanın oylamanın mânasını belirtmesi; zille çağrı.

MADDE 206. — Her oylamadan önce, Başkan, oyların ne sonuç doğuracağını kısaca belirtir.

Her oylamadan önce milletvekilleri zil çalmak suretiyle veya belli usuller ile davet edilir.

Oylama sırasında konuşma.

MADDE 207. — Başkanın oylamaya geçileceğini bildirmesinden sonra, sadece oylama usulü hakkında konuşma yapılabilir. Oylamaya geçildikten sonra kimseye söz verilmez.

İKİNCİ BÖLÜM

Seçimler

Seçimlerde usul.

MADDE 208. — 1. Genel Kurul ve komisyonlarda seçimler şu şekilde yapılır :

Kürsüye oy pusulalarının atılacağı bir kutu veya kutular konulur.

Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği mühürlüyle mühürlenmiş zarfları ve beyaz pusulalarını dağıttırır.

Oy pusulası zarfa konur.

Başkanın ad çekmeyle tesbit edeceği seçim çevresinden başlayarak milletvekilleri, soyadı ve ad sırasına göre kürsüye gelerek oylarını kullanırlar.

Daha sonra, Başkan oyunu kullanmayan milletvekili olup olmadığını sorar; varsa, onların da oylarını kullanmalarından sonra, Başkan, oylama işleminin sona erdiğini bildirir. Bu bildiriden sonra oy kullanılamaz.

Başkan, adçekme yoluyla üç kişilik bir ayırma ve sayma komisyonu kurar. Başkan, gerekli görürse, bu komisyonun üye sayısını yediye kadar çıkarabilir. Ayırma ve sayma komisyonunda değişik siyasi parti gruplarından üye bulunmasına dikkat edilir. Bir turda sonuç alınmaması halinde, Başkan, ayırma ve sayma komisyonunu değiştirebileceği gibi, görevine devam etmesini de uygun görebilir.

Altında imza ve işaret bulunan oy pusulalarıyla, aynı zarftan çıkmış birden fazla

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Oylamanın mânasının belirtilmesi.

MADDE 125. — Gereken halde Başkan oylamadan önce verilecek oyların ne anlama geldiğini kısaca belirtebilir.

Her oylamadan önce milletvekilleri zil çalmak suretiyle çağrılır.

Madde çıkarılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

Seçimler

Seçimlerde usul.

MADDE 126. — Genel Ku-

rul ve komisyonlarda seçimler, kanun ve İçtüzükle belirtilmiş başka bir usul yoksa, alfabe sırasıyla adları okunan milletvekillerinin oylarını kürsüdeki kutuya atmaları suretiyle yapılır.

Sayım ve döküm işi ad çekmek suretiyle tespit edilecek beş üyeli bir tasnif komisyonu tarafından yerine getirilir. Bu komisyonun oylama sonuçlarına ait raporu, aynı oturumda Başkan tarafından Genel Kurula açıklanır.

Seçimlerde milletvekilleri zil çalma suretiyle çağrılır.

(Teklif)

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirişi

ve ayrı şahışların adına yazılmış oy pusulaları iptal edilir; aynı zarftan çıkmış, aynı şahsın adına yazılı birden fazla oy pusulalarının sadece bir tanesi sayılır ve diğerleri iptal edilir.

Ayırma ve sayma komisyonu, seçim sonucunu bir tutanakla Başkanlığa sunar. Tutanak, ayırma ve sayma komisyonunun bütün üyelerince imzalanır.

Başkan, tutanağı ve seçim sonucunu açıklar.

Anayasada ayrıca bir karar yetersayısı gösterilmemişse, toplantı yetersayısına uygun sayıda seğime katılan milletvekili sayısının yarısından fazlasının oyunu alanlar seğilmiş sayılırlar. İptal edilen, oy pusulaları ve boş zarflar, toplantı yetersayısına dâhil sayılır.

Seğimle doldurulacak yer sayısı dolmışsa, doluncaya kadar seğime devam olunur..

Toplantı yetersayısının bulunmaması sebebiyle oylama tekrarlanacaksa, tekrarlama ertesi Birleşimde yapılır. Seçimi aynı birleşimde tamamlamak mümkün olamamışsa, Başkan, seçimin hangi gün yapılacağını tesbit eder.

2. 16 Ocak 1964 tarihli ve 378 sayılı Yasama Meclisleri dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkındaki Kanun gereğince milletlerarası andlaşmalara göre kurulup bir milletlerarası hukuk tüzel kişisinin organı niteliğini taşıyan veya taşımıyan ve yasama organları üyelerinden kurulu milletlerarası kurullara; bir milletlerarası andlaşma ile kurulmamış olup milletlerarası hukuk tüzel kişisi niteliği taşımıyan parlmentolararası birliklerin toplantılarına; ve yabancı parlmentoların dvetine uyarak resmî ziyarette bulunacak Türkiye Büyük Millet Meclisi veya Millet Meclisi heyetlerine katılmak üzere siyasi parti gruplarınca gösterilen milletvekili adaylar, adlarının Başkanlık sunuşları arasında Genel Kurulun bilgisine sunulmasıyla seğilmiş sayılırlar. Aynı kanun gereğince siyasi parti grubu mensubu olmıyan milletvekillerinin

(Teklif)

seçimi, yukardaki bent hükümlerine göre yapılır.

3. 21 Şubat 1967 tarihli ve 832 sayılı Sayıştay Kanununun 5 nci ve 6 ncı maddeleri gereğince Sayıştay Başkanlığı, Daire Başkanlıkları ve üyelikleri için Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonunca yapılan seçim sonuçları, bu seçimin tamamlanmasından itibaren iki ay içinde Millet Meclisi Genel Kurulunun onayına sunulur. Karma Komisyonunca yapılan seçimin kesinleşmesine dair söz konusu kanunun aynı maddelerinde yer alan hükümler saklıdır.

4. İçtüzükte gösterilen özel hallerde uygulanan seçim usulleri saklıdır.

**Anayasa
Mahkemesi
üyelikleri seçimi.**

MADDE 209. — 1. Anaya-

sa Mahkemesi üyeliği için aday olarak Başkanlığa başvuranlar ile milletvekillerinin gösterdikleri adaylar için son başvurma tarihi Başkanlıkça tesbit edilerek Devlet radyolarında ve Resmî Gazetede ilân edilir ve Genel Kurula bildirilir. Bu adayların hal tercümeleri Anayasa ve Adalet komisyonları üyelerinden kurulu karma komisyona havale edilir. Bu karma komisyonun başkanı, başkanvekili, sözcüsü ve kâtabi Anayasa Komisyonunun Başkanı, Başkanvekili, Sözcüsü ve Kâtibidir.

Karma komisyon, doldurulacak yerlerin üç katı kadar adayı Genel Kurula gösterir.

2. 1 nci bentte söz konusu seçimler ile yedek üyelik için seçimler ayrı ayrı yapılır.

Adayların hal tercümeleri, milletvekillerine seçimden en az kırksekiz saat önce dağıtılır.

Zille çağrı.

MADDE 210. — Seçimlerde

de her turdan önce milletvekilleri, zil çalma suretiyle ve belli usullerle dâvet edilir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirishi

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

ONALTINCI KISIM

Devam ve izin

Genel Kurulda devamsızlığın tesbiti.

MADDE 211. — Bir milletvekilinin Genel Kurul toplantılarında bulunmadığı aşağıdaki şekilde tesbit edilir :

1. Yoklama, birleşimin başında gündeme geçilmeden yapılmışsa, bu yoklamada bulunmıyanlar yok sayılırlar. Ancak, bu yoklamadan sonra oturum toplantı yeter sayısının bulunmaması sebebiyle ertelenmişse, sonraki oturumun başında yapılan yoklama sonucu ilk yoklamanın yerini alır.

2. Birleşimde gündeme geçildikten sonra yapılan yoklamalarda veyahut 166 ncı ve 167 nci maddeler uyarınca güven istemi ve gensoru halleri dışındaki açık oylamalarda toplantı yeter sayısının bulunmadığı görülürse, o yoklamaya veya açık oylamaya katılmıyan milletvekili yukardaki bente göre var görünse bile yok sayılır.

Ancak, yukardaki fıkrada söz konusu yoklamaların veya yoklama niteliğindeki açık oylamaların yerini, eğer oturum aynı birleşim içinde ertelenmişse, oturum yeniden açılınca yapılan yoklama alır.

3. Bu madde gereğince yapılan yoklamaların sonuçları, tutanak dergisinin sonunda bir liste halinde yayınlanır.

Komisyonlarda devamsızlığın tesbiti.

MADDE 212. — Komisyonlarda yoklama, yoklama cetvelinin imzalanması suretiyle yapılır. Komisyon başkanı, gerekli gördüğü vakit, yoklama cetvelini kaldırır ve yok olanların hanelerine yok olduklarını belirterek yanını imzalar.

Ancak, oturum sırasında toplantı yeter sayısının bulunmaması halinde, yoklama cetveli yeniden gezdirilerek imzalatılır. Bu takdirde, yoklamada hazır bulunmıyanlar, o birleşimde yok sayılırlar; bu yoklamada hazır bulunanlar, o birleşimde var sayılırlar.

Millîyet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

DOKUZUNCU KISIM

Devam ve izin

Devamsızlık ve izin.

MADDE 127. — Genel Kurulda veya komisyonlarda yapılan yoklama veya açık oylamalardan herhangi birisinde özürsüz veya izinsiz olarak bulunmayan milletvekili, yoklamanın veya açık oylamanın yapıldığı birleşimde yok sayılır.

Başkan yazıyla başvuran bir milletvekiline sekiz günü aşmamak üzere izin verilebilir.

Daha uzun süreli izinler için, Başkanlık Divanının sunuşlar arasında yer alacak teklifi üzerine, Genel Kurul, görüşmesiz işaretle oylama suretiyle karar verir.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

**Yoklama
cetvellerinin
Başkanlıkta
toplanması.**

MADDE 213. — Millet Mec-

lisi Genel Kurulunun, daimî, ge-
çici ve karma komisyonlarının
ve bunların hazırlık komisyon-

lariyle alt komisyonların yoklama cetvelle-
ri, Türkiye Büyük Millet Meclisi içerisinde
her iki Yasama Meclisinin üyelerinden ku-
rulu karma komisyonların milletvekillerine
ait yoklama cetvelleri ile Türkiye Büyük
Millet Meclisi birleşik toplantısı Genel Ku-
rulu ile komisyonlarının yoklama cetvelle-
rinin birer örneği derhal Başkanlığa veri-
lir.

Başkan, bu cetvelleri birleştirerek her
milletvekilinin çalıştığı ve çalışmadığı ya-
sama günlerini tesbit eder. Bu işlem sonu-
cunda ortaya çıkan devam cetveli, Başkan-
lık Divanınca onaylanır.

**Genel Kurulda
veya
Komisyonda
bulunma.**

MADDE 214. — 211'nci

maddeye göre Genel Kurulda
yok kaydedilen bir milletvekili
o gün 213'ncü maddede sayılan

her hangi bir komisyonda 212'nci maddeye
göre var kaydedilmiş ise, o milletvekili, o
yasama gününde çalışmış sayılır. 211'nci
maddeye göre Genel Kurulda var kaydedi-
len bir milletvekili, aynı gün 212'nci mad-
deye göre ilk fıkrada sayılan komisyonlar-
dan her hangi birinde yok kaydedilmiş ise,
o yasama gününde çalışmış sayılır; komis-
yonlara devamsızlıkla ilgili hükümler sak-
lıdır.

İzin.

MADDE 215. — Başkan,

mâkul bir sebep göstererek ya-
zıyla başvuran bir milletvekiline sekiz gü-
nü aşmamak şartıyla izin verebilir.

Daha uzun süreli izinler için, Başkanlık
Divanının sunuşlar arasında yer alacak
teklifi üzerine, Genel Kurul, görüşmesiz
işaretle oylama suretiyle karar verir.

**Çalışmış
sayılanlar.**

MADDE 216. — Bakanlar

Kurulu üyeleri ile siyasi parti-
lerin genel başkan ve genel baş-
kanvekili, Genel Başkan Yardımcısı, Genel
Sekreter ile siyasi parti grupları başkan
ve başkanvekilleri, Millet Meclisi Başkanı
ve Başkanvekilleri, Yasama Meclisleri Dış

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

Münasebetlerinin Düzenlenmesi hakkında ki 16 Ocak 1964 tarihli 378 sayılı Kanun gereğince dış memleketlere gidenler, genel hükümler gereğince çalışmamış sayılmaları gereken yasama günlerinde çalışmış sayılırlar. Kendilerine Anayasanın 78 nci maddesi gereğince geçici resmî görev verilen milletvekilleri için de, aynı hüküm uygulanır.

İzinlilerin tesbiti. MADDE 217. — 213 nci maddenin 2 nci fıkrasında söz konusu devam cetvelinde 215 nci maddeye göre izin almış bulunanlar ile 216 nci maddeye göre çalışmış sayılanların özel durumları, adlarının yanında belirtilir.

Özrün tesbiti. MADDE 218. — 213 nci maddenin 2 nci fıkrasında söz konusu devam cetveli, Başkanlık Divanınca onaylanır onaylanmaz bastırılarak milletvekillerine dağıtılır.

Bu cetvelde yanlışlık olduğunu ileri süren milletvekillerinin cetvelin dağıtım tarihinden başlayarak yedi gün içinde Başkanlığa yazıyla başvurmaları gereklidir. Başkanlık Divanı, bu konuda gereken incelemeleri yaptıktan ve gerekiyorsa, ilgili milletvekili dinledikten sonra, karar verir; bu karar kesindir.

Yanlışlıklar varsa, devam cetveli düzeltilerek yeniden dağıtılır.

Devam cetvelinde izinsiz olarak çalışmamış göründükleri yasama günleri için, milletvekilleri, 3 nci fıkraya göre yapılan dağıtımdan başlayarak otuz gün içinde, Başkanlığa yazı ile özürli olduklarını bildirebilirler. Başkanlık Divanı, ileri sürülen özrü inceler, gerekiyorsa özürli olduğunu ileri süren milletvekilinden bilgi ister veya onu dinler. Başkanlık Divanının kararı kesindir. Başkanlık Divanının özürli bulunduğu milletvekillerinin adları, Genel Kurula sunuşlar arasında duyurulur.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

Devamsızlık cetveli.

MADDE 128. — Başkanlık

Divanı milletvekillerinin Genel

Kurul veya Komisyon çalışmalarına katılmadığı günleri gösterir bir cetvel düzen-

(Teklif)

Devamsızlığa
karşı disiplin
cezaları.

MADDE 219. — İzinli ve özürlü olmıyan milletvekilleri hakkında aşağıdaki disiplin cezaları uygulanır.

1. İzinsiz ve özürsüz olarak çalışmadığı her yasama günü için milletvekilinin önce ödenegi ve sonra yolluğundan, kanun gereğince Devlete ve kamu tüzel kişilerine ödenmesi gereken paraların kesilmesinden sonra elliser lira kesilerek Hazineye gelir kaydedilir.

2. Haklarında yukarıdaki bent hükmü uygulandığı için ödenek ve yolluklarından iki yüz elli lira veya daha fazla para kesilen milletvekillerinin adları, Başkanlıkça, sunuşlar arasında Genel Kurula bildirilir ve Resmî gazetede yayımlanır.

İki ay ve daha
izin alanların
ödenek ve
yollukları.

MADDE 220. — 215 nci maddenin 2 nci fıkrası gereğince aynı yasama yılı içinde ara-

lıksız olarak iki ay veya daha fazla izin almış olan milletvekillerine ödenek ve yolluklarının verilebilmesi, Genel Kurulun kararına bağlıdır. Genel Kurul, bu konudaki kararını, Başkanlık Divanının sunuşlar arasında yer alacak teklifi, üzerine görüşmesiz olarak ve işaretle oylama suretiyle verir.

ONYEDİNCİ KISIM

Tutanaklar

Tutanak neyileri,
tam tutanağın
tutulması, tam
tutanakta
düzeltme,

MADDE 221. — Genel Kurulda,

1. Tam tutanak; ve
2. Tutanak özeti olmak üzere, iki türlü tutanak tutulur.

Millet Meclisi

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

leyerek bu cetvelin ilgili üyelere ait kısımlarını özel surette kendilerine gönderir.

Cetvele itirazı olan Milletvekili aldığından başlayarak yedi gün içinde yazı ile itiraz edebilir.

Başkanlık Divanı itirazı inceler; gerekiyorsa ilgili üyeden bilgi ve belge ister, bundan sonra varacağı sonuca göre devamsızlık cetveli yayımlar.

Devamsızlık cetveli bir yasama yılı içinde en az üç defa yayımlanır.

Devamsızlığın
müeyyidesi.

MADDE 129. — Bir yasama

yılı içinde izinsiz ve özürsüz olarak toplam 45 birleşimden fazla yok sayılan milletvekilinin yolluklarının üç aylığı kesilir.

İki ay için izin
alanların ödenek
ve yollukları.

MADDE 130. — Bir yasama

yılı içinde aralıksız olarak iki ay veya daha fazla izin almış olan milletvekillerine ödenek ve yolluklarının verilebilmesi, Genel Kurulun kararına bağlıdır. Genel Kurul, bu konudaki kararını, Başkanlık Divanının sunuşlar arasında yer alacak teklifi üzerine görüşmesiz ve işaretle oylama suretiyle verir.

ONUNCU KISIM

Tutanaklar

Tutanak neyileri,
tutulması ve tu-
tanakta düzeltme.

MADDE 131. — Genel Kurulda, tam ve özet olmak üzere, iki türlü tutanak tutulur.

Tam tutanak, ses alma makinasının yardımıyla stenolar ve İktüzüğün gerektir-

(S. Sayısı : 763)

(Teklif)

Tam tutanak, gerekiyorsa ses alma makinasının yardımıyla stenocular ve letüzük gerektirdiği vakit Divan üyeleri tarafından tutulur.

Bunlar, tutanak dergisinde yayınlanır. Dergide, kapalı oturumlara ait kısımlar, kapalı oturum başlığı altında boş kahr.

Tam tutanağın bastırılıp dağıtılmasından başlayarak yedi gün içinde ilgili kimse, gereken düzeltmelerin yapılması için Başkanlığa yazıyla başvurabilir.

Bu başvurma üzerine, Başkanlık Divanı, gereken incelemeyi yapar. Başkanlık Divanı düzeltme istemini haklı görürse, bir düzeltme yayınlamır ve aidolduğu tutanak dergisine eklenir.

Başkanlık Divanı düzeltme istemini yerinde görmezse, durum Başkanlığa yazıyla, başvuran kimseye bildirilir. Başvuran kimse yazıyla dilediği takdirde, hangi düzeltmelerin yapılmasını istediğine dair bir ek bastırılarak aidolduğu tutanak dergisine eklenir.

Tutanak Dergisi. **MADDE 222.** — Tutanak dergisi, her birleşim için ayrı bir sayı halinde basılır. Tutanak dergisinde, önce geçen birleşimin tutanak özeti, sonra gelen kâğıtlar listesi, daha sonra tutanak dergisinin aidolduğu birleşime ait gündem ve en sonra da o birleşimin tutanağı yer alır.

ONSEKİZİNCİ KISIM

Disiplin cezaları

Disiplin cezalarının neveleri.

MADDE 223. — Milletvekillerine verilebilecek disiplin cezaları şunlardır :

1. Uyarma;
2. Kmama;
3. Meclisten geçici olarak çıkarma.

Uyarma.

MADDE 224. — Uyarma cezasını gerektiren haller şunlardır :

1. Söz kesmek;
2. Sükûneti ve düzeni bozmak;
3. Şahsiyatla uğraşmak.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

diği hallerde Divan üyeleri tarafından tutulur.

Bunlar, tutanak dergisinde yayınlanır.

Tam tutanağın bastırılıp dağıtılmasından başlayarak yedi gün içinde ilgili kimse, gereken düzeltmelerin yapılması için Başkanlığa yazıyla başvurabilir.

Bu başvurma üzerine, Başkanlık Divanı, gereken incelemeyi yapar. Başkanlık Divanı düzeltme istemini haklı görürse, bir düzeltme yayınlanır ve aidolduğu tutanak dergisine eklenir.

Bir yasama yılının son birleşiminin tutanak özeti Divan üyeleri tarafından hemen orada yazılarak o birleşimin sonunda okunur.

Bu halde düzeltmeler okunma sonunda yapılır.

Son birleşim tutanağında Milletvekilleri tarafından yapılacak düzeltmeler ilk çıkacak Resmî Gazetede yayınlanır.

Madde çıkarılmıştır.

ONBİRİNCİ KISIM

Disiplin cezaları

Disiplin cezalarının neveleri.

MADDE 132. — Milletvekillerine verilebilecek disiplin cezaları şunlardır :

1. Uyarma;
2. Kmama;
3. Meclisten geçici olarak çıkarma.

Uyarma.

MADDE 133. — Uyarma cezasını gerektiren haller şunlardır.

1. Söz kesmek;
2. Sükûneti ve çalışma düzenini bozmak;
3. Şahsiyatla uğraşmak.

(Teklif)

Uyarma cezasının verilmesi.

MADDE 225. — Uyarma cezasının verilmesi gereğini takdir ve bu cezayı yerine getirme yetkisi, Başkana aittir.

Uyarma cezası alan milletvekili kendisini temize çıkarmak için söz isterse, bu üyeye oturumun veya birleşimin sonunda söz verilir. Başkan, gerekirse, daha önce söz verebilir.

Başkan, milletvekilinin açıklamasını yeterli görmezse, uyarma cezasını kaldırmaz; yeterli görürse, uyarma cezasını kaldırdığını bildirir.

Bir milletvekili aynı birleşimde iki defa uyarma cezası alırsa, durum, tutanak özetinde belirtilir.

Söz söylemekten yasaklama.

MADDE 226. — Aynı birleşimde iki defa uyarma cezası alan milletvekilinin o birleşimin sonuna kadar söz söylemesini, Başkan yasaklayabilir.

Kınama.

MADDE 227. — Kınama cezasını gerektiren haller şunlardır :

1. Aynı birleşimde iki kere uyarma cezası gördüğü halde bunu gerektiren hareketten vaz geçmemek;
2. Bir ay içinde üç kere uyarma cezasına uğramış olmak;
3. Edep dışı sözler sarf etmek ve hareketler yapmak;
4. Saldırıda bulunmak;
5. Mecliste gürültü ve kavgaya sebeb olmak veya Meclisin görevini yerine getirmesini önlemek için toplu bir harekete girişilmesine önyak olmak;
6. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine veya bakanlara hakarete bulunmak, sövmek veya onları tehdidetmek.

Meclisten geçici çıkarma.

MADDE 228. — Meclisten geçici olarak çıkarma cezası aşağıdaki hallerde verilir :

1. Aynı birleşim sırasında üç kere kınama cezasına uğramak;
2. Bir ay içinde beş kere kınama cezasına uğramak;

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Uyarma cezasının verilmesi.

MADDE 134. — Uyarma cezası verilmesinin gereğini takdir ve yerine getirme yetkisi, Başkana aittir.

Uyarma cezası alan milletvekili kendisini savunmak için söz isterse, bu üyeye oturumun veya birleşimin sonunda söz verilir. Başkan, gerekirse, daha önce söz verebilir.

Başkan, milletvekilinin açıklamasını yeterli görmezse, uyarma cezasını kaldırmaz; yeterli görürse, uyarma cezasını kaldırdığını bildirir.

Bir milletvekili aynı birleşimde iki defa uyarma cezası alırsa, durum, tutanak özetinde belirtilir.

Söz söylemekten yasaklama.

MADDE 135. — Aynı birleşimde iki defa uyarma cezası alan milletvekilinin o birleşimin sonuna kadar söz söylemesi Başkanın teklifi üzerine, Genel Kurulca görüşmez ve işaret oyu ile yasaklanabilir.

Kınama.

MADDE 136. — Kınama cezasını gerektiren haller şunlardır :

1. Aynı birleşimde iki kere uyarma cezası aldığı halde bunu gerektiren hareketten vazgeçmemek;
2. Bir ay içinde üç kere uyarma cezasına uğramış olmak;
3. Kaba ve yaralayıcı sözler sarf etmek ve hareketler yapmak;
4. Saldırıda bulunmak;
5. Mecliste gürültü ve kavgaya sebeb olmak veya Meclisin görevini yerine getirmesini önlemek için toplu bir harekete girişilmesine önyak olmak;

Meclisten geçici çıkarma.

MADDE 137. — Meclisten geçici olarak çıkarma cezası aşağıdaki hallerde verilir :

1. Aynı birleşim sırasında üç kere kınama cezasına uğramak;
2. Bir ay içinde beş kere kınama cezası almak,

(Teklif)

3. Görüşmeler sırasında Cumhurbaşkanına, Cumhuriyet Senatosuna, Millet Meclisine, Cumhuriyet Senatosu Başkanına, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanlık divanlarına, Başkanlık görevini yerine getiren Başkanvekiline hakarete bulunmak, sövmek veya onları tehdit etmek veyahut Türkiye Cumhuriyetine veya onun Anayasa düzenine sövmek;

4. Görüşmeler sırasında halkı veya Devlet kuvvetlerini yahut kamu organ, kuruluş ve görevlilerini kanun dışı hareketlere, ayaklanmaya veya Anayasa hükümlerini bozmaya teşvik veya tahrik etmek;

5. Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, bahçe ve arsaları içine silâhlı olarak girmek;

6. Meclis yapıları yahut bağlanıkları içinde yasak bir eylemde bulunmak

Meclisten geçici
çıkarma
cezasının
sonuçları.

MADDE 229. — Meclisten geçici olarak çıkarılma cezası, bir ilâ üç birleşim için verilir.

Bu ceza, verilir verilmez derhal yerine getirilir. Bu cezaya uğrayan milletvekili cezasının yerine getirilmesine karşı gelirse, Başkan, oturumu derhal kapatarak o milletvekilinin salondan çıkartılmasını İdareci Üyelerden ister.

Bu cezaya çarptırılan milletvekili, Millet Meclisinin Genel Kurul, komisyon, Başkanlık Divanı ve Danışma Kurulu çalışmalarına cezası süresince katılamaz; Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, bahçe ve arsaları içine giremez. Cezalı milletvekili bu sebeple çalışmadığı günler için izinli ve özür-lü sayılmaz.

Kınama ve
Meclisten geçici
olarak çıkarma
cezalarının
verilmesinde
yetki ve
savunma hakkı.

MADDE 230. — Kınama ve geçici olarak Meclisten çıkarma cezaları Başkanın teklifi üzerine Genel Kurulca görüşmesiz, gösterme oyu ile kararlaştırılır.

Böyle bir cezaya uğratılması teklif edilen milletvekilinin açıklamalarda bulunmak, yahut bunu bir arkadaşına yaptırmak hakkıdır.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

3. Görüşmeler sırasında Cumhurbaşkanına, Cumhuriyet Senatosuna, Millet Meclisine, Cumhuriyet Senatosu Başkanına, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanlık divanlarına, Başkanlık görevini yerine getiren Başkanvekiline hakarete bulunmak, sövmek veya onları tehdit etmek yahut Türkiye Cumhuriyetine veya onun Anayasa düzenine sövmek;

4. Görüşmeler sırasında halkı veya Devlet kuvvetlerini yahut kamu organ, kuruluş ve görevlilerini kanun dışı hareketlere, ayaklanmaya veya Anayasa hükümlerini bozmaya teşvik veya tahrik etmek;

5. Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, bahçe ve arsaları içine silâhlı olarak girmek;

6. Meclis yapıları yahut eklentileri içinde yasak bir eylemde bulunmak.

Meclisten geçici
çıkarma cezasının
sonuçları.

MADDE 138. — Meclisten geçici olarak çıkarılma cezası, en çok üç birleşim için verilir.

Bu ceza, verilir verilmez derhal yerine getirilir. Bu cezaya uğrayan milletvekili cezasının yerine getirilmesine karşı gelirse, Başkan, oturumu derhal kapatarak o milletvekilinin salondan çıkartılmasını idareci üyelerden ister.

Bu cezaya çarptırılan milletvekili, Millet Meclisinin Genel Kurul, komisyon, Başkanlık Divanı ve Danışma Kurulu çalışmalarına cezası süresince katılamaz.

Disiplin cezala-
rında savunma
ve özür dileme.

MADDE 139. — Kınama ve geçici olarak Meclisten çıkarma cezaları Başkanın teklifi üzerine Genel Kurulca görüşmesiz, işaret oyu ile kararlaştırılır.

Böyle bir cezaya uğratılması teklif edilen milletvekilinin açıklamalarda bulunmak, yahut bunu bir arkadaşına yaptırmak hakkıdır.

(Teklif)

Kınama ve geçici olarak Meclisten çıkarma cezaları, tutanak özetine geçirilir.

Geçici olarak Meclisten çıkarma cezasına uğrayan bir milletvekili izin alıp kürsüye çıkar, açıkça af dilerse gene Meclise girmek hakkını kazanır.

Tekrarlayanlar, bu haklarını yitirirler.

**Disiplin
cezalarının
Bakanlar
hakkında
uygulanması.**

MADDE 231. — 223 ilâ 230
neu maddeler hükümleri Bakan-
lar Kurulu üyeleri hakkında da
uygulanır.

ONDOKUZUNCU KISIM

Başkanlığın ve Başkanlık Divanının görevleri

**Başkanın
görevleri.**

MADDE 232. — Başkanın
görevleri şunlardır :

1. Millet Meclisini Meclis dışında tem-
sil etmek ;
2. Genel Kurul görüşmelerini yönet-
mek ;
3. Tutanak dergisi ile tutanak özetin-
in düzenlenmesini denetlemek ;
4. Başkanlık Divanına Başkanlık et-
mek ve Divanın gündemini hazırlamak ;
5. Danışma Kuruluna başkanlık et-
mek ;
6. Millet Meclisi komisyonlarını denet-
lemek ;
7. Başkanlık Divanı kararlarını uygu-
lamak ;
8. Millet Meclisinin idari ve malî işle-
ri ile kolluk işlerini yürütmek ve denetle-
mek ;
9. Kendisine Anayasa, kanunlar ve İq-
tüzükler ve sair mevzuat.gereğince verilen
görevleri yerine getirmek.

Başkan, özürli olduğu veya Millet Mec-
lisi toplantı halinde iken Başkent dışında
bulunduğu zaman, görevlerini yerine ge-
tirmek üzere, Başkanvekillerinden birisini
kendisine yazıyla vekil olarak atar.

**Başkanvekillerinin
görevi.**

MADDE 233. — Başkanve-
killerinin görevi, Başkanın ye-
rine Genel Kurul görüşmelerini
yönetmek ve yönettiği oturumlarla ilgili

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Kınama ve geçici olarak Meclisten çı-
karma cezaları, tutanak özetine geçirilir.

Geçici olarak Meclisten çıkarma ceza-
sına uğrayan bir milletvekili izin alıp kür-
süden açıkça af dilerse Meclise girmek hak-
kını kazanır.

Disiplin cezaları Bakanlar Kurulu üye-
leri hakkında da uygulanır.

14. madde olarak kabul edilmiştir.

15. madde olarak kabul edilmiştir.

(Teklif)

tutanak dergisi ile tutanak özetinin düzenlenmesini gözetmektir.

Başkanvekillerinin hangi birleşim veya oturumları yöneteceklerini, Başkan kararlaştırır.

İdareci üyelerin görevi.

MADDE 234. — İdareci Üye-

ler, kanunlar ve İçtüzük gereğince kendilerine verilen görev-

lerden başka şu görevleri yerine getirirler.

1. Millet Meclisinin idari ve malî işleri ile kolluk işlerini Millet Meclisi Başkanının talimatına uygun olarak yürütmekte Başkana yardımcı olurlar;

2. Özel törenleri idare ederler;

3. Millet Meclisi bütçesine ilişkin tekliflerini Başkana sunarlar;

4. Genel ve özel giriş kartlarını dağıtırlar;

5. İdareci üyeler, sükûn ve düzenin korunması, görüşmelerin açıklık ve serbestliğinin sağlanması ve gerekli görüldükte, Muhafız Taburunun ve Emniyet kuvvetinin kullanılmasında Başkanlığın yürütme vasıtalarıdır.

İdareci üyelerin görev, yetki ve sorumlulukları ortaktır.

İdareci üyeler, tatil ve ara verme sırasında sıra ile Başkanlıkta otururlar, bu sırayı, Başkan tesbit eder.

İdareci üyeler, yerlerine seçilenlere, yaptıkları işlerin hesabını vermekle yükümlüdürler.

Divan üyelerinin görevi.

MADDE 235. — Divan üye-

leri, İçtüzükte gösterilen görevlerden başka :

1. Tutanakların tutulmasını denetlerler;

2. Tutanak özetlerini yazdırırlar;

3. Genel Kurulda evrak okurlar;

4. Yoklama yaparlar;

5. Oyları sayarlar;

6. Seçimlerin düzen ve dürüstlük içinde geçmesini denetlerler;

7. Söz sırası kaydederler.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

16. madde olarak kabul edilmiştir.

17. madde olarak kabul edilmiştir.

(Teklif)

**Başkanlık
Divanının
görevleri.**

MADDE 236. — Başkanlık Divanı, kanunlar ve İçtüzük gereğince verilen görevleri yerine getirir.

Genel Kuruldaki oylamalarda ve seçimlerde önemli bir yanlışlık olduğu birleşimin sona ermesinden sonra anlaşılırsa, Başkan, Divanı tophıyarak takibedilecek yolu kararlaştırır.

Başkanlık Divanının bir veya daha fazla üyesi hakkında tek başlarına üzerlerine aldıkları işlerden dolayı şikâyetle bulunursa, durum Divanda görüşülerek gereken tedbirler kararlaştırılır.

Başkan, kendisine ait görevlerin yerine getirilmesi bakımından gerekli görürse, Divanın görüşünü alabilir.

Başkanlık Divanının toplantı yeter sayısı, üye tamsayısının salt çoğunluğu ve karar yeter sayısı hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğudur; ancak, Başkan veya vekil olarak görevlendirdiği Başkanvekili hazır bulunmadan Divan toplanamaz ve karar alamaz.

Başkanlık Divanında oylar lehte ve aleyhte eşit olursa, karar yetkisi, Başkana veya kendisine vekillik eden Başkanvekiline aittir.

YİRMİNCİ KISIM

Kolluk işleri

**Başkanlık
Konağı.**

MADDE 237. — Başkan, Millet Meclisi Başkanlığına ayrılan resmi konaklarda oturur.

**Kolluk
tedbirleri.**

MADDE 238. — Başkan, Millet Meclisine ait bina, bahçe ve arsaların iç ve dış emniyetiyle ilgili tertip ve tedbirleri almakla yükümlüdür.

Kanun hükümleri içerisinde, Muhafız Taburu ile Emniyet kuvveti, Başkanın komutası altındadır.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

13. madde olarak kabul edilmiştir.

14. maddeye ilâve edilmiştir.

ONİKİNCİ KISIM

Kolluk işleri

Kolluk tedbirleri.

MADDE 140. — Başkan, Millet Meclisine ait bina, bahçe ve arsaların iç ve dış güvenliğiyle ilgili tertip ve tedbirleri almakla yükümlüdür.

Muhafız Taburu ile güvenlik kuvveti, ancak Başkanın emri altındadır.

(Teklif)

Silâh taşıma yasağı.

MADDE 239. — Millet Mec-

lisi bina, bahçe, arsa ve eklerine silâhla girmek yasaktır. Muhafız Taburu ile emniyet kuvvetlerindeki görevlilerle Başkanın istemi üzerine çağırılan Silâhlı Kuvvetler ve emniyet kuvvetleri mensupları hakkında bu hüküm uygulanmaz.

Bu hükme aykırı hareket eden her kim olursa olsun, Başkanlıkça derhal silâhı aldırılır ve dışarı çıkartılır.

Çalışma salonlarına girme yasağı ve ziyaretçiler.

MADDE 240. — Genel Ku-

rul salonu ile komisyon odalarına T. B. M. Meclisi üyelerinden, Meclis memur ve hizmetlilerinden, Hükümetin iş için gönderdiği memurlardan ve çağırılan uzmanlardan başka kimsenin girmesi yasaktır.

Girenler Başkan, yahut idareci üyeler tarafından dışarı çıkartılır.

Meclis yapılarını gezip görmek isteyenlere Başkan, ancak iş zamanından başka bir saatte izin verebilir.

Ziyaretçilerin ziyaret usulleri bir yönetmelik ile düzenlenir.

Basın.

MADDE 241. — 1. Millet Mec-

lisi Genel Kurul ve komisyonlarındaki görüşmeleri takibedecek basın ve yayın mensuplarına, Başkanlıkça özel bir giriş kartı verilir. Bu kartı taşımayan basın ve yayın mensupları, Millet Meclisinde de basına ayrılan yerlere giremezler. Bu özel kartlarla ilgili esaslar, Başkanlık Divanınca, Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı ile anlaşmak suretiyle kararlaştırılır.

Özel kart sahibi basına ve yayın mensupları, ancak, Millet Meclisinde basına ayrılan yerlere ve Millet Meclisi lokantasına girebilirler. Bunların Genel Kurul salonuna girebilmeleri Başkanın, siyasi parti

Millet Meclisi

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

Silâh taşıma yasağı.

MADDE 141. — Millet Mec-

lisi bina, bahçe, arsa ve eklerine silâhla girmek yasaktır. Muhafız Taburu ile emniyet kuvvetlerindeki görevlilerle Başkanın istemi üzerine çağırılan Silâhlı Kuvvetler ve güvenlik kuvvetleri mensupları hakkında bu hüküm uygulanmaz.

Bu hükme aykırı hareket edenler Başkanlıkça derhal dışarı çıkartılır.

Çalışma salonlarına girme yasağı ve ziyaretçiler.

MADDE 142. — Genel Ku-

rul salonu ile komisyon odalarına T. B. M. Meclisi üyelerinden, Meclis memur ve hizmetlilerinden, Hükümetin iş için gönderdiği memurlardan ve çağırılan uzmanlardan başka kimselerin girmesi yasaktır.

Girenler Başkanlıkça dışarı çıkartılır.

Ziyaretçilerin ziyaret usulleri bir yönetmelik ile düzenlenir.

T. B. M. M. eski üyeleri.

MADDE 143. — Türkiye Bü-

yük Millet Meclisi eski üyeleri, Genel Kurul, Komisyon ve parti grup toplantıları dışında Meclisin diğer kısımlarına girebilirler ve Meclis kütüphane ve faydalanabilirler.

Basın.

MADDE 144. — Millet Mec-

lisi Genel Kurul ve komisyonlarındaki çalışmalarını takibedecek basın ve yayın mensuplarına, Başkanlıkça özel bir giriş kartı verilir. Bu kartı taşımayan basın ve yayın mensupları, Millet Meclisinde basına ayrılan yerlere giremezler. Bu özel kartlarla ilgili esaslar, Başkanlık Divanınca, Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı ile anlaşmak suretiyle kararlaştırılır.

Türk ve yabancı basın ve yayın mensuplarına özel dinleme locaları ve çalışma büroları ayrılması, Meclis binasının diğer kısımlarına girebilmeleri ve basın ve yayın mensuplarına ilişkin sair hususlar,

(S. Sayısı : 763)

(Teklif)

gruplarının çalışma yerlerine girebilmeleri grup başkanlığının, komisyon salonlarına girebilmeleri de komisyon başkanının daveti üzerine İdareci Üyelerin veya onların göstereceği resmî görevlilerin gözetimi altında olur.

2. Türk ve yabancı basın ve yayın mensuplarına özel dinleme locaları ve çalışma büroları ayrılması ve basın ve yayın mensuplarına ilişkin diğer hususlar, Başkanlık Divanı kararıyle bir yönetmelik ile düzenlenir.

Özel dinleyici yerleri.

MADDE 242. — Aşağıda yazılı kimseler için özel dinleyici locaları ayrılır :

1. Cumhurbaşkanı;
2. Cumhuriyet Senatosu Başkanı ve üyeleri;
3. Askerî ve sivil erkân;
4. Türkiye'de görevli kordiplomatik ve korkonsüller mensupları ile benzeri diğer yabancı kişiler;
5. Cumhurbaşkanının, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ve Bakanlar Kurulu üyelerinin eşleri;
6. Yabancı misafir ve ziyaretçilerin hangi locaya alınacağı Başkanlıkça kararlaştırılır.
7. 3 ncü ve 5 nci bentlerde yazılı kimselere, Başkanlıkça bir yasama dönemi için daimî özel giriş kartı verilir.

Genel dinleyici yerleri.

MADDE 243. — 241 nci ve 242 nci maddelerde gösterilen localardan başka, genel dinleyici yerlerine, bir Türkiye Büyük Millet Meclisi veya Bakanlar Kurulu üyesinin imzalıyacağı resmî kartla girilebilir.

Cumhurbaşkanının ve resmî ziyaretçilerin Genel Kurul salonuna girmesi.

MADDE 244. — Cumhurbaşkanının veya Türkiye'yi resmen ziyaret eden bir yabancı Devlet Başkanının Millet Meclisi Genel Kurulu görüşmeleri

ni takibetmek üzere gelmesi halinde, Başkan, derhal görüşmeleri durdurur ve Genel Kurula durumu bildirdikten sonra, kendisini, Genel Kurul adına selâmlar. Selâmlamadan sonra, çalışmalara devam olunur.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Başkanlık Divanıca hazırlanacak bir yönetmelik ile düzenlenir.

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

Cumhurbaşkanının veya Türkiye'yi resmen ziyaret eden bir yabancı Devlet Başkanının Millet Meclisine birleşimin veya oturumun açılmasından önce gelmesi halinde Başkan, Genel Kurula durumu, birleşimi veya oturumu açıldıktan sonra bildirir ve kendisine selâmlar.

Yabancı bir Devlet Başkanının veya yasama meclisi başkanının, Genel Kurula hitabetmesi gerekiyorsa, Başkan, bu imkânı sağlar.

Dinleyiciler için uygulanan düzen.

MADDE 245. — Birleşimin devamınca dinleyicilerin kendilerine ayrılan yerlerde başı açık oturmaları, susmaları, fikir ve hislerini hiçbir şekilde açıklamamaları zorunludur.

Dinleyiciler beğenme veya beğenmeme tarzında sözler söyler ve hareketlerde bulunurlarsa, o yerin düzenini korumakla görevli olanlar tarafından hemen dışarı çıkarılırlar.

Dinleyicilerden, Genel Kurul görüşmelerinin düzenini bozanlar, gerekiyorsa, görevliler tarafından yetkili mercie teslim edilirler.

Millet Meclisi içinde suç işlenmesi..

MADDE 246. — Millet Meclisi Başkanının yetkisi içerisine giren Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, bahçe ve arsaları içinde milletvekillerinden ve Bakanlar Kurulunun Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi olmayan üyelerinden başka bir kimse bir suç işlerse, eğer suç savcılığın kendiliğinden kovuşturma açamayacağı fiillerden ise, görevliler sanığı dışarı çıkartır.

Eğer suç, savcılığın kendiliğinden kovuşturma açabileceği fiillerden ise, sanık hemen savcılığa teslim edilir.

Millet Meclisi Başkanının yetkisi içine giren Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, bahçe ve arsalarında suç işliyen bir Cumhuriyet Senatosu üyesi, hakkındaki evrakla birlikte hemen Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına teslim olunur.

Millet Meclisi Başkanının yetkisi içine giren Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, bahçe ve arsalarında suç işliyen bir millet-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Dinleyiciler.

MADDE 145. — Dinleyiciler, Birleşimin devamı süresince kendilerine ayrılan yerlerde sükûnet içinde oturmak zorundadırlar.

Dinleyiciler görüşmelerde, kabul veya ret yönünde söz, alkış yahut herhangi bir hareketle kendi düşüncelerini ortaya koyamazlar.

Bu yasağa uymayanlar, o yerin düzenini korumakla görevli olanlar tarafından hemen dışarı çıkarılırlar.

Millet Meclisi içinde suç işlenmesi.

MADDE 146. — Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, bahçe ve arsaları içinde milletvekillerinden ve Bakanlar Kurulu üyelerinden başka bir kimse bir suç işler ve bu suç savcılığın kendiliğinden kovuşturma açamayacağı fiillerden olursa, görevliler sanığı dışarı çıkartır.

Eğer suç, savcılığın kendiliğinden kovuşturma açabileceği fiillerden ise, sanık hemen savcılığa teslim edilir.

T. B. M. M. üyelerinin suç işlemeleri halinde Anayasanın 79. maddesindeki hükümlere göre işlem yapılır.

(Teklif)

vekili veya Bakanlar Kurulunun Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi olmıyan bir üyesi veya suçlu Cumhuriyet Senatosu Başkanının yetkisi içine giren Türkiye Büyük Millet Meclisi bina, bahçe ve arsalarında işleyip Cumhuriyet Senatosu Başkanlığınca Millet Meclisi Başkanlığına teslim edilmiş olan bir milletvekili veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi olmıyan bir bakanın bu suçlu, saveciliğin kendiliğinden kovuşturma açabileceği suçlardan ise, Başkan, idareci üyeler eliyle gereken soruşturmayı yaptırır ve evrakı saveciliğe verir. Adalet mercileri, suçun ilgilinin dokunulmazlığının kaldırılmasını gerektirdiği kanısına varırlarsa, genel hükümlere göre işlem yaparlar.

Yukardaki fıkra hükmüne giren kimse-lerden birisinin işlediği suç, ağır cezalı suç-üstü niteliğini taşıyorsa, Başkan, sanığın Meclis bina, bahçe ve arsaları dışına çıkmasını önleyecek tertipleri idareci üyeler eliyle aldırdıktan başka, savecüyü çağırarak gereken kovuşturmanın hemen yapılması gereğini bildirir ve yakalanır yakalanmaz sanığı ona teslim eder.

YIRMİBİRİNCİ KISIM

Millet Meclisinin iç hizmetleri

BİRİNCİ BÖLÜM

İdari işler

İç hizmetlere dair mevzuat.

MADDE 247. — Millet Meclisinin iç hizmetleri, kanunlara ve bu İktüzüğe uygun olarak yürütülür.

Anayasaya, kanuna ve İktüzüğe uygun olmak şartıyla Başkanlık Divanı, sırf Millet Meclisinin iç hizmetlerine aidolmak üzere düzenleyici karar alabilir. Cumhuriyet Senatosu ile ortak hizmetler için bu kararlar üzerinde Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı ile anlaşmak gereklidir.

Başkanlık Divanının çıkaracağı bütün düzenleyici kararlar bastırılarak Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ile Bakanlar

Millet Meclisi

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

ONÜÇÜNCÜ KISIM

Millet Meclisinin iç hizmetleri

BİRİNCİ BÖLÜM

İdari işler

İç hizmetlere dair mevzuat.

MADDE 147. — Millet Meclisinin iç hizmetleri, kanunlara ve bu İktüzüğe uygun olarak yürütülür.

Anayasaya, kanuna ve İktüzüğe uygun olmak şartıyla Başkanlık Divanı, sırf Millet Meclisinin iç hizmetlerine aidolmak üzere düzenleyici kararlar alabilir. Cumhuriyet Senatosu ile ortak hizmetler için bu kararlar üzerinde Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanı ile anlaşmak gereklidir.

(S. Sayısı : 763)

(Teklif)

Kurulu üyelerine ve diğer ilgililere dağıtılır ve gerektiğinde Resmî Gazetede yayınlanır.

Millet Meclisinin Heyetle temsili.

MADDE 248. — Millet Mec-

lisinin temsil edilmesi gereken, bütün milletvekillerinin katılamıyacağı yurt içindeki törenlerde, Başkanlık Divanı veya Başkan, Millet Meclisi adına hazır bulunur.

Böyle bir törene Millet Meclisi adına bir heyet gönderilmesi gerektiği takdirde, bu heyet üyelerinin sayısı, Başkan tarafından tesbit edilir. Bu heyette siyasi parti grupları ve siyasi parti grubu mensubu olmyanlar sayıları oranında temsil edilirler; şu şartla ki, her siyasi parti grubundan en az bir milletvekili ile siyasi parti grubu mensubu olmyanlardan en az bir milletvekili bu heyette her halde bulunur. Heyete siyasi parti gruplarından katılacak olanların adları mensuboldukları grup Başkanlığına Başkanlığa yazıyla bildirilir. Siyasi parti grubu mensubu olmyanlar için ise, Başkan, ad çekmeye başvurur. Bu heyete, Başkan veya göstereceği başkanvekillerinden birisi başkanlık eder.

Kamu personelinin Millet Meclisine girme hakkı.

MADDE 249. — Kamu per-

sonelinden kimlerin Millet Meclisine görevli olarak girmeleri gerektiği, ilgili bakanlıklarca yazıyla Başkanlığa bildirilir. Başkanlıkça, bu personele birer giriş kartı verilir. Bu personel, ancak, Başbakan, ilgili bakan veya onun adına konuşmaya yetkili memur veya uzman tarafından çağırıldığı vakit komisyon veya Genel Kurul salonuna girebilir.

T. B. M. M. Kitaplığından faydalanma.

MADDE 250. — Türkiye Bü-

yük Millet Meclisi kitaplığından faydalanma şartları, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kitaplık Karma Komisyonunca hazırlanıp Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlık divanlarınca onaylanacak bir kararla düzenlenir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Millet Meclisinin heyetle temsili.

MADDE 148. — Millet Mec-

lisinin temsil edilmesi gereken yurt içindeki törenlerde, Başkan veya Başkanlık Divanı üyeleri Millet Meclisi adına hazır bulunur.

Böyle bir törene Millet Meclisi adına bir heyet gönderilmesi gerektiği takdirde, bu heyet üyelerinin sayısı, Başkan tarafından tesbit edilir. Bu heyette her siyasi parti grubundan en az bir milletvekili bulunur. Bu heyete, Başkan veya göstereceği Başkanvekillerinden birisi başkanlık eder.

Madde çıkarılmıştır.

T. B. M. M. Kitaplığından faydalanma.

MADDE 149. — Türkiye

Büyük Millet Meclisi Kitaplığından faydalanma şartları, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kitaplık Karma Komisyonunca hazırlanıp, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlık divanlarınca onaylanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

(Teklif)

Kimlik varakası. MADDE 251. — Milletvekilleri Meclise katıldıkları gün Başkanlıkça birer kimlik varakası örneği verilir.

Bu varakanın bir gün içinde doldurularak geri verilmesi gereklidir.

Bu varaka şu hususları kapsar :

1. Milletvekilinin soyadı ve adı;
2. Milletvekilinin baba adı;
3. Milletvekilinin doğduğu tarih ve yer;
4. Milletvekilinin ikametgâhı;
5. Milletvekilinin tahsili; bildiği yabancı diller; varsa, ihtisası, ilmi rütbeleri, madalya ve nişanları, eserleri;
6. Milletvekilinin meslek ve mesguliyetleri;
7. Milletvekilinin evli olup olmadığı; eşinin adı; varsa çocuklarının sayısı ve adları;
8. Diğer hususlar;
9. Sonradan olan değişiklikler. (Bu değişiklikler, milletvekili tarafından derhal yazıyla Başkanlığa bildirilir.)

Bu varakanın tasdikli bir örneği dönem sonunda milletvekiline verilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi olmayan bakanlar da, bu madde hükümlerine tabidirler. Bunlar, kimlik varakasını, atanmalarının Başkanlığa bildirilmesinden bir gün sonra verirler ve çekilmelerinin Başkanlığa bildirilmesiyle de kendilerine bu varakanın tasdikli bir örneği verilir.

Diğer vesikalar. MADDE 252. — Milletvekilleri, ayrıca, kanunlar, gereğince doldurmaları gereken diğer vesikaları ve mal bildirimini Başkanlığa verirler.

Bu vesikaların şekilleri ve tarihleri, gerekiyorsa, Başkanlık Divanının alacağı bir kararla tesbit edilir.

Milletvekilleri, seçildikleri tarihteki servet durumlarını gösterir bu mal bildirimini, seçimlerinden sonraki iki ay içinde Başkanlığa vermek zorundadırlar. Bu bildiri, üyenin seçiminin yenilenmesinden veya hut üye-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

İKİNCİ BÖLÜM

Milletvekilliği ile ilgili belgeler ve işaretler

Kimlik varakası. MADDE 150. — Milletvekilleri Meclise katıldıkları ilk günlerde Başkanlıkça birer kimlik varakası verilir.

Bu varakada milletvekilinin :

1. Soyadı ve adı;
2. Baba adı;
3. Doğduğu tarih ve yer;
4. İkametgâhı;
5. Tahsil derecesi; bildiği yabancı diller; varsa, ihtisası, ilmi rütbeleri, madalya ve nişanları ile eserleri;
6. Mesleği;
7. Evli olup olmadığı; eşinin adı; varsa çocuklarının sayısı ve adları;

İle gerekli diğer hususlar yazılır.

Sonradan olacak değişiklikler, milletvekili tarafından yazıyla Başkanlığa bildirilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi olmayan bakanlar da, bu madde hükümlerine tabidirler.

Milletvekilleri, ayrıca, kanunlar gereğince doldurmaları gereken diğer belgeleri ve mal bildirimini Başkanlığa verirler.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

lık sıfatının sona ermesinden iki ay sonra aynı şekilde yenilenir. Dönem sonunda yeniden seçilme halinde de mal bildirimi yenilenir. Bu fıkra hükmüne aykırı hareket eden milletvekillerinin ödenek ve yollukları ödenemez.

Mal bildirimi, verilir verilmez Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliğince saklanır. Bildirilerde yazılı olanlar, ancak, bildiri sahibinden veya mirasçılarının noter eliyle yapacakları istem üzerine Resmî Gazetede yayımlanmak suretiyle açıklanabilir veyahut mahkemenin istemi üzerine o mahkeme tarafından açılabilme üzere Başkanlıkça Başbakanlığa yazılacak bir yazıya ek olarak o mahkemeye gönderilir.

Mali tutanak.

MADDE 253. — Her millet-

vekili dönem sonunda veya milletvekili sıfatı sona erince, milletvekilliği yaptığı süreyi ve bu süre içerisinde aldığı ödenek ve yolluk ile verdiği vergileri, emeklilik keseneğini, disiplin cezası ve devamsızlık kesenekleri, mensubolduğu siyasi parti grupuna ödendiği aidatı gösteren bir tutanağı Başkanlıktan istemek hakkına sahiptir.

Kimlik cüzdanı, kordon ve rozet.

MADDE 254. — Her millet-

vekiline, Başkanlık Divanının bir kararla göstereceği tarzda şekli tesbit edilecek bir rozet ve bir kimlik cüzdanı verilir.

Dağıtılacak yayınlar.

MADDE 255. — Yasama

Meclisleri genel kurulları ve komisyonlarının tutanakları, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleriyle Bakanlar Kurulu üyelerine dağıtılır ve Cumhurbaşkanına sunulur.

(Millet Meclisi Başkanlığınca, her yasa-yılı sonunda Resmî Gazetede yayımlanmış kanunları, plân kararlarını, Kamu İktisadi Teshibüslerinin denetlenmesine dair Millet Meclisi kararlarını ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısının, Cumhuriyet Senatosunun ve Millet Meclisinin - Genel Kurul çalışmalarındaki usul kurallarının uygulanmasına dair olanların dışında kalan - kararlarını toplayan bir

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Madde çıkarılmıştır.

Kimlik cüzdanı ve rozet.

MADDE 151. — Her millet-

vekiline, şekli Başkanlık Divanınca tesbit edilecek bir rozet ve bir kimlik cüzdanı verilir.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

Türkiye Büyük Millet Meclisi kanunlar dergisi yayınlanır. Bu derginin dağıtımında da yukardaki fıkra hükmü uygulanır.

Millet Meclisi Başkanlığı, gerekli gördüğü diğer yayımları yapar ve bunları da ilk fıkra da gösterilen şekilde bastırıp dağıtır.

Bu madde hükümleri uyarınca yayım niteliğinde olmayıp Yasama Meclislerinin iç çalışmaları için basılan bütün vesikaların dağıtımında da ilk fıkra hükümlerine uyulur.

Resmî Gazete, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine dağıtılır.

Bu maddede yazılı bütün yayım ve vesikaların dağıtımı bedelsiz olarak yapılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Mali İşler

Millet Meclisiyle ilgili bütçe maddelerinin hazırlanması. **MADDE 256.** — Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesi içinde sadece Millet Meclisi hizmetleriyle ilgili maddeler hakkındaki teklifler, Millet Meclisi İdareci Üyeleri tarafından hazırlanır.

Başkanlık Divanı, İdareci Üyelere, bu konuda daha önce genel görüşlerini bildirir.

İdareci Üyeler, tekliflerini Başkanlığa sunarlar. Başkanlık Divanı bu teklifleri inceler ve bahis konusu bütçe maddelerine son şeklini verir.

Bu bütçe maddeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesi içerisindeki yerlerini aldıktan sonra, kanunun gösterdiği şekilde Maliye Bakanlığına bildirilir.

Harcamaların yapılması. **MADDE 257.** — Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesinin sadece Millet Meclisi hizmetlerine dair maddelerinden yapılacak harcamalarla ilgili verile emirleri, Millet Meclisi Başkanı tarafından imzalanır.

Hangi verile emirlerinin kendi yerine İdareci Üyeler tarafından imzalanacağını, Başkan takdir eder.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mali İşler

Millet Meclisi bütçesinin hazırlanması. **MADDE 152.** — Millet Meclisi Bütçesi idareci üyeler tarafından hazırlanıp Başkanlığa sunulur. Bütçe Başkanlık Divanıncı incelemek son şeklini alır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesinin sadece Millet Meclisi hizmetlerine dair maddelerinden yapılacak harcamalarla ilgili verile emirleri, Millet Meclisi Başkanı tarafından imzalanır.

Hangi verile emirlerinin kendi yerine idareci üyeler tarafından imzalanacağını, Başkan takdir eder.

Bina, bahçe ve arsaların yapım, imar ve onarımı hakkındaki kararlar, Başkanlık Divanıncı alınır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

Harcamaların denetimi.

MADDE 258. — 257 nci madde gereğince yapılan harcamaların denetimi Hesapları İnceleme Komisyonunca yapılır.

Bu komisyon, bahis konusu harcamalar hakkındaki incelemelerinin sonucunu, bir raporla, Genel Kurula sunulmak üzere Başkanlığa verir.

Genel Kurul, bu rapora bilgi edinmekle yetinir.

Komisyon, raporunda, bir görevli, memur veya hizmetli hakkında kovuşturma açılmasını istemişse, Başkan, bu istemi yerine getirir. Kovuşturma sonucundan Genel Kurula, Başkanlık sunuşları arasında bilgi verilir.

Sayıştay denetimi hakkındaki Anayasa ve kanun hükümleri saklıdır.

Harcamaların vize edilmesi.

MADDE 259. — 257 nci madde gereğince yapılacak harcamalarla ilgili verile emirleri, Hesapları İnceleme Komisyonu Denetçi üyesi tarafından harcamanın yapılmasından önce vize edilir.

Denetçinin özürlü olması halinde, bu görevi, komisyonun sözcüsü yapar.

Eşya ve demirbaşların denetlenmesi.

MADDE 260. — Sadece Millet Meclisi hizmetlerine ayrılmış olan eşya ve demirbaşların defterleri, Millet Meclisi İdareci Üyeleri tarafından tutulur ve Hesapları İnceleme Komisyonuna sunulur.

Komisyon, mevcut eşya ve demirbaşları, kurul halinde denetler ve bahis konusu defterleri inceliyerek raporunu, Genel Kurula sunulmak üzere Başkanlığa verir.

Bu raporla ilgili olarak, 258 nci maddenin 3 ilâ 5 nci fıkraları uygulanır.

Kesinhesap.

MADDE 261. — Hesapları İnceleme Komisyonu, her malî yılın sonunda, Millet Meclisine ait geçen yıl bütçesinin Kesinhesabını bir raporla birlikte Genel Kurula sunulmak üzere Başkanlığa verir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

Harcamaların denetimi.

MADDE 153. — Harcamalar ile saymanlığın denetimi Hesapları İnceleme Komisyonunca yapılır.

Bu komisyon, söz konusu incelemelerinin sonucunu, bir raporla, Genel Kurula sunar.

Saymanlığın denetlenmesi, yılda altı defadan az olamaz.

Genel Kurul, bu rapora bilgi edinmekle yetinir.

Harcamaların vize edilmesi.

MADDE 154. — Verile emirleri, Hesapları İnceleme Komisyonu Denetçi üyesi tarafından harcamanın yapılmasından önce vize edilir.

Denetçinin özürlü olması halinde, bu görevi, komisyonun sözcüsü yapar.

Hesapları İnceleme Komisyonu denetçi üyesi veya onun izinli veya özürlü olması halinde sözcüsü, tatil ve araverme sırasında Ankara'da bulunur.

Eşya ve demirbaşların denetlenmesi.

MADDE 155. — Millet Meclisi eşya ve demirbaş defterleri, Millet Meclisi İdareci Üyeleri tarafından tutulur ve Hesapları İnceleme Komisyonuna sunulur.

Komisyon, mevcut eşya ve demirbaşları, kurul halinde denetler ve bahis konusu defterleri inceliyerek raporunu, Genel Kurula sunar.

Kesinhesap.

MADDE 156. — Hesapları İnceleme Komisyonu, her malî yılın sonunda, Millet Meclisine ait geçen yıl bütçesinin Kesinhesabını bir raporla birlikte Genel Kurula sunar.

(Teklif)

Genel Kurul bu rapora bilgi edinmekle yetinir.

Genel Kurul'un rapora bilgi edinmesinden sonra, rapor, Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesiyle ilgili benzeri diğer raporlarla birleştirilerek, Başkanlıkça, Hazine genel hesabına eklemek üzere Başbakanlığa gönderilir..

**Saymanlığın
denetlenmesi.**

MADDE 262. — Kanunda

tesbit edilen usul içerisinde, Hesapları İnceleme Komisyonunca,

Türkiye Büyük Millet Meclisi Saymanlık Müdürlüğünün Millet Meclisi bütçesiyle ilgili işlemlerinin denetlenmesi sonucunda hazırlanan rapor, komisyonun veya Başkanın gerekli görmesi takdirinde, Genel Kurula sunulur.

Genel Kurul, bu rapora bilgi edinmekle yetinir.

Bu rapor hakkında, 258 nci maddenin 4 ncü ve 5 nci fıkraları uygulanır.

**Denetleme
görevlilerinin
Başkente
bulunması.**

MADDE 263. — Hesapları

İnceleme Komisyonu denetçi üyesi veya onun izinli veya özürü olması halinde sözcüsü,

tatil ve araverme sırasında başkente bulunur.

**Yapım, imar
ve onarım.**

MADDE 264. — Bina, bahçe

ve arsaların yapım, imar ve onarımı hakkındaki kararlar, kanun gereğince Başkanlık Divanıncı alınır.

**Başkanlık Divanı
üyelerinin ve
denetlemeyle
görevli olanların
ödenekleri.**

MADDE 265. — Millet Mec-

lisi Başkanı, Başkanvekilleri, İdareci Üyeleri ve Divan Üyelerine gördükleri hizmet karşılığında kanunla tesbit edilen bir ödenek ödenir.

Hesapları İnceleme Komisyonu Denetçi Üyesine miktarı kanunla tesbit edilen bir hazır bulunma hakkı ödenir. Bu komisyonun denetçi üyesinin izinli veya özürü olması halinde, hazır bulunma hakkı, görevde bulunduğu süre için sözcüye ödenir.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

Genel Kurul bu rapora bilgi edinmekle yetinir.

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

YIRMI İKİNCİ KISIM

İçtüzükle ilgili hükümler

İçtüzüğün değiştirilmesi.

MADDE 266. — Bu İçtüzük-

te, maddelerin kaldırılması, değiştirilmesi veya metne madde-
eklenmesi şeklinde değişiklik yapılması
hakkında milletvekillerinin teklifleri, ka-
nun teklifleri hakkındaki hükümlere tabi-
dir.

Bu teklifler, Anayasa Komisyonunda
incelendikten sonra, bu komisyonun rapo-
ru esas olmak üzere, Genel Kurulda görü-
şülür ve sonuçlandırılır. Bu teklifler, Ge-
nel Kurulda bir defa görüşülür. Komisyo-
nun istemi üzerine, iki görüşme yapılması
kararlaştırılabilir. Bu istem hakkında Ge-
nel Kurulda kısa görüşme yapılır ve işaret
oyuyla karar verilir.

İçtüzük
değişikliklerinin
yürürlüğe
girmesi.

MADDE 267. — İçtüzük de-
ğişiklikleri, Millet Meclisi ka-
rarı olarak Resmî Gazetede ya-
yınlanmakla yürürlüğe girer;

kararda, ileriye ait başkaca bir yürürlük
tarihi de gösterilebilir.

Değişiklikler derhal bastırılarak dağı-
tılır.

Düzenleme
kararlarının
yürürlüğe
girmesi.

MADDE 268. — Bu İçtüzük-
te bahis konusu Başkanlık Di-
vanı düzenleyici kararları Res-
mî Gazetede yayımlanmakla yü-

rürlüğe girer; kararda ileriye ait başkaca
bir yürürlük tarihi de gösterilebilir.

Bu kararlarda yapılacak değişiklikler
için de yukardaki fıkra hükmü uygulanır.

Millet Meclisi

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

ÖNDÖRDÜNCÜ KISIM

Çeşitli hükümler

İçtüzüğün değiştirilmesi.

MADDE 157. — İçtüzükte

değişiklik yapılmasını öngören
teklifler, milletvekillerince yapılabilir. Bun-
lar hakkında, kanun teklifleri hakkındaki
hükümler uygulanır.

Bu teklifler, Anayasa Komisyonunda
incelendikten sonra, bu komisyonun rapo-
ru esas olmak üzere, Genel Kurulda görü-
şülür ve sonuçlandırılır.

Anayasa Komisyonu, İçtüzükte gördü-
ğü boşluk ve aksaklıkları ve bunların dol-
durulması ve düzeltilmesi için uygun gör-
düğü tedbirleri, bir rapor halinde Meclis
Başkanlığına sunar. Bu rapordaki görüşler
Başkanlık Divanınca da benimsenirse, Mec-
lis Başkanı İçtüzükte gerekli değişiklik
tekliflerinin yapılması için Genel Kurulu
uyarır.

İçtüzük değişiklikleri, Millet Meclisi
kararı olarak Resmî Gazetede yayımlan-
makla yürürlüğe girer; kararda, ileriye
ait başkaca bir yürürlük tarihi de göste-
rilebilir.

Millet Meclisi ka-
rarlarının yayın-
lanması ve yürür-
lüğe girmesi.

MADDE 158. — Bu İçtüzük-
te bahis konusu Başkanlık Di-
vanı tarafından hazırlanan yö-
netmelikler ve düzenleyici ka-
rarlar Resmî Gazetede yayımlanmakla yü-
rürlüğe girer; kararda ileriye ait başkaca
bir yürürlük tarihi de gösterilebilir.

Meclis Kararları ile Meclisin yap-
tığı seçimlerin sonuçlarından ve Başkanlık
Divanı kararlarından hangilerinin Resmî
Gazetede yayımlanacağı Başkanlık Diva-
nının hazırlayacağı bir yönetmelikte be-
lirtilir.

Madde çıkarılmıştır.

(S. Sayısı : 763)

(Teklif)

**Sürelerin tatil
sırasında
işlememesi.**

MADDE 269. — Bu İçtüzükte gösterilen süreler, aksi Anayasa, kanun veya İçtüzükte

belirtilmedikçe, tatil sırasında işlemez; resmî hafta sonu tatillerinde ise işlemeye devam eder.

**Millet Meclisi
kararlarının
yayımlanması.**

MADDE 270. — Millet Meclisi Başkanlığına, Başkanvekilleri, İdareci Üyeliklere ve Di-

van üyeliklerine seçilenler ile Hesapları İnceleme Komisyonu Başkanlığı, Başkanvekilliği, Denetçiliği ve Sözcülüğüne seçilenlerin adları, Millet Meclisinin olağanüstü olarak toplanmasını gerektiren çağrılar ile tatil konusunda Cumhuriyet Senatosu ile anlaşma halinde alınan kararlar, ara verme kararları, Meclis Araştırması Komisyonu kurulması, üyelerinin seçimi ve yetkileri hakkındaki kararlar, kamu iktisadi teşebbüslerinin ibrasına ilişkin kararlar, Bakanlar Kuruluna veya Başbakan dışındaki bir Bakanlar Kurulu üyesine güven veya güvensizlik oyu verildiğine dair kararlar, bir milletvekilinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi olmıyan bir bakanın dokunulmazlığının kaldırılması veya kaldırılmaması hakkındaki kararlar ile bunların bir yargı mercii önüne çıkmasına izin verilmesine dair kararlar, milletvekilliği sıfatının düşmesine dair kararlar, Anayasanın 78 nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince alınan kararlar, bir parlâmentolararası birlik grubunun veya bir dostluk grubunun kurulması hakkında özel kanun gereğince alınan kararlar, Avrupa Konseyi Danışma Meclisi üyeliğine seçilenlerin adları, bir milletlerarası andlaşma gereğince yasama organı üyelerinden kurulan ve bir milletlerarası tüzel kişinin organı olan veya olmıyan milletlerarası kurulların üyeliğine seçilenlerin adları, yabancı parlâmentolara resmî ziyarette bulunacak heyetlerin üyeliğine seçilen adları, Anayasa Mahkemesi asıl ve yedek üyeliklerine seçilenlerin adları, bu İçtüzük gereğince ödenek veya yolğundan kesinti yapılması gereken milletvekillerinin adları, iki ay için izin alanların ödenek ve yolluklarının ödenip ödenmi-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirilmesi

**Sürelerin tatil
sırasında
işlememesi.**

MADDE 159. — Bu İçtüzükte gösterilen süreler, aksi Anayasa, kanun veya İçtüzükte

belirtilmedikçe, tatil sırasında işlemez,

(Teklif)

yeceğine dair kararlar ve İktüzükte yayımlanacağı belirtilen diğer kararlar, Millet Meclisi kararı olarak Resmî Gazetede yayınlanır.

YIRMIÜÇÜNCÜ KISIM

Geçici hükümler

Görev başındaki Başkanlık Divanının görevi devamı. **GEÇİCİ MADDE 1.** — Kasım 1971 günü seçilen Başkanlık Divanı üyeleri, işbu İktüzük hükümleri uyarınca göreve yasama yılı sonuna kadar devam ederler.

Genel Kurul'daki kanun tasarı ve teklifleri. **GEÇİCİ MADDE 2.** — Genel Kurul gündemine girmiş olup da birinci veya ikinci görüşmesine başlanmış olan kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesine, mevcut esas komisyon raporu üzerinden işbu İktüzük hükümlerine göre yasama yılı sonuna kadar devam olunur.

Komisyonların yeniden seçilmesi. **GEÇİCİ MADDE 3.** — Anayasanın 3 nci geçici maddesi gereğince uygulanan 1 Kasım 1956 tarihli Türkiye Büyük Millet Meclisi Dâhilî Nizamnamesi uyarınca seçilmiş olan komisyonların seçimleri ile Anayasa veya kanun gereğince milletvekilleri ve Cumhuriyet Senatosu üyelerinden kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisi karma komisyonlarına seçilen milletvekillerinin seçimi, bu İktüzüğün yürürlüğe girmesinden itibaren onbeş gün içinde bu İktüzük hükümlerine göre tekrarlanır.

Yukardaki fıkra hükmü, geçici komisyonlar ile Anayasanın 92 nci maddesi gereğince kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisi karma komisyonları hakkında uygulanmaz.

2 nci geçici maddede söz konusu olanlar dışında eski komisyonlarcaya raporları hazır-

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değiştirisi

ONBEŞİNCİ KISIM

Geçici hükümler

Seçilmiş Komisyonlar. **GEÇİCİ MADDE 1.** — 1 Kasım 1956 tarihli T. B. M. M. Dâhilî Nizamnamesi gereğince kurulmuş bulunan Meclis Başkanlık Divanı ile komisyonlar, görevlerine yasama yılı sonuna kadar devam ederler. Bu süre içinde bu İktüzüğün 11 ve 20 nci maddeleri uygulanmaz. Geçici komisyonlar Millet Meclisi Genel Kurulunca aksi kararlaştırılmadıkça görevlerini tamamlamaya kadar çalışmalarına devam ederler.

Madde çıkarılmıştır.

(Teklif)

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değıştirişı

lanmış olan işler, benimsenmek üzere yeni seçilen komisyonlara havale olunur. Ancak, eski esas komisyonca hazırlanmış bir rapor varsa, bu raporun aidolduğı iş, raporun benimsenmesi için, sadece yeni esas komisyona havale edilir. 2 nci geçici maddede söz konusu işlerde eski esas komisyonun yetkisi, bu işler için Türkiye Büyük Millet Meclisince son işlem yapılınca kadar devam eder.

İç hizmetlerin teşkilâtlanması.

GEÇİCİ MADDE 4. — Tür-

kiye Büyük Millet Meclisi teşkilâtına dair olup bu İçtüzüğün yürürlüğe girdiğı tarihte yürürlükte olan kanun hükümleri ile 1 Kasım 1956 tarihli Türkiye Büyük Millet Meclisi Dahilî Nizamnamesinin 218 nci maddesi, kanunla değıştirilince veya kaldırılınca kadar yürürlükte kalır.

Madde çıkarılmıştır.

Bütçe ile ilgili hükümler.

GEÇİCİ MADDE 5. — 1 Ka-

sım 1956 tarihli Türkiye Büyük Millet Meclisi Dahilî Nizamnamesinin 126 nci maddesinin 1 nci ilâ 3 ncü bentleri, 127 nci maddesinin 1 nci ilâ 3 ncü fıkraları, 128 nci ilâ 130 ncü maddeleri, kanunla değıştirilince veya kaldırılınca kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonunda yürürlükte kalır.

Madde çıkarılmıştır.

Kitaplık Komisyonu

GEÇİCİ MADDE 6. — Tür-

kiye Büyük Millet Meclisi Kitaplık Karma Komisyonu ka-

nunla düzenleninceye kadar, Cumhuriyet Senatosunca seçilecek Kitaplık Komisyonu ile bir arada Karma Komisyon olarak görev yapmak üzere, Genel Kurulca, genel hükümler uyarınca, bir Kitaplık Komisyonu seçilir. Kitaplık Komisyonunun üye sayısı, Millet Meclisi Başkanının Cumhuriyet Senatosu Başkanı ile danışmasından sonra, Danışma Kurulunca tesbit edilir.

Kitaplık Komisyonu.

GEÇİCİ MADDE 2. — Tür-

kiye Büyük Millet Meclisi Ki-

taplık Karma Komisyonu kanunla düzenleninceye kadar, Cumhuriyet Senatosunca seçilecek Kitaplık Komisyonu ile bir arada Karma Komisyon olarak görev yapmak üzere, Genel Kurulca, genel hükümler uyarınca, bir Kitaplık Komisyonu seçilir. Kitaplık Komisyonunun üye sayısı, Millet Meclisi Başkanının Cumhuriyet Senatosu Başkanı ile danışmasından sonra, Danışma Kurulunca tesbit edilir.

(Teklif)

YIRMİDÖRDÜNCÜ KISIM

Son hükümler

1 Kasım 1956
tarihli Dahili
Nizamnamenin
kaldırılması.

MADDE 271. — Anayasa-
nın 3 ncu geçici maddesi gere-
ğince Millet Meclisinde uygula-
nan 1 Kasım 1956 tarihli Tür-
kiye Büyük Millet Meclisi Dahili Nizamna-
mesi ve bu nizamname gereğince Türkiye
Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu, Baş-
kanlığı ve Başkanlık Divanı tarafından
alınmış olan usul hakkındaki kararlar ile
yönetmelikler ve bu İçtüzüğe aykırı örf
ve âdet kuralları Millet Meclisinde kal-
dırılmıştır; geçici maddeler hükümleri sak-
lıdır.

Kararlar ve
örf ve âdet.

MADDE 272. — Anayasa-
nın, kanunların ve bu İçtüzük
ile bu İçtüzükte bahis konusu
düzenleyici kararların Millet Meclisinde
uygulanması hakkındaki kararlar ile örf
ve âdet kuralları ve aydınlatıcı diğer hu-
suslar, Başkanlıkça, bir not listesi halinde
derlenerek 255 nci maddenin 3 ncu fıkrası-
nda yazılı el kitabına ek olarak dağıtılır.

Yürürlük tarihi.

MADDE 273. — Bu İçtüzük,
Resmî Gazetede yayımlandığı
tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme.

MADDE 274. — Bu İçtüzük,
Millet Meclisi tarafından yürü-
tülür.

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun değişikliği

ONALTINCI KISIM

Son hükümler

Dahili Nizamna-
menin yürürlük-
ten kalkması.

MADDE 160. — Anayasa-
nın 3. geçici maddesi gere-
ğince Millet Meclisinde uygula-
nan 1 Kasım 1956 tarihli Tür-
kiye Büyük Millet Meclisi Dahili Nizamna-
mesi işbu Tüzüğün yürürlüğe girmesi tari-
hinde yürürlükten kalkar.

Madde çıkarılmıştır.

Yürürlük tarihi.

MADDE 161. — Bu İçtüzük,
Resmî Gazetede yayımlandığı
tarihi takibeden ay başından itibaren yü-
rürlüğe girer.

Yürütme.

MADDE 162. — Bu İçtüzük,
Millet Meclisi tarafından yürü-
tülür.